

MARAMUREŞ
VERNADOC 2012

MARAMUREȘ VERNADOC 2012

Biserica din Călinești Căeni
Biserici construite de meșterul Kalle Killainen

Călinești Căenin kirkko
Kalle Killaisen kirkot

The church of Călinești Căeni
Churches built by master Kalle Killainen

Călinești Căeni church is an essential part of the villager's common life: funeral procession from village to the church and cemetery. / photo: MMA 2012

Biserica din Călinești Căeni face parte din viața de zi cu zi a sătenilor: procesiune funerară spre cimitirul bisericii.

MARAMUREȘ VERNADOC 2012

	Baia Mare, Maramureș România and Helsinki Finland 2013
publisher	the CHAMBER of the ROMANIAN ARCHITECTS, North West Branch - ICOMOS Finland / CIAV
editors	Laura Zaharia & Markku Mattila
layout	Markku Mattila
cover	Călinești Căeni church, west facade / Andrada Ghineț
copyrights	the CHAMBER of the ROMANIAN ARCHITECTS, North West Branch - ICOMOS Finland / CIAV
	writers and drawers
font	Times New Roman
edition	500 / first
paper	in G-Print 115 g/m ² , cover Lessbo Smooth Ivory 240 g/m ²
printing house	Vammalan Kirjapaino Oy
ISBN	978-952-67465-2-4

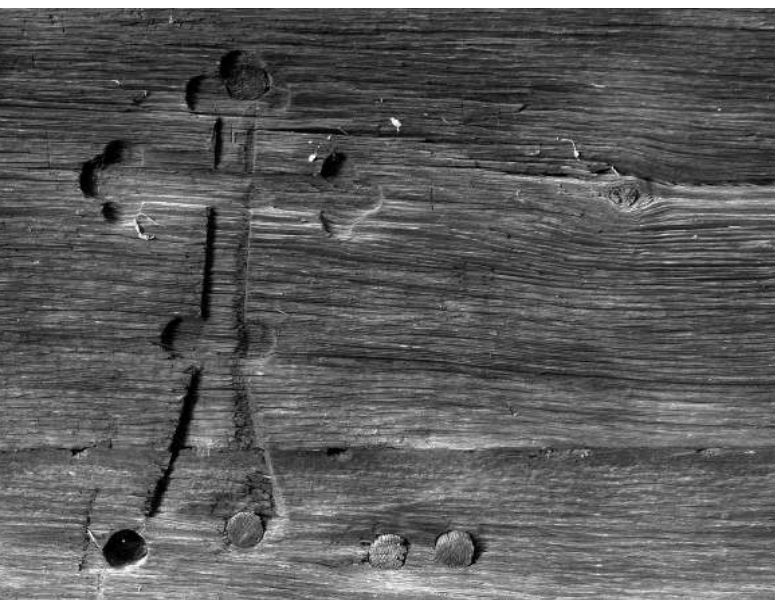
Călinești Căeni churchyard gate in peaceful morning light. / photo: MMA 2012

Poarta bisericii din Călinești Căeni în lumina liniștită a dimineții.

Călinești Căeni church of Holy Virgin Birth research object of MARAMUREȘ VERNADOC 2012. / photo: MMA 2012

Biserica "Nașterea Maicii Domnului" din Călinești Căeni a fost subiectul cercetărilor MARAMUREȘ VERNADOC 2012

Wooden church of Călinești Căeni: a carved detail on west facade. / photo: MMA 2012
Biserica de lemn din Călinești Căeni, detaliu gravat pe fațada vestică.

A typical wall painting in the narthex of the World Heritage church of Poienile Izei / photo: MMA 2012
Pictură interioară în pronaosul Bisericii din Poienile Izei.

CUPRINS, SISÄLLYS, CONTENTS

6	DOCUMENTARE ASUPRA BISERICILOR DIN LEMN
7	PUUKIRKKOJEN TALLENUSTA
8	DOCUMENTING WOODEN CHURCHES <i>Laura Zaharia, Markku Mattila</i>
9	VERNADOC ÎN MARAMUREȘ
11	VERNADOC IN MARAMUREȘ in English <i>Laura Zaharia</i>
14	VERNADOC PROJECTS
18	PROIECTELE INTERNAȚIONALE VERNADOC <i>Markku Mattila</i>
22	ROMANIAN MARAMUREȘ WOODEN WORLD HERITAGE CHURCHES
23	ROMÂNIA, MARAMUREȘ ȘI BISERICILE DIN PATRIMONIUL MONDIAL UNESCO <i>Laura Zaharia</i>
24	RELEVÉUL LA UNIVERSITATEA DE ARHITECTURĂ ȘI URBANISM “ION MINCU”
28	SURVEYING AT ION MINCU, UNIVERSITY OF ARCHITECTURE AND URBAN PLANNING <i>Maria Enache</i>
33	BISERICA DE LEMN CU HRAMUL SFÂNTA ANA DIN CORUIA
34	WOODEN CHURCH ST. ANA FROM CORUIA <i>Oxana N. Crăciun</i>
36	ARHITECTURA VERNACULARĂ MARAMUREȘANĂ ȘI LEGISLAȚIA
39	THE VERNACULAR ARCHITECTURE IN MARAMUREȘ AND LEGISLATION <i>Laura Zaharia</i>
41	STEEPLE-CHASING MEMORIES <i>Adrian Panaitescu</i>

An example of parallel Finnish object, measured by students of Aalto University 2010: Church of Irjanne by Kaarlo Killaninen, interior to the altar and entrance to the churchyard between the municipality granary and the bell tower. / photos: MMA 2010

Un exemplu asemănător în Finlanda, Biserica din Irjanne construită de meșterul Kaarlo Killaninen, măsurată de studenții de la Universitatea Aalto 2010: imagine interioară spre altar și intrarea în curtea bisericii între grănarul municipal și clopotniță.

47 THE CHURCH OF ONCESTI-CRICIOVA
49 BISERICA DIN ONCEȘTI-CRICIOVA
Mihai Dăncuș

52 NEIGHBOURS OF CĂLINEȘTI CĂENI CHURCH
52 VECINĂTĂȚILE BISERICII DIN CĂLINEȘTI CĂENI

53 BISERICA DE LEMN NAȘTEREA MAICII DOMNULUI DIN CĂLINEȘTI CĂENI
67 THE WOODEN CHURCH HOLY VIRGIN BIRTH CĂLINEȘTI CĂENI
Andrada Ghineț

72 ANALIZA STRUCTURALĂ ASUPRA BISERICILOR MARAMUREȘENE: TURNUL
74 STRUCTURAL ANALYSIS ON MARAMUREȘ CHURCHES: THE TOWER
Gelu Zaharia

76 CHURCH DOCUMENTS FROM HELSINKI UNIVERSITY OF TECHNOLOGY
76 KAARLO KILLAISEN KIRKOT
Markku Mattila

78 NEITSYT MARIAN KAPPELI MUNKKISAARESSA
80 THE MUNKKISAARI CHAPEL OF SAINT MARY
Tuomas Klaus

82 MERIMASKUN KIRKKO ja kellotapuli
85 MERIMASKU CHURCH and bell tower
Markku Mattila

88 SEILIN KIRKKO ja kellotapuli
92 SEILI CHURCH and bell tower
Markku Mattila, Aaro Söderlund

94 DOCUMENTING OF SEILI CHURCH
94 SEILIN KIRKON MITTAUS 1956
Marikki Penttilä

95 IRJANTEEN KIRKKO ja kellotapuli
101 IRJANNE CHURCH and bell tower
Markku Mattila

The younger and bigger one of the two Călinești (Călinești Susani, 1784) churches, the Assumption. / photo: MMA 2012
A doua biserică din lemn din Călinești (Călinești Susani, 1784), mai mare dar mai recentă, dedicată "Adormirii Maicii Domnului".

Monumental wooden gate in Călinești as traditional element for Maramureș villages. / photo: MMA 2012
Poartă monumentală din lemn în satul Călinești ca element tradițional reprezentativ pentru satele maramureșene.

DOCUMENTARE ASUPRA BISERICILOR DIN LEMN

Laura Zaharia & Markku Mattila, editori

Bisericile din lemn sunt elemente reprezentative pentru patrimoniul vernacular din zonele împădurite ale Europei. În broșura de față vă prezentăm câteva din cele mai bune exemple ale bisericilor din lemn ale României și Finlandei, având ca subiect de pornire Biserica *Nașterea Maicii Domnului din Călinești Căeni*, județul Maramureș. În partea românească a Maramureșului istoric (nordul acestei zone străvechi aparține acum Ucrainei) mai există încă 43 de biserici din lemn dintre care 5 au fost clasate ca monumente UNESCO. În zona sud-vestică a actualului județ Maramureș există alte 62 de biserici din lemn, dintre care 3 au fost clasate ca monumente UNESCO. Biserica *Nașterea Maicii Domnului din Călinești Căeni* nu face parte dintre acestea. Asimetria volumetricii nu este caracteristică bisericilor maramureșene, este una dintre cele mai mici dar cu toată modestia sa este una dintre cele mai pitorești.

În august 2012 a fost organizată în Maramureș tabăra de documentare VERNADOC pentru a face relevul acestei biserici. Echipa de lucru a fost formată din arhitecți și studenți arhitecți români și finlandezi. Lucrările au mers foarte bine și desenele de un înalt nivel tehnic și artistic au fost expuse la fața locului pentru localnici și pentru autoritățile locale.

Pentru a completa desenele, în această broșură este prezentat un articol despre biserica din Călinești Căeni împreună cu alte articole pe tema arhitecturii vernaculare din Maramureș și a tradiției releveelor de monumen-

te în România. În paralel sunt prezentate desene, relevee și articole despre mici biserici din lemn finlandeze din aceeași perioadă: trei biserici construite de meșterul *Kaarlo Killainen* și măsurate de studenți ai Universității Tehnologice din Helsinki.

Editarea broșurii a fost un travaliu inedit, care a pus în contact arhitecți din toată lumea: domnul arhitect *Adrian Panaitescu* (S.U.A.) cu minunatele sale desene făcute în Maramureș în perioada dedicată proiectării Palatului Administrativ din Baia Mare; doamna arhitect *Maria Enache* (București) cu bunăvoința cu care a scotocit prin arhivele Institutului de Arhitectură Ion Mincu urmărind tradiția școlii de arhitectură în domeniul releveelor și cu elanul cu care a mobilizat studenții anului I pentru a releva bisericile din *Dragomirești* (Maramureș) și *Timișeni* (Gorj); doamna arhitect *Oxana Crăciun* (Baia Mare), care a acceptat prompt ca întotdeauna să ne împărtășească experiența sa din timpul restaurării bisericii din *Coruia* (Maramureș), doamnei arhitect *Marikki Penttilä* (Finlanda) care a relevat biserica din Seili acum 57 de ani, *Aaro Söderlund* (Finlanda) care cunoaște această biserică în forma actuală, *Tuomas Klaus* (Finlanda) cu un solo asupra capelei *Munkkisaari* (Finlanda) și nu în ultimul rând catedra de Istoria Arhitecturii din Universitatea Aalto și toți arhitecții finlandezi și români care au lucrat pentru a releva elemente ale patrimoniului construit European.

A window, a carved rope decoration and a corner joint in the World Heritage church of Poienile Izei. / photos: MMA 2012

Fereastră, brâu sculptat în formă de funie și îmbinări de colț la biserica din Poienile Izei, înscrisă în patrimoniul mondial.

PUUKIRKKOJEN TALLENNUSTA

Laura Zaharia & Markku Mattila, toimittajat

Kansanrakentajien puukirkot ovat tunnustetusti Euroopan havumetsävyöhykkeitten hienointa arkkitehtuuria. Tähän kirjaseen on koottu muutamia esimerkkejä tämän vivahteikkaan kulttuurin edustajista Romaniassa ja Suomessa. Sisällön ytimenä ovat Romanian Maramures-alueen kirkkoihin kuuluva *Călinești Căenin* kylän *Pyhän neitseestä syntyneen kirkon* mittauspiirustukset. Puisia Maramures kirkkoja on alueen Romanian puoleisessa osassa (pohjoinen puoli historiallisesta alueesta on nykyistä Ukrainaa) jäljellä 43, joista viisi kuuluu siihen ryhmään, joka on nimetty Unescon maailmanperintökohteeksi. Nykyisen Maramures piirikunnan lounaisosassa on lisäksi 62 tämän tyyppistä kirkkoa, joista kolme Unesco ryhmässä. Tuohon WH-ryhmään kirjaamaton *Călinești Căeni* kirkko poikkeaa epäsymmetrisenä ryhmän perustyyppistä, se on ehkä pienin, mutta vaatimattomuudessaankin yksi hienoimmista.

Kirkon mittaamiseksi järjestettiin elokuussa 2012 Maramures VERNADOC 2012 leiri, jolle valittiin arkkitehteja ja opiskelijoita Romaniasta ja Suomesta. Hanke onnistui suunnitelman mukaisesti ja korkeatasoiset mittauspiirustukset esiteltiin leirin lopuksi näyttelyinä paikkakuntalaisille ja alueen arvorakennusten suojelusta vastaaville.

Tähän kirjaseen on mittauspiirustusten lisäksi koottu artikkeleita sekä itse mitatusta kirkosta, Maramures-alueen kansanrakentamisesta yleensä, sekä Romanian kirkkojen varhaisemmasta dokumentointitraditiosta.

Vertailumateriaaliksi on koottu artikkeleita ja mittauspiirustuksia samanaikaisista pienistä suomalaisista puukirkoista ja niiden dokumentoinnista. Hyväksi kokonaisuudeksi osoittautui mestari *Kaarlo Killaisen* rakentamat kolme kirkkoa, joiden kunkin mittaukset on vuosikymmenten saatossa tehty oppilastyönä Teknillisessä korkeakoulussa.

VERNADOC MM 2012 kirjasen toimittaminen on ollut kiintoisa tehtävä, jossa on yhdistynyt useitten, eri puolilta maailmaa olevien arkkitehtien työ, kuten *Adrian Panaitescun* (USA) Baia Mare hallinnolle tehdyn työn ohessa piirretyt kauniit tutkielmat, *Maria Enachen* (Bukaresti RO) Bukarestin Ion Mincu arkkitehtuuri yliopiston arkistosta etsimät piirustukset ja hänen suorittamansa ensimmäisen vuoden opiskelijoitten mobilisointi dokumentoimaan *Dragomireștin* (Maramureș) ja *Timișenin* (Gorj) puukirkot sekä *Oxana Crăciun* (Baia-Mare RO) totuttuun tapansa jakamat kokemukset *Coruian* kirkon restauroinnista. Suomalainen *Marikki Penttilä*, joka 57 vuotta aiemmin mittasi yksin *Seilin* kirkon ja *Aaro Söderlund*, samaisen kirkon nykytuntija, *Tuomas Klaus* ja hänen oma soolonsa *Munkkisaaren kappeli* sekä tietysti Teknillisen korkeakoulun arkkitehtuurin historian oppituoli ja sen opiskelijasukupolvet, jotka ovat pitkäjänteisesti tallentaneet suomalaista rakennusperintöä, ansaitsevat suuret kiitokset.

VERNADOC team was visiting the very informative Museum of Vernacular Architecture in Sighet. / photo: MMa 2012
Echipa VERNADOC s-a documentat asupra arhitecturii vernaculare maramureșene vizitând Muzeul Satului din Sighet

Trekking to the Roosters Peak, Andrada Ghineț on the top. / photo: LZa 2012
În drumeție pe Creasta Cocoșului, Andrada Ghineț pe vârful.

DOCUMENTING WOODEN CHURCHES

Laura Zaharia & Markku Mattila, editors

The wooden churches are the finest built vernacular heritage of European forest areas. Here we have fine examples of Romanian and Finnish wooden churches. The substance of this booklet is the measured drawings of the Virgin Birth -church in *Călinești-Căeni* village in Maramures County. In the Romanian part of Maramures (the northern part of historical Maramures belongs to today's Ukraine) there are still 43 wooden churches, among them five are listed by the UNESCO as World Heritage Sites. In the south-west part of actual Maramureș county there are other 62 wooden churches and three UNESCO monuments. The village church of *Călinești-Căeni* is not one of those. As asymmetric one it's not characteristic, it's one of the smallest but even in its modesty, it's one of the finest.

In August 2013 it was arranged the Maramures VERNADOC 2012 -camp to measure this church. The working team was from Romania and Finland. The project succeeded fine and the top quality drawings were exhibited on site for villagers and persons who have the response of built heritage in the area.

In addition to the drawings, to this booklet are collected articles about the measured *Călinești-Căeni* church, about the vernacular architecture of Maramures and about the Romanian tradition to document the built heritage. As a parallel material there are measure drawings and articles about small Finnish wooden churches of the same time period. The examples are the three churches

built by master *Kaarlo Killainen* and measured by the students of Helsinki University of Technology.

Editing the booklet VERNADOC MM 2012 was an interesting work that put together interesting architects from all over the world: architect *Adrian Panaitescu* (U.S.A.) with his beautiful studies of Maramureș churches made during the works for the Administrative Palace in Baia Mare; architect *Maria Enache* (Bucharest, RO) with her kindness for searching in the archives of the Institute of Architecture Ion Mincu in Bucharest for drawings, and her effort to mobilize students from the first year to document the wooden churches of *Dragomirești* (Maramureș) and *Timișeni* (Gorj); architect *Oxana Crăciun* (Baia-Mare RO) who accepted promptly as usual to share her experience during restoration of the church in Coruia, architect *Marikki Penttilä* (Finland) who measured the *Seili* church 57 years ago, *Aaro Söderlund*, who knows this church today, *Tuomas Klaus* with his own solo of *Munkkisaari* and naturally the History of Architecture in Aalto University and all the Romanian and Finnish students who have worked to document the European built heritage.

Echipe MARAMUREȘ VERNADOC 2012 finalizând măsurătorile bisericii din Călinești Căeni în atelierul de lucru amenajat într-o sală de clasă a școlii din sat.

MARAMUREȘ VERNADOC 2012 team finalizing the measurements of the Călinești Căeni church in drawing studio, which was arranged in a classroom of the village school. / photo: LZA 2012

VERNADOC IN MARAMUREȘ

Laura Zaharia

Scotocind în lumea virtuală a internetului în căutare de informații, evenimente sau semnale din lumea apusă a arhitecturii vernaculare, am dat de anunțul pentru VERNADOC 2010 și nu mi-a venit să cred: o tabără de 2 săptămâni într-o localitate pierdută în Suedia, având ca obiect de studiu relevul bisericii din Östmark, în tehnica ușor romantică a rapidografelor și a hârtiei. Două săptămâni de lucru cot la cot cu colegi de breaslă din lumea întreagă, descoperind o cultură interesantă și fără nici o cheltuială din buzunarul propriu, mi s-a părut minunat și totodată incredibil!

Am contactat imediat eminența cenușie a acestor tabere pentru relevee de arhitectură numite VERNADOC, pe domnul arhitect Markku Mattila, profesor la Universitatea Aalto din Helsinki și la Universitatea Tehnică din Tampere. Mi-a răspuns cu multă amabilitate că Maramureșul este un tărâm cunoscut pentru el și că a rămas profund impresionat de bisericile noastre din lemn în timpul vizitei în România cu un an în urmă. A sugerat ca orice colaborare în lumea arhitecturii vernaculare este de dorit.

În anul 2010 colaborarea s-a materializat cu apariția în broșura CIAV VERNADOC 2010 a unui articol în limba engleză despre bisericile Maramureșene Ortodoxe *Spires from Old Maramureș*.

Anul 2011 a însemnat experiența minunată a unui VERNADOC în Finlanda. Obiectul studiului a fost Școala din Pekkala, măsurată minuțios și desenată mai

întâi în creion la fața locului și apoi „trasă în tuș” cu rapidograf 0.13, în atelier alături de colegi din Thailanda, China, Finlanda și Republica Mordva. Am avut privilegiul să mă pot dedica timp de 2 săptămâni numai relevului. Ne-am concentrat cu toții la a măsura, a desena și a analiza Școala din Pekkala, nu au fost întreruperi datorate telefoanelor și nici tensiuni generate de alte lucrări urgente. Am avut parte și de câteva excursii în care am intrat în contact cu nesfârșitele păduri finlandeze și cu lucrările lui Alvar Aalto din Jyväskylä. Și nu pot să nu menționez scăldatul în lac la miezul nopții în lumina amurgului întârziat, după baia de aburi din sauna uscată de pe mal.

A urmat revanșa: anul 2012 cu VERNADOC în Maramureș în localitatea Călinești, cu obiect de studiu Biserica *Adormirii Maicii Domnului* din Călinești-Căeni. Cele 2 săptămâni au fost posibile datorită susținerii Filialei Nord-Vest a Ordinului Arhitecților din România, ajutorului financiar pentru Proiecte Culturale ale Consiliului Județean, a sponsorilor VEOLIA WATER SOLUTION și MAGNUS PRIORATUS ROMANIAE și a colegilor arhitecți: *Horia Brânzei, Isaia Buciu, Nicoleta Crăciun, Cristian Dan, Elisabeta Lukacs, Eva Militaru, Anca Șimon, Laura Zaharia, Petre Roșca, Alexandru Băban*. Domnul *Petru Ciceu*, directorul Școlii din Călinești ne-a găzduit atelierul de lucru într-o sală de clasă iar familia Oanță ne-a asigurat cazarea și masa. Pentru editarea desenelor și a textelor am primit ajutor

În timpul liber echipa s-a familiarizat cu priveliștile Maramureșene, cu modul tradițional de construire ... și cu viața de zi cu zi a sătenilor.

In free time the working team became acquainted with several Maramureș sights and local building traditions ... and the everyday life of villagers. / photos: MMA 2012

prețios de la Andrada Ghineț, Eduard Keller and Raluca Codaț.

Echipa de lucru a fost mică – doar 7 persoane: arh. *Markku Mattila*, arh. *Johanna Hakanen*, stud. arh. *Tuomas Klaus*, stud. arh. *Reko Laurilehto*, arh. *Andrada Ghineț*, stud. arh. *Norbert Dumitrescu* și arh. *Laura Zaharia*.

Desenele cu releveul bisericii Nașterea Maicii Domnului din Călinești Căeni finalizate în tabăra VERNADOC MM 2013 se află în arhiva Filialei Nord Vest a Ordinului Arhitecților din România împreună cu alte relevee ale unor case și gospodării tradiționale maramureșene, în custodia arhitectei Laura Zaharia.

Broșura de față explicitează ideea VERNADOC și etalează materiale adunate în timp, pe tema arhitecturii vernaculare și a bisericilor din lemn. Astfel reiese că VERNADOC este mai mult decât o simplă serie de tabere de documentare. VERNADOC este de fapt o rețea de socializare pentru pasionații de arhitectură vernaculară. S-a născut în insulele din pădurile Finlandeze, a trecut prin Rusia, Thailanda, Italia, Egipt, a poposit în Maramureș-România și acum se îndreaptă spre arhitectura de pământ din Emiratele Arabe sau Portugalia. Se nasc prietenii, se deschid orizonturi, se înfiripă colaborări și totul are ca leitmotiv interesul pentru arhitectura vernaculară și pentru promovarea ei, alături de conservarea moștenirii culturale și a identității locurilor cărora le aparțin. Construcții uitate sau neglijate pot fi aduse la viață prin desen, aducându-le în atenția locnicilor și a autorităților, creând baza pentru discuții și inițiative pentru utilizarea și reabilitarea lor.

Echipa VERNADOC 2012 Maramureș:

Arhitect Markku Mattila

este specializat în arhitectura vernaculară prin documentare și cercetare. Este concentrat în a dezvolta metode simple de documentare la fața locului și de a construi în acest domeniu o rețea internațională. Este profesor la Universitatea Aalto din Helsinki și la Universitatea Tehnologică din Tampere; membru al ICOMOS CIAV.

Arhitect Johanna Hakanen

lucrează în sectorul privat într-un birou specializat în restaurarea și cercetarea clădirilor. A absolvit cursuri postuniversitare în istoria arhitecturii tradiționale finlandeze la Universitatea Aalto. Este membru al Asociației Arhitecților Finlandezi.

Tuomas Klaus

este absolvent al Facultății de Arhitectură Aalto. El este în curs de finalizare a tezei de masterat în istoria arhitecturii. Are activitate atât teoretică în studiul arhitecturii tradiționale finlandeze, cât și practică în munca de tâmplar pe siturile de restaurare.

Reko Laurilehto

este student al Facultății de Arhitectură Aalto, la ora actuală își începe lucrarea de diplomă. El este interesat de metodele de construcție tradiționale și valorile pe care le intruchipează, văzând în aceasta un potențial domeniu de studiu pentru viitor.

Andrada Ghineț

este absolventă a „Facultății de Arhitectură și Urbanism” din Cluj Napoca, „Universitatea Tehnică”, promoția 2012. Practică arhitectura în orașul Baia Mare, în județul Maramureș în calitate de arhitect stagiar.

Norbert Dumitrescu

este student al „Facultății de Arhitectură și Urba-

Architects Andrada Ghineț, Laura Zaharia and Johanna Hakanen enjoying refreshments during a culture excursion. / photo: MMa 2012

Achitectele Andrada Ghineț, Laura Zaharia și Johanna Hakanen răcorindu-se în timpul unei excursii de documentare.

nism” din Cluj Napoca, „Universitatea Tehnică”. El s-a alăturat echipei VERNADOC MM pentru a studia una dintre cele mai frumoase reprezentative exponente ale arhitecturii tradiționale din România. Este interesat de restaurarea și conservarea clădirilor tradiționale.

Laura Zaharia

este absolventă a Universității de Arhitectură și Urbanism “Ion Mincu” București, promoția 1992. Practică arhitectura în orașul Baia Mare, în județul Maramureș. Începând cu anul 2008 se preocupă de Protecția Peisajului Construit în Maramureș.

VERNADOC IN MARAMUREȘ

Laura Zaharia

Seeking in the virtual world of the Internet, trying to find out informations, events or signals from the by-gone world of vernacular architecture, I saw the notice for VERNADOC 2010 and I couldn't believe it: a camp for 2 weeks in a village lost in Sweden, having as topic the church of Östmark, documenting it in the romantic technique of rapidograph and paper. Two weeks working along with architects from all around the world, discovering interesting culture and without personal expense, it felt great and also incredible!

I immediately contacted the mastermind of these documenting camps called VERNADOC, architect Markku Mattila, teacher at Aalto University in Helsinki and Tampere University of Technology. He kindly replied that he know the Land of Maramureș and that he was deeply impressed by it's wooden churches during his visit in Romania, an year ago. He also suggested that international cooperation in the field of vernacular achitecture is desirable.

In 2010 the collaboration took shape by including an article about the churches of Maramureș, *Orthodox Spires from Maramureș*, in CIAV VERNADOC 2010 booklet.

The year 2011 marked a wonderful VERNADOC experience in Finland. The topic was the School of Pekkala, carefully measured, drew with pencil on the sit and then inked with 0.13 rapidograf in the office, together with colleagues from Thailand, China, Egipt, Mordva

A local Tsuika producer and musician. / photo: MMA 2012

Un producator local de țuică și totodată muzician.

The satisfied team after the work in front of the research object: Tuomas, Reko, Markku, Laura, Andrada, Johanna with the camp mascot and Norbert. / photo: LZa 2012

La final, echipa mulțumită în fața obiectului de cercetare: Tuomas, Reko, Markku, Laura, Johanna cu mascota taberei și Norbert.

Republic and Finland. I had the privilege to concentrate during two weeks only on this work, no phone calls and other urgent works. We had also a few trips to see the endless Finnish forests and the work of Alvar Aalto in Jyväskylä. I can't forget the midnight baths in the lake after taking a sauna in the cabin on the shore.

Rematch in 2012: VERNADOC in Maramureș, having as topic the wooden church *Virgin Birth* in Călinești Căeni. The two weeks of documenting camp were possible thanks to the support of the Northwest Branch of the Architects Chamber from Romania and the grant for Cultural Projects offered by the County Council. Finances were filled out by the sponsors VEOLIA WATER SOLUTION and MAGNUS PRIORATUS ROMANIAE and following colleagues architects: *Horia Brânzei, Isaia Buciu, Oxana Crăciun, Cristian Dan, Elisabeta Lukacs, Eva Militaru, Anca Șimon, Laura Zaharia, Petre Rosca, Alexandru Băban*. The Director of School from Călinești, mr. *Petru Ciceu* offered us a nice classroom as office, and the family *Oanță* took care of our sleeping place and meals. To edit the booklet we received good help from *Andrada Ghineț, Eduard Keller* and *Raluca Codaț*.

Working team in Maramureș was small – only 7 people (4 from Finland, 3 from Romania): arch. *Markku Mattila*, arch. *Johanna Hakanen*, stud. arch. *Tuomas Klaus*, stud. arch. *Reko Laurilehto*, arch. *Andrada Ghineț*, stud. arch. *Norbert Dumitrescu* and arch. *Laura Zaharia*.

Drawings of the wooden church of Holy Virgin Birth in Călinești Căeni finalized in the documentation camp VERNADOC MM 2013 are now in the archives of the West Branch of Romanian Architects Chamber, in custody of architect *Laura Zaharia*.

This booklet explains the idea of VERNADOC and displays materials collected over time on vernacular architecture and wooden churches. Thus it appears that VERNADOC is more than just a series of documentation camps. VERNADOC is actually a social network for fans of vernacular architecture. It was born in the Finnish forests, passed through Russia, Thailand, Italy, Egypt, stopped in Maramureș-Romania and now is focusing on earth architecture in United Arab Emirates or Portugal. It makes new friends, opens horizons, starts cooperations, everything focused on the topic of vernacular architecture and its promotion, together with the preservation of the cultural heritage and local identity. Construction forgotten or neglected can be brought to life by drawings, bringing them to the attention of locals and of authorities, creating the basis for discussions and ideas for their rehabilitation.

MM VERNADOC 2012 team:

Architect *Markku Mattila*

is specialized in vernacular architecture, its documentation and research. His interest is to develop simple documentation methods and to build in this field a network for international co-operation. He is teaching in Aalto University and Tampere University of Technology. Mattila is a member of ICOMOS CIAV.

Architect *Johanna Hakanen*

works in the private sector in an office that specializes in building conservation and building survey. She does postgraduate studies in history of traditional architecture in Finland at Aalto University. She is a member of Finnish Association of Architects.

The project organizer Laura Zaharia introducing the done work in the exhibition opening. Behind her are Norbert, Reko and the priest Dumitru Groșan and verger Andreica Vasile of Călinești Căeni Church. / photo: MMA 2012

Organizatoarea proiectului, Laura Zaharia prezentând expoziția cu lucrările finalizate. În spatele ei sunt Norbert, Reko, dl. Dumitru Groșan preotul bisericii din Călinești Căeni și Andreica Vasile și crâșnicul acesteia, dl. Andreica Vasile.

Tuomas Klaus

In time of the project he was studying in the Faculty of Architecture of Aalto University. The thesis of his master work was in the field of the history of architecture. He has studied traditional Finnish buildings also working as a carpenter on restoration sites.

Reko Laurilehto

is a Bachelor of technology and currently starting his graduate studies at the Faculty of Architecture of Aalto University. He is interested in traditional building methods and the values they embody, seeing this as a potential field of study in the future.

Architect Andrada Ghineț

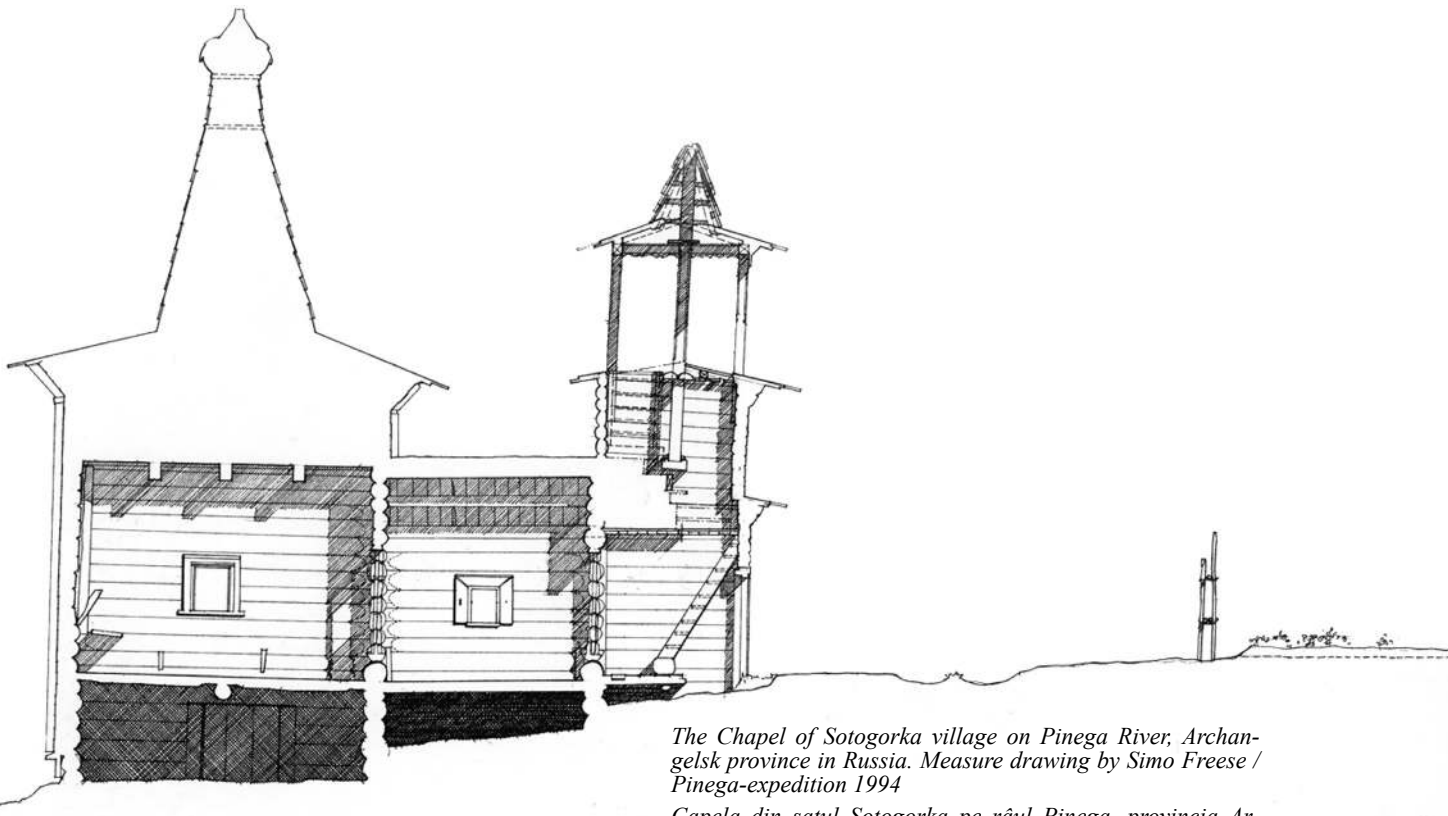
graduate in 2012 the „Faculty of Architecture and Urbanism” of Technical University in Cluj Napoca. She is practising architecture in Baia Mare, Maramureș county, in term of inter architect.

Norbert Dumitrescu

is a currently studying at the Faculty of Architecture of Cluj-Napoca Technical University. He came to VERNADOC MM to study one of the most natural and the most finest traditional architecture in Romania. He is interested in restoration and preservation of traditional buildings.

Laura Zaharia,

graduate of the Architecture and Urbanism University “Ion Mincu” Bucharest, the 1992 promotion. She is practising architecture in the town of Baia Mare. Starting from 2008 she is preoccupying with the Protection of the Built Landscape in Maramureș. Member of Architects Chamber of Romania, Northwest Branch.

The Chapel of Sotogorka village on Pinega River, Archangelsk province in Russia. Measure drawing by Simo Freese / Pinega-expedition 1994

Capela din satul Sotogorka pe râul Pinega, provincia Archangelsk din Rusia. Desen facut de Simo Freese / expediția din Pinega 1994

VERNADOC PROJECTS

Markku Mattila

The first documenting camp with the name VERNADOC began the last day of July 2005 in Isotalo farm of Tunkelo village in Längelmäki Finland. But before this all was possible, it was walked a long journey.

Prehistory

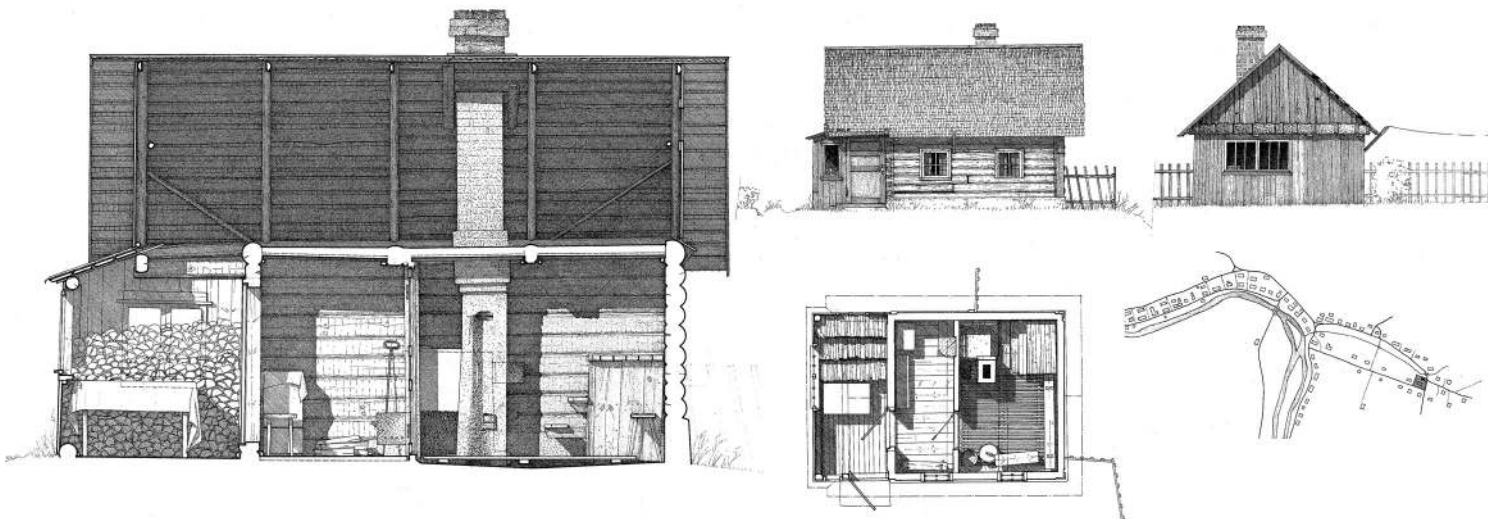
The spark to arrange a VERNADOC project got on in Ehime on Shikoku Island in Japan, in the annual meeting of CIAV (the scientific committee of vernacular architecture of ICOMOS). We exhibited there some measure drawing posters about the building tradition of Tonaki-island in Okinawa-archipelago. The project arouses much interest and in the last evening party the table company asked about the measuring and drawing process's and the principles behind. The representatives of Thailand liked the productive procedure with its high quality results. All this looked exactly what they need to document their own vernacular building tradition and to raise its value, the work which was actualized in Thailand too. Especially they were inspired of the simplicity and low price of the method and needed tools and by way of this the high reliability in field service. To the question, if they are interested in to participate an international documenting camp in Finland, the answer was without doubt: Yes!

Back home in Finland, as a test I send the same question to some other international co-operators, who earlier knew our projects and results. The answers came

quickly and all wanted to be with. The idea was to have a team of eight but the offer was over sixty participants. There was a need of this kind of international projects.

Before it is possible to arrange and offer a project for international community, have to be sure that the project will be productive and the participants satisfied with their experiences. In this point of view the project has a firm basement.

The roots of this working is in the over one hundred years old practice in Helsinki University of Technology (HUT) to document the historical building tradition in Finland. When Professor Vilhelm Helander arranged in 1990s the documenting camps of basic architecture teaching in the isolated archipelago villages, raised the vernacular architecture with its everyday environment to be a well respected object to research. In the same time, after a rather short period of using transparent materials, turned back to draw on fine carton. Even in HUT the good experience to use this material was already over one hundred years. In documenting camps abroad, separated of the basic teaching, the working method was developed to be fast, exact and to have high reliability in field circumstances. This developing began in spring 1994 by the architecture history excursion to Italy, guided by professor Helander. In a small but in ancient time important mountain town Corfinio in Abruzzo, the field measurements were done directly to the final carton and the results inspired to go on.

*A sauna building in the Finnish Vipiä village, Ingria in Russia. Measure drawing by Markku Mattila / Ingria expedition 1997
O saună din satul finlandez Vipiä, Ingria, Rusia. Desen de Markku Mattila / expediția din Ingria 1997*

Architect Simo Freese was developing the field work forwards, when already in the same year August the expedition of HUT made a successful research journey to Pinega River of Archangelsk Province in northern Russia. After this project we were sure that we have ability of arrangements and productive working even in rather harsh conditions.

The arrangements and working methods were developed forward in 1996-98 in several measure camps in Karelian Isthmus, in Ingria and in the Tsurai Mari-village in Bashkortostan Russia. In autumn 1997 the field work got its final form during the three two weeks research camp of Minka-building traditions in Japan, made by architects Markku Mattila and Aaro Söderlund. The measurement posters of CIAV meeting in Ehime were particularly results of this project.

Until this all the participants in these outside of Finland arranged projects were Finns. The next step, to arrange a camp with international participants happened in the year change of 2002-2003 in Giza Egypt. This was a credit to activity of the CIAV member, architect Hossam Mahdy and the Egyptian Earth Construction Association. The object was the Ramses Wissa Wassef Art Centre and participants were Egyptian architects, archaeologists and conservators. After these projects there was not anymore any reason to hesitate to ask in Ehime the interest in international measuring camp.

A suitable object to research and arrange a camp was found and tested in summer 2003, when ICOMOS Finland organized a documenting camp in Isotalo of Tunke-lo in Längelmäki. The topic of this action was to collect different professions and academic fields in same time and place to make common and parallel documenting work, and to learn together of each other's methods.

Measuring work

The main principle is to make the work as simple as possible, without any unnecessary transition stage. The measuring will be drawn on site, immediately and directly to the final fine carton, using hard and sharp pencil. The possibilities to make mistakes will be minimized, when the information is not moved from paper to paper. The stage of work is all the time in control, when comparing the drawing to the object in real time and the possible errors will be realized immediately and remeasured. All measurements will be got in right time and no waist or double measurements will be done.

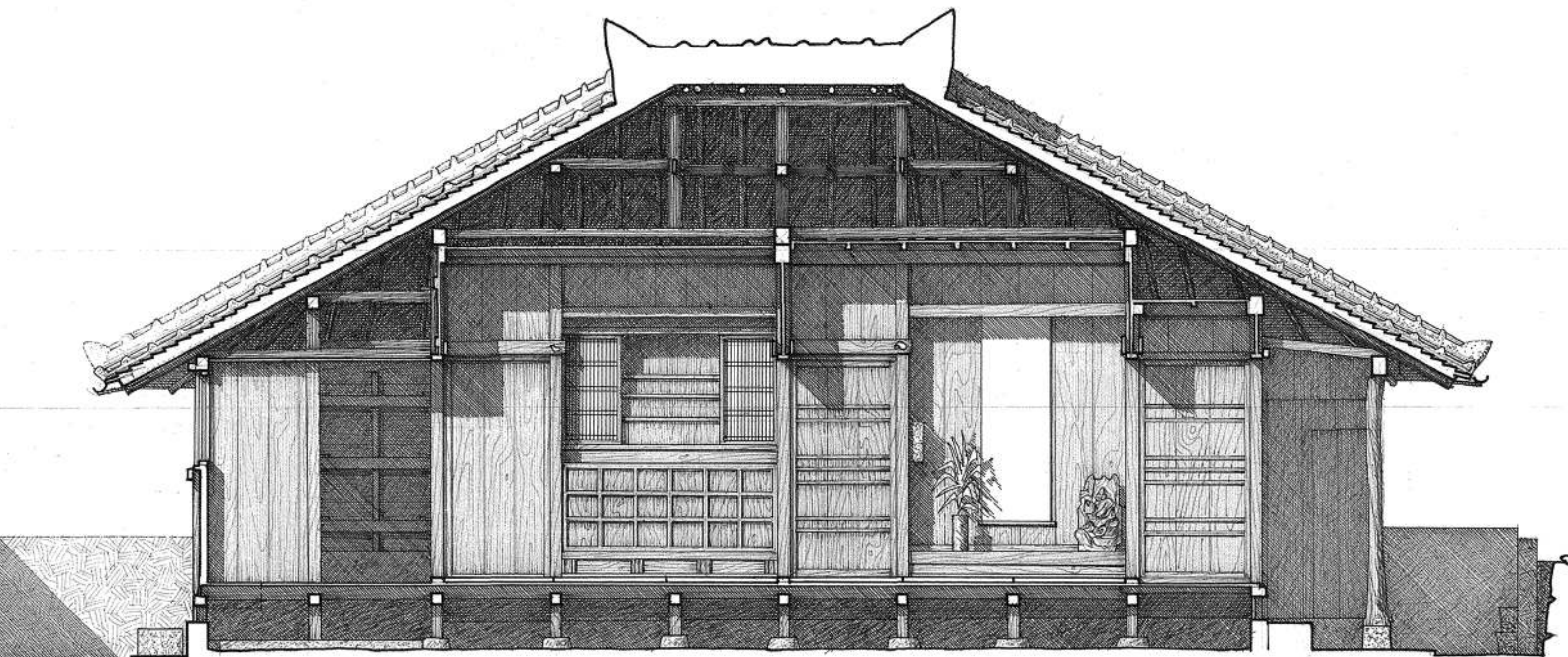
The construction of the drawing is basing to the traditional triangulation, use of horizontal base line and the sight line net. When leaving the site, on the fine carton is all the needed information in exact right places and made by sharp pencil. The drawing will be inked in studio circumstances and so we have the technical drawing, which can be digitalized if needed.

Descriptive drawing

If needed, it's possible to add to the drawings the material textures and illustrate the three dimensionality by shadowing. So it is possible to make an impressive picture, from which even laymen can understand that the building is fine and preserving and keeping it in good condition is important. There are good experiences of this from an old woman in Ingrian village to the Royal house of Thailand and from Italian mountain town to the National Board of Antiquities of Japan.

Tools

The simple, competent and cheap tools: measuring tape and water balance or pipe is possible to get in every village shop. For drawing are needed carton, pencil and

Long section of a Hugugi house in Tonaki Jima, Okinawa Japan. Measure drawing by Markku Mattila / Minka-expedition 1997

Secțiune longitudinală a casei Hugugi din Tonaki Jima, Okinawa Japonia. Desen de Markku Mattila / expediția din Minka 1997.

liner. All these and the inking set belongs to the basic tools of an architect and these are working safe even in very harsh conditions from Sahara to Amazonas and Himalayas.

Project principles

The quiet principle is the wish of reciprocity so that the participating nationalities will in the near future organize an own international VERNADOC camp. The participants of those can be earlier co-operators but it is important to get new actors from different cultures. A good topic is that the international co-operator net will slowly be stronger and it will even be possible to ask its quick help. To make it equal to arrange an international camp without depending on neither different culture nor wealth, the work is voluntary, the participants will pay their own travelling from home country to the working site and the organizer pays all the costs during the camp.

The common language of projects can be Vernacular English and the lacking knowledge of languages can't be any reason not to participate. The experiences to keep this principle are only good. In all camps have been several top workers whose English is limited in a happy "Good Molning!". For them to participate an international project is mainly a new stimulating experience and very often they are the most skilful and by rule they are the most motivated workers.

Concept today

In Finland the VERNADOC concept has crystallized to consist of four different parts: The first one is a two weeks international documenting camp in summer season: one week measuring on site and one week inking in field studio.

Second step is to exhibit the material immediately after the camp for local people.

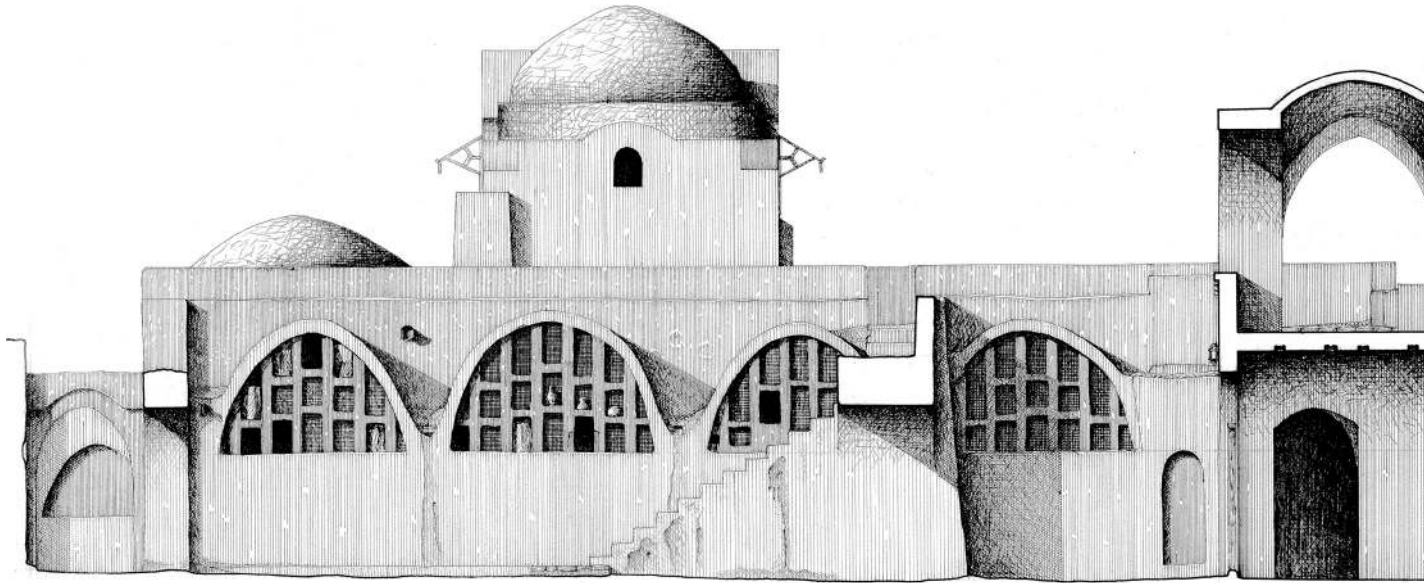
Third action is to arrange a one day seminar in next autumn. The research topic is the same with the documenting camp. The seminar is for professionals and laymen, everyone who is interested in the object.

And the final step is to collect the material in booklet like this one in your hands.

These kind of basic VERNADOCs have now been arranged in Finland four times. 2005 in Längelmäki with the object of big wooden farm house from 1870s. In Ruovesi 2007 the object was a villa, which was rebuilt in 1925 from the ruins of a former stone cow shed. 2009 in Ruovesi the objects were the farm buildings made of grey stone. The latest one, again in Ruovesi was arranged 2011 and the object was the old village schools. In these projects the size of the international teams has been 12-17 participants, coming from China, Egypt, Finland, Holland, Italy, Japan, Mordva in Russia, Romania and Thailand. The participants have had 11 different mother tongue, six different writing systems and seven religions but no problems.

Special case with children

was the camp 2006 in Murolle Ruovesi. It was a co-operation with school children and architects. The school year began with a ten days village environment camp. The participants were all the 17 pupils of Murolle village school with their two teachers and two architects and three architecture students. First there were excursions in to the farm buildings and drawing there different topics of different scales. Finally the work was driven to make models, basing to the drawings, which the students of architecture had made one year earlier. One day was a day of archaeology. The real excava-

A part of long section of the Ceramics courtyard in Ramses Wissa Wassef Art Centre in Harraneya, Giza Egypt. Measured by Ahmed Gadd / Pre VERNADOC RWW 2002

O parte din secțiunea longitudinală a curții de ceramică din Centrul de Artă Ramses Wissa Wassef din Harraneya, Giza Egypt. Măsurat de Ahmed Gadd / Pre VERNADOC RWW 2002

tion was guided by an archaeologist from provincial museum. The high work standard of children surprised everyone.

CIAV VERNADOCs

are an own line of projects. Those will be arranged before but in connection to the CIAV year congress. The first one was held in Östmark Sweden May 2010, before the congress in Kongsvinger Norway. The 13 participants of familiar co-operators were from four countries and three continents. The research object was the wooden church of Östmark.

The second CIAV camp was in Al Ain, Abu Dhabi United Arab Emirates in November 2012. The participation idea was: ten international specialists + ten locals from different Emirates. Including the international team there were three architects from Portugal, getting familiar with the arrangements for next year in Portugal. The research objects were earth constructions: two small mosques, a dwelling with defence tower and the village bazaar.

The third CIAV VERNADOC will be arranged in Portugal in October 2013.

Other international VERNADOCs

Since 2007 has Professor Sudjit Sananwai organized regularly VERNADOC camps in Thailand, supported by Association of Siamese Architects (ASA) and her own Rangsit University (RSU). Co-operators have been the other Thai architecture schools, which have adopted this concept, even the name VERNADOC.

In Romania the first international VERNADOC was arranged by architect Laura Zaharia in summer 2012. The research object was the unique building tradition of wooden Maramures churches.

Solo VERNADOCs

As an individual actor you can make your own Solo VERNADOC in your home country or when travelling abroad to see interesting traditions. You can do it alone or with a friend. For arrangements beforehand it is only needed some sheets of fine drawing cartons, all other equipments are possible to buy in any village store. On site the drawing will be measured and drawn to the carton by pencil and the finalizing by ink can be done back at home.

This kind of quiet way to get engrossed in an interesting tradition, using ones hands and senses, is surely more fruitful than are those photos, which are quickly directed and shot by one finger press.

I recommend this kind of practice of which I have my own good experiences in addition to Finland, from Russia, Sweden, Japan, Philippines, Mexico and Panama.

Literature:

- Mattila Markku** (ed.), *VERNADOC 2005*, Helsinki 2006
- (ed.), *Murole - Ruovesi, ympäristöelokuu*, Helsinki 2008
- (ed.), *Kivinavetat, Finn VERNADOC 2009, kivinavetta-kinkerit*, Ruovesi 2010
- (ed.), *CIAV VERNADOC 2010, Keski-Skandinavian suomalaiset*, Helsinki 2011
- (ed.), *Kyläkoulut, Finn VERNADOC 2011, Kyläkoulukinkerit*, Ruovesi 2012
- Sananwai Sudjit**, *VERNADOC 2007, Muang Boran, Thaimaa*, in: Arts + Arch, College of Architecture & Design's Academic Journals Rangsit University, Bangkok 2551
- (ed.), *ASA VERNADOC 2007-2008*, Bangkok 2009
- *ASA Expo 2009*, in: ASA - The Architectural Journal of The Association of Siamese Architects Under Royal Patronage Ar '52/2009 Bangkok
- *VERNADOC 01-02 Maetha Railway Station and VERNADOC 03 Bangluang Mosque Kudi Khao*, in: ASA 03/2011, Bangkok
- *ASA VERNADOC*, in: ASA 05/2011, Bangkok
- VERNADOC*, in: Bangkok Chinatown - World Heritage, Bangkok 2013

Measuring with simple and cheap tools. Demonstration in Murole School. / Photo: Sudjit Sananwai Finn VERNADOC 2007

Măsurând cu unelte simple și ieftine. Demonstrație la Școala din Murole.

Chinese architects Zhu He and Luo Hui finalizing the long section of Pekkala village school. / Photo: MMA, Finn VERNADOC 2011

Arhitecții chinezi Zhu He și Luo Hui finalizând secțiunea longitudinală a școlii din satul Pekkala.

PROIECTELE INTERNAZIONALE VERNADOC

Markku Mattila

Prima tabără de documentare cu numele VERNADOC a început în ultima zi a lunii iulie 2005, în ferma Iso-talo a localității Tunkelo din Längelmäki Finlanda. Dar înainte de a deveni posibil, acest proiect a străbătut un drum lung.

Preistorie

Ideea creatoare de a organiza un proiect VERNADOC a ajuns la Ehime, insula Shikoku din Japonia, în cadrul reuniunii anuale a CIAV (Comitetul științific de arhitectură vernaculară ICOMOS). Am expus acolo desene cu arhitectură tradițională din insula Tonaki, în arhipelagul Okinawa. Proiectul a stârnit mult interes și în ultima parte a seriei delegații au pus întrebări mai detaliate despre principiile care îi stau la bază. Reprezentanților Thaiandei le-a plăcut procedeul de lucru și rezultatele de înaltă calitate. Toate acestea păreau a fi exact ceea ce aveau nevoie pentru a documenta propria lor tradiție a clădirilor vernaculare și pentru a le crește valoarea. Au fost atrași în special de simplitatea și prețul scăzut al metodei de lucru și a instrumentelor necesare implementării acestei tehnici. Întrebându-i dacă sunt interesați de a participa la o tabără internațională de documentare în Finlanda, răspunsul a fost fără ezitare: Da!

Întors acasă în Finlanda, am pus aceeași întrebare și altor colaboratori internaționali care erau deja familiarizați cu aceste proiecte. Răspunsurile afirmative au venit repede. Inițial am plănuit o echipă de opt, dar oferta a

fost de peste șaiszeci de participanți. Era mare nevoie de asemenea proiecte internaționale.

Pentru a organiza un proiect pentru o echipă internațională era necesară certitudinea că proiectul va fi productiv și participanții mulțumiți de experiențele lor. Din acest punct de vedere proiectul are o bază solidă.

Rădăcinile acestui mod de lucru se află în tradiția de peste o sută de ani a Universității Technologice din Helsinki, în documentarea clădirilor istorice din Finlanda. Când profesorul Vilhelm Helander a organizat în 1990 taberele de documentare în satele izolate din arhipelag, pentru învățarea elementelor de bază ale arhitecturii, el a ridicat arhitectura vernaculară la un subiect de cercetare foarte respectat. În același timp, după o perioadă destul de scurtă de utilizare a hârtiei de calc, el s-a reîntors la folosirea cartonului fin. Acest material era folosit și în Universitatea Technologică din Helsinki de peste o sută de ani. În primăvara anului 1994, prin organizarea unei excursii în Italia, condusă de profesorul Helander, în micul oraș de munte Corfinio din Abruzzo, măsurătorile de teren au fost efectuate direct pe hârtie și rezultatele finale au fost încurajatoare. Arhitectul Simo Freese lucra deja la dezvoltarea proiectului când în același an în august, o expediție a Universității Technologice din Helsinki a făcut o călătorie de cercetare de succes pe râul Pinega din provincia Archangelsk în nordul Rusiei. După acest proiect eram deja siguri că avem capacitatea de organizare a muncii de documentare în condiții chiar foarte dure.

The final exhibition on site in Östmark Church. Thai architect Ariya Songprapai with his drawing. / photo: MMA, CIAV VERNADOC 2010

Expoziția finală la fața locului, biserica Östmark. Arhitectul thailandez Ariya Songprapai alături de desenul său.

KYLÄKOULUT
Finn VERNADOC 2011 - Kyläkoulukinkerit

RUOVEDEN KOTISEUTUYHDISTYS ja SUOMEN ICOMOS, toim. Markku Mattila

The cover of Finn VERNADOC 2011 -booklet. The research object were the village schools in Ruovesi Finland. The drawing is measured by architect Laura Zaharia 2011.

Coperta ediției finlandeze a broșurii VERNADOC. Subiectele de cercetare au fost școlile din Ruovesi, Finlanda. Desenul este făcut de arhitecta Laura Zaharia

Organizarea și metodele de lucru au fost dezvoltate mai departe în 1996-1998 în mai multe tabere (în istmul Karelian, în Ingria și în satul Tsurai Mari în Bashkortostan, Rusia.)

În toamna anului 1997, proiectul a primit forma sa finală, în timpul celor două săptămâni ale taberei din Japonia (clădirile tradiționale Minka), conduse de arhitecți Markku Mattila și Aaro Söderlund). Posterele reuniunii CIAV în Ehime au folosit rezultatele acestui proiect.

Până atunci, toți participanții care au luat parte la aceste tabere în afara Finlandei erau finlandezi. Următorul pas, a fost organizarea unei tabere cu participare internațională, care s-a făcut în perioada 2002-2003 (Giza, Egipt), cu aportul arhitectului Hossam Mahdy, membru CIAV, și Asociației Egiptene pentru Construcții din Pământ. Obiectul de studiu l-a reprezentat Ramses Wissa Wassef Art Centre și participanții au fost arhitecți egipteni, arheologi și conservatori. După finalizarea acestor proiecte nu a mai existat nici o îndoială în privința interesului pentru o tabără de documentare internațională.

Un obiect potrivit de cercetare a fost identificat și testat în vara anului 2003, atunci când ICOMOS Finlanda a organizat o tabără de documentare în ferma Isotalo din Tunkelo, Längelmäki. Tema acestei acțiuni a fost de a reuni participanți cu diferite profesii și diferite domenii academice pentru a face în comun o muncă de documentare și pentru schimb de experiență.

Munca de măsurare

Principiul de bază este de a simplifica munca, fără etape

inutile de lucru în ciornă. Măsurătorile sunt transpuse pe hârtie la fața locului, folosind creioane cu mină tare și foarte ascuțite. Posibilitățile de a face greșeli sunt minimalizate astfel, informațiile nu sunt transpuse de pe o hârtie pe altă hârtie, iar desenul poate fi confruntat cu originalul în timp real, eventualele erori pot fi observate imediat și corectate.

Construcția desenelor se bazează pe principiul triangulației, marcarea în teren a liniei de bază, orizontală, sub forma unei rețele în planul ales. La plecarea de pe sit, toate informațiile necesare sunt transpuse pe hârtie, desenate cu creionul ascuțit. Desenul va fi tras în tuș în atelier pentru a obține varianta finală, durabilă, care poate fi digitalizată la nevoie.

Desenul descriptiv

Dacă se dorește desenul poate fi îmbogățit prin adăugarea texturilor materialelor și prin sugerarea celei de-a treia dimensiuni prin adăugarea umbrelor. Astfel este posibil să se obțină o imagine impresionantă, sugestivă pentru orice privitor și care poate convinge că acea clădire este frumoasă și că merita să fie menținută în stare bună.

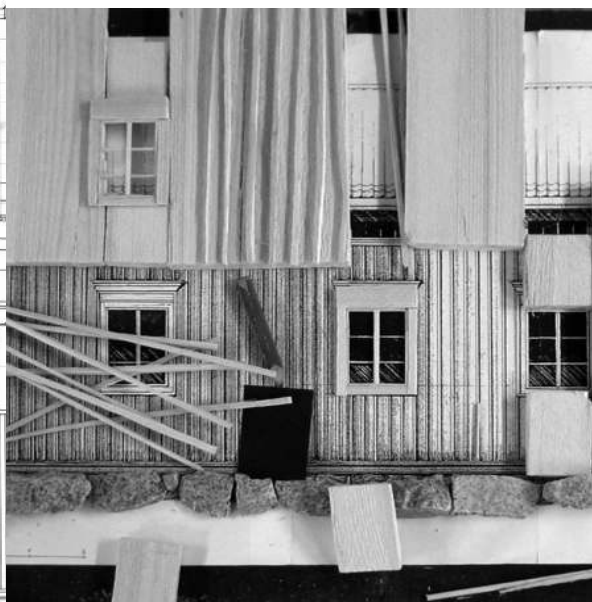
Unelte

Uneltele sunt simple, competitive și ieftine: o ruletă și un furtun cu apă pot fi cumpărate în orice sat la magazinul local. Pentru desen sunt necesare hârtia, creionul și liniarul. Toate acestea precum și setul de rapidografe fac parte din instrumentele de bază ale unui arhitect. Ele pot fi folosite cu încredere chiar și în condiții de lucru dure precum în Sahara, Amazon sau Himalaya.

The inking steps from right: technical drawing, textures added, final with shadows. Facade of Kovettu sauna in Murole Ruovesi Finland / measured by Markku Mattila 2006

Pașii desenului în tuș, de la dreapta: desen tehnic, adăugarea texturilor, finalizare cu umbre. Fațada saunei Kovettu din Murole Ruovesi, Finlanda / măsurată de Markku Mattila 2006

The main building facade model of Riikooli farm in Ruovesi is under construction over the measure drawing / model made by the pupils of Murole village school 2006

Fațada clădirii principale a fermei Riikooli din Ruovesi. Machetă în construcție deasupra releveului / lucrare făcută de școlarii din satul Murole 2006.

Principiile proiectului

Principiul tacit este dorința de reciprocitate, astfel încât naționalitățile participante vor organiza propria lor tabără internațională VERNADOC în viitorul apropiat. Participanții pot fi colaboratori mai vechi, dar este important ca noi membri din diferite culturi să fie cooptați. Este de dorit ca rețeaua internațională să devină suficient de puternică pentru a putea răspunde în cazul în care este nevoie de intervenție rapidă. Pentru a evita discriminări și a oferi șanse egale fără a ține cont de cultură sau stare materială, participarea este voluntară, fiecare participant își plătește propria călătorie din țara de origine la locul de muncă iar organizatorul plătește toate cheltuielile din timpul taberei.

Limba de comunicare poate fi engleza vernaculară dar necunoșterea limbii nu poate fi un motiv de neparticipare. Experiențele trecute ne motivează să păstrăm aceleași principii de organizare. În toate taberele au fost participanți excepționali ale caror cunoștințe de limbă engleză erau limitate la „ Good Molning! ”. Pentru ei participarea într-un astfel de proiect internațional este stimulatorie, de foarte multe ori aceștia sunt cei mai iscușiți și cei mai motivați.

Conceptul de azi

În Finlanda conceptul VERNADOC s-a cristalizat în patru etape diferite: prima este o tabără internațională de documentare de două săptămâni în sezonul de vară, o săptămână de măsurare și o săptămână de tras în tuș în studio.

Al doilea pas este de a expune materialul imediat după tabără, pentru localnici.

Ațiunea a treia este de a organiza un seminar de o zi, în toamnă. Tema seminarului este aceeași cu a taberei de documentare. Seminarul este destinat profesioniștilor, pentru localnicilor și oricui este interesat de subiect.

Ultimul pas este de colectare a materialului într-o broșură ca aceasta pe care o aveți în mână.

Aceste tipuri de proiecte au fost aranjate în Finlanda de patru ori. În Längelmäki 2005 obiectul a fost o fermă din lemn din 1870. În Ruovesi 2007 obiectul a fost o vilă, care a fost reconstruită în 1925 pe ruinele unui staul de vite, din piatră. În Ruovesi 2009, obiectul a fost ansamblul de clădiri agricole din piatră. Cel mai recent, din nou în Ruovesi 2011, având ca obiect vechile școli sătești. În aceste proiecte mărimea echipei internaționale a fost de 12-17 participanți, proveniți din China, Egipt, Finlanda, Italia, Japonia, Mordva (Rusia), Olanda, România și Thailanda. Participanții au avut 11 limbi materne, șase sisteme de scriere diferite și șapte religii, dar nici o problemă.

Un caz special

a fost tabăra 2006 destinată copiilor în Murole, Ruovesi. A fost o colaborare între elevi și arhitecți. Anul școlar a început cu o tabără de 10 zile. Participanții au fost cei 17 elevi din școala satului Murole împreună cu cei doi profesori ai lor, doi arhitecți și trei studenți la arhitectură. Mai întâi s-au organizat excursii la clădirile agricole, unde au desenat diferite subiecte la diferite scări. Apoi s-au făcut machete pe baza desenelor pe care studenții de la arhitectură le-au făcut cu un an mai devreme. Una dintre zile a fost dedicată arheologiei. Săpăturile arheologice reale au fost ghidate de un arheolog de la Muzeul

HRH Princess Maha Chakri Sirindhorn is making her yearly examination of Thai VERNADOCs in the architects 09 Expo. Professor Sudjit Sananwai is guiding. / photo by ASA 2009

Prințesa Maha Chakri Sirindhorn face anuală vizionare a rezultatelor VERNADOC-ului Thaiandez în expoziția arhitecților din 2009. Prof. Sudjit Sananwai o ghidează.

Ajman Emirate representative Saleh Al-Astad finalizing his facade drawing of a small mosque in Al Qattara oasis / photo: MMA, Al Ain VERNADOC 2012 of CIAV

Reprezentantul Emiratelor Arabe, Saleh Al-Astad, finalizând desenul unei moschei mici din oaza Al Qattara.

local. Calitatea bună a lucrărilor copiilor a surprins pe toată lumea.

CIAV VERNADOC

Taberele internaționale VERNADOC patronate de CIAV formează o linie distinctă de proiecte. Acestea sunt organizate în conexiune cu congresele anuale ale CIAV. Prima tabără a avut loc în Östmark Suedia în mai 2010, înainte de congresul din Kongsvinger Norvegia. Cei 13 participanți din rândul colaboratorilor obișnuiți au fost din patru țări și trei continente. Obiectul cercetării a fost biserica de lemn din Östmark.

A doua tabără CIAV a fost organizată în Al Ain, Abu Dhabi, Emiratele Arabe Unite în noiembrie 2012. Au participat zece specialiști internaționali și zece locali, proveniți din diferite Emirate. În echipa internațională au fost trei arhitecți din Portugalia, care s-au familiarizat cu modalitățile de lucru pentru a putea organiza în anul viitor a treia tabără CIAV în Portugalia. Obiectele de cercetare au fost construcțiile de pământ: două moschei mici, o locuință cu turn de apărare și un bazar sătesc.

Al treilea CIAV VERNADOC va fi organizat în Portugalia în luna octombrie 2013.

Alte proiecte internaționale VERNADOC

Începând din 2007 profesorul Sudjit Sananwai a organizat tabere regulate VERNADOC în Thailanda, sprijinite de Asociația Siameza a Arhitecților (ASA) și Rangsit University (RSU). Participanții au fost celelalte școli Thai de arhitectura, care au adoptat acest concept inclusiv numele VERNADOC.

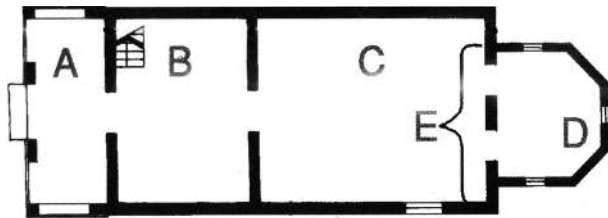
În România prima tabără internațională a fost organizată de arhitecta Laura Zaharia, în vara anului 2012. Obiectul cercetării a fost o biserică de lemn din Maramureș.

Proiecte individuale VERNADOC

Un VERNADOC individual poate fi organizat pe plan local sau în timpul unei călătorii în străinătate când se întâlnesc tradiții locale interesante. Sunt necesare doar câteva coli de carton, toate celelalte echipamente se pot cumpăra din orice magazin din sat. La fața locului desenul poate fi făcut în creion iar finalizarea în tuș acasă.

Acest mod liniștit de materializare a preocupărilor pentru tradiții interesante, folosind propriile mâini și simțuri, este cu siguranță mult mai fructuos decât fotografierea, care este efectuată rapid cu o singură apăsare a degetului.

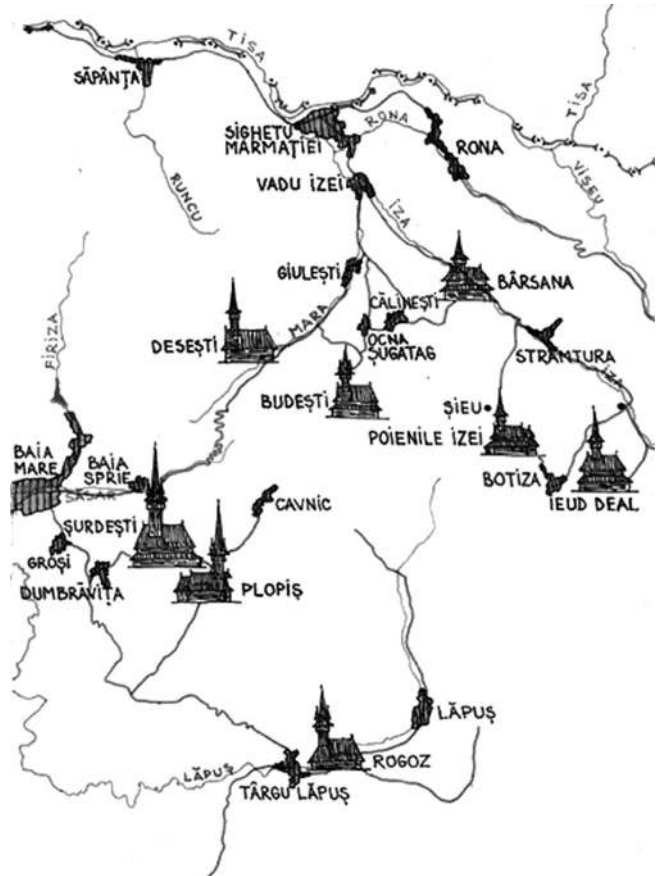
Recomand acest tip de practică bazându-mă pe propriile experiențe pozitive obținute în Finlanda și apoi în Rusia, Suedia, Japonia, Filipine, Mexic și Panama.

- A- pridvor, porche, porch
- B- pronaos, narthex, pronaos
- C- naos, nef, naos
- D- absida altarului, abside, sanctuary
- E- tâmpla, iconostase, iconostasis

The location of the 8 wooden churches in Maramureş county of Romania, listed by the UNESCO as World Heritage Sites. / drawing: www.patrimoniulnational.ro

Localizarea bisericilor din lemn din judeţul Maramureş, România , 8 dintre elei sunt pe lista patrimoniului mondial UNESCO

ROMANIAN MARAMUREŞ WOODEN WORLD HERITAGE CHURCHES

Laura Zaharia

In the northern part of Romania, in a depression surrounded by mountains belonging to the Wooden Carpathians chain, stretches the Land of Maramureş. The rural landscape is extremely picturesque: nature is rich and generous; poples built settlements mainly in wood, developing over the years special techniques and a keen sense of proportions.

The highlights of these buildings are the wooden churches. UNESCO had chosen 8 among 105 extant wooden churches in Maramureş by the criteria: *out-standing examples of vernacular religious wooden architecture resulting from the interchange of Orthodox religious traditions with Gothic influences in a specific vernacular interpretation of timber construction traditions, showing a high level of artistic maturity and craft skills.*

The list of world heritage Maramureş wooden churches (named by the belonging village) is: *Bârsana, Budeşti, Deşeşti, Ieud, Poienile Izei* in the historical part of Maramureş; *Plopiş, Rogoz, Şurdeşti* in the south-western part of actual Maramureş.

The typical plan for a Maramureş wooden church is very simple, having rectangular shape that contain the only three spaces necessary for the cult:

- narthex, above wich rises the daring structure of the tower,
- nave, log vaulted
- altar, often proving it's sacral importance by the pentagonal shape

This spaces succeed in Byzantine way, separating women from men or profane from sacred. The porch is an optional part of the church, sometimes added in time as response to the vernacular architecture of the villagers houses, treated as well with decorated pillars and eyebrows.

The interior is no less important, the generous vault of the nave and the beautiful interior paintings covering all interior surfaces reward the viewer for his visiting effort, because often churches are situated on hights of neighboring hills.

The World Heritage church of Budești with its basilica-form and double eave roof construction and skilfully carved door decorations. / photos: MMA 2012

Biserica monument UNESCO din Budești cu volumetria sa bazilicală, acoperișul cu streșină dublă și decorațiile ușii măiestru încrustate

ROMÂNIA, MARAMUREȘ ȘI BISERICILE DIN PATRIMONIUL MONDIAL UNESCO

Laura Zaharia

În partea de nord a României, într-o depresiune înconjurată de munți care fac parte din lanțul Carpaților Păduroși, se întinde Țara Maramureșului. Peisajul rural este extrem de pitoresc: natura este bogată și generoasă; populația a construit predominant din lemn, dezvoltând de-a lungul anilor tehnici speciale și un acut simț al proporțiilor.

În profilul satelor, cele mai importante construcții sunt bisericile de lemn. UNESCO a înscris pe Lista Patrimoniului Universal 8 din cele 105 de biserici de lemn existente în Maramureș, după următoarele criterii: *exemple remarcabile ale arhitecturii religioase care rezultă din simbioza tradițiilor religioase ortodoxe cu influențele gotice, într-o interpretare vernaculară specifică tehnicilor tradiționale de prelucrare a lemnului, ce arată un nivel înalt de maturitate artistică și abilități tehnice.*

Bisericile de lemn din Maramureș înscrise pe Lista patrimoniului mondial, (numite după satele aparținătoare) este: *Bârsana, Budești, Desești, Ieud, Poienile Izei* în partea istorică a Maramureșului; *Plopiș, Rogoz, Șurdești* în partea de sud-vest a actualului Maramureș.

Planul caracteristic pentru o biserică de lemn din Maramureș este foarte simplu, cu o formă dreptunghiulară care cuprinde numai trei spații necesare pentru cult:

- Pronaos, deasupra căruia se ridică structura îndrăzneată a turnului,

- Naos, boltit cu bârne din lemn,

- Altar, adesea în formă pentagonală subliniindu-și astfel sacralitatea.

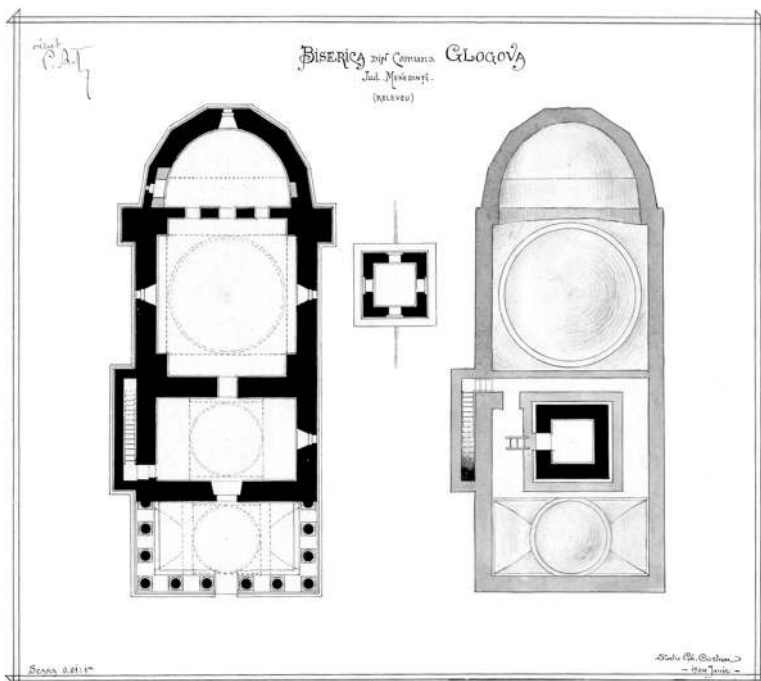
Aceste spații se succed într-o manieră bizantină, separând femeile de bărbați și profanul de sacru. Pridvorul este o parte opțională a Bisericii, uneori adăugat în timp ca ecou al arhitecturii vernaculare a caselor din sat, tratate ca și acestea cu arcade decorate.

Imaginea bisericilor maramureșene încântă ochiul:

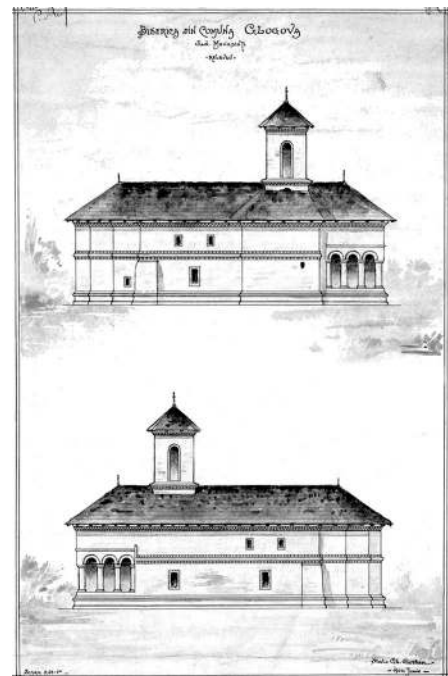
- volumul masiv al acoperișului abrupt, învelit cu drașița care se mulează perfect pe toate îmbinările între laturile acoperișului, cu streșini generoase, duble uneori,
- turnul îndrăzneț care se ridică din volumul acoperișului și străjuiește biserica,

- detaliile uimitoare ale îmbinărilor și decorațiilor în lemn.

Interiorul nu este cu nimic mai prejos, bolta generoasă a naosului și pictura care acoperă toate suprafețele interioare răsplătesc privitorul pentru toată truda vizitei, pentru că adesea bisericile sunt amplasate pe culmi de dealuri.

Releveul Bisericii din comuna Glogova, județul Mehedinți, realizat în anul 1903 de arhitectul Statie Ciortan, student la Universitatea de Arhitectură și Urbanism "Ion Mincu" din București. Planuri si Fațade laterale.

Drawings for the Church in Golova, Mehedinți county, made in 1903 by student architect Statie Ciortan – University of Architecture and Urbanism "Ion Mincu", Bucharest (IM). Plans and Lateral Facade

RELEVEUL LA UNIVERSITATEA DE ARHITECTURA ȘI URBANISM "ION MINCU"

Maria Enache

Releveul arhitectural a fost și este parte integrantă a pregătirii unui arhitect încă de la înființarea învățământului de arhitectură din România în anul 1892.

Parcurgând paginile arhivei Universității de Arhitectură și Urbanism din București găsim relevee făcute de către studenți, deveniți arhitecți de renume, și-i amintesc aici pe Statie Ciortan, Gheorghe Simotta, Henriette Delavrancea-Gibory, Ștefan Balș, Octav Doicescu, Grigore Ionescu.*¹ Am selectat releveul arhitectului Statie Ciortan din anul 1903 pentru exemplificare.

Pe lângă calitățile inestimabile de valoare istorică a acestor relevee conferită de vechimea lor, trebuie subliniată valoarea artistică, mărturie privind evoluția desenului de arhitectură, a stilului de reprezentare, posibilitățile de execuție a desenului în funcție de instrumentele folosite: penișă, graphos, rotring, adevărate opere de artă și măiestrie.

În prezent releveul în universitatea noastră se desfășoară în două etape: în anul întâi se face primul contact cu școala prin intermediul acestui proiect. Studenții realizează, pe lângă scopul strict tehnic de măsurare și reprezentare a realității imediate, un exercițiu de cercetare a patrimoniului cultural, studiind obiectul releveului din punct de vedere al semnificației arhitecturale, a tipologiei planurilor, compoziția fatadelor, sistemul și detaliile constructive. Acest exercițiu se petrece la Muzeul Satului Dimitrie Gusti din București.

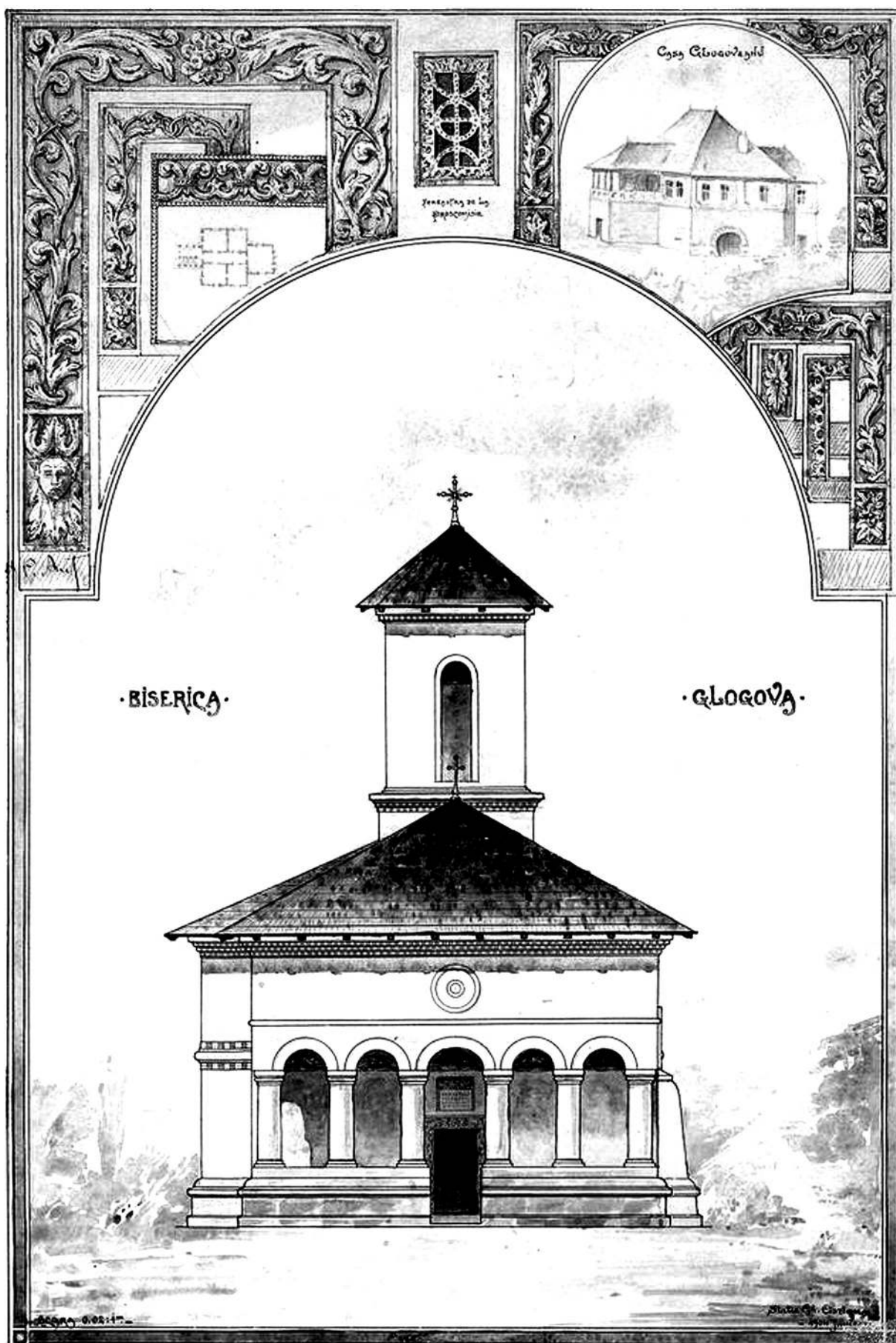
În anii mari, în cadrul practicii de cercetare se studia-

ză pe teren diferite obiective care urmează să fie restaurate, consolidate sau demolate, sau se află într-o stare incertă a existenței. În cazul acesta releveul devine un instrument valoros de documentare, de martor a monumentelor de arhitectură.

Arhitectura se dezvoltă pe trei paliere importante. Unul fizic, în care se percep clădirile imediat, se pot observa forme, suprafețe, materiale, texturi, distanțe, etc. Unul mental în care un arhitect instruit „vede” proporții, rapoarte, scări, teme. Și ultimul, care este definitiv pentru adevărata arhitectură și anume palierul emoțional, palier ce se atinge doar când cunoști casa și cultura societății care a generat-o în profunzime, cum se întâmplă în cadrul releveelor.

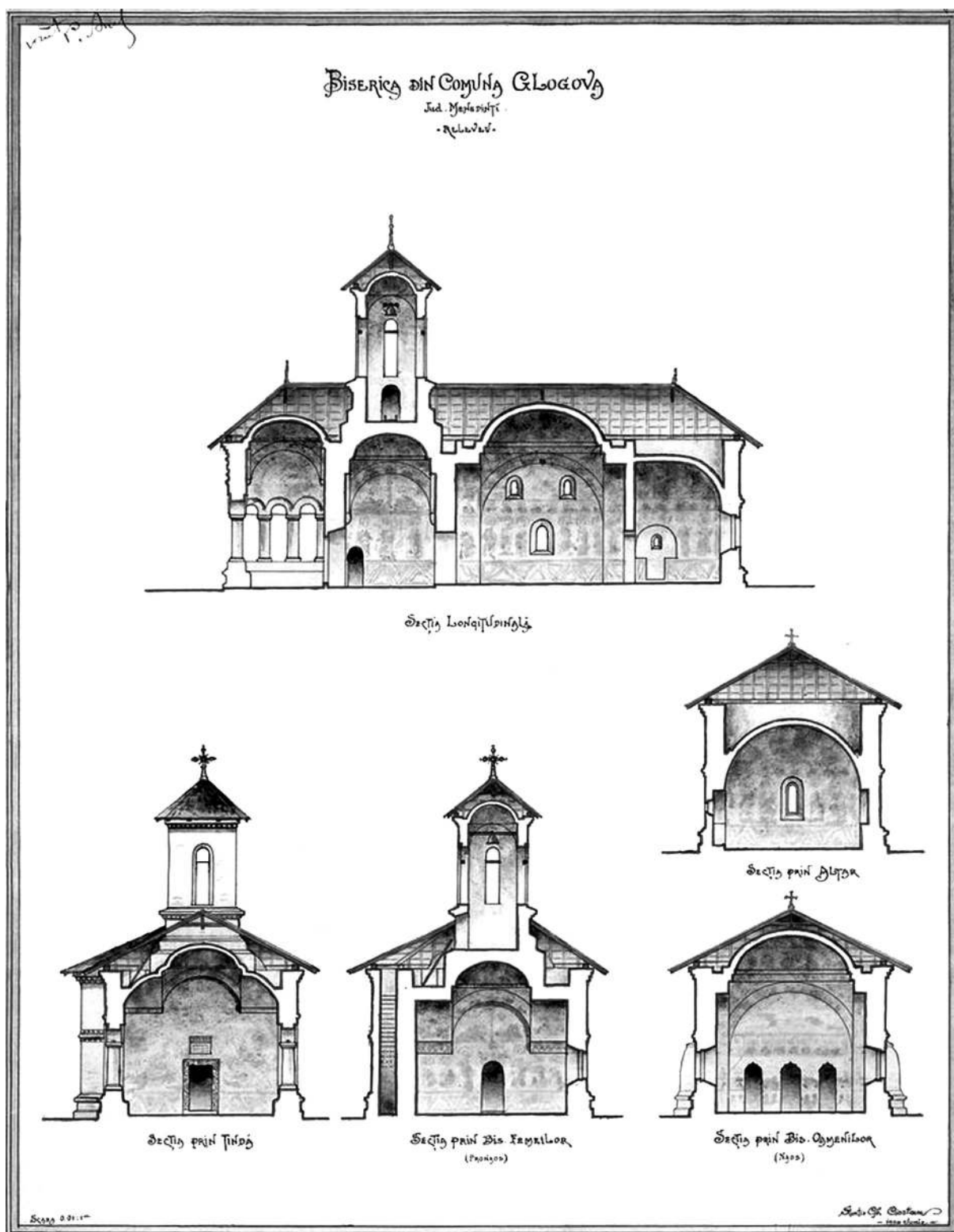
Dar lucrul cel mai important, din punctul meu de vedere, ca îndrumător la anul întâi este mulțumirea și plăcerea de a vedea cum se formează echipele, cum încep să lucreze studenții împreună, cum se înfiripă prietenii, datorită muncii la releveu. Echipele care se formează la acest exercițiu rămân majoritatea valabile de-a lungul anului și chiar dacă fiecare își dezvoltă latura individuală se regroupează ori de câte ori au o dificultate.

Studenții încep studiul printr-o vizită-introducere la Muzeul Satului care presupune prezentarea gospodăriilor pe zone geografice ale țării, analizarea lor din punct de vedere tipologic, spațial, constructiv, al materialelor utilizate și alegerea gospodăriei ce urmează a fi măsurată și desenată. Anul acesta s-au orientat printre altele,

Fațada principală a Bisericii din comuna Glogova, județul Mehedinți, student arhitect Statie Ciortan, anul 1903.

Main Facade of the Church in Golova, Mehedinți county, made by student architect Statie Ciortan in 1903.

Secțiuni caracteristice pentru Biserica din comuna Glogova, județul Mehedinți, student arhitect Statie Ciortan, anul 1903.

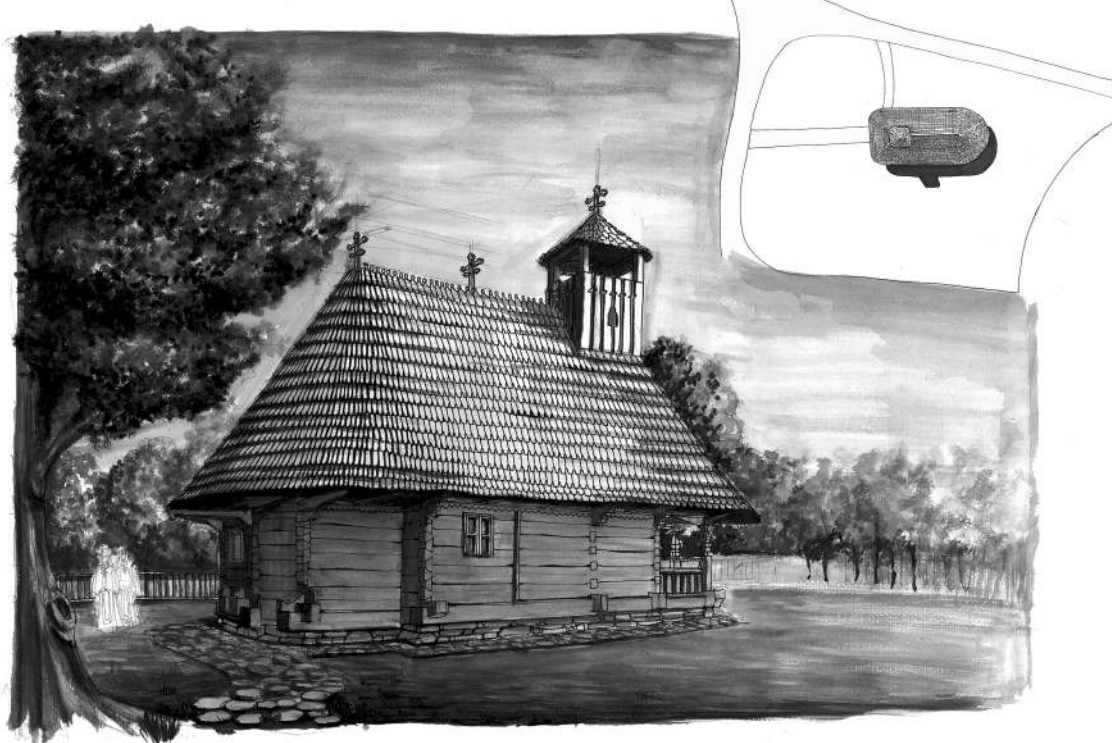
Cross-sections for the Church in Golova, Mehedinți county, made by student architect Statie Ciortan in 1903.

spre două biserici din muzeu: Dragomirești și Timișeni.

Am ales spre exemplificare releveul echipei formate din Diana Mărăcineanu, Iancu Niculescu și Tiberiu Gache, în care se studiază biserica din Timișeni, ridicată în anul 1773 și adusă în muzeu din județul Gorj.

Studentii au fost atrași de proporțiile armonioase, spațiul interior expresiv rezultat, sistemul constructiv

inedit, și lucrul interesant, rar întâlnit la bisericile din lemn: picturile exterioare de un rafinament și plasticitate deosebite. Sistemul constructiv, de asemenea este un exercițiu de măiestrie datorită pereților în sistem block-bau, altarul octogonal cu tăieturile în lemn masiv, prin rezolvarea ingenioasă a acoperișului care sprijină pe console succesive ce se nasc din pereți și culminând cu

Perspectivă a bisericii din Timișeni, județul Gorj aflată în Muzeul Național al Satului "Dimitrie Gusti", București. Desen întocmit în anul 2012 de echipa de studenți din anul I a Universității de Arhitectură și Urbanism "Ion Mincu", formată din Diana Mărăcineanu, Iancu Niculescu și Tiberiu Gache.

View of the Church in Timișeni, Mehedinți county, moved in the National Museum of the Village "Dimitrie Gusti" (DG) in Bucharest. Drawing made in 2012 by the team of students at IM: Diana Mărăcineanu, Iancu Niculescu and Tiberiu Gache.

realizarea absolut specială a clopotniței. De dimensiuni modeste, dar monumentală, această biserică excelează prin ingeniozitate structurală, proporții bine definite și o decorație bogată la nivel de detaliu.

Releveul echipei bisericii din Dragomirești, alcatuită din Andra Rotariu, Ionuț Cașuneanu, Victor Șerbănescu și Daniel Berindeanu, reușește să surprindă monumentalitatea și perfecțiunea, distincția și plasticitatea atât de specială a bisericilor de lemn din Maramureș.

Construită în anul 1722 într-o planimetrie dreptunghiulară, respectând canoanele cultului creștin de rit oriental, ea conține pridvorul, pronaosul, naosul și altarul. Meșterii populari au folosit același sistem constructiv ca la propriile locuințe, dar mult mai rafinat și elaborat, rezultând o biserică bine proporționată, cu acoperiș maiestuos și turn zvelt. Se remarcă grija pentru decorația pridvorului, stâlpi și arcade frumos cioplite, balustradă iscusit traforată, pictura interioară realizată după regula vremii.

Scopul final al relevului devine un moment de apropiere a tinerilor de valorile universale ale patrimoniului cultural, un moment de reflexie asupra arhitecturii vernaculare românești, un salt în timp într-o perioadă bogată în sens și semnificație a vieții satului. O descriere sensibilă a satului românesc o găsim în cuvintele lui Ernest Bernea, cunosător al culturii populare, în lucrarea sa *Civilizația română sătească*. Autorul definește calitățile satului pe care îl vede ca un organism perfect, cu un caracter străvechi, autohton. Cultura descrisă este seculară, originară, primitivă. El relevă caracterul simplu: *Civilizația română sătească nu are nimic monumental și nimic titanice, dar are, în schimb, o țesătură măiestru alcatuită, are un fresc și o armonie deplină*^{*2}

Același autor vede în țăran creatorul acestei civiliza-

ții, ce trăiește simțind nevoia să-și înfrumusețeze viața, să îmbine în permanență utilul cu frumosul, gravul cu subtilul, oferind un caracter spiritualizat vieții: *O broderie, o poartă, o icoană sau oricare altă producție de artă populară închide în ea un suflet cu bucuriile și tristețile lui, cu încercările și năzuințele lui, un suflet aplecat asupra frumuseților și lucrurilor neschimbătoare... o realizare în sensul lucrărilor divine*^{*3}

Iar micii noștri colegi nu sunt mai prejos de aceștia prin dăruirea și pasiunea lor, prin dorința lor de cunoaștere.

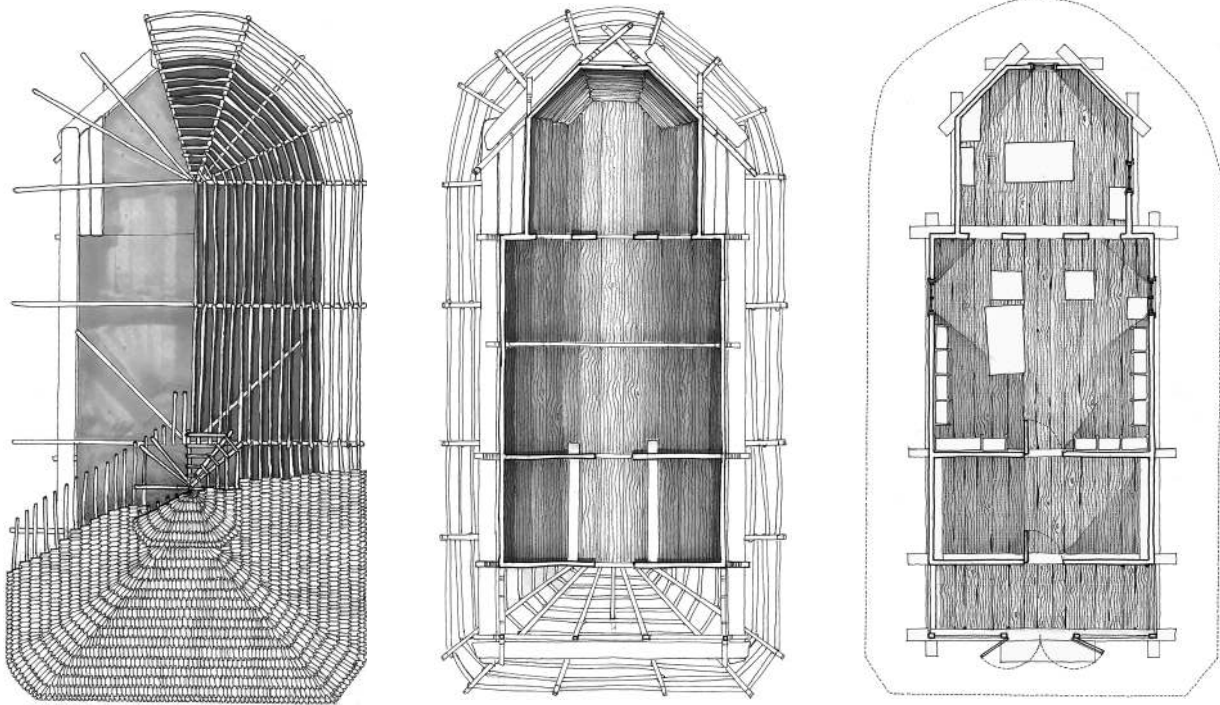
Sources:

1. <http://relevec.uauim.ro/>
2. **Bernea Ernest:** *Civilizația română sătească*, ed. Vremea, București, 2006, pg. 13
3. **Bernea Ernest:** Idem, pg. 14

Maria Enache

este absolventă a Universității de Arhitectură și Urbanism „ION MINCU” promoția 1987, doctor în arhitectură - din 2005 cu teza despre problematica locuințelor sociale, Șef lucrări al Facultății de Arhitectură din 1997, Departamentul Introducere în Proiectarea de Arhitectură.

A întocmit numeroase proiecte de arhitectură și studii: locuințe unifamiliale, locuințe sociale pentru tineri, școli, birouri. Autoare a cărții "Locuința socială", Editura ION MINCU, 2009.

Planuri ale Bisericii din Timișeni, județul Gorj - Muzeul Național al Satului "Dimitrie Gusti", București. Desene întocmite în anul 2012 de echipa de studenți din anul I a Universității de Arhitectură și Urbanism "Ion Mincu", formată din Diana Mărăcineanu, Iancu Niculescu și Tiberiu Gache.

Plans for the Church in Timișeni 1/100 (originals 1/50), Mehedinți county, moved in the DG in Bucharest. Drawing made in 2012 by the team of students at IM: Diana Mărăcineanu, Iancu Niculescu and Tiberiu Gache.

Architectural surveying at ION MINCU, UNIVERSITY OF ARCHITECTURE AND URBAN PLANNING

Maria Enache

Architectural surveying has been an integral part of an architect's training since 1892, the year that marked the inception of Romanian formal education in architecture.

Browsing through the archives of the *Ion Mincu* University of Architecture and Urban Planning (IM), I have been able to unearth a series of architectural survey drawings belonging to students that would later become renowned architects: Stătie Ciortan, Gheorghe Simotta, Henriette Delavrancea-Gibory, Ștefan Balș, Octav Doicescu and Grigore Ionescu*¹. For the purpose of this paper, I have selected *Stătie Ciortan*'s drawings as a case study.

Apart from their unquestionable historical value, one has to also admit their aesthetic merit, which testifies to the evolution of architectural drawings along the various periods in which they have been produced. Hence, their style is closely linked to the instruments used: dip pens, graphos pens or Rotring technical pens such as rapidographs and isographs, while at the same time pushing the artistic expression and craftsmanship to each instrument's limit.

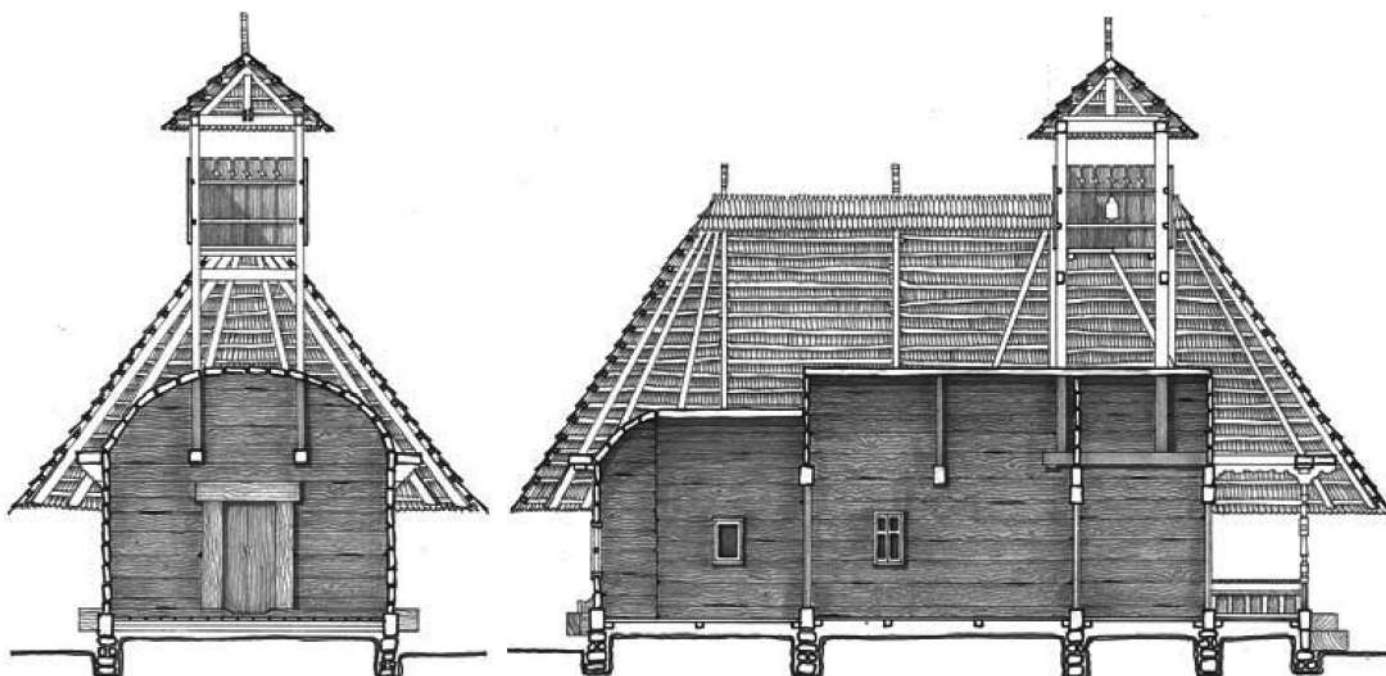
At present, architectural surveying at the University consists of two stages: within their first year, students come into contact with architectural projects via a surveying project. This project has two aims: firstly, to train students in measuring and depicting an immediate reality, and secondly, to analytically engage with

the object surveyed and the cultural heritage it stems from, by conducting research on its architectural significance, the typology it belongs to, the composition of its façades, its construction system, as well as the architectural details it presents. This exercise in representation takes place at the *Dimitrie Gusti* Village Museum in Bucharest (DG).

Later in their studies, students then engage with the built heritage as part of their conservation and restoration projects, where they study buildings in need for restoration, consolidation or, in other cases, buildings meant for demolition. In such instances, architectural surveying becomes a valuable research instrument, which bears witness to the architectural monument.

Hence, architecture develops along three major axes: a physical axis, which enables a direct perception of buildings, forms, materials, textures and distances; a mental axis, that allows the trained eye to grasp proportions, scale and themes, and finally, an emotional axis, which only comes to the fore after a prolonged and profound engagement with the monument and the culture that has generated it. Formation of this third axis is greatly aided by the practice of surveying.

However, my greatest joy, as a tutor for the first year, is to witness teams forming, students working together and friendships blossom, all of it happening during the work on the surveying project. Interestingly enough, teams that have formed during the project generally

Secțiuni ale Bisericii din Timișeni, județul Gorj aflată în Muzeul Național al Satului "Dimitrie Gusti", București. Desene întocmite în anul 2012 de echipa de studenți din anul I a Universității de Arhitectură și Urbanism "Ion Mincu", formată din Diana Mărăcineanu, Iancu Niculescu și Tiberiu Gache.

Cross-sections for the Church in Timișeni, Mehedinți county 1/125 (originals 1/50), moved in the DG in Bucharest. Drawings made in 2012 by the team of students at the IM: Diana Mărăcineanu, Iancu Niculescu and Tiberiu Gache.

remain the same across the entire first year of studies, even though sometimes students regroup according to their personal evolution or simply due to difficulties in managing teamwork. However, such occurrences are quite rare.

Coming back to the evolution of the project, students first get acquainted with the subject matter during a field trip at the Village Museum. It is here that they begin understanding households belonging to different geographical areas and their workings. Prior to starting with the actual measurements, they carry out a typological plan analysis, a survey of the existing construction systems and an inspection of the materials used. Then they choose the object of their survey. This year, the objects of their choice were two churches from Dragomirești and Timișeni.

For illustration purposes, I have chosen drawings made by the team consisting of Diana Mărăcineanu, Iancu Niculescu and Tiberiu Gache, which survey the church from Timișeni, erected in 1773 and brought into the Museum from the county of Gorj.

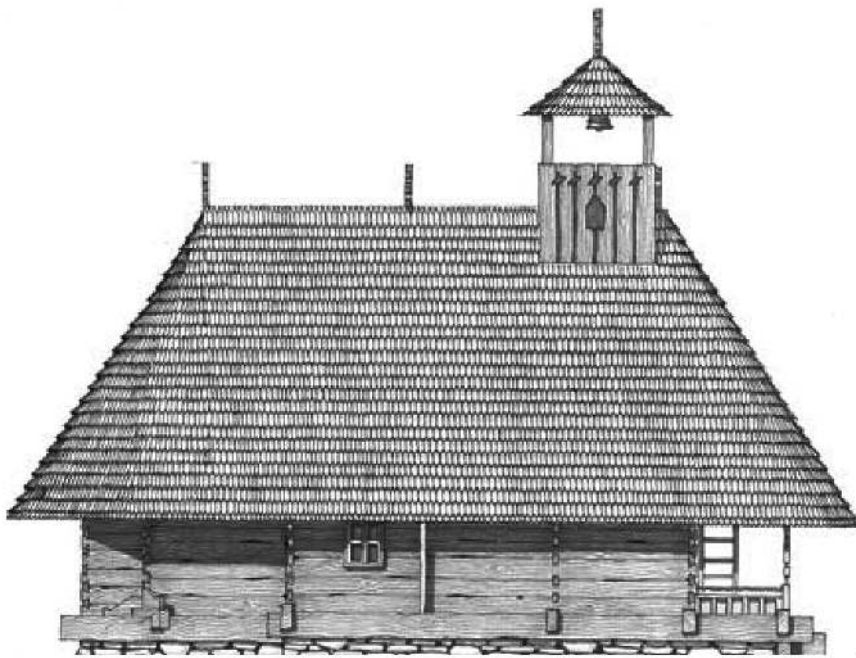
This church appealed to the team because of its harmonious proportions, its novel construction system and its expressive inner space. Furthermore, they were attracted by the high quality of its exterior paintings, which is a rather interesting for wooden churches. The construction system is an exercise in building mastery, with walls erected in a *blockbau* manner, an octagonal altar with carvings into solid wood, the successively cantilevered roof and culminating with the skilful raising of the bell tower. Of modest proportions, this church manages nonetheless to express monumentality through the harmony of its proportions, the ingenuity of its construction system and the wealth of its decoration.

Andra Rotariu, Ionuț Cașuneanu, Victor Șerbănescu and Daniel Berindeanu formed the second team chosen. They surveyed the church from Dragomirești, which manages to embody the monumentality, distinction and perfection found amongst the wooden churches in Maramureș.

Erected in 1722 on a rectangular plan, the church defers to the canons of Eastern Christianity, housing exonarthex, pronaos and naos. The constructive system resembles that used in housing, however it is of a far more elaborate rendition. The result is a finely proportioned church with an imposing roof and a slender tower, which defies permanence. The exonarthex is finely detailed, while the arches and their supporting pillars are skillfully crafted. The same level of craftsmanship is displayed in the modeling of the parapet and the quality of the inner paintings.

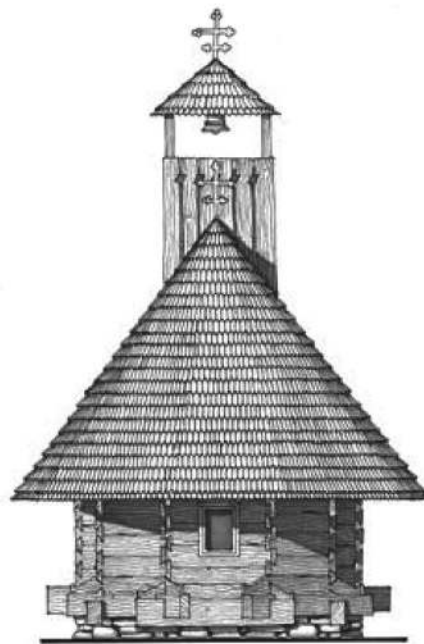
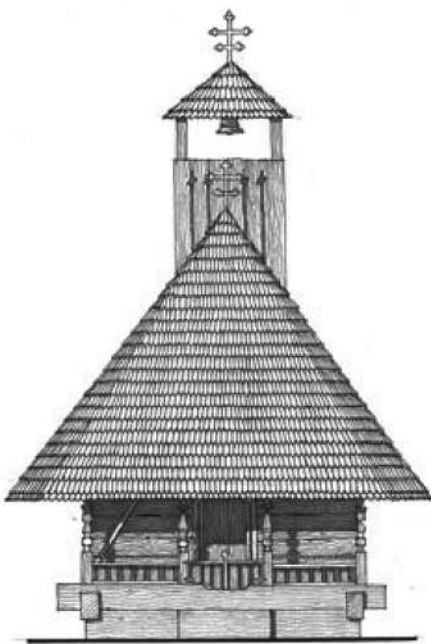
The ultimate goal of the architectural surveying exercise is bringing students closer to the universal values of our cultural heritage. It therefore constitutes a moment of reflection upon Romanian vernacular architecture and a leap into an epoch of abundant meaning for rural life. Ernest Bernea delicately depicts the Romanian village in his work *The Romanian Rural Civilisation*, where he defines the qualities of the village as a perfect organism with an ancient indigenous character. It is a place of an archaic, vernacular and primitive culture: *Romanian rural civilization contains nothing monumental and nothing titanic, but nonetheless possesses a masterly fabric, natural character and complete harmony.*^{*2}

The same author sees in the Romanian peasant the creator of this civilization, living in a need to adorn his life, constantly pursuing a spiritual combination of functionality and beauty: *An embroidery, a gate, an icon or*

Façade ale Bisericii din Timișeni, județul Gorj aflată în Muzeul Național al Satului "Dimitrie Gusti", București. Desene întocmite în anul 2012 de echipa de studenți din anul I a Universității de Arhitectură și Urbanism "Ion Mincu", formată din Diana Mărăcineanu, Iancu Niculescu și Tiberiu Gache.

Facades for the Church in Timișeni, Mehedinți county 1/125 (originals 1/50), moved in the DG in Bucharest. Drawings made in 2012 by the team of students at the IM: Diana Mărăcineanu, Iancu Niculescu and Tiberiu Gache.

*any other folkloric art object encloses a soul filled with joys and sorrows, with trials, tribulations and aspirations, a soul bent on beauty and permanence of things... an achievement in the divine sense.*³*

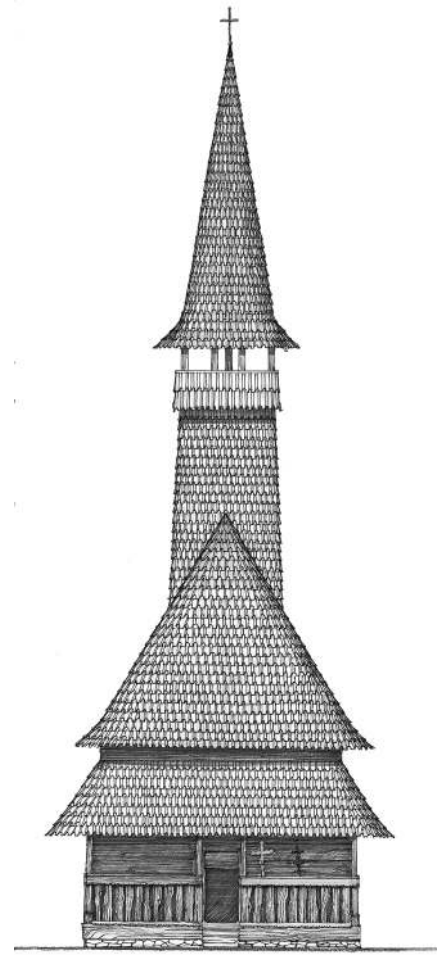
Our young colleagues are not outdone in their dedication and their passion, as well as in their search for knowledge.

Sources:

- 1) <http://relevec.uauim.ro> [26.06.2013]
- 2) **Bernea Ernest**, *Civilizația română sătească*, ed. Vremea, Bucharest 2006, p. 13.
- 3) *Idem*, p. 14.

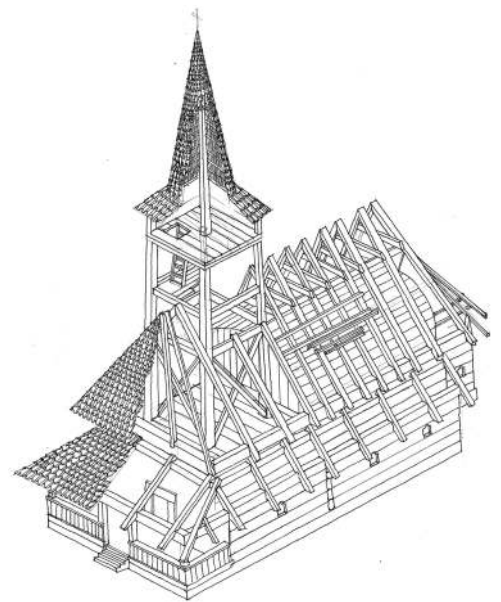
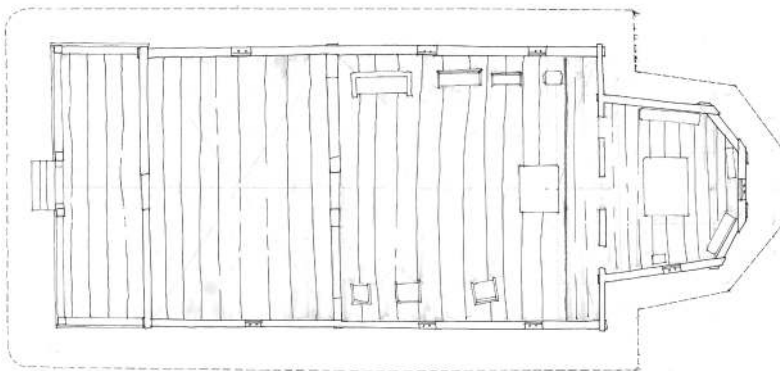
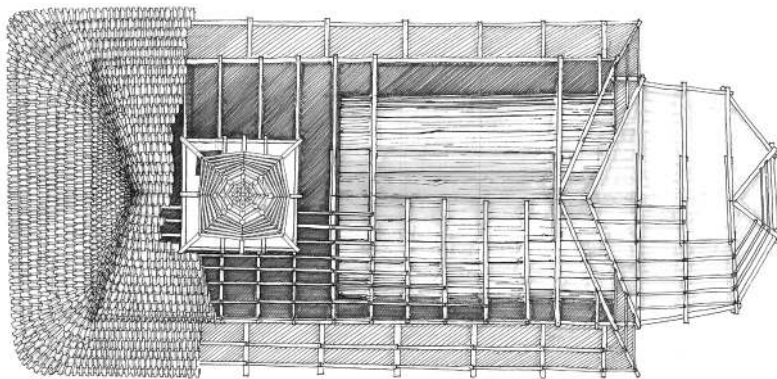
Architect Maria Enache

is PhD (IM 2005). She is a junior lecturer at the IM, in the Department of Introduction to Architectural Design and also an author of numerous projects of architecture, studies and a series of articles.

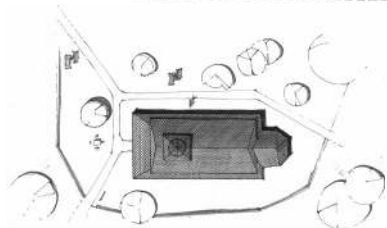

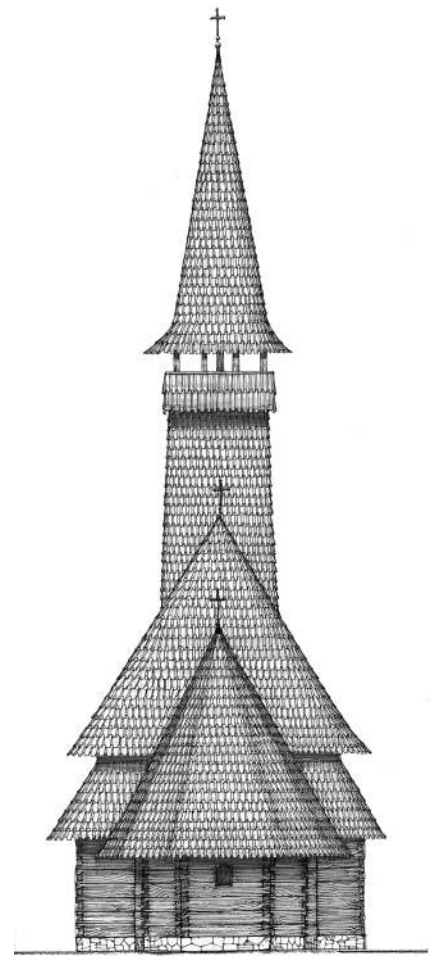
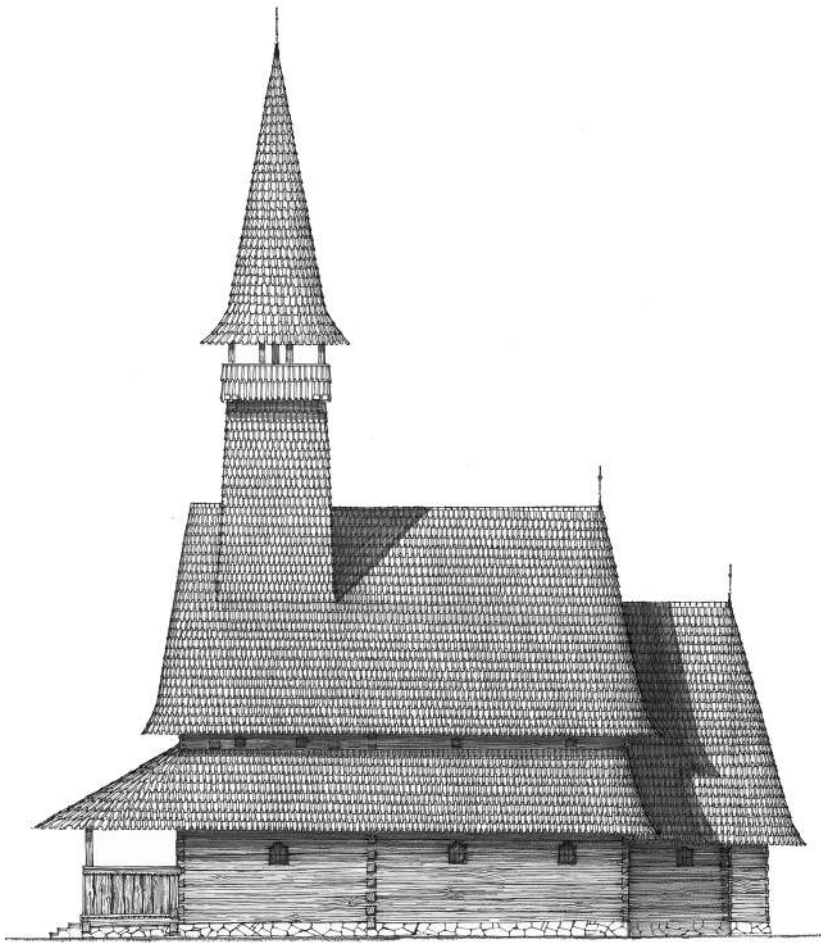
Biserica din Dragomirești, județul Maramureș, aflată în Muzeul Național al Satului "Dimitrie Gusti", București. Desen întocmit în anul 2012 de echipa de studenți din anul I a Universitatea de Arhitectură și Urbanism "Ion Mincu", formată din Andra Rotariu, Ionuț Cașuneanu, Victor Șerbănescu și Daniel Berindeanu.

Church in Dragomirești, Maramureș county, moved in the DG in Bucharest. Drawing made in 2012 by the team of students at the IM: Andra Rotariu, Ionuț Cașuneanu, Victor Șerbănescu și Daniel Berindeanu. Plans 1/200 (originals 1/50)

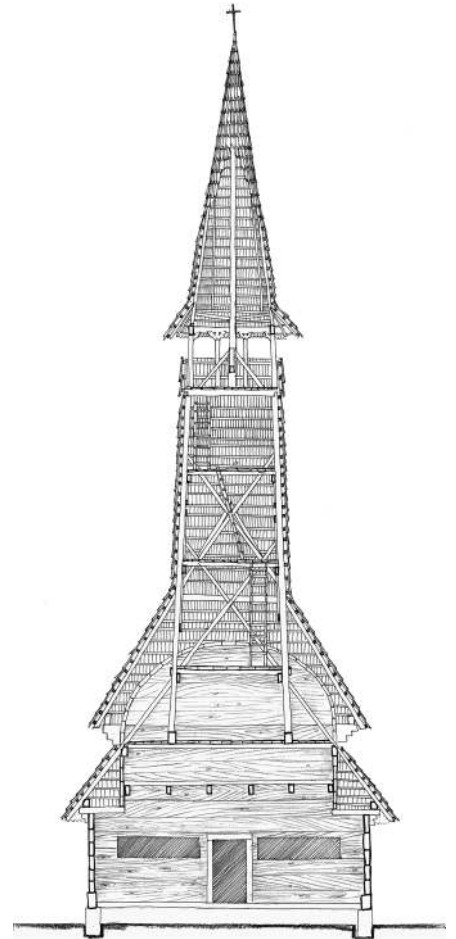
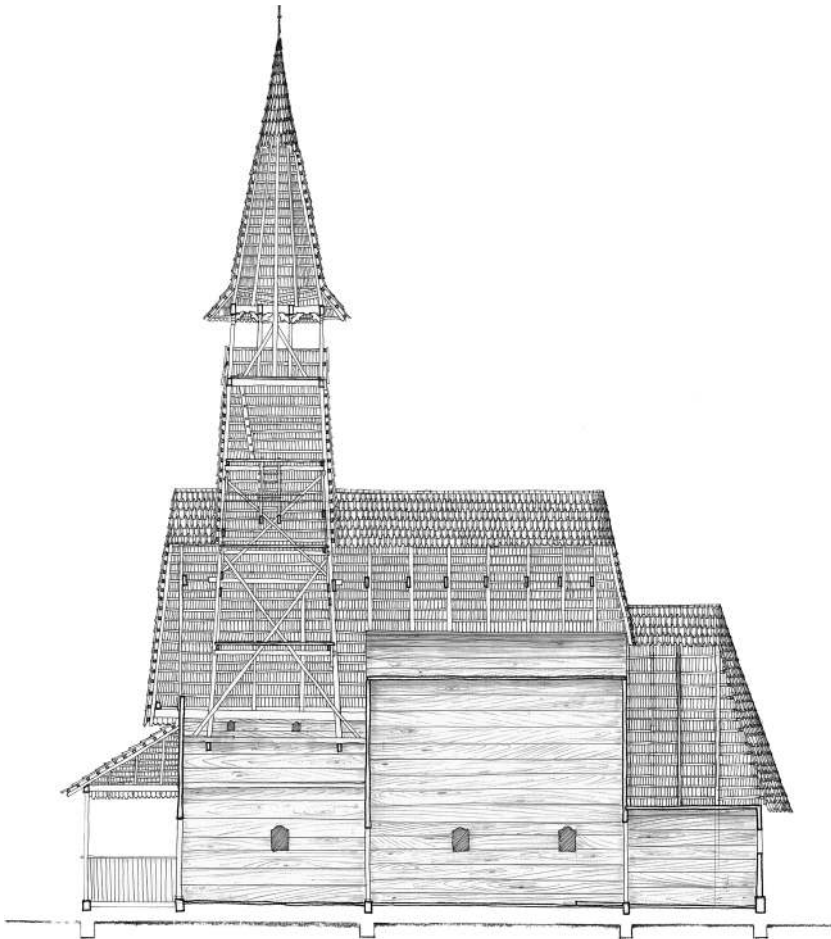
BISERICA
DRAGOMIREȘTI

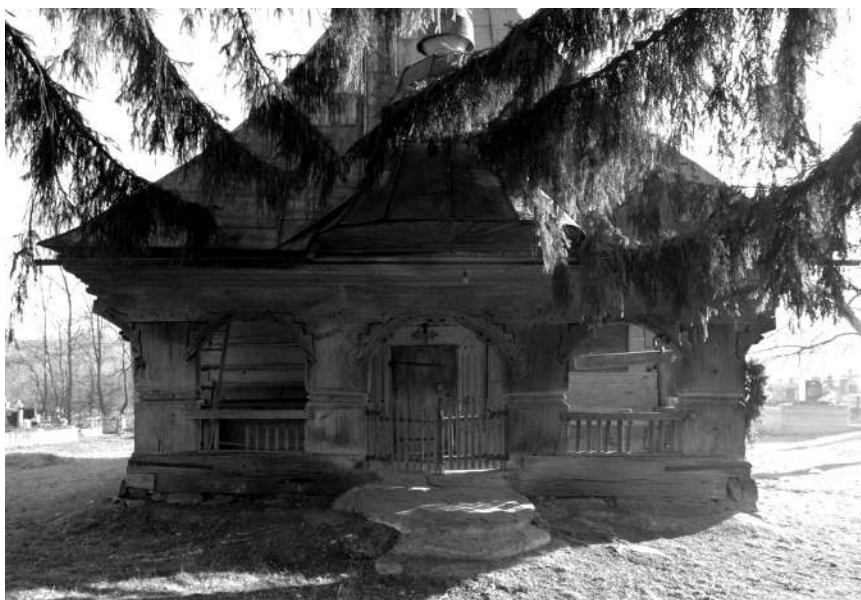

Façade și Secțiuni pentru Biserica din Dragomirești, județul Maramureș, aflată în Muzeul Național al Satului "Dimitrie Gusti", București. Desen întocmit în anul 2012 de echipa de studenți din anul I a Universitatea de Arhitectură și Urbanism "Ion Mincu", formată din Andra Rotariu, Ionuț Cașuneanu, Victor Șerbănescu și Daniel Berindeanu.

Facades ans Cross-sections 1/200 (original 1/50) for Church in Dragomirești, Maramureș county, moved in the DG in Bucharest. Drawing made in 2012 by the team of students at the IM: Andra Rotariu, Ionuț Cașuneanu, Victor Șerbănescu și Daniel Berindeanu.

Biserica Sfânta Ana din Coruia înainte și după restaurare: fațada principală cu accesul în biserică unde se văd fundamentul și învelitoarea grav deteriorate, respectiv fațada laterală cu absida altarului.

Church " Saint Ana" in Coruia, before and after restoration: Facade with main acces with ruined fundamentele și învelitoarea grav deteriorate, respectiv fațada laterală cu absida altarului.

BISERICA DE LEMN CU HRAMUL SF ANA DIN CORUIA

Oxana N. Craciun

Localitatea Coruia este menționată pentru prima dată în anul 1405 sub denumirea de Korullya și în anul 1475 sub denumirea de Karulya, aparținând domeniului Chioar.

Incinta în care este amplasată biserică constituie *Ansamblul bisericii Sfânta Ana*, inclus pe Lista Monumentelor Istorice în anul 2004 cu codul MM-II-a-A-045553.

Monumentul de dimensiuni ample constituie una din mărturiile importante ale arhitecturii populare din Ardealul de nord, fiind caracteristice în acest sens dimensiunile ieșite din comun ale elementelor constructive, structura bolților, planul ce prezintă o navă dreptunghiulară cu absidă decroșată pentagonală la est, turnul, silueta de ansamblu a monumentului și învelitoarea de șifă.

Meșterul care a lucrat la strămutarea clădirii în 1794 este menționat în inscripția în chirilică „La anul 1794 (cifre arabe) s-au făcut biserică aceasta prin Fărcaș”.

În altar este o inscripție care menționează că acest spațiu *A fost pictat în anul 1928 preot Vasile Campianu. A pictat Sziebert* - despre care se știe ca era din Baia Mare.

Biserica de lemn de stejar credem că provine dintr-o structură mai veche de sec. XVII, având în vedere că inițial a fost construită pe locul numit *sub Huciul Diacului* și era a *iobagilor*, de unde, cu timpul, a ajuns pe locul numit *Pinder*. Conform tradiției ar fi fost construită în acest loc pe la anul 1500 .

După inscripțiile de pe zid și cafas reiese că biserică ar fi fost ridicată în locul în care se află astăzi, cu elemente din vechea biserică, în anul 1794 noiembrie 11.

Biserica are plan caracteristic pentru bisericile din lemn și arhitectură medievală din zonă, cu trei încăperi tradiționale: absida altarului de formă poligonală, naos și pronaos înșiruite pe axa est-vest, și pridvor deschis, cu copertina protejând intrarea în biserică spre apus.

Edificiul este o construcție de proporții considerabile, unică - cea mai mare din Țara Chioarului, fiind alcătuită din bârne de stejar unice ca dimensiuni. Biserica are 14,75 m lungime, 7,70 m lățime și înălțimea navei până la coama de 8 m. Volumul este de tip navă cu absida altarului poligonală, cu un singur nivel, cu cor deasupra pronaosului.

Turnul are baza pătrată și înălțimea de 22 m, este acoperit cu trunchi de piramidă, cu patru turnulețe în colțuri și o fleșă octogonală. Prezența turnulețelor este de asemenea unică în arealul Țării Chioarului.

În anul 2008 , împreună cu echipa de restauratori coordonată de arh. *Niels Auner*, am participat la un proiect de restaurare a structurii bisericii.

Proiectul și-a propus să restaureze obiectivul, operând în exclusivitate cu tehnici obișnuite de lucru, devenite *clasice* pe șantierele de restaurare ale bisericilor de lemn fără a-și propune să realizeze corectarea în vreun fel a defectelor structurale originale.

În ce privește silueta de ansamblu nu s-au realizat

Detalii din șantier: pentru refacerea fundațiilor și a tălpilor principale, întreaga construcție a fost "lăftată" manual și așezată temporar pe structuri din lemn de stejar. Soclu de piatră seacă: reșezarea bisericii s-a realizat după înlocuirea elementelor deteriorate, pe un solcu din piatră seacă.

Restoration details: elevation by stone whitout cement restored as original. Manual lifting on oak beams for the whole building.

modificări ale înălțimii șarpantei, sau ale coifului turlei, soluția de învelitoare adoptată fiind cea tipică zonei Maramureșului, respectiv șita de brad bătută alăturat, cu cioc triunghiular.

Prin realizarea unei infrastructuri stabile, solide, prin refacerea soclului de zidărie uscată de piatră și ancorarea corespunzătoare a structurii de fundație, s-a putut reveni la planimetria și verticalitatea structurii pereților, iar prin înlocuirea elementelor deteriorate din structura tălpilor s-a îndepărtat pericolul de colaps al structurii acestuia.

Tehnologia preconizată pentru lucrările de restaurare a structurii s-a înscris în practica de restaurare a bisericilor din lemn din Maramureș, practica bazată pe experiența de lucru a meșterilor locali și desăvârșită de-a lungul timpului.

Oxana Nicoleta Crăciun

este arhitect, a absolvit Universitatea de Arhitectură și Urbanism "Ion Mincu" din București în anul 1997. In 2008 a absolvit cursul de specializare în reabilitarea patrimoniului construit din cadrul Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca și a Fundației Transilvania Trust. Lucrează ca arhitect independent în Baia Mare (județul Maramureș) și studiază în special conservarea moștenirii vernaculare. Conduce activitatea Centrului pentru Cultură Urbană în cadrul Ordinului Arhitecților din România, filiala Nord Vest.

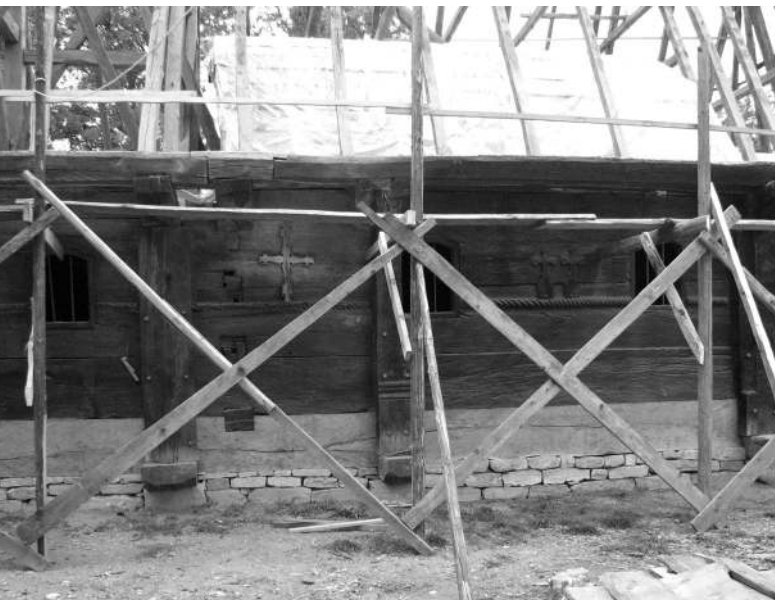
WOODEN CHURCH *St. Ana from Coruia*

Oxana N. Crăciun

The *Coruia* village is first mentioned 1405 AD, named as *Korullya* and afterwards in 1475, named as *Karulya*, situated in the Land of Chioar. The church *St Ana* with its yard is listed on The Historical Monuments List, with the code MM-II-a-A-045553.

The monumental building is one of the most important testimonies of vernacular architecture from Northern Transylvania, due to exceptional dimensions of oak building elements, the vaults structures, planimeter, the tower height and its whole silhouette. On the wooden walls, we can find an inscription (in cyrillic alphabet and arabic numerals) about the craftsman, named *Fărcaș*, who worked at the movement of the building to the actual site, in 1794: *La anul 1794 (cifre arabe) s-au facut biserica aceasta prin Fărcaș*. In the altar apses we can find an inscription which mentioned that the mural paintings - which can be seen today - were realized in 1928: *A fost pictat in anul 1928 preot Vasile Campianu. A pictat Sziebert*. The oak wood church has in its structure beams and other elements taken form a church older than XVII-th century. That initial church was build around year 1500, in a place named *sub Huciul Diacului* and then moved to another site, called *Pinder*, and it was *All bondsman's property*. According to other inscription founded on the walls, the church was raised on the actual site on November the 11th 1794.

The plan is typical for the wooden churches from the area, following from west to east: an open porch with a

*Detaliu de șantier: după înlocuirea elementelor de funda-
ment, biserica a fost reșezată pe amplasament. Interior: ima-
gine a catapeteasmei- pictura pe lemn și pânza aplicată pe
lemn, în zona nerestaurată.*

beautiful canopy protecting the entrance, then pronaos, naos and the altar in polygonal shape. The building is the biggest wooden church from the Land of Chioar. Its main dimensions are: 14,75 m length, 7,70 m width, 8,00 m height of the naos vault and 22,00 m tallness of the tower. The tower, developed on square plan, is covered with a main pyramidal shape, with four little turrets placed in corners and octagonal roof. The presence of these turrets is unique in the Land of Chioar.

In 2008, I joined the team led by architect Niels Anuer, to plan the restoration works, which followed the traditional techniques of local masters. The purpose was to replace damaged parts, to correct the vertical layout, to restore the dried stonework of the base and to bring the roof back to its traditional image with fir shingles. The new solid infrastructure and the restoration of dried stonework elevation helped correcting the vertical layout. All these works and the new base-beams helped restoring the stability of the building who was in danger to collapse. The technology used in restoration process was strictly following the traditional methods and using skills of local craftsmen from Maramures County.

*Restauration details: reseted building on new elevation and
basement logs. Interior view of unrestored iconostasis with
its paintings on wood. / all photos: Oxana N. Craciun and
Niels Anuer*

Historical data: Hist. Traian Ursu

Oxana Nicoleta Crăciun

is an architect (IM 1997). In 2008 she passed a course of Built Heritage Conservation at the University Babeş-Bolyai and Transylvania Trust Foundation. She is working as a freelancer architect in Baia Mare and studying the conservation of the vernacular heritage. She is also leading the activity of the Centre of Urban Culture in the Nord West branch of the Chamber of Architects of Romania.

Arhitectura vernaculară în Maramureș, așa cum mai poate fi văzută pe Valea Cosăului. Desen în tuș, Laura Zaharia, 2012.

Vernacular architecture in Maramureș, as it can be seen on Cosău Valley. Drawing by Laura Zaharia, 2012.

ARHITECTURA VERNACULARĂ ȘI LEGISLAȚIA

Laura Zaharia

Este binecunoscută aura de pitoresc și tradiții veritabile ce caracterizează Maramureșul. Acestea sunt metafore care în ziua de azi sunt bazate mai mult pe legenda decât pe situația reală a satelor maramureșene. Țara Lemnului ce exista acum 20 de ani s-a topit în marea masă a construcțiilor contemporane lipsite de identitate. Satele tradiționale maramureșene construite în întregime din lemn, cu case tipice din bârne și acoperișuri înalte învelite cu șindrilă, cu prispes lungi și frumos decorate, totul scăldat în vegetație abundentă, au lăsat locul caselor cvasi-urbane, colorate agresiv și neinspirat încadrate în peisaj.

În ultima vreme se ridică voci care plâng sau care dezaprobă dispariția valorilor tradiționale. Au apărut exemple pozitive de preluare a arhitecturii tradiționale, de cele mai multe ori în cazul clădirilor destinate turismului (pensiuni turistice, restaurante). Totuși în cazul locuințelor, localnicii evită orice rapel la casele bătrânești, confundate de ei cu sărăcia și mizeria.

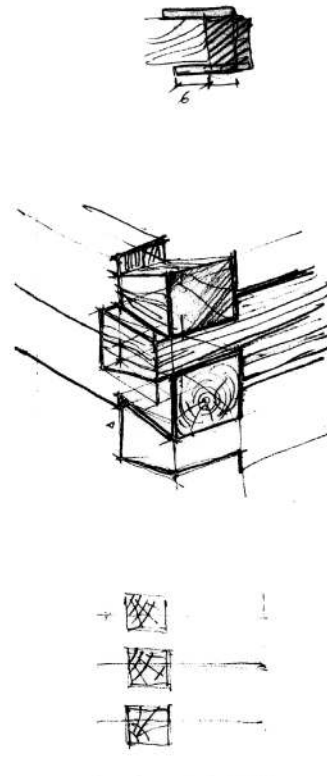
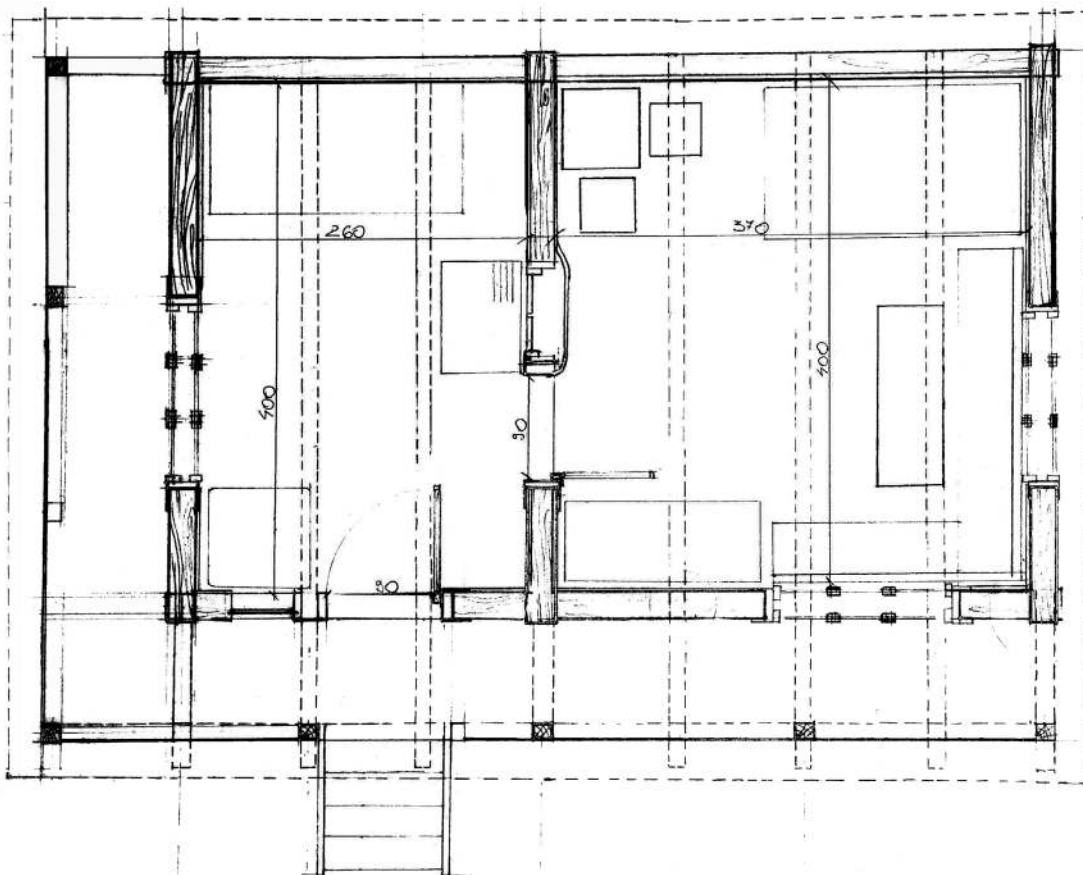
Cauzele dispariției imaginii arhaice a satelor noastre sunt evidente, fenomenul este răspândit în toată lumea: au apărut materiale noi de construcție, ieftine și ușor de folosit în comparație cu lemnul, a apărut dorința de confort asimilată cu locuințele de la oraș în opoziție cu disconfortul căsuțelor de la sat.

Mai puțin evident este motivul pentru care fenomenul dispariției arhitecturii vernaculare în Maramureș este atât de rapid și atât de dramatic; acesta poate fi detec-

tat numai în urma analizei datelor istorice ale acestei zone și a caracterului autarhic în care s-a format și s-a dezvoltat această populație. Atât în perioada dominației regatului Ungar, a imperiului Austro-Ungar cât și în perioada erei comuniste, populația locală a învățat să ducă o viață paralelă, cu un contact minim cu stăpânitorul sau legiuitorul. Și-a șlefuit până la sublimare un mod de viață bazat pe resursele naturale locale.

În ziua de azi populația locală caută în continuare să aibă un contact cât mai mic cu legiuitorul, atitudine ce se reflectă pregnant în disprețul față de legislația în construcții. Autorizațiile de construire sunt obținute în grabă pe baza unor documentații întocmite (și nu proiectate) de orice "proiectant" capabil să elaboreze desenele necesare. Odată obținută Autorizația, lucrările de construire evoluează într-o manieră cvasi-vernaculară, după inspirația meșterului și ideile preluate din diverse reviste sau modele văzute pe undeva. Oferta bogată de pe piața materialelor de construcție și dorințele lacome ale investitorilor de a folosi fără discernământ toate noutățile, culorile cele mai vii și materialele cele mai strălucitoare, au ca rezultat mult prea marea diversitate a noilor construcții din mediul rural maramureșan. Casa odată finalizată este întâbulată fără a fi verificată corespondența dintre documentația pe baza căreia a fost eliberată Autorizația de construire și clădirea finalizată.

Pentru a identifica modalități în care acest lanț al slăbiciunilor ar putea fi întrerupt și pentru a opri distrugere-

Casa tradițională din Budești, valea Cosăului. Relevu întocmit în cadrul "Programului pentru Protecția Peisajului Construit în Maramures", de Hanna Nistor și Florina Avramuț, studente la Facultatea de Arhitectură din Timișoara

Traditional house in Budești, Cosău Valley. Drawings made by Hanna Nistor and Florina Avramuț, student architects in the Architecture University of Timișoara.

Arhitectura vernaculară în Maramureș, surprinsă în timpul "Programului pentru Protecția Peisajului Construit în Maramureș" desfășurat în cadrul O.A.R.-N.V. în anul 2010, pe Valea Cosăului.

Vernacular architecture in Maramureș, Cosău Valley, during the "Protection Plan for built landscape in Maramureș", 2010.

rile peisajului consturit maramureșan, chiar dacă este prea târziu pentru multe locații, ar trebui analizate fiecare din etapele enumerate în paragraful anterior.

În faza de obținere a Autorizației de Consturire, investitorul și proiectantul trebuie să fie informați, prin Certificatul de Urbanism, în legătură cu regulile urbanistice locale:

- majoritatea localităților din județul Maramureș au Planuri Urbanistice Generale și un Regulament aferent ce cuprinde reglementări cu privire la caracterul arhitectural al construcțiilor noi. De obicei aceste reglementări urmăresc încadrarea construcțiilor în specificul local.

- toate Planurile Urbanistice Generale ale localităților Maramureșene cuprind delimitarea zonelor de protecție ale Bisericilor vechi sau ale altor monumente istorice – zone în care sunt impuse reguli arhitecturale pertinente pentru construcțiile noi.

Tot în faza de obținere a Autorizației de Consturire, investitorul trebuie să fie informat, prin Certificatul de Urbanism, de obligativitatea de a angaja un arhitect pentru întocmirea documentațiilor necesare, conform Hotărârii de Guvern 932/2010 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a Legii 184/2001, art. 6, alin (2).

În timpul autorizării unei documentații pentru construire, Primăria trebuie să verifice atât încadrarea proiectului în regulamentul local de urbanism cât și capacitatea utilizării dreptului de semnătură a arhitectului-autor.

Odată obținută Autorizația de Construire, investitorul poate începe lucrul la execuția clădirii. Proiectul autorizat trebuie respectat întocmai. La finalizarea lucrărilor este obligatorie recepția lucrării cu participarea reprezentantului administrației publice, conform Legii Construcțiilor – Legea 50 din 1991, art.37.

Este adevărat că toate sarcinile menționate mai sus aparțin Primăriilor comunale, și că acestea nu au personalul de specialitate, nici ca număr și nici ca formare, pentru a se achita de toate aceste datorii. Totuși această situație nu este o justificare, legislația trebuie respectată. Pentru a căuta modalități de rezolvare primăriile pot să ceară ajutorul instituțiilor sensibile la ideea conservării arhitecturii tradiționale în Maramureș: în primul rând Consiliul Județean, apoi Direcția Județeană pentru Cultură, Culte și Patrimoniul Cultural Național Maramureș, Inspectoratul de Stat în Construcții, Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale în Maramureș. De asemenea organizațiile non-guvernamentare pot fi implicate în procesul de conștientizare a localnicilor cu privire la valoarea arhitecturii tradiționale. Ordinul Arhitecților din România și Uniunea Arhitecților din România, prin pregătirea de specialitate a membrilor, sunt organizațiile cele mai potrivite pentru intervenții în domeniul protecției arhitecturii vernaculare maramureșene.

Ordinul Arhitecților din România – filiala Nord Vest a avut în anii 2009-2010 o acțiune de conștientizare a localnicilor din comuna Budești, prin care s-a făcut o analiză a acestei zone, s-a elaborat un set de reguli arhitecturale necesare a fi respectate pentru o posibilă reconstrucție a satelor tradiționale maramureșene, și un catalog cu 13 case în stil tradițional, oferite gratuit oricărui doritor de casă nouă. Efectul a fost nul, s-a dovedit că acest caracter opțional al propunerilor nu este o soluție. De asemenea s-a dovedit că o acțiune singulară nu este suficientă.

Pentru a obține vreun rezultat în domeniul conservării arhitecturii vernaculare este necesară asocierea instituțiilor și a persoanelor care pot avea pondere în această direcție, și care pot pune presiune pe respectarea legis-

Casa tradițională maramureșană reabilitată și transformată în Punct Info, și o locuință nouă în Maramureș, modernă dar respectând volumetria tradițională.

Old traditional building restored and transformed in Info Point, and a new and modern house, respecting traditional volume.

during the communist era, the local population learned to live a parallel life with minimal contact with the ruling power of the time, thus basing their life on only the local resources.

Today this habit still continues, the local population seek to have as little contact with the legislature. This attitude is reflected strongly in contempt for building laws. The building permit is obtained on the basis of documentation prepared rush, not necessary designed by an architect. Once the “papers” accomplished, construction works evolves into a quasi-vernacular manner, following the master’s inspiration, ideas taken from magazines or patterns seen elsewhere. So, a high diversity of new buildings is the result for the wide range of construction materials and the greedy desires of investors to use blindly all updates, the most vivid colours and the brightest materials. Once the construction completed, nobody check the correspondence with “papers”.

To identify ways in which this chain of weaknesses could be interrupted and to stop the melting away of the built landscape of Maramureș, even if it is too late for many locations, we should examine each stage of the building process.

When trying to obtain the Build Permit, the Village Hall must inform the investor and the planner about the local urban rules. Usually these rules aim to situate the constructions in the local specific. All the General Urban Plans of Maramureș’ villages contain the delimitation of the areas imposed by the protection of old Churches or of other historical monuments, areas in which pertinent rules for new buildings are imposed. Also the investor must be informed about having to hire an architect in order to lay down the necessary documentation.

During the process of obtaining the Building Per-

mit, the Village Hall must check that the project is well framed in the local urban rules and also the qualification to utilise the right of signature of the architect/author.

Once obtained the Building Permit, the investor can start to work on executing the construction. The authorised project must be strictly respected.

It’s true that all the tasks mentioned above belong to the communal authorities, and that they don’t have specialized personal, neither by number nor by training, to pay all these debts. Nevertheless this situation is not a justification, the law must be respected. In order to search for ways to solve this problem, the Village Halls can ask the institutions sensitive to the matter of preserving Maramureș’ traditional architecture for help. Also the non-governmental institutions can get involved in making the local people realise the importance of traditional architecture.

The Architect’s Chamber of Romania – the North-western branch started a Protection Plan for the built landscape in Maramureș, beginning with an action to raise awareness to people from the Budești parish, through witch an analyse of the area has been made, an elaborate set of architectural rules that must be respected in order for a possible reconstruction of Maramureș’ traditional villages to take place. The Protection Plan had no effect in the field, that means that the optional character has no efficiency, and a singular action is not enough.

In order to obtain a result in the domain of vernacular architecture conservation it is necessary to associate institutions and people that can tip the balance in this direction, and that can put pressure on respecting the law. It is late but any effort towards keeping cultural heritage worth any effort.

Church in its environment - Harnicești / drawings: AP 1966

Biserică în mediul său natural - Hărnițești / desene: AP 1966

STEEPLE-CHASING MEMORIES

Adrian Panaitescu

1.

It was 1966. Young architect, involved in the design of an interesting building in Baia Mare, Maramures, curious to know something about the vernacular architecture of that region; that's me. I had heard about the wooden churches from Professor Mircea Alifanti^{*1}. I was painting a lot and that exerted a considerable influence on my perception of these monuments. I sketched them all, trying to catch the particular atmosphere that was surrounding each church, a kind of magical field determined by church, cemetery, trees, fences and the surrounding hills.

Back then I was less interested in the features of each building; although aware of these, I searched for the overall environment and the way each church was integrated into or contrasted with it. In particular, the steeple piercing the limit of the surrounding vegetation, cutting into the sky with a particular sharpness. A couple of these sketches....

Ten years later, 1976, in Tara Lapusului, I looked at churches from quite a different point of view. There, I tried to understand in depth how these churches were designed and built, and as much as possible, why they were built the way they were. I measured them – with a lot of approximation- for my own information. I was looking at constructions designed with consistency, built with minimal resources and perfectly honest in what they were expressing. The observations and considerations that follow are the result of my encounters

with those churches; they belong to a practicing architect, not to a historian or restaurateur of monuments.

2.

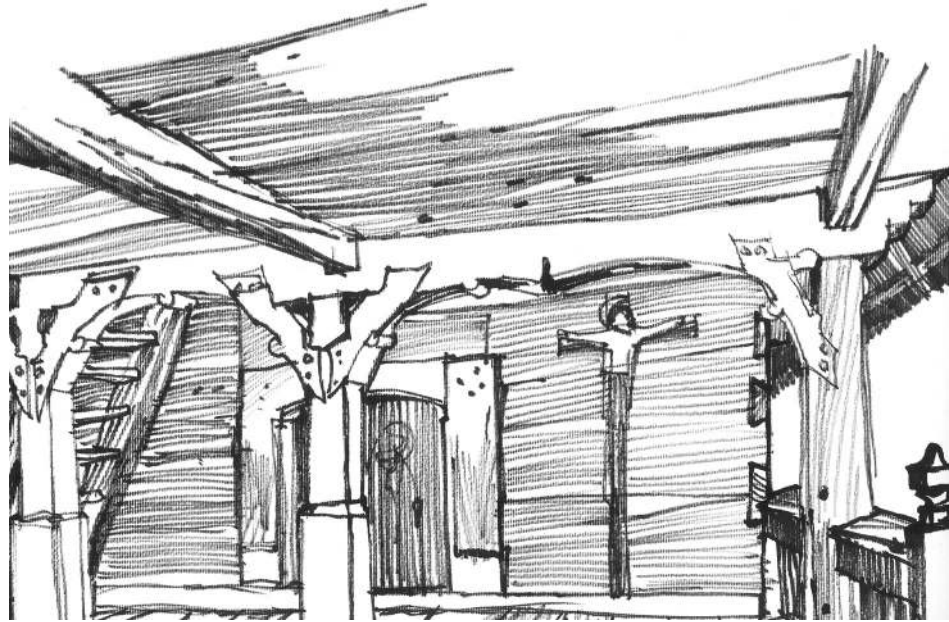
Almost all the wooden churches are located on high ground which makes them visible from a considerable distance. The spire is the element whose role is to announce the building by breaking the horizontal line. Its shape penetrates the sky, pointing toward the heavens; from there come the bell peals calling the local people to worship.

Getting closer to the building you can find around the church a sort of temenos: the cemetery enclosed by fences and filled with crosses, trees and benches, arranged in a disorganized way which in its informal shape surrounds the church with an enchanting space, set aside from other spaces; quiet, peaceful, a most important element in the preservation of the church as a sacred ground. All changes in elevation are subtle.

Getting even closer to the building we find shelter under the eaves, sometimes reaching out as much as 1.20 meters. It is an area which in the case of churches with porches is prolonged within the porch; it simultaneously protects the building and the people. In fact, it is a gradual system that controls access to the building prior to the entrance, created by external elements which, in an informal way, prepare the visitor for the experience of the interior of the church.

Under the eaves - Harnicești
Sub streșini - Hărnicești

On the porch looking in - Harnicești / drawings: AP 1966
Privind în portic - Hărnicești / desene: AP 1966

3.

Comparing the plans of a few churches I found a certain ideal type which allows for many variations. Sometimes these variations - in dimensions for instance - are considerable. We wonder if the size was determined by number of parishioners, the desire to have a larger (or higher) building, or by the master builder himself. In a typical plan we find a nave, an apse, a pronaos, and - as in the cases of Burdesti, Surdesti, Plopis, Oncesti and a few others- a porch that is open on three sides. The porch has an impact on the front and side elevations, sometime having a clerestory above it. The apse, polygonal, accommodates the altar and as a design element terminates the east end of the church; there are many variations in the resolution of the roof above it, many of which are very interesting.

There is always a bell tower of varying heights resting on the structural members above the pronaos. If there is no porch, the entrance door is located on the vertical center line of the spire, on the front or the side elevation (south), depending on the different construction demands.

These being the spatial and functional components, we see that their dimensions, their relationships and their placement finalize in space what we perceive as the overall image, and that the personality of each building is determined by a particular arrangement of these components.

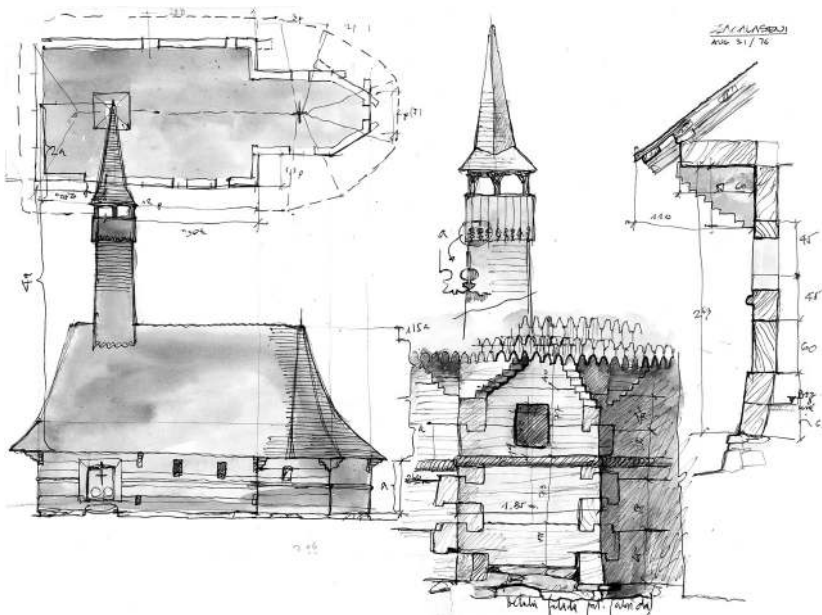
4.1

When the foundations were laid out, the dimensions established, the master builder must have had the entire concept of the building in his mind. I cannot believe that someone could improvise as the construction went on, without knowing all the implications of the project well before its start.

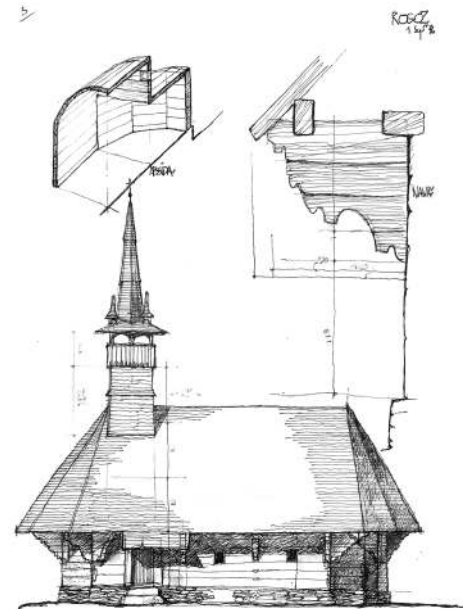
On the foundations - built mostly with local stone - were raised the longitudinal walls, starting with a plate which could be 50, 60cm. high, a large size for log construction. The ideal wall-bearing system is a box with two long and two short walls connected solidly at the corners. Stacking logs one on top of the other is not difficult, although the length of available wood is limiting; however, the corners must be interlocked in such a way as to resist lateral forces at the top of the wall that will try to push out the enclosure. So the long walls are directly carrying the load to the foundations and the short ones with logs staggered at half dimension are less loaded, and thus can resist the tension that is greater at the top of the wall. In such an ideal system the apse is a disruption, functionally justified, that requires a separate structure; the wall between the nave and apse needs to resist tension also and is present above the opening in most cases.

When the desired height is achieved, there is a horizontal outside element that sits on the cantilevers and ties the building together. The ends of the perpendicular walls protruding out and tapering off bring the loads down through the walls into the foundations. At the same time a horizontal element, the plate, receives the end of the wood rafters and their loads. Through plate, cantilever and wall the vertical loads are downloaded into the foundations, a solution I find satisfying, both structurally and aesthetically. Inside, a similar plate receives the end of the vault (semicircular or polygonal) through heavy planks disposed as vaussoirs carried by the short walls of the nave.

The roof and the bell tower have a different system - a frame arrangement which is much lighter and more appropriate for such construction. The roof of the nave, which has a pitch of about 50 degrees, is built with raft-

Side elevation and apse - Sacalaseeni
 Fațadă laterală și absidă - Săcălășeni.

Side elevation - Rogoz / drawings: AP 1976
 Fațadă laterală - Rogoz / desene: AP 1976

ers that meet at the ridge, discharging the load on the walls and braced in different ways.

The spire requires two things, a transfer system and bracing. The transfer is made through girders, two or four, bearing on the long walls of the pronaos and picking up the four posts at the corner of the tower; in this way, the pronaos is not encumbered with supports. The bracing is realized by connecting and wrapping the roof system around the spire, which is diagonally braced on its inside. Here again is evident the previous knowledge of the entire concept, as the builder would have had to know the height of the spire in order to provide the correct transfer system.

I have studied for a long time these assemblies and realized how organic everything is to the whole, marveling at the savoir-faire of these master builders.

4.2

Such a construction system admits no dishonesty; the construction is expressed, the construction material is the finish, the minimal means reinforce the architectural expression, the design flows organically. The silhouette - the profile of the building - is the most important aspect of the design. For comparison, here are shown a few illustrations done to the same scale.

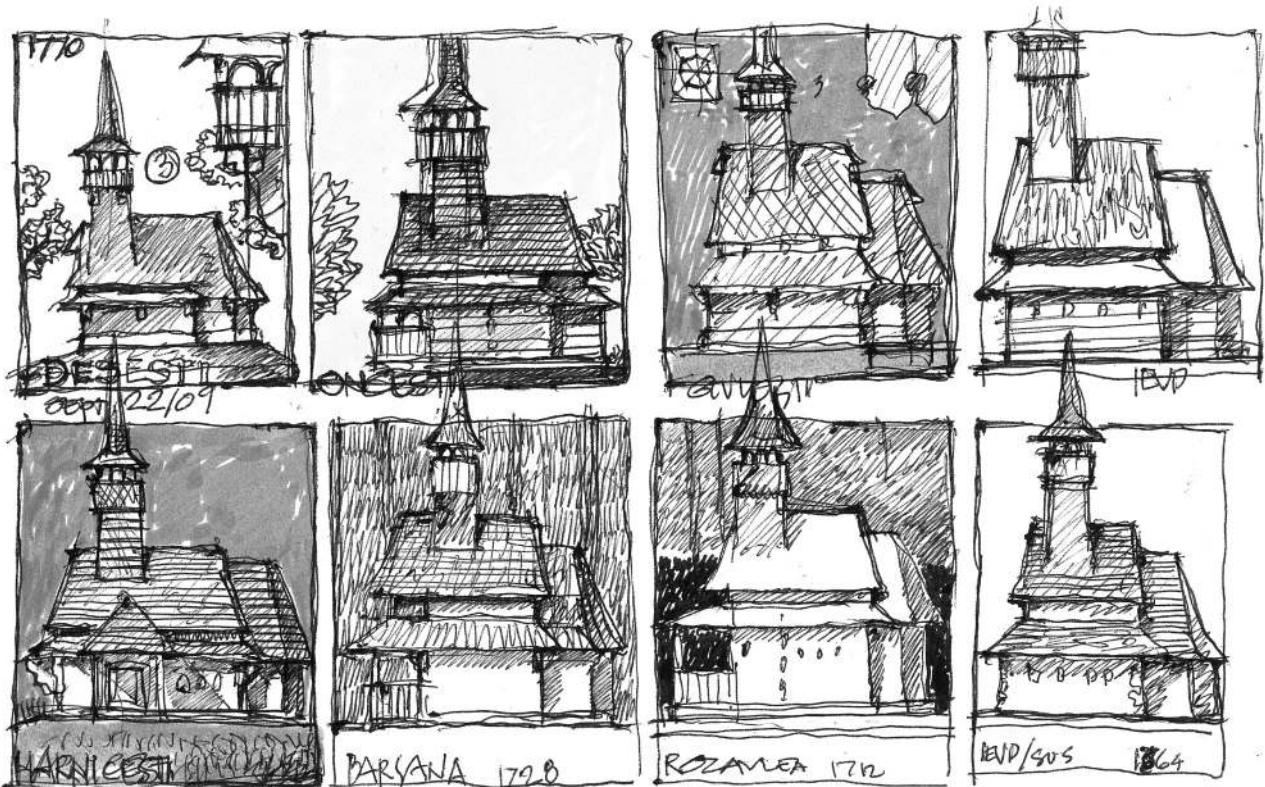
We can see immediately what a great number of variations occur in the churches' designs, and looking at these images I realized that it is the size of the plan that determines somehow the height. I thus attribute the enormous differences between these examples to the primary intention of the master builder. The height of the roof over the nave and the walls below establishes a relationship longitudinally. The tower protruding from the nave roof establishes the vertical axis in contrast with the horizontal bands of the walls and the roof. At

the east end, the apse and its roof (polygonal as the apse) terminate the composition. If there is a porch, it extends to the west end of the building and is enclosed on three sides with columns and arches, more or less decorated. In cases of more elaborate design*² we find a clearstory, as a second row of arches above the porch. The apse and its roof present the opportunity for the designer to work with different schemes, materializing in the connection of the nave to the roof.

A schematic illustration below shows these options - I could say that some are quite modern in the way the roofs meet and intersect.

The tower's spire presents many alternates: the terminating roof, the open gallery, (with two to three openings and arches), the apron, the balustrade, all offer different interpretations and personalities. I personally have a preference for the schemes*² where the tower is organically part of the roof of the nave and therefore acts more as an accent as opposed to the ones where the spire is treated more like an independent element due to its height and profile. It is true, however, that the most famous example of all the wood churches, Surdesti, has the highest spire; well, a masterpiece is a masterpiece, beyond preferences and rules. I found also that a simple, decorated spire is more effective as a projection on the skyline than one decorated with four extra turrets*³ on the corner and inspired by a more formal ecclesiastical architecture.

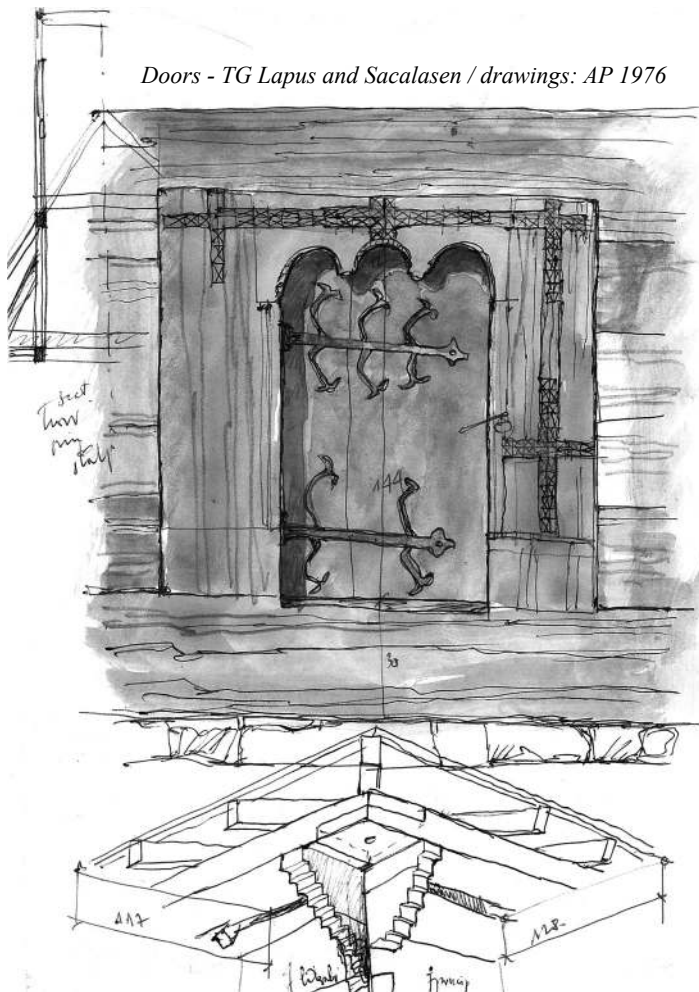
The interior spaces constantly reflect the plan configuration: the pronaos has a flat ceiling, the ceiling of the nave soars with a barrel vault (semicircular or polygonal) and the ceiling of the apse is covered by vaulted segments that are lower in height than the ceiling of the nave. The particular acoustics of the building are obtained by the slope of the vault and the quality of the wood.

Tower and apse in relation to nave / drawings: AP 1976

Turn și absidă în raport cu nava bisericii / desene: AP 1976

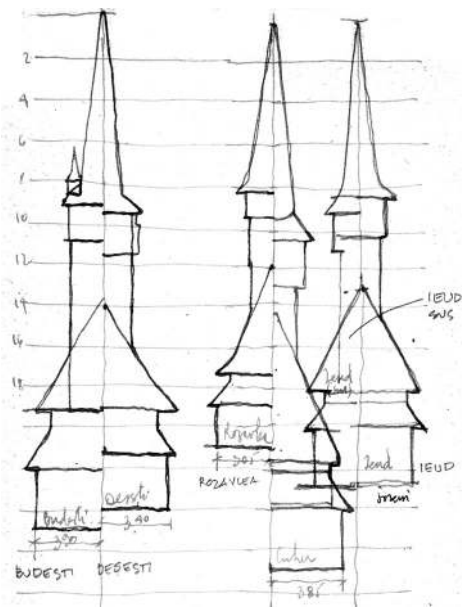
Doors - TG Lapus and Sacalasen / drawings: AP 1976

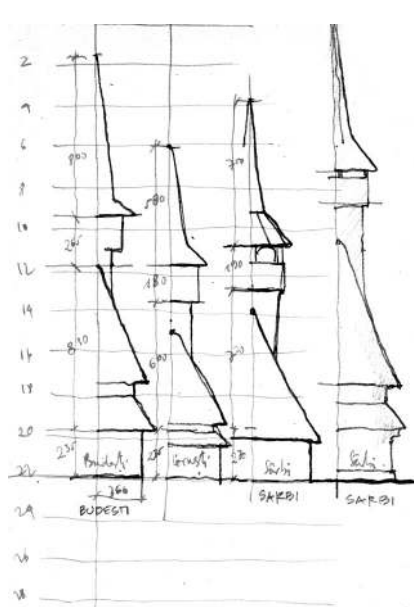
Uși - Târgu Lapuș și Săcălășeni / desene: AP 1976

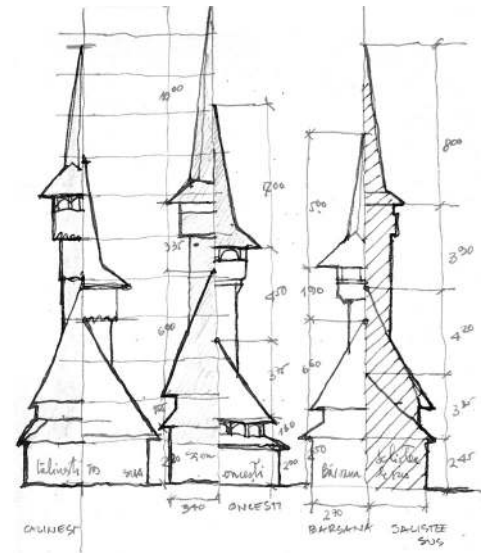
LAPS

Comparative silhouette variations / drawings: AP 1976

Comparație între diferite siluete / desene: AP 1976

5.

I also find that in dimensions and texture there is a very effective contrast: the walls made of large logs give a feeling of monumentality due to the size of the lumber, while the roof, a much larger area, is finely textured by the roof shakes, sometimes elaborately cut, a smooth texture of a much smaller scale. At the curved corners the shakes create a continuous surface that elegantly and smoothly covers everything. One other element that brings forth the nature of the logs is the foundation on which they sit; looking at an elevation one can see that despite the relative unevenness and approximations, there is a strong designer's hand at work.

The entrance door into the vestibule is another element worth mentioning for two reasons: one, the considerable size of the wood jambs, head and sill give the door an air of monumentality without artifice and the simple decoration supports this scale. Second, the size of the door itself is relatively small, sometime requiring the visitor to bend, a desired effect. A big stepping stone in front of the sill completes this remarkable piece of design.

What about proportions? I studied some of the elevations trying to apply one system or another. Looking at small scale drawings there are some positive results; however, I have to say that without perfect surveys, especially of the structural key points, one cannot vouch for the accuracy of a particular system. We have to believe that at least a set of numbers were meant to determine the key structural elements and any scheme should be checked against these elements.

If the dates we have about the construction of these churches are accurate (the 1700's) this will make them contemporary with the vagaries of the Rococo style and the Neo Classicism of Western Europe architecture. By comparison, I can say that these churches make quite a

strong case for simple, solid, rational, honest and functional buildings; nothing is added for the sake of embellishment and decoration.

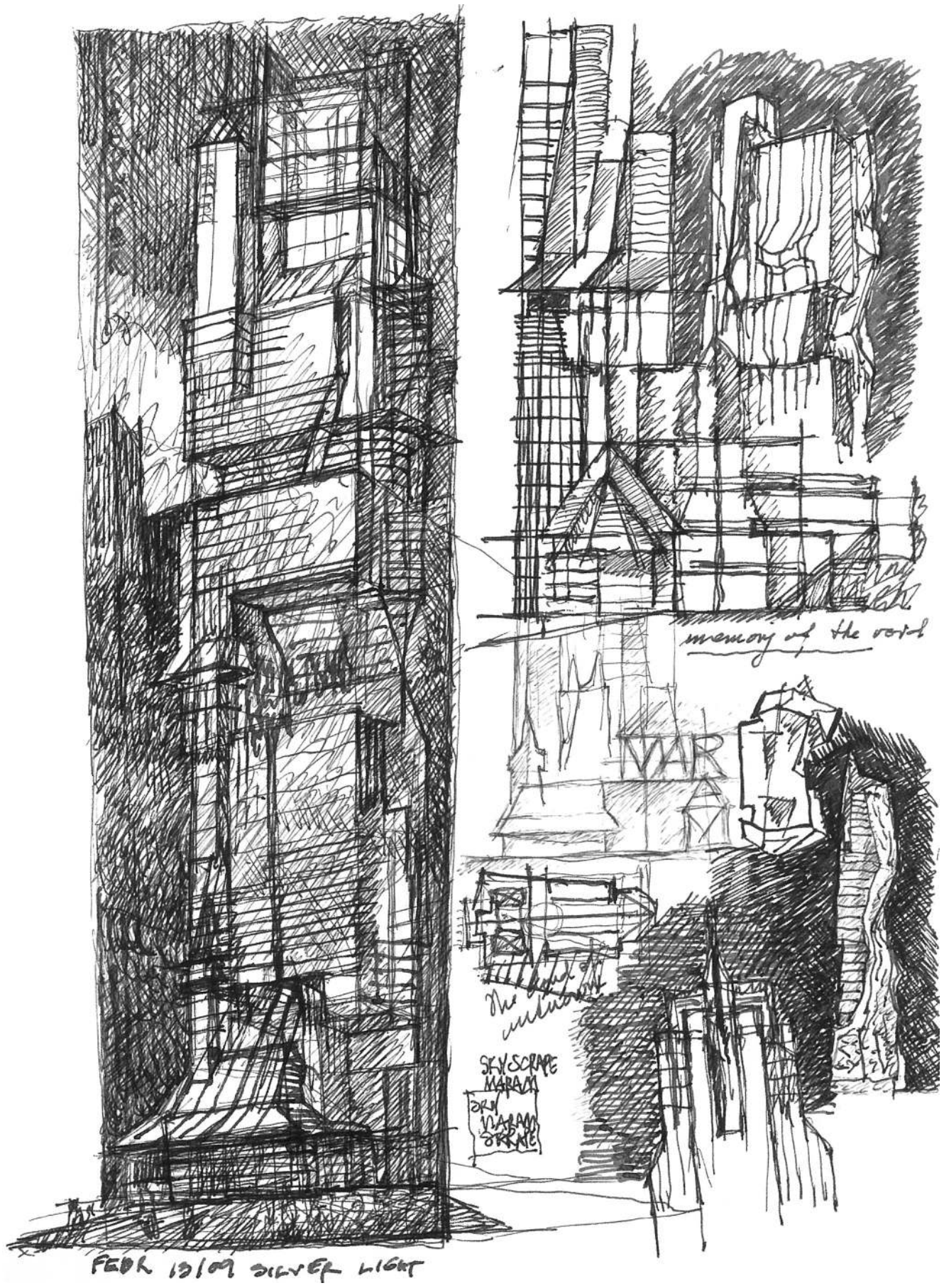
For the historian, the dates of the buildings are vital, but for me, as a designer of today, there is a lesson they offer me. Being far away from these churches for many years I had the opportunity to ponder their deeper meaning. I remain with one image, the ideal church that somehow includes all and one, the type I mentioned at the start as being the origin of all the variations we find in the wood churches of Maramures and Tara Lapusului.

Notes:

1. **Mircea Alifanti**, Professor of Design, School of Architecture, Bucharest
2. Churches with clearstory: *Surdesti, Plopis, Barsana, Oncesti, Feresti*
3. Four turrets churches: *Surdesti, Budesti, Rogoz, Cupseni, Razoare, Plopis*

Architect **Adrian Panaitescu**

has been living since 1978 in Connecticut, USA. Born in Romania in 1937, he taught architectural design at the School of Architecture in Bucharest from 1965 to 1977. Presently he is dividing his time between theoretical studies in architecture and painting. While in Romania he studied the churches described above and vernacular village architecture.

Persistence de la memoire - skyscraper / drawing: AP 2009

Persistența memoriei - zgârie nori/drawings: AP 2009

A street view in the Village Museum of Sighet to the church, which is removed from Oncesti-Criciova and a view from a farm courtyard to the church./ photos: MMA 2012

Vedere de pe o stradă din Muzeul Satului din Sighet, spre biserică ce a fost mutată din Oncești-Criciova și o vedere dintr-o gospodărie spre biserică.

THE CHURCH OF ONCESTI-CRICIOVA

Mihai Dăncuș

The locality *Oncesti* preserves the archeological vestiges from remote times. Random discoveries put into evidence humans living here since the end of Paleolithic and beginning of Neolithic. (Mihai Dancus, 1986, p 13). Here it is also confirmed the existence of a small settlement with a little Dacian fortress from 1st century BC-1st century AD, situated on top of a hill over which was superposed a feudal “little fortress” with tower and stone walls. (Mihaly 1900, p 41; see H. Daicoviciu, O. Bandula, I. Glodariu 1965, p 18 and others). A campaign of archeological research (Karol Cacsó, Radu Popa, Mihai Dancus, Gheorghe Todinca) led to the discovery of three bronze swords, beautifully decorated and very near a random sampling digging (conducted by Mihai Dancus in 1988) revealed pottery fragments dated back in the Hallstatt period with the superposing of a house from the feudal period. At a distance of about 20 m there was a wooden house with massive oak beams, datable in the 17th century.

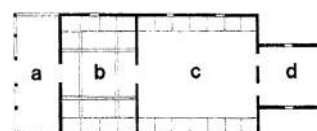
In Oncesti there were two wooden churches that burnt down following thunder striking. The church restored in the Village Museum in *Sighetu Marmatiei* was donated to the commune Oncesti by the citizens of *Criciova* from *Talabor* Valley on the right bank of *Tisa* river. It was painted in 1802 (Tit Bud 1911, 51-52). Tradition, records the way it was transported from *Criciova* to Oncesti: *And this holly church was brought with twelve carts drawn by two pairs of bulls each...and*

were made twelve stops and were read twelve Gospels. At the entrance of every village the convoy was welcomed by religious processions with religious banners and specific songs. They were led to the following village where they were taken over by other processions up to the destination.

We must mention that it was a tradition to move churches from one village to the other (e.g. from *Viseul de Jos* to *Botiza*, from *Slatina* to *Hoteni*, from *Cuhea* to *Valeni*).

Oncesti village, though situated very near the town, preserved the tradition, the customs in general, traditional clothes and up to recent times an extraordinary number of wooden houses, monumental wooden gates and other constructions. The village is also known by the *Emperor's fountain* (where king Ludovic drank water on his way to Moldavia) and the spring of mineral water on *Osoi* hill.

The wooden churches preserved in Maramures up to our days are the result of successive building and rebuilding along centuries by keeping the plan and the supple construction. The gothic forms used for the churches build in the 18th century and the following are the expression of the maramuresean conservatism and of a strong local fund not to be abandoned. The spreading area of this construction is north-west of Transilvania with extensions in Sub-Carpathian Ukraine and Eastern Slovakia (Paul Petrescu 1974, p.53). The explanation resides in the presence of Romanians in these areas and their power of influence. If we refer to the Oncesti/Crisanesti, *Criciova* church we can identify the following characteristics: it has a simple rectangular plan, hall type that ends with a disconnected apse of square shape (altar). The roof is high four sided with double eaves covering

Entrance views to the church, passing through the church yard gate up to the hill. / photos: MMA 2012

Intrarea în incinta bisericii și urcarea către biserică.

the church body, two storied. The tower of the church is built over the pronaos. Its final aim is the watch tower where the bells are. This looks out in four directions to become a location of observation over the settlement and its limits. It is like a four sided porch with pillars bound together forming beautiful wood archways. On top of the watch tower is the helmet, spire quite high and ends with the cross. The body of the church (*butea*) is extended in the front part with a church porch made of a succession of pillars decorated by carving and finishing with counter braces that bound to the cununa support the front structure of the church and gives a mark of great beauty through the created archways. Elements of art decoration complete the harmony of the construction giving it profound meanings. The rope carved in the oak beams surrounds the church and establishes its sacred space, the decorative motifs (the wolf tooth, solar rosettes etc) and other elements like very small windows give authenticity and singleness.

The construction is entirely of oak wood. The beams in the walls are carved with the axe and finished with broad axe, having a square section in four margins. The constructive system of the church body is *blockbau* that is in horizontal *cununi* (structures supporting the roof). The body is built on massive oak base and at the corners the beams are joined in joints, *Romanian joint*, the oldest and archaic. Inside the joint is carved a *tooth in*, a constructive system that does not allow any movement inside the joints. The ends are generally cut at the wall level (like in the case of the *swallow tail* joint). Only for the median wall, between the naos and pronaos on the north side the ends are left a few centimeters longer. Between the two parts of the roof are cut in wood several little windows (that were not shut).

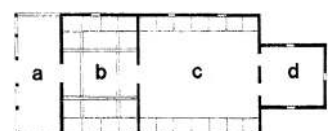
Those on the church body (under the lower roof) were

made larger in time. On the occasion of restoration in the museum of the entrance portal as well as the one between naos and pronaos were reconstructed, the ones existing in situ were insignificant improvisations meant to replace the originals, probably on the occasion of the first move (from Cricova to Oncesti). Unfortunately, on the occasion of mounting the intermediate portal an inscription in slavonic was sectioned and it is difficult to reconstitute. An attempt was made by the architect Al. Babos who deeply studied the architecture of wooden churches in Maramures and put into evidence the text *Mester Gavril (Master Gavril)* (Alexandru Babos, 2004, p. 109). We do not know if in that period the term *mester* was used in the zone, the term *maistar* was used up to our days. Also, on the occasion of the restoration of the church in the museum a transversal ruined beam above the doors which was very important for the structure was replaced.

Unfortunately, the icons on the iconostasis did not get into the museum collection. Some are the property of the new church in Oncesti, others are in private collections.

The interior of the church offers an intimate atmosphere, ideal for meditation. The simple furniture, the iconography, the mural painting, the carpets and ornamental towels all create a special atmosphere, absolutely humane and profoundly Christian.

The painting of the Oncesti church, unfortunately, was very deteriorated in time. Here and there parts of the painting put into evidence faces of saints *dominated by big, serene and sad eyes*. Some of the themes that can be identified on basis of the saved painting: *Jesus vine* from the altar, in pronaos *The Judgement*, in the upper part *Jesus surrounded by apostles*, *Groups of the impartial, Sinful people* (jews, turks, tartars) here the

The porch gate and the rope decoration in the balustrade. / photos: MD. and MMa 2012

Arcadele pridvorului și decorația funiei împletite la balustradă.

costumes give identity: bicorn for the jews and the turban for the turks. *Death, black, with bicorn on the head, riding a thin horse with visible ribs is called the plague; pushed from behind by a black angel, cutting with a scythe people's heads eaten by the horse; angels with souls in their arms; ... , long and thin snake covered with scales* represents the open mouth of Hell.

Although kept in a precarious state of conservation, the church paintings in Oncesti allows us to identify the presence of a good quality master, integrated in the general trend of the maramuresean post-byzantine painting from the 18th century (Anca Pop-Bratu 1982, p 49-50).

We must admit a certain originality of the painter who tries to integrate at least the themes in the tradition, but lets us understand the epoch in which he paints by baroque, western influences.

In fact the Greek-Catholic church establishes solid contacts with Western Europe, at all levels, artistic included and we are in full epoch here.

Inside the church is preserved the massive altar raven stone table- specific grit stone in the shape of a truncated cone in which there is a hole where saint relics, were kept a unique pew, some candlesticks and imperial doors. The portraits on the imperial doors record through an inscription the date of painting, 1621 (Marius Porumb, Cluj 1971, 23-30).

Mihai Dăncuș

is ethnologist and the former director of The Village Museum of Shighet. This article is extracted from his book "Arhitectura vernaculară și alte valori ale culturii populare în colecțiile muzeului etnografic al Maramureșului"

BISERICA DIN ONCEȘTI-CRICIOVA

Mihai Dăncuș

Biserica din Oncești – Criciova. Localitatea Oncești păstrează vestigii arheologice din timpuri îndepărtate. Descoperirile întâmplătoare au pus în lumină viețuirea umană aici încă de la finele paleoliticului și începutul neoliticului (Mihai Dăncuș, 1986, p. 13). Tot aici este confirmată o așezare cu o mică cetățuie dacică din sec. I î.H. – sec. I d. H, situată pe culmea unui deal peste care s-a suprapus o „cetățuie” feudală cu turn și ziduri de piatră (Mihalyi, 1900, p. 41; vezi și H. Daicoviciu, O. Bandula, I. Glodariu, 1965, p. 18 și urm.). O campanie de cercetări arheologice (Karol Cacsó, Radu Popa, Mihai Dăncuș, Gheorghe Todinca) a dus la descoperirea a trei spade de bronz splendid ornamentate, iar în imediata apropiere o săpătură de sondaj (făcută de Mihai Dăncuș în anul 1988) a scos la iveală fragmente ceramice din perioada Hallstatt cu o suprapunere a unei case din perioada medievală. La circa 20 m încă mai dăinuia o casă de lemn cu bârne masive de stejar, databilă în sec. al XVII-lea.

În Oncești au existat două biserici de lemn care au ars în urma unor descărcări electrice (trăsnete și fulgere). Biserica care astăzi este restaurată în Muzeul Satului din Sighetul Marmației a fost donată comunei Oncești de către cetățenii din localitatea Criciova de pe Valea Talaborului din dreapta Tisei. A fost pictată în anul 1802 (Tit Bud, 1911, 51-52). Tradiția consemnează felul cum a fost transportată din Criciova până în Oncești: „Și s-au adus această sfântă biserică cu douăsprezece

Succesiunea micilor ferestre, o cruce din Cimitirul Vesel din Săpânța și acoperiș din șindrilă.

An axis of small window openings, a memorial cross from the Merry Graveyard from Săpânța, and roofing shingles. / photos: MMA 2012

căruțe cu câte două perechi de boi... și s-au făcut douăsprezece popasuri și s-au citit douăsprezece evanghelii"... La intrare în fiecare sat convoiul era întâmpinat de procesiuni religioase cu prapori („steaguri”) și cântece specifice. Erau conduși până în satul următor de unde erau preluați de alte procesiuni până la destinație.

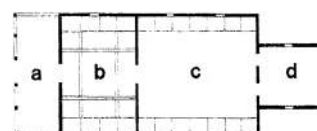
Menționăm că era o tradiție în a muta bisericile dintr-un sat în altul (ex. din Vișeu de Jos la Botiza, din Slatina la Hoteni, din Cuhea la Văleni ș.a.).

Satul Oncești, chiar dacă este aproape de oraș, a păstrat cu sfințenie tradiția, obiceiurile în general, portul popular și, până mai ieri, și un extraordinar fond de case de lemn, porți monumentale și alte construcții. Satul este cunoscut și prin „Fântâna Craiului” (din care a băut regele Ludovic în drum spre Moldova) și izvorul de apă minerală de pe dealul Osoi.

Bisericile de lemn păstrate în Maramureș până în zilele noastre sunt rezultatul unor succesive construiri și reconstruirii de-a lungul secolelor reluând / păstrând planul și suplețea construcției. Formele gotice reluate și la bisericile construite în sec. al XVIII-lea și următoarele sunt expresia conservatorismului maramureșean a unui puternic fond autohton la care nu se renunță. Aria de răspândire a acestui tip de construcție este nord – vestul Transilvaniei cu prelungiri în Ucraina Subcarpatică și Slovacia estică (Paul Petrescu, 1974, p. 53). Explicația fiind în legătură cu existența românilor în aceste zone și puterea lor de influențare. Dacă ne referim la Biserica din Oncești / Crișănești/Criciova putem conchide următoarele caracteristici: Are un plan simplu, rectangular, tip sală, care se încheie cu o absidă decroșată de formă pătrată (altarul). Acoperișul este înalt, pe tot corpul bisericii, în patru ape cu o streășină în două trepte, etajată. Turnul bisericii este ridicat peste pronaos. Are ca fina-

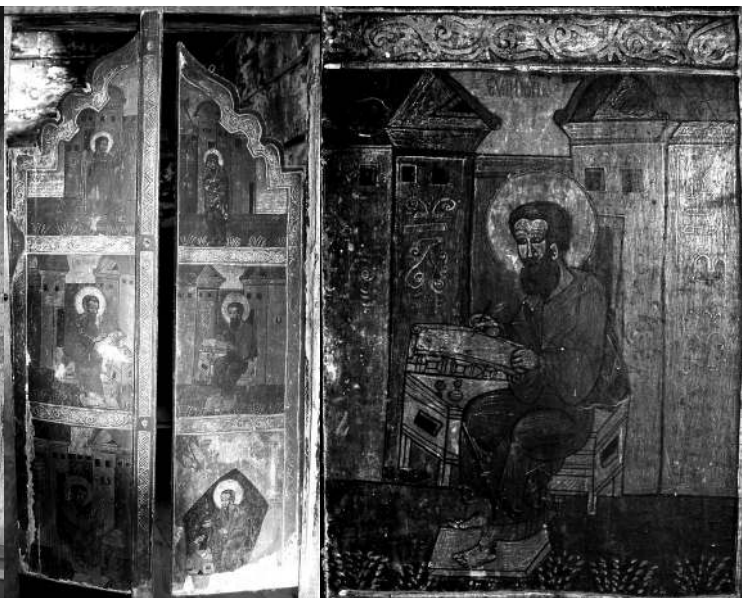
litate foișorul unde sunt instalate clopotele. Acesta se deschide spre cele patru zări pentru a deveni și un loc de observații asupra așezării și hotarelor ei. Este ca o „prisă” cu patru laturi cu stâlpi legați în „chituși”, formând frumoase arcade din lemn. Deasupra foișorului se ridică „coiful” fleșa destul de înaltă ce se finalizează cu crucea. Corpul bisericii „butea” se prelungeste în față cu un pridvor realizat dintr-o succesiune de stâlpi decorați prin cioplire și finalizați cu „chitușii” care legați de „cunună” susțin structura din față a bisericii și dau o notă de mare frumusețe prin arcadele ce se creează. Elemente de plastică decorativă vin să întregesc armonia construcției dându-i și profunde sensuri, înțelesuri. Funa care, săpată în relieful bânelor de stejar, înconjoară biserica și stabilește spațiul sacru al acesteia, motivele decorative (dintele de lup, rozetele solare etc.) și alte elemente ca ferestrele foarte mici dau autenticitate și unicitate.

Construcția este în întregime din lemn de stejar. Bânelor din pereți sunt cioplite cu securea și finisate cu barda, având o secțiune pătrată în patru muchii. Sistemul constructiv al corpului bisericii este „blockbau” adică „în cununi” orizontale. Butea se ridică pe tălpi masive de stejar, iar la colțuri bânelor sunt încheiate în „chetori”, aparent „chetoare românească”, cea mai veche, arhaică. În interiorul chetorii este încrestată o „îndințare”, adică un sistem constructiv care să nu permită mișcarea în „chetori”. Capetele în general sunt retezate la nivelul pereților (ca și la chetorea în „coadă de rândunică”). Doar la peretele median, între naos și pronaos pe partea de nord capetele sunt lăsate câțiva centimetri în afară. Între cele două poale ale acoperișului unt tăiate în lemn mai multe ferestre mici (care practic nu erau închise). Cele de pe corpul bisericii (sub poala de jos) au fost lărgite în timp. Cu ocazia restaurării în muzeu

Iconostasul, Porțile Impărătești și detaliu cu pictura unui evanghelist.

Iconostas, the Emperor gate and a painting of an evangelist in it. / photos: MD

portalul de intrare în biserică precum și cel dintre naos și pronaos au fost reconstruite cele existente „in situ” erau improvizații ne semnificative care au înlocuit originalele, probabil cu ocazia primei mutări (de la Cricova la Oncești). Din păcate, cu ocazia montării portalului intermediar s-a secționat o inscripție în cirilică care este greu de reconstituit. O încercare făcută de arh. Al. Baboș care a studiat în profunzime arhitectura bisericilor de lemn din Maramureș pune în evidență textul „MEȘTER GAVRIL” (Alexandru Baboș, 2004, p. 109). Nu știm dacă în acea perioadă se folosea termenul „meșter”, în zonă, până în zilele noastre s-a folosit termenul „maistăr”. Tot cu ocazia restaurării în muzeu a bisericii, s-a înlocuit o grindă transversală (deasupra ușilor împărătești și a celor diaconești) distrusă și care era foarte importantă ca structură de rezistență.

Din păcate, icoanele de pe iconostas nu au intrat în patrimoniul muzeului. Câteva sunt în proprietatea bisericii noi din Oncești, altele au intrat în colecții private.

Interiorul bisericii oferă un cadru intim, absolut ideal pentru meditație. Mobilierul simplu, iconografia, pictura murală, covoarele și ștergurile votive, toate concură la o ambianță specială, absolut umană și de mare profunzime creștină.

Pictura bisericii din Oncești din păcate s-a deteriorat mult în timp. Ici-colo fragmente de pictură pun în evidență chipuri de sfinți „dominate de ochi mari, senini și triști”. Câteva teme ce se pot identifica pe baza a ceea ce a mai rămas din pictură: „Isus Viță de Vie” din altar, în pronaos „Judecata de Apoi”, în registrul superior „Isus încadrat de apostoli”, „Cetele dreptilor”, „Neamurile păcătoșilor” (evrei, turci, tătari), aici costumele dau identitate: bicornul la evrei și turbanul la turci. „Moartea, neagră, cu bicorn pe cap, călare pe un cal slab, cu coastele ieșite în afară, este denumită ciurma; împinsă de

la spate de un înger negru, ce cosește capete de oameni, pe care calul le mănâncă”; îngeri „cu suflute în brațe”, ..., „un șarpe lung și subțire acoperit cu solzi” înfățișează gura căscată a iadului.

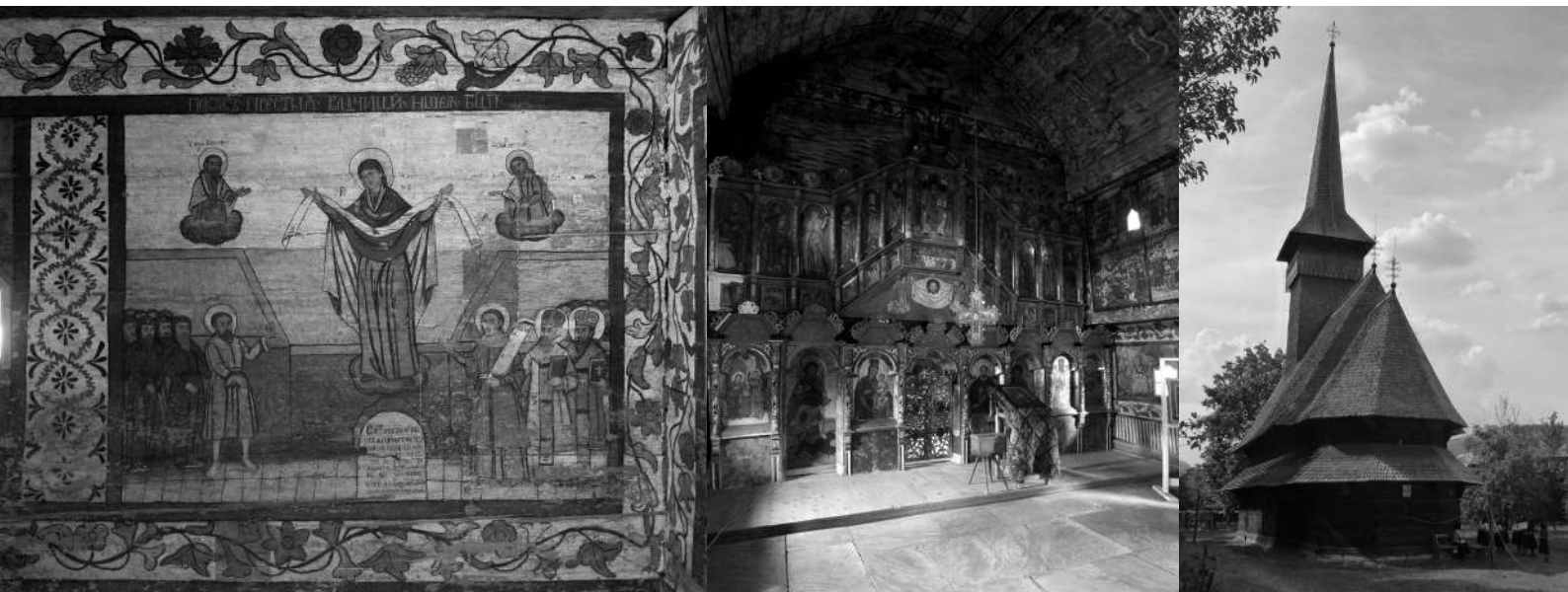
Deși se păstrează parțial și într-o precară stare de conservare, picturile bisericii din Oncești ne lasă să întrezărim prezența unui meșter de bună calitate, care se integrează în curentul general al picturii post-bizantine maramureșene din veacul al XVIII-lea (Anca Pop – Bratu, 1982, p. 49-50).

Trebuie să consemnăm aici o oarecare originalitate a pictorului creator, dar care încearcă să se înscrie cel puțin tematic în tradiție, dar lasă să înțelegem epoca în care pictează prin influențele baroce, occidentale. De altfel, biserica unită (greco-catolică) este cea care stabilește contacte solide, pe toate planurile, inclusiv artistice, cu Europa Occidentală – și ne găsim aici în plină epocă.

În biserică se păstrează masa altarului masivă din piatră „de râpă” – gresie specifică zonei de formă tronconică în care există un orificiu în care s-au păstrat moaștele, o strană unicat ca realizare, câteva sfeșnice și ușile împărătești. Medalioanele pictate pe ușile împărătești consemnează printr-o inscripție și data pictării, anul 1621 (Marius Porumb, Cluj, 1971, 23-30).

Mihai Dăncuș

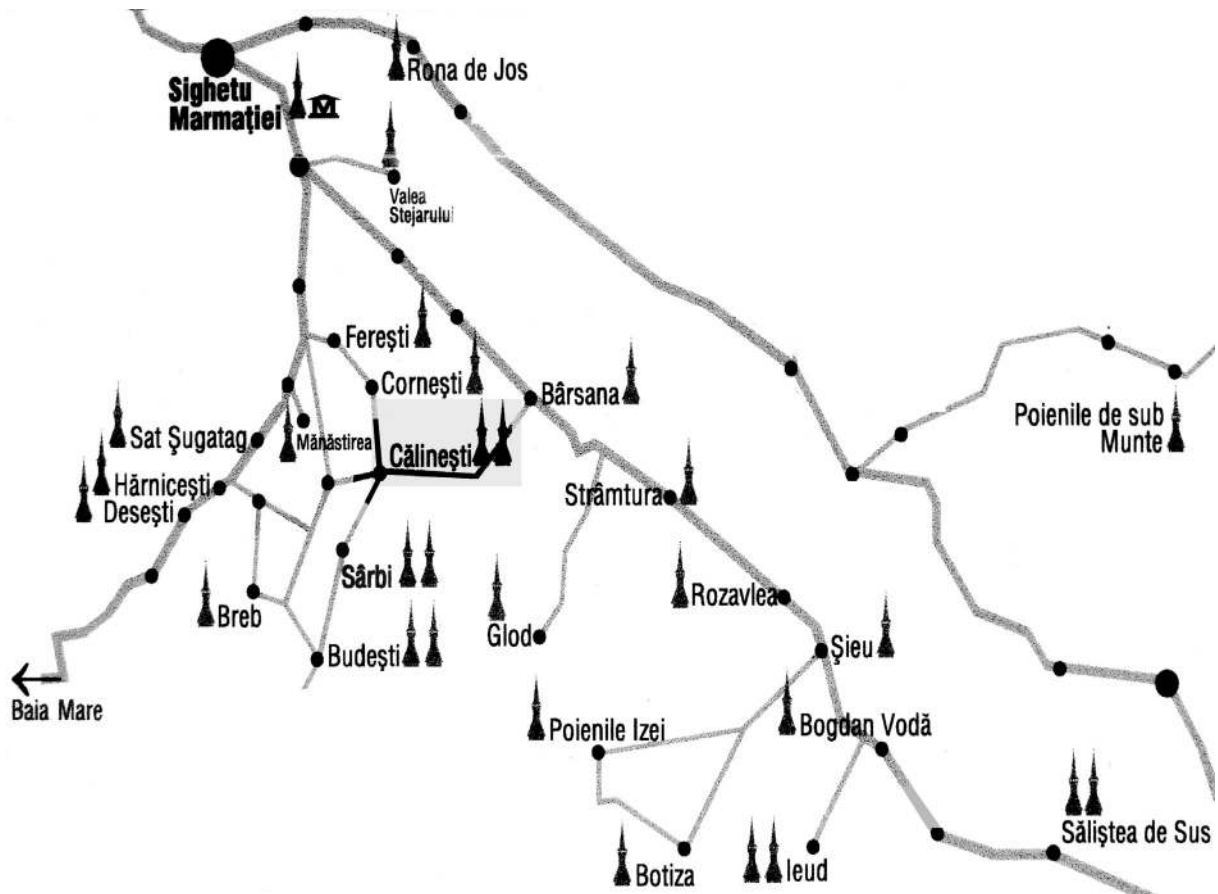
etnolog și fost director al Muzeului Satului din Sighet. Acest articol este extras din cartea sa “Arhitectura vernaculară și alte valori ale culturii populare în colecțiile muzeului etnografic al Maramureșului”.

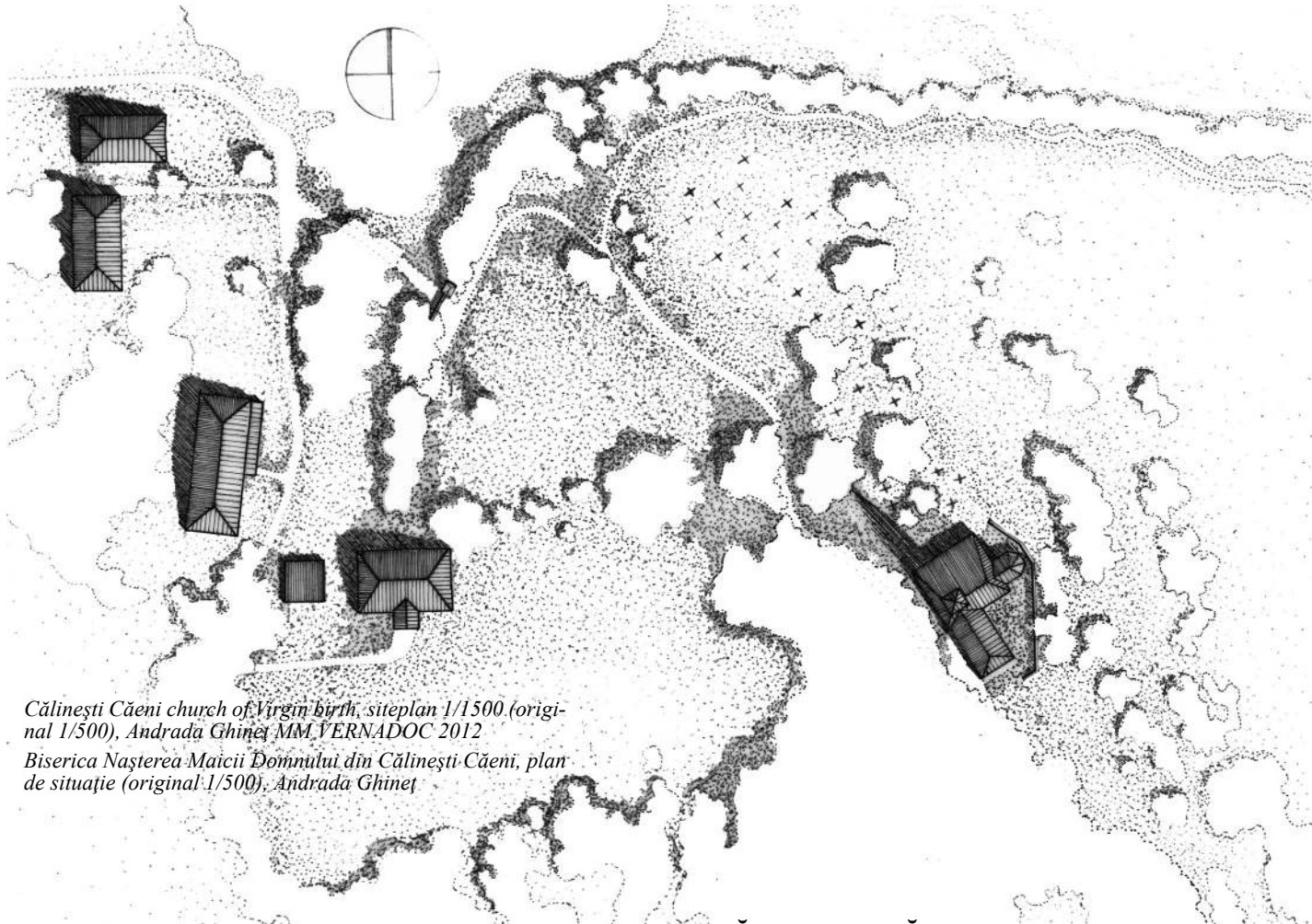

One of the nearest neighbors of Călinești Căeni church is one of the World Heritage group; Poenile Izei church "Pious Parascheva" built in 1604: wall painting detail, naos interior with iconostas and exterior from south-east. / photos: MMA 2012

In vecinătatea bisericii din Călinești Căeni se află biserica monument UNESCO din Poenile Izei "Cuvioasa Parascheva" construită în 1604: detaliu din pictura interioară, imagine interioară cu iconostas și exteriorul privit dinspre sud-vest.

NEIGHBOURS OF CĂLINEȘTI CĂENI CHURCH VECINĂȚILE BISERICII DIN CĂLINEȘTI CĂENI

Călinești Căeni church of Virgin birth, siteplan 1/1500 (original 1/500), Andrada Ghineț MMVERNADOC 2012

Biserica Nașterea Maicii Domnului din Călinești-Căeni, plan de situație (original 1/500), Andrada Ghineț

BISERICA DE LEMN Nașterea Maicii Domnului DIN CĂLINEȘTI CĂENI

Andrada Ghineț

Biserica de lemn *Nașterea Maicii Domnului* este situată în comuna Călinești, localitate ce se află în partea de nord a județului Maramureș, pe valea Cosăului, la poalele munților Gutâi, la 59 km de municipiul Baia Mare și la 21 km de orașul Sighetu Marmăției. Despre întemeierea satului Călinești se povestește că în vremurile de demult, pe locurile unde azi se întinde satul, se găseau păduri de brazi iar locul din partea de sus a așezării numit *Bobdini* era acoperit cu o frumoasă pădure de stejar. Colectivitatea umană răspândită pe teritoriul comunei Călinești este atestată documentar începând cu anul 1387 sub numele de *Vardugkaloufolna* și era alcătuită din oameni de neam ales - *nemeși*. Aceste familii de nemeși din Călinești sunt menționate de documente încă din anul 1361 când satul a fost donat de regele Ludovic fiilor (6 la număr) nemeșului Lucovoi. Azi localitatea Călinești are statutul de comună, în decursul timpului a mai purtat numele de *Kalinfalva*, *Jurkofolwa* și din anul 1828 poartă numele ce-l păstrează și azi, *Călinești (Kalinyesti)*. Între anii 1390-1414 documentele atestă existența unei mănăstire în sat. Localitatea Călinești se mândrește cu două monumente de arhitectură tradițională: bisericile de lemn *Adormirea Maicii Domnului (Susani)* și *Nașterea Maicii Domnului (Căeni Josani)*.

Biserica de lemn *Nașterea Maicii Domnului* este așezată în partea estică a satului, pe dealul cimitirului, într-o poziție relativ izolată, cu priveliște peste sat. Biserica se află pe lista monumentelor istorice din Patrimoniul

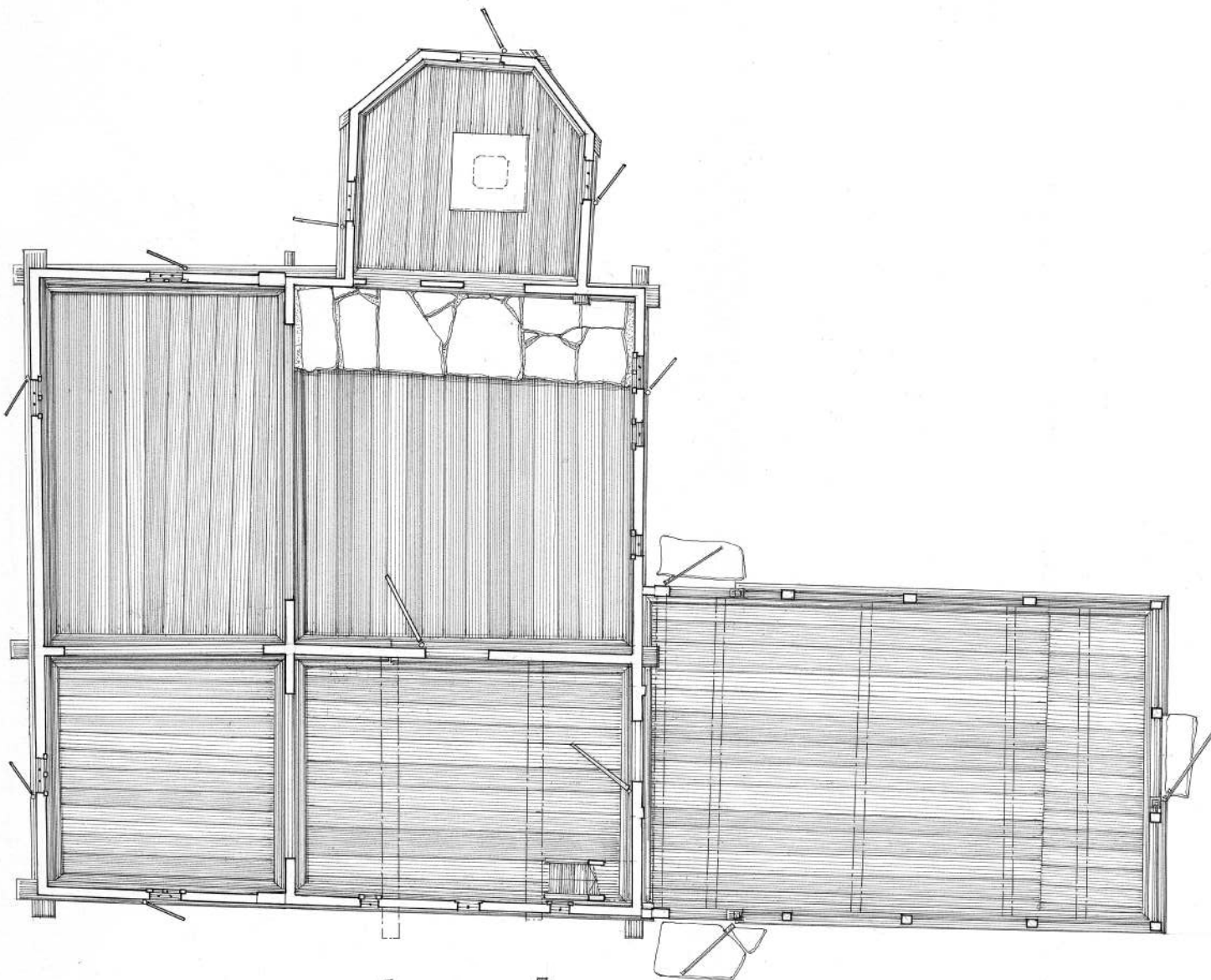
cultural național al României sub codul LMI: MM-II-m-A-04539.

Datarea dendrocronologică certifică tăierea stejarilor din care s-a construit biserica în iarna anului 1628. Se spune că această biserică a aparținut inițial hotarului *Mănăștiur* al Călineștiului, iar în 1663 a fost strămutată în locul în care se află azi. În secolul al XIX-lea biserica a fost extinsă și modificată, ajungând la forma pe care o cunoaștem azi. În secolul al XX-lea biserica a fost restaurată în anul 1977, în 1995 s-a schimbat șindrița de pe acoperișul și între 1996-1997 s-a restaurat pictura interioară.

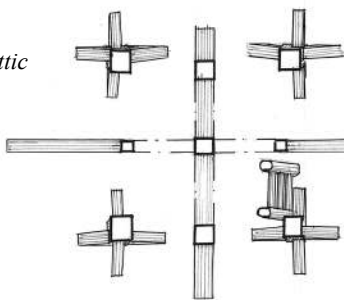
FUNȚIUNI ȘI PLANIMETRIE

Biserica veche:

a fost concepută în funcție de cerințele vremii, fiind catalogată ca o biserică de dimensiuni mici, cu o suprafață de 40 mp și capacitate de 120 de persoane (5 pers./mp), având dimensiunile 4.50x10.50cm. Ea are un plan cu pronaos, naos dreptunghiular și altar poligonal. Specific tradiției religioase, spațiile bisericii au avut o destinație clar definită, naosul era încăperea destinată exclusiv bărbaților, iar pronaosul femeilor. Delimitarea celor două spații s-a realizat cu un perete plin, iar trecerea se făcea printr-o ușă la fel de scundă ca aceea de la intrarea în biserică. Catapeteasma, din cauza dimensiunilor reduse ale bisericii are doar două uși, elemente caracteristice pentru bisericile de dimensiuni mici. Judecând

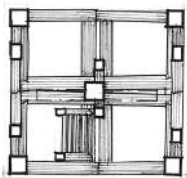
tower construction in attic

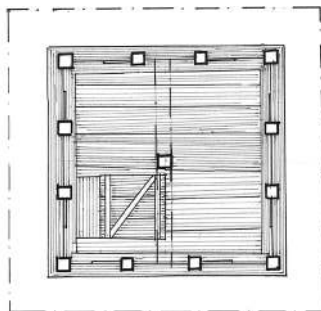
Călinești Căeni church of Holy Virgin Birth plan 1/80 (original 1/50) Markku Mattila MM VERNADOC 2012
tower plans 1/80 (originals 1/50) Tuomas Klaus MM VERNADOC 2012

Biserica "Nașterea Maicii Domnului" din Călinești Căeni
Plan general 1/80, Markku Mattila, Tuomas Klaus

tower neck

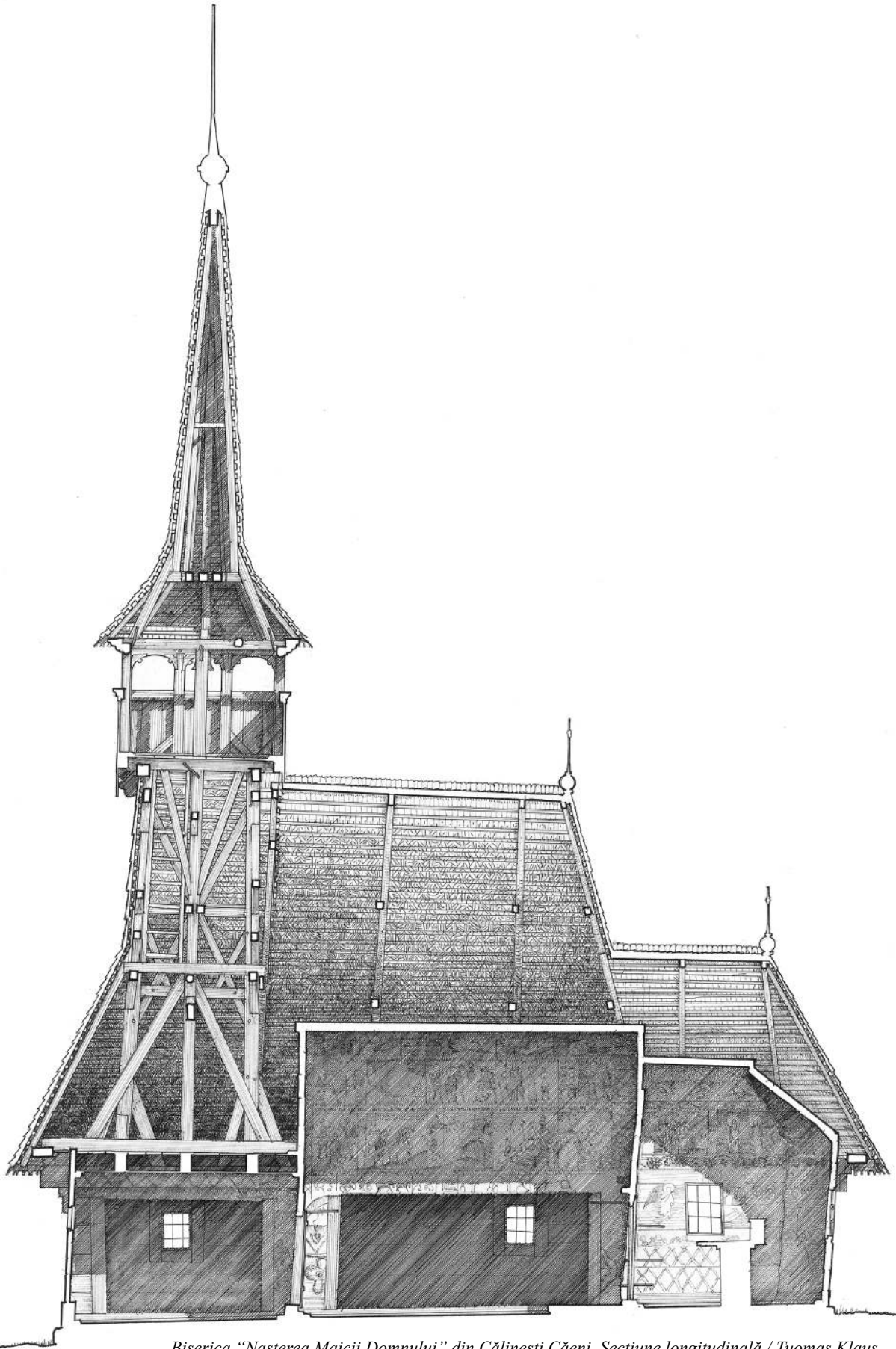
bell room

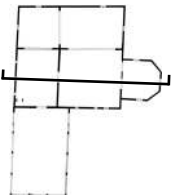
după tehnica ciopririi lemnului și după detaliile decorative folosite, cercetătorul Alexandru Baboș susține că meșterul acestei bisericii ar putea fi meșterul Gozdă, foarte activ în aceea perioadă pe valea Cosăului și pe valea Izei.

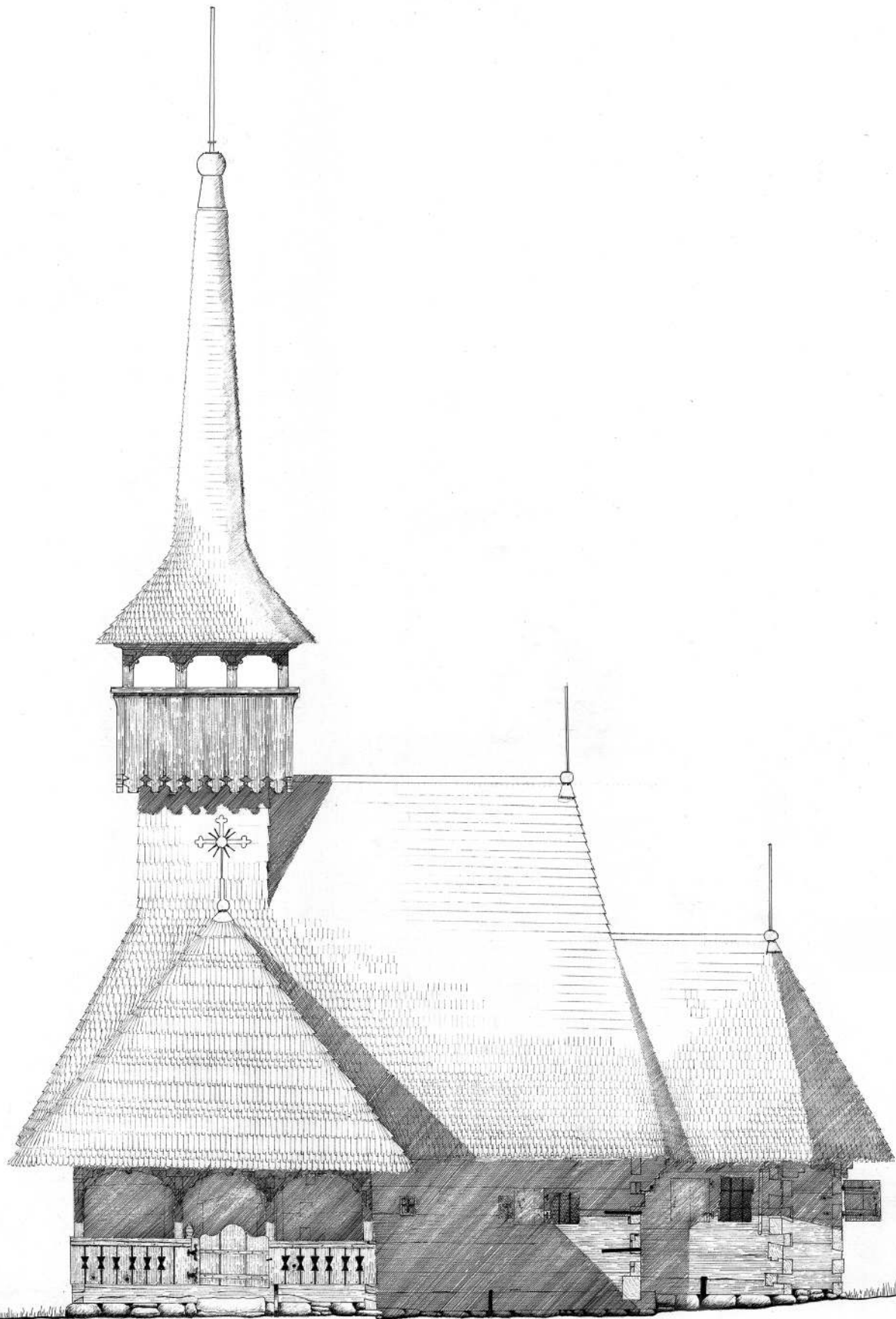
Extinderea:

În secolul al XIX-lea, peretele nordic al clădirii vechi a fost mutat cu 3 metri spre nord, mărind spațiul naosului și pronaosului ceea ce a dus la forma actuală a bisericii. Separația dintre pronaos și naos reflectă influențele aduse de Biserica greco-catolică începând cu a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, influențe exprimate în deschiderea mare a golului realizat în peretele median, permițând vizibilitate bună din pronaos spre altar. Decorațiunile frumoase sculptate în grinda superioară îmbogățesc spațiul interior și cinstesc prezența femeilor în

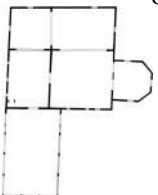

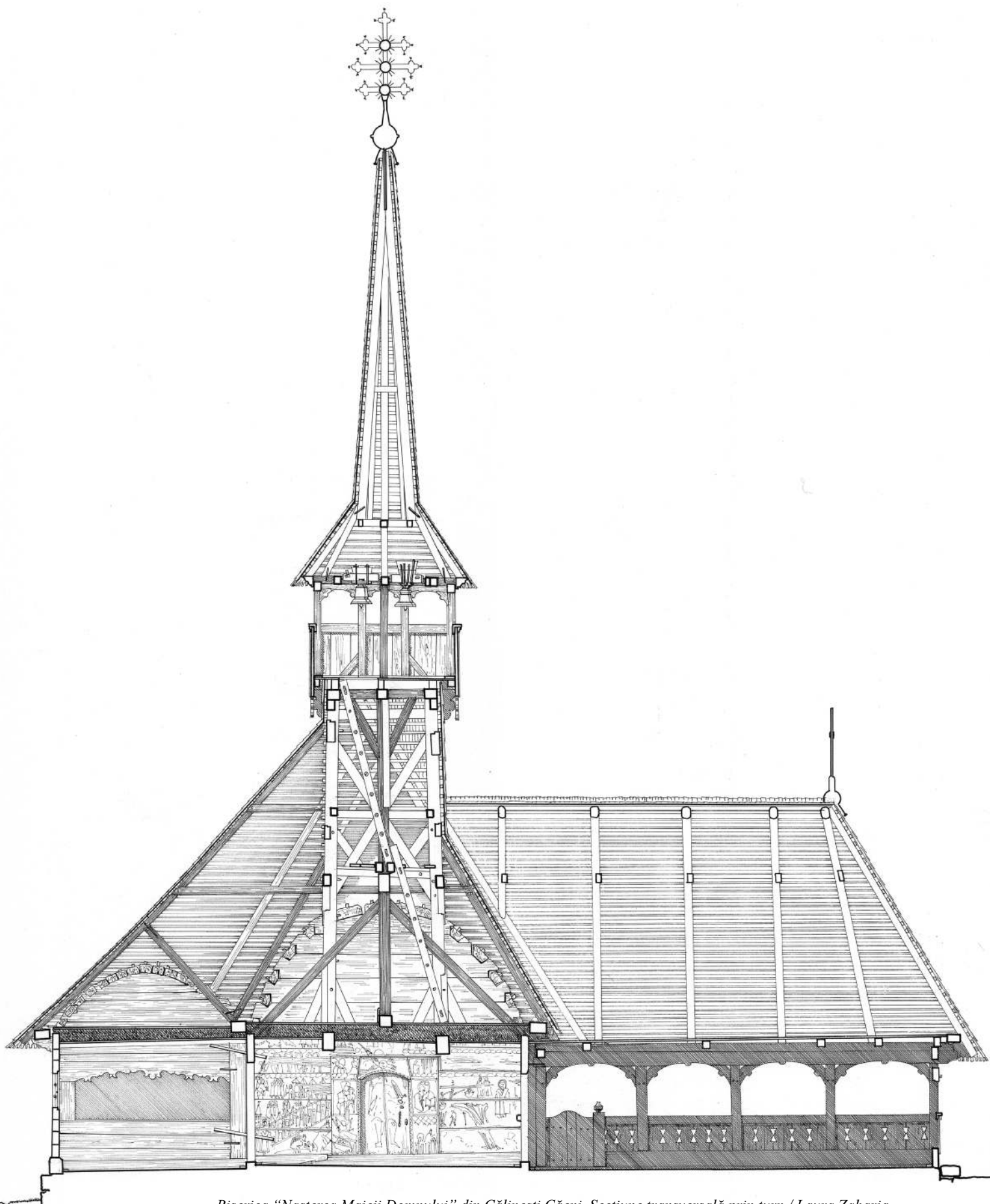
*Biserica "Nașterea Maicii Domnului" din Călinești Căeni, Secțiune longitudinală / Tuomas Klaus
Călinești Căeni church of Holy Virgin Birth, long section 1/80 (original 1/50), Tuomas Klaus MM VERNADOC 2012*

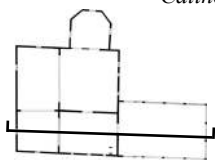

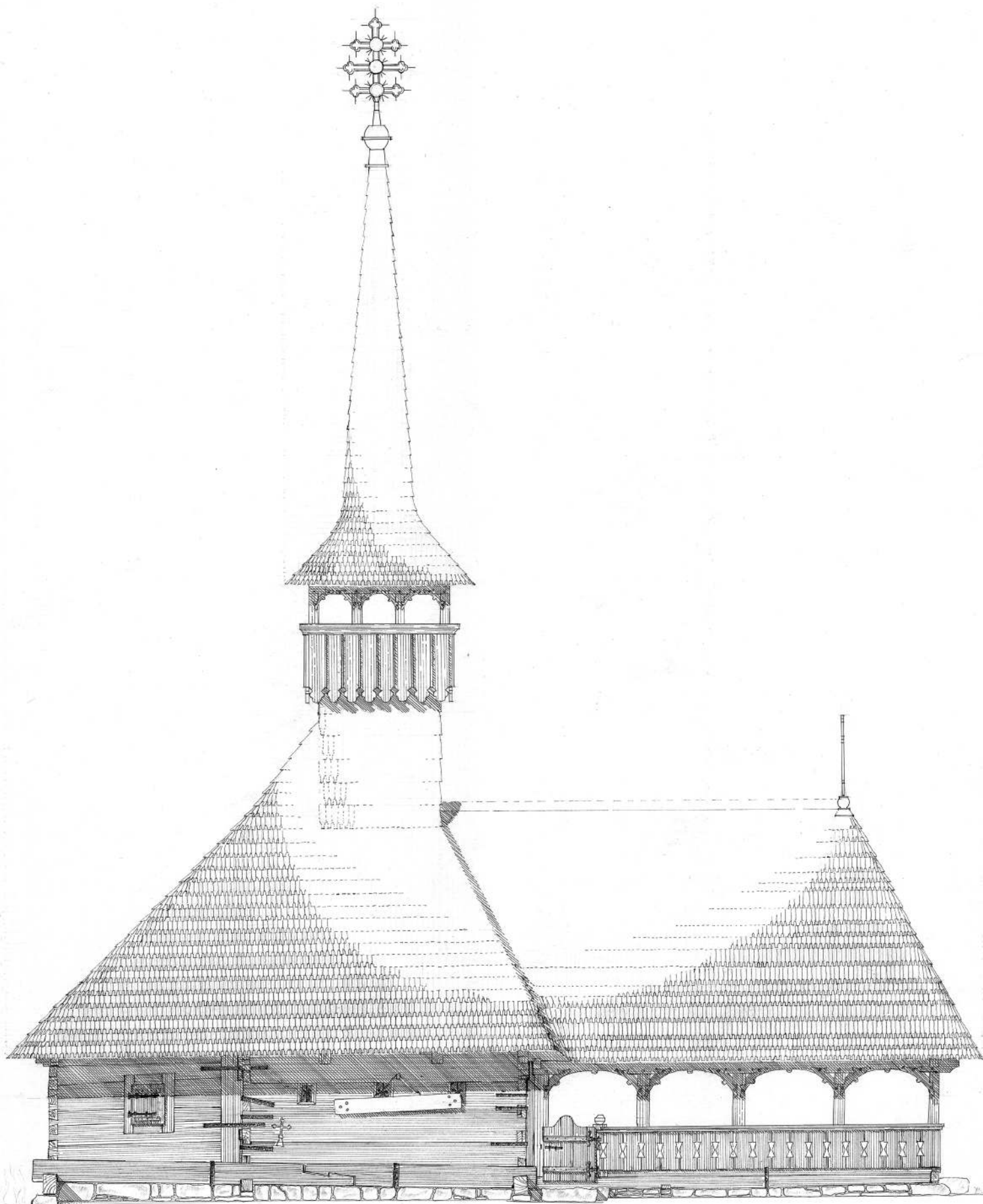
Biserica "Nașterea Maicii Domnului" din Călinești Căeni, Fațada sud / Norbert Dumitrescu
Călinești Căeni church of Holy Virgin Birth south facade 1/80 (original 1/50) Norbert Dumitrescu MM VERNADOC 2012

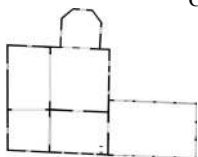

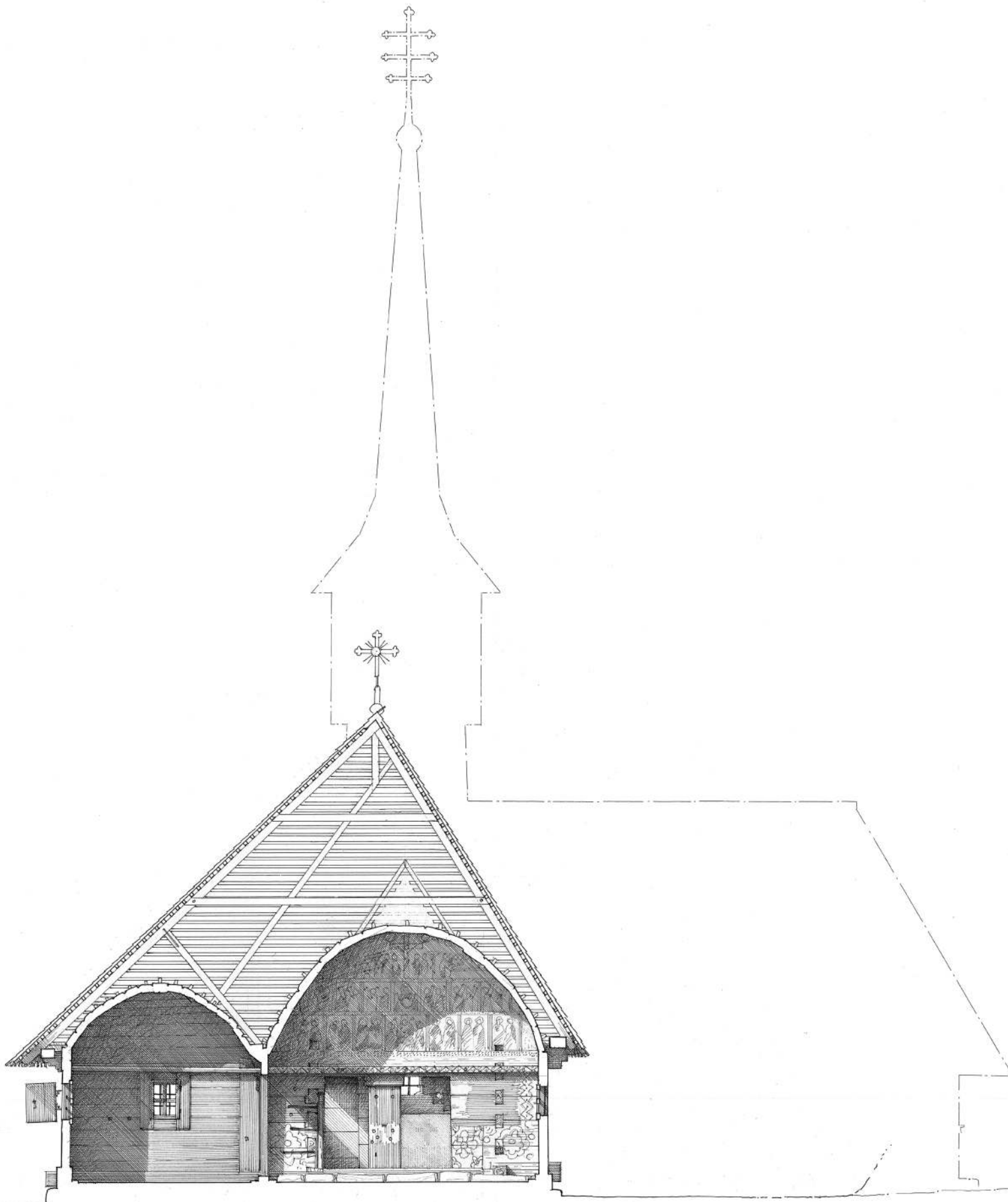
*Biserica "Nașterea Maicii Domnului" din Călinești Căeni, Secțiune transversală prin turn / Laura Zaharia
Călinești Căeni church of Holy Virgin Birth, narthex section 1/80 (original 1/50), Laura Zaharia MM VERNADOC 2012*

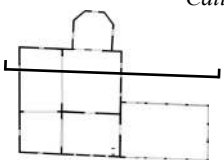

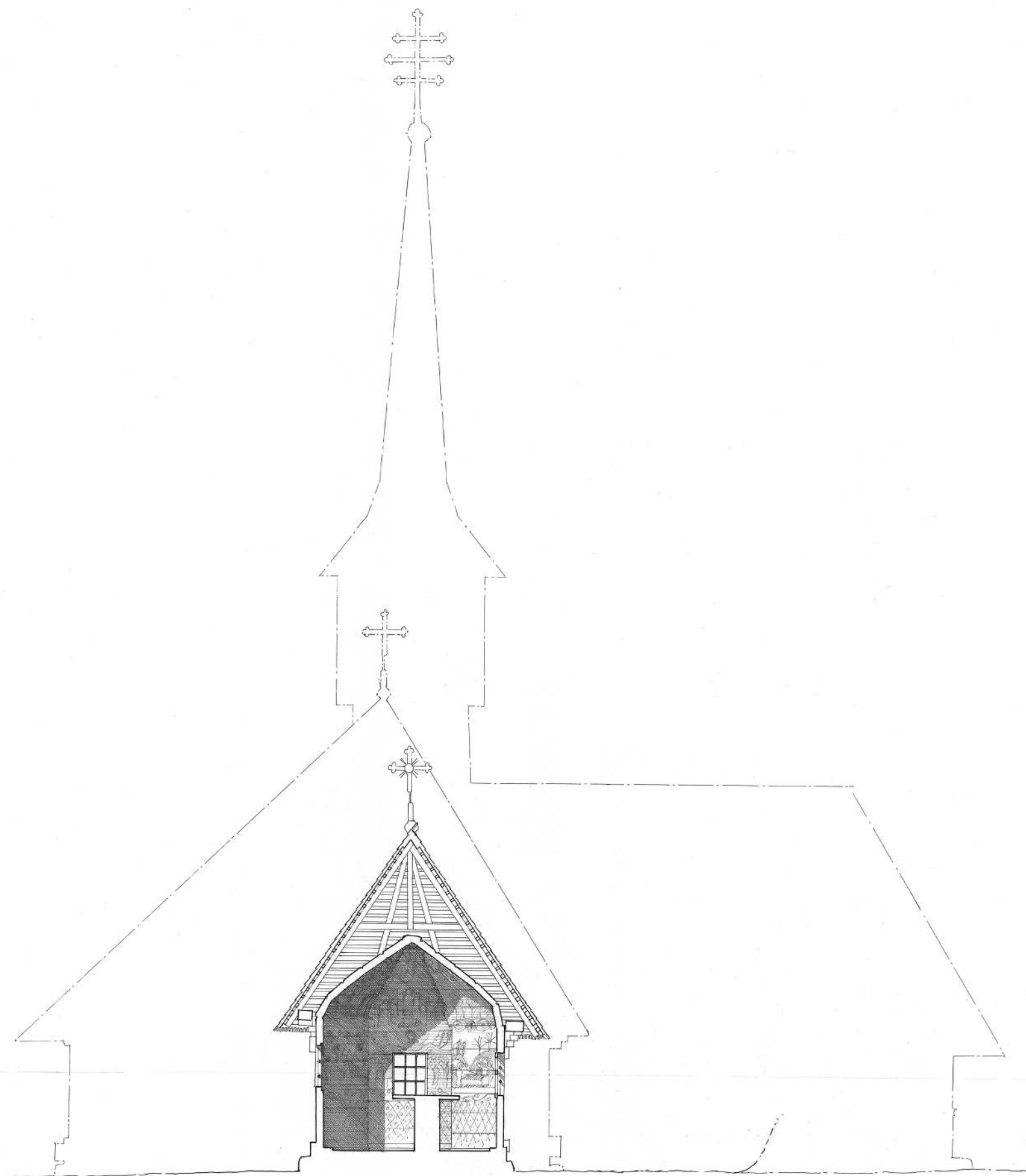
*Biserica "Nașterea Maicii Domnului" din Călinești Căeni, Fațada vest / Andrada Ghineț
Călinești Căeni church of Holy Virgin Birth, west facade 1/80 (original 1/50), Andrada Ghineț MM VERNADOC 2012*

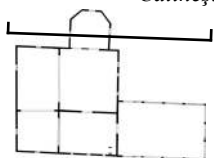

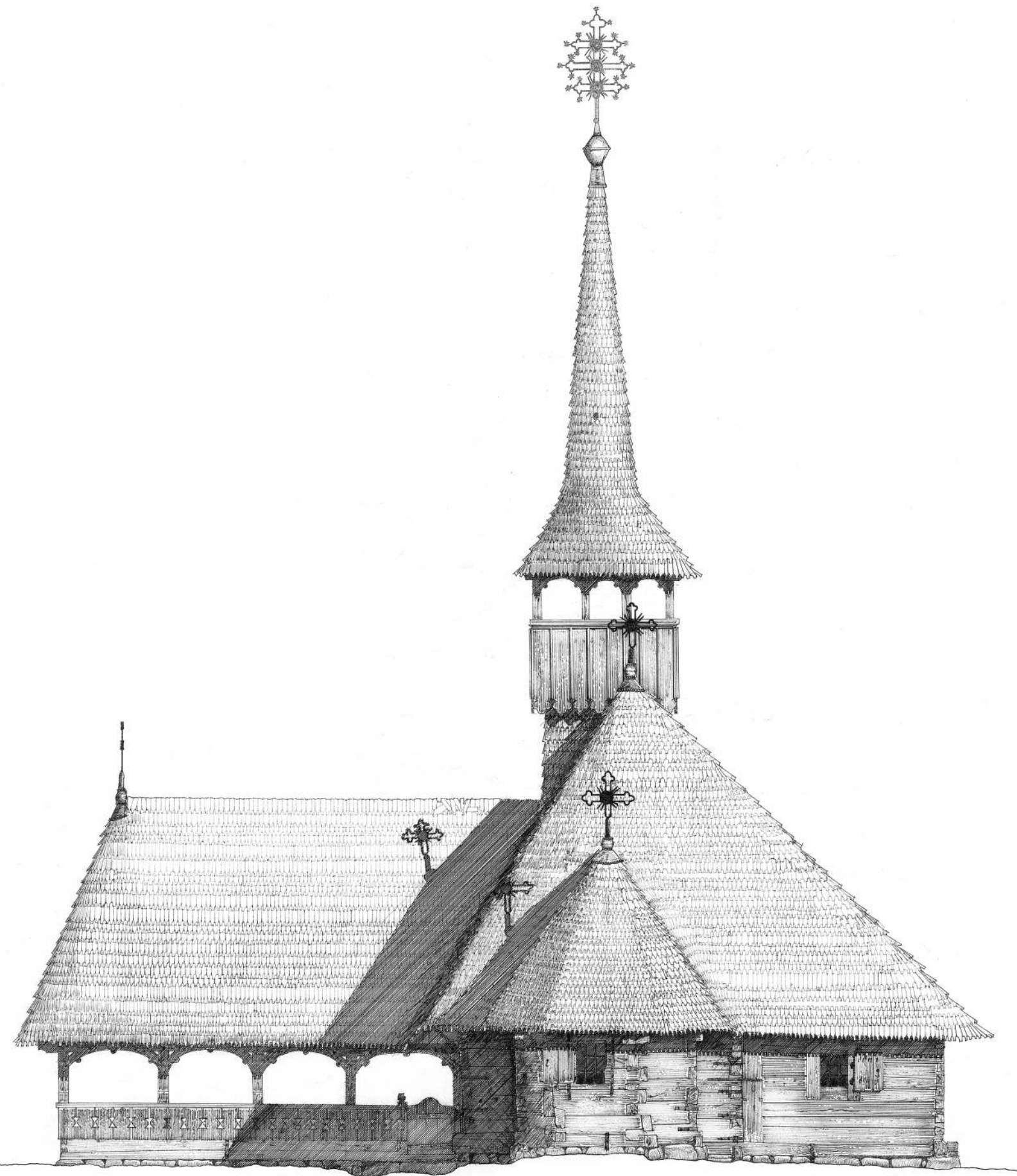
*Biserica "Nașterea Maicii Domnului" din Călinești Căeni, Secțiune transversală prin altar / Markku Mattila
Călinești Căeni church of Holy Virgin Birth, cross section 1/80 (original 1/50), Markku Mattila MM VERNADOC 2012*

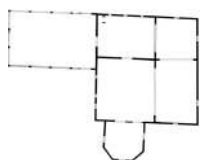

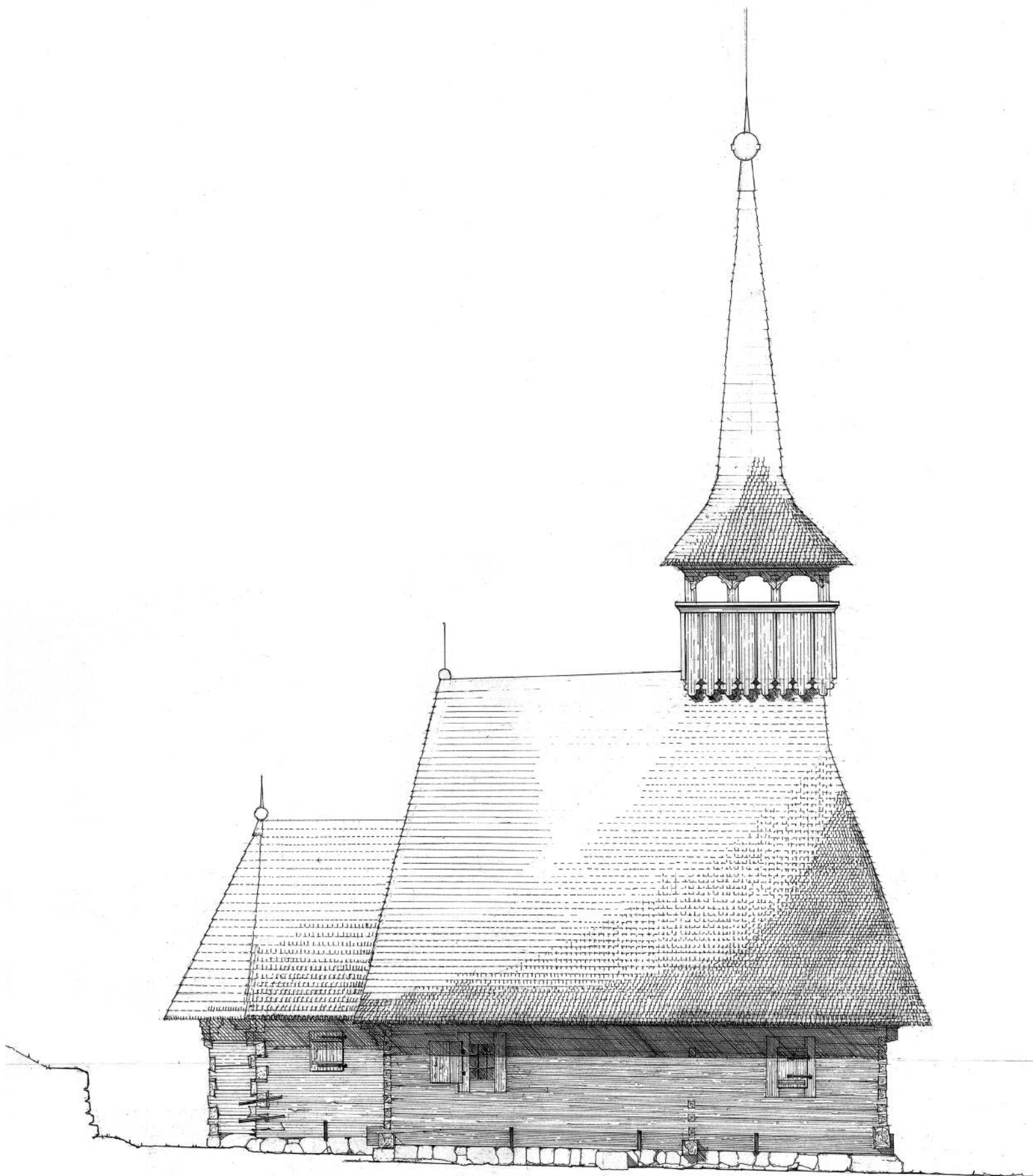
*Biserica "Nașterea Maicii Domnului" din Călinești Căeni, Secțiune transversală prin naos / Markku Mattila
Călinești Căeni church of Holy Virgin Birth, sanctuary section, 1/80 (original 1/50) Markku Mattila MM VERNADOC 2012*

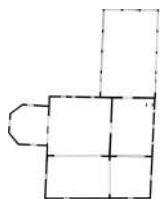

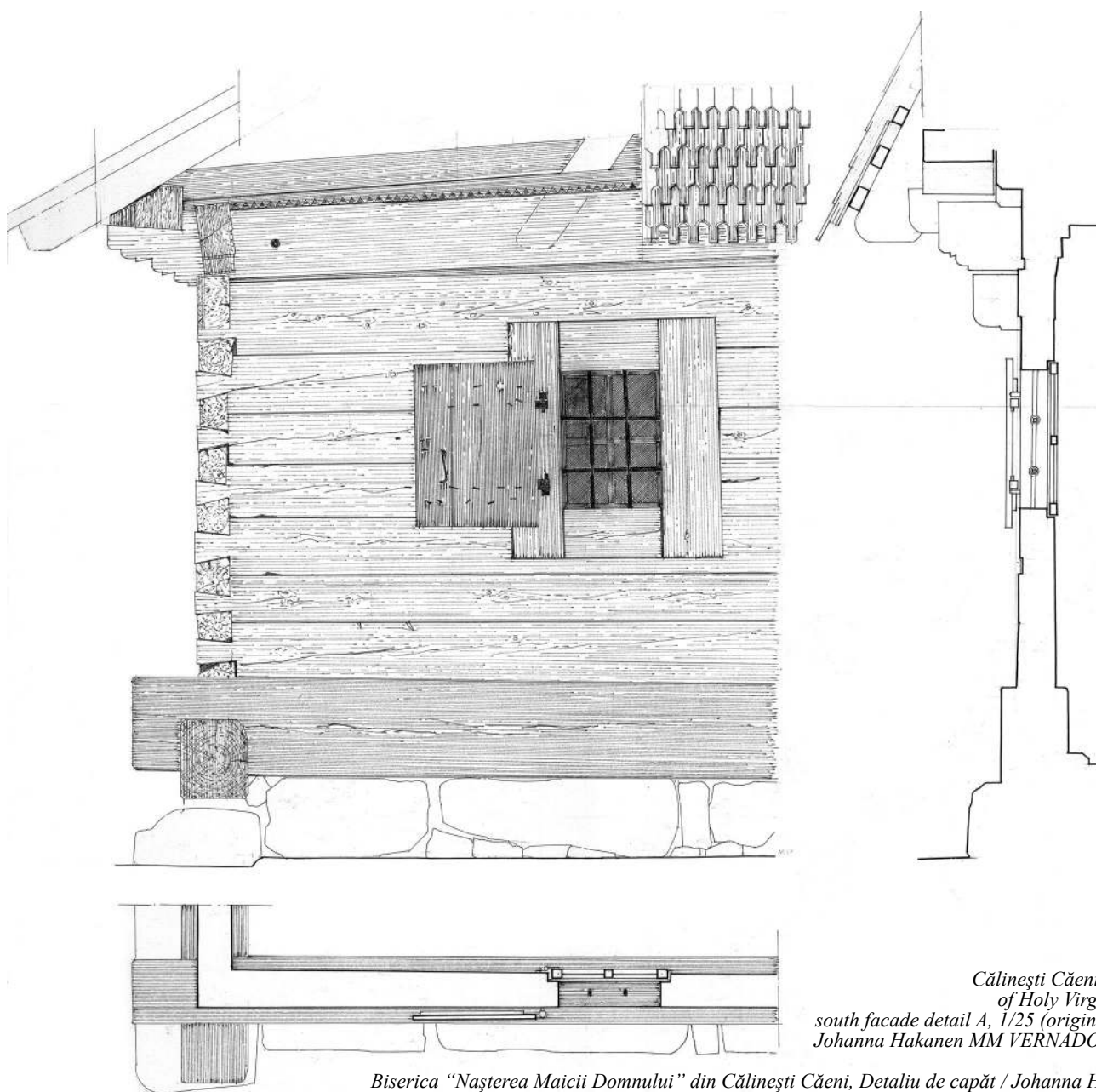
*Biserica "Nașterea Maicii Domnului" din Călinești Căeni, Fațada est / Reko Laurilehto
Călinești Căeni church of Holy Virgin Birth, east facade 1/80 (original 1/50), Reko Laurilehto MM VERNADOC 2012*

*Biserica "Nașterea Maicii Domnului" din Călinești Căeni, Fațada nord / Johanna Hakanen
Călinești Căeni church of Holy Virgin Birth north facade 1/80 (original 1/50) Johanna Hakanen MM VERNADOC 2012*

*Călinești Căeni church
of Holy Virgin Birth
south facade detail A, 1/25 (original 1/10)
Johanna Hakanen MM VERNADOC 2012*

Biserica "Nașterea Maicii Domnului" din Călinești Căeni, Detaliu de capăt / Johanna Hakanen

pronaos. Conform documentelor lui Alexandru Baboș, la recensământul din 1751, biserica avea 220 de credincioși, iar în 1815 avea 945 de credincioși. Astfel în secolul al XIX-lea când este mărit noasul și pronaosul, suprafața bisericii ajunge la aproximativ 70mp, având dimensiunile 7.50x10.50cm și o capacitate de 350 de credincioși.

Pridvorul

În secolul al XIX-lea pridvorul a fost adăugat în fața intrării, pe latura sudică. Acest pridvor este supradimensionat față de uzanțele din arhitectura sacră și cea domestică. Adăugarea pridvorului ce are o suprafață de aproximativ 27mp dimensiuni de 4.25x6.50cm, aduce însă un confort suplimentar oferind protecție credincioșilor ce nu încap sau nu pot intra în biserică, dar mai cu seamă pentru ritualul de îngropăciune. Decorațiile întâlnite aici sunt asemenea celor folosite la pridvoarele caselor tradiționale.

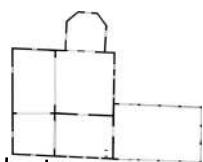
SISTEM CONSTRUCTIV

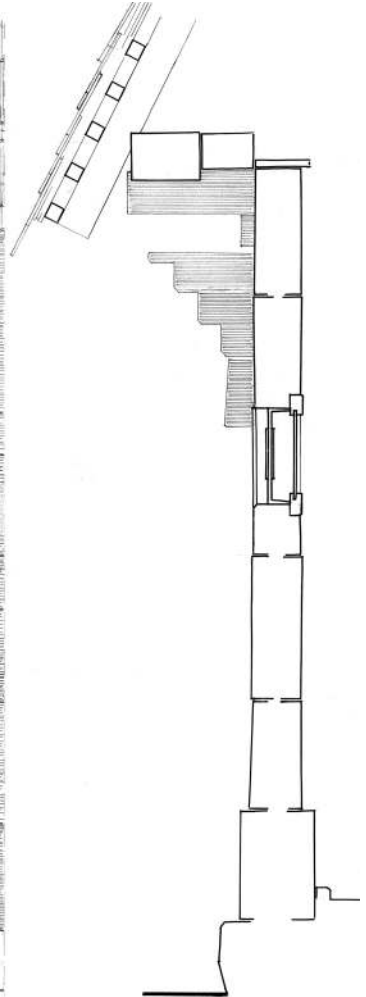
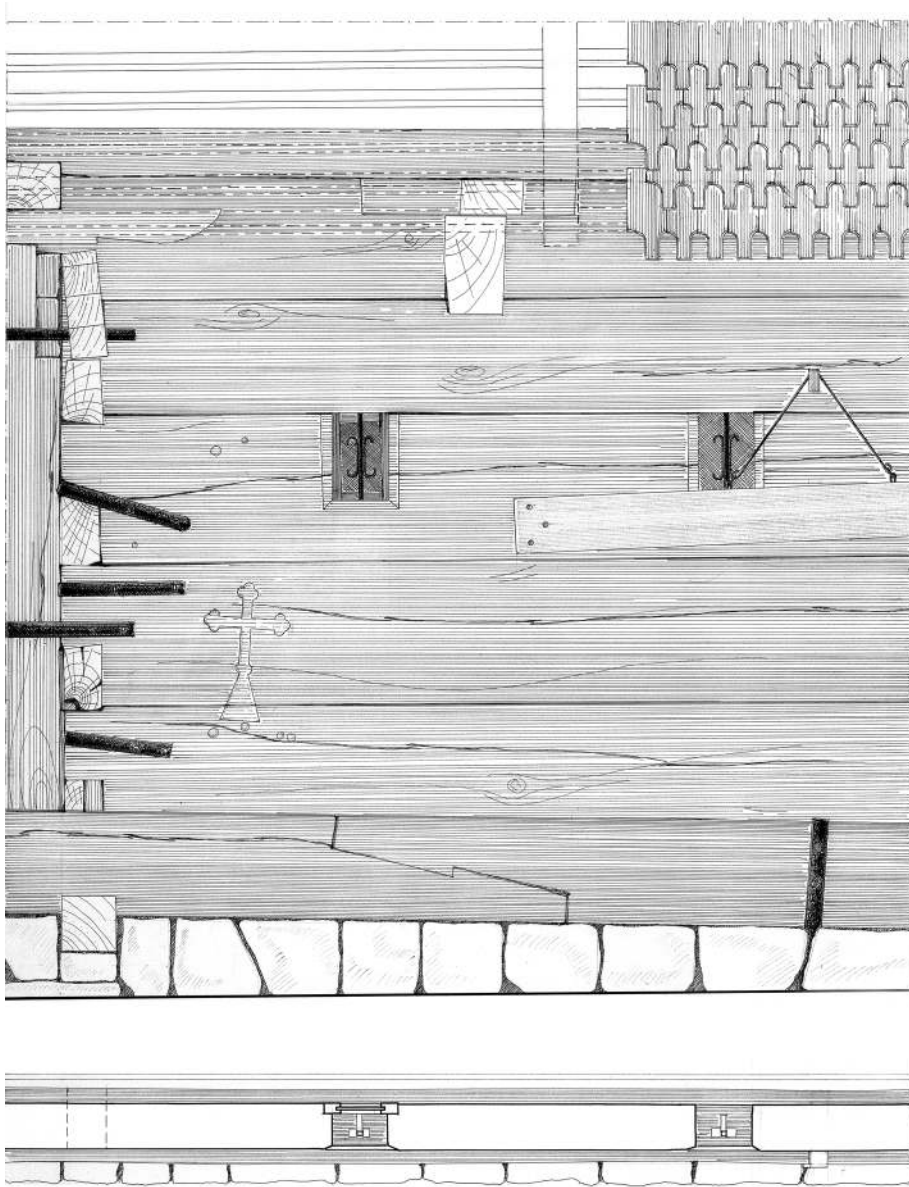
Fundația

este din zidărie uscată de piatră naturală de culoare deschisă. Podeaua originală a bisericii era făcută din lut. Actuala podea din pronaos și naos este făcută din scânduri de lemn iar suprafețele utilizate de preoți, altarul și solea (locul din fața catapetesmei) sunt pavate cu lespezi din piatră. Acestea sunt ușor ridicate și formează o platformă care delimitează spațiul sacru de spațiul laic.

Pereți

Biserica veche: biserica a fost construită din lemn de stejar. Pereții au în alcătuire cinci grinzi ale căror dimensiuni se apropie de jumătate de metru. Aceste grinzi (cununi) sunt așezate una peste alta, având ca element de prindere îmbinările de la colțuri numite *cheotori românești îndințate*. Ferestrele sunt de dimensiuni reduse (15x30cm/35x50cm) și puține ca număr. Ușa de intrare este amplasată pe latura sudică și este impresionantă

*Călinești Căeni church
of Holy Virgin Birth
south facade detail B
1/25 (original 1/10)
Andrada Ghineț
MM VERNADOC 2012*

Biserica "Nașterea Maicii Domnului" din Călinești Căeni, Detaliu de câmp, fațada vest / Andrada Ghineț

datorită ancadramentului masiv care o marchează deși golul de trecere este foarte scund (75x1.40cm), obligând credincioșii să-și plece capul când intră în locul sfânt. Ancadramentul ușii este decorat în partea superioară cu o reprezentare simbolică și naivă a crucii.

Extinderea: Intervențiile făcute în secolul al XIX-lea, au fost necesare datorită creșterii numărului de credincioși. Pereții au fost realizați din lemn de brad și bârnele utilizate au fost mai înguste fiind îmbinate în cheatori în coadă de rândunică (nemțească).

Tavanele

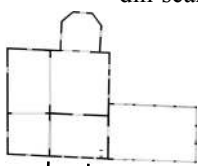
Specific bisericilor maramureșene, bolțile cilindrice sunt realizate din bârne de lemn, fixate pe timpanele pereților prin cheatori și cuie de lemn. Naosul este acoperit de o boltă semicilindrică ce simbolizează cerul, altarul este acoperit de o boltă poligonală, iar pronaosul este lipsit de boltă și acoperit de un tavan neted din scânduri fixate de grinzile masive ce susțin turnul.

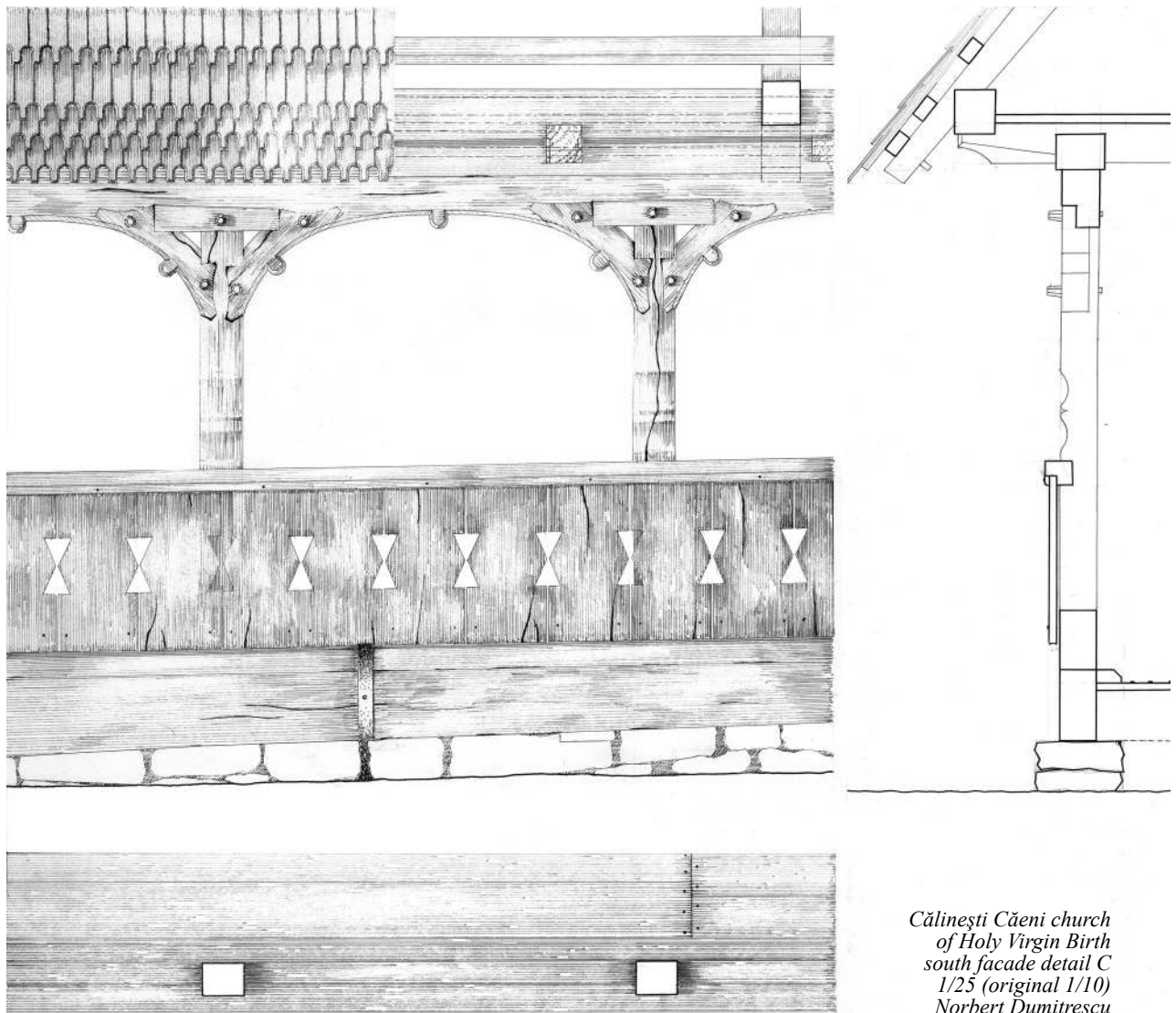
Partea nouă a bisericii preia tipologia tavanelor bisericii originale.

Acoperișul

Biserica veche: Șarpanta este în 4 ape și este acoperită cu șindrilă (șițe). Unghiul pantei este cu aproximație de 65°. Căpriorii, ce alcătuiesc structura șarpantei, lungi și subțiri (raportat la masivitatea acoperișului) sunt reuniți în partea superioară, fixați în partea inferioară direct în grinzile de streășină. Raportul de 1:1 între lungimea căpriorilor și lățimea navei bisericii, este ideal pentru stabilitatea structurală a acoperișului. Bolțile ce acoperă naosul și altarul sunt independente față de structura acoperișului, astfel acoperișul are doar un rol de protecție.

Extinderea: La acoperișul nou s-a utilizat același sistem constructiv ca la cel vechi, păstrându-se structura vechiului acoperiș. Acoperișul cel nou este obținut prin adugarea unor laturi noi. Extinderea naosului și a pronaosului au condus și la înălțarea vârfului acoperișului,

*Călinești Căeni church
of Holy Virgin Birth
south facade detail C
1/25 (original 1/10)
Norbert Dumitrescu
MM VERNADOC 2012*

Biserica "Nașterea Maicii Domnului" din Călinești Căeni, Detaliu travee portic / Norbert Dumitrescu

care acum începe chiar sub mica turlă a bisericii. Deoarece coama acoperișului nu se deplasează mult spre nord, latura nouă a acoperișului devine mai lungă față de raportul de 1:1 folosit la biserica veche, iar raportul dintre lungimea căpriorilor și lățimea navei bisericii este acum de 1:0,8 și unghiul pantei devine de 45°. Abateră de la regulă se reflectă în deformarea laturii nordice a acoperișului prin concavitatea ce se poate observa cu ochiul liber. Meșterul a încercat să împiedice această deformare folosind contrafișe care rigidizează structura.

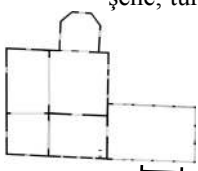
Turnul

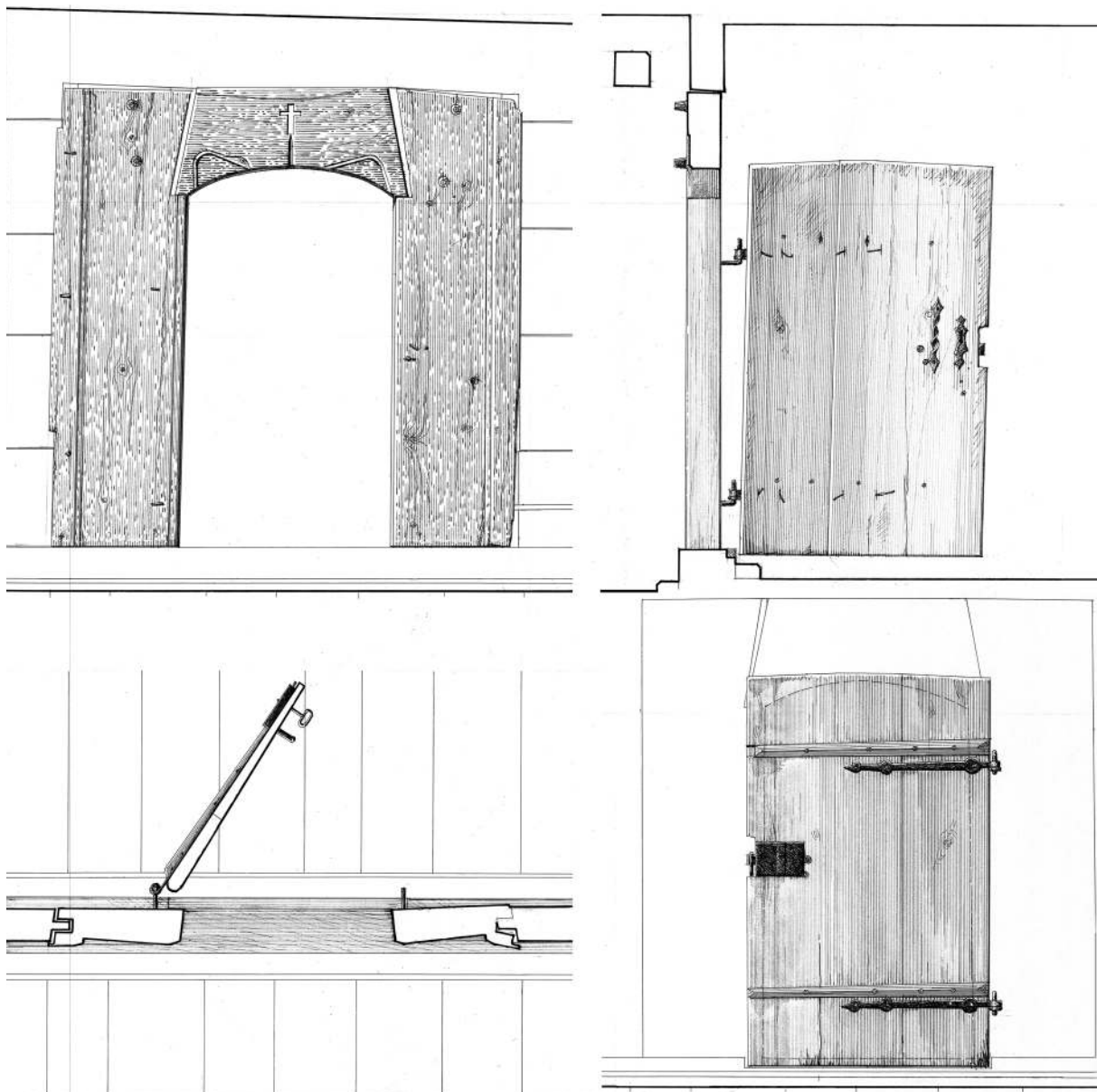
Acest turn a fost și este un turn clopotniță în care azi se găsesc două clopote. Turnul inițial era bine proporționat, biserica veche avea profilul specific bisericilor maramureșene. Datorită modificărilor realizate turnul pare acum foarte scurt deoarece trunchiul său este ascuns în acoperișul extinderii. Ca la toate bisericile maramureșene, turnul nu pornește din fundație ci se sprijină prin

intermediul unor grinzi masive pe pereții pronaosului, soluție constructivă care e o provocare pentru măiestria meșterului. Structura turnului este o structură în cadre de lemn, complet diferită de cea a bisericii. De obicei înălțimea turnului, care în cazul de față este 5.50 m este în raport de 3:1 cu grosimea sa de 1.90 m. Proporțiile originale ale turnului sunt vizibile pe partea vestică și sudică.

Pictura interioară

Interiorul conține un valoros ansamblu de picturi murale din 1754, realizate de Alexandru Ponehalschi, oferind o primă atestare certă a activității pictorului vestit în această zonă în secolul al XVIII-lea. Bolta naosului este destinată lui Dumnezeu-Tatăl cu Sf. Duh însoțit de serafimi și reprezentări din *Geneză*. Pe bolta altarului apar doar serafimi și diverse teme și pilde creștine. Pe pereții naosului sunt reprezentate scene din viața lui Iisus. Pe registrele superioare ale altarului apar Sfinții

Călinești Căeni church of Holy Virgin Birth, main door 1/25 (original 1/10) Markku Mattila MM VERNADOC 2012
Biserica "Nașterea Maicii Domnului" din Călinești Căeni, Detaliu ușă principală / Markku Mattila

Ierarhi. Pronaosul este dominat de o singură temă majoră *Judecata de apoi* care se desfășoară amplu pe întreg peretele. Faptul că biserica e de dimensiuni reduse a impus împărțirea spațiului de pictat în scene mici și o simplificare a redării picturale.

Biserica din Călinești Căeni este o biserică din lemn, care se înscrie în liniile generale ale bisericilor tradiționale maramureșene dar care datorită modificărilor desfășurate în decursul secolelor, a dobândit câteva caracteristici inedite care îi dau farmec și o identitate aparte.

bibliografie:

Baboș Alexandru ed., *Tracing a Sacred building tradition - Wooden Churches, Carpenters and Founders in Maramureș until the turn of the 18th century*, Lund University Sweden 2004

Cristea George ed., *În țara bisericilor de lemn*, Mitropolia Ardealului, Sibiu 1989

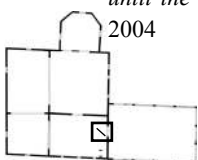
Dăncuș Mihai ed., *Arhitectura vernaculară și alte valori ale culturii populare în colecțiile muzeului etnografic al Maramureșului*, Dacia XXI, Cluj Napoca 2010

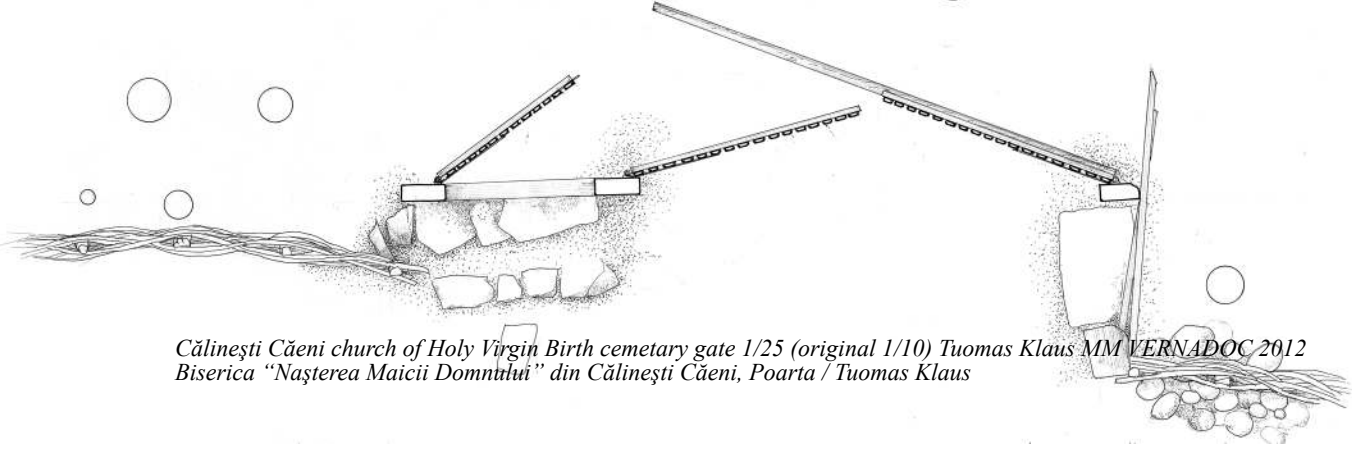
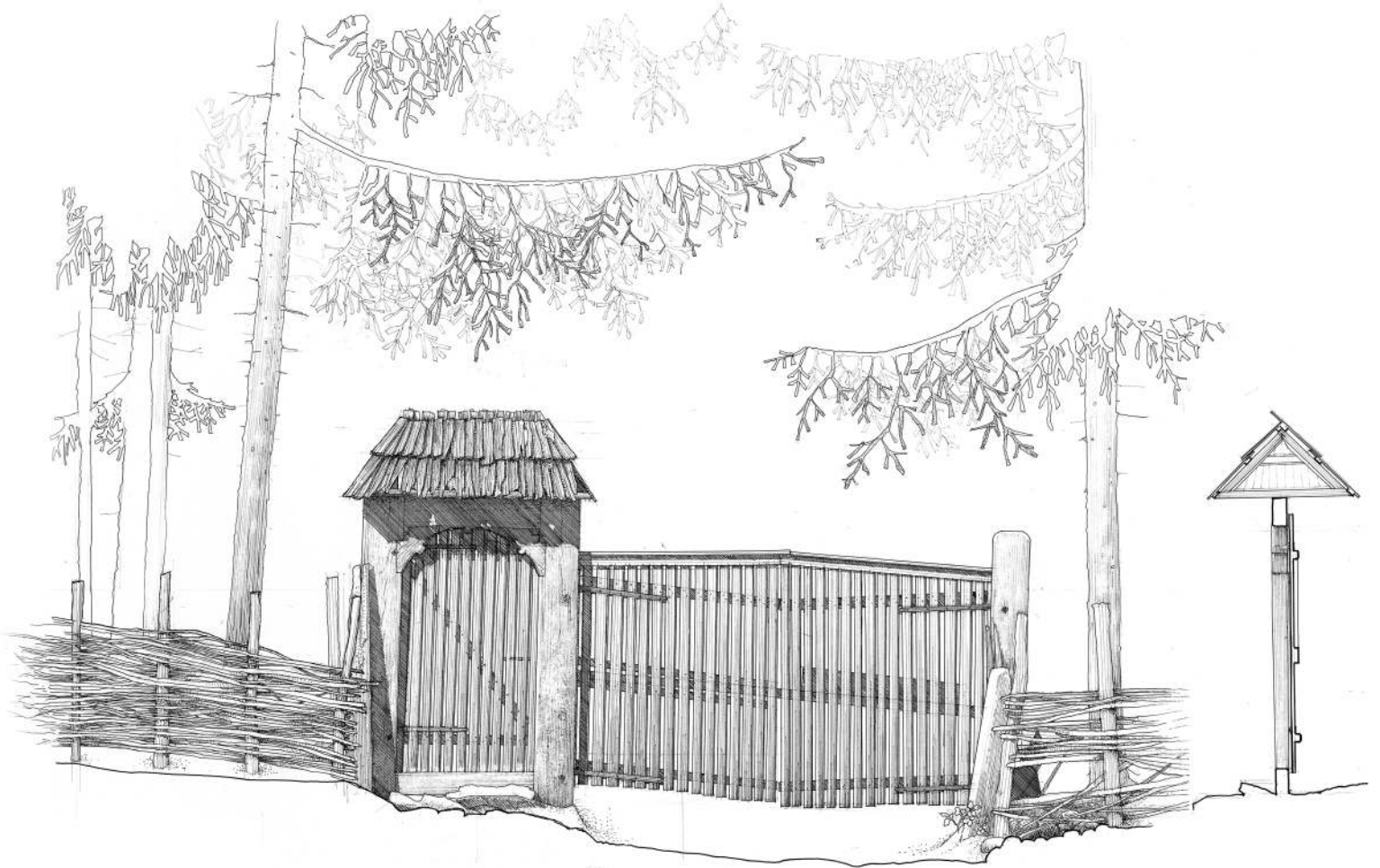
Elo-Valente Maarit ed., *Maramureș - Travel Guide to Romania's Region of Wooden Churches*, Helsinki Finland 2007

Nemeș Petru, Nemeș Maria eds., *Istoricul localității Călinești*, Zestrea, Baia Mare 2010

NOI Media Print ed., *Mănăstiri și biserici din România, Transilvania*, București 2005

Vișovan Gheorghe, Iuga Vasile, Șerba Maria eds., *Călinești, locuri, oameni, fapte și tradiții*, Societății Culturale PRO Maramureș „Dragoș Vodă”, Cluj Napoca 2010

*Călinești Căeni church of Holy Virgin Birth cemetery gate 1/25 (original 1/10) Tuomas Klaus MM VERNADOC 2012
Biserica "Nașterea Maicii Domnului" din Călinești Căeni, Poarta / Tuomas Klaus*

THE WOODEN CHURCH *Holy Virgin Birth* CĂLINEȘTI CĂENI

Andrada Ghineț

The Wooden Church *Holy Virgin Birth* is located in Călinești village, which is situated in northern Maramureș county, more exactly in the valley of Cosăului, in the foothills pass of Gutâi mountains, 59 km from Baia Mare and 21 km from Sighet. About the foundation of Călinești village is told that during the ancient times, the area where today lies the village, was covered by pinewoods and the place on the top of the settlement called *Bobdini* was covered with a beautiful oak forest. Widespread human community within Călinești is documented since 1387 under the name *Vardugkaloufolna* and was composed of noble people -

noblemen. These families of Călinești are mentioned in documents since 1361 when the village was donated by king Lodovic to Lucovoi's children, a local resident. The village had different names along the centuries such as: *Kalinfalva*, *Jurkofolwa* and only in 1828 was given the actual name, *Călinești (Kalinyesti)*. It is believed that between 1390-1413 there was a monastery built in the village. Călinești boasts two traditional architectural monuments: wooden churches *Assumption (Susani)* and *Holy Virgin Birth (Căeni Josani)*.

The wooden church *Holy Virgin Birth* is situated in the eastern part of the village, on the cemetery hill, in a

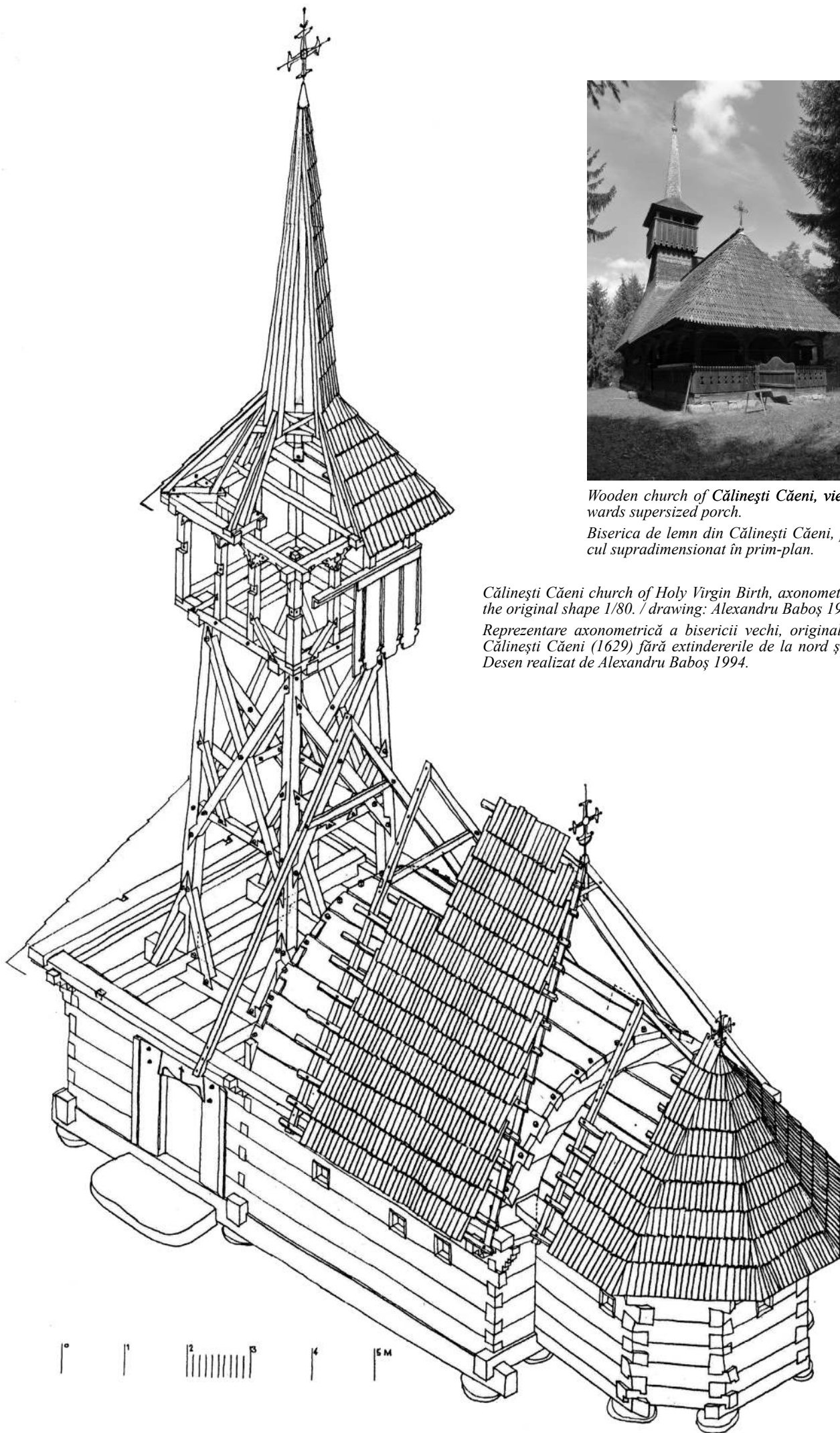

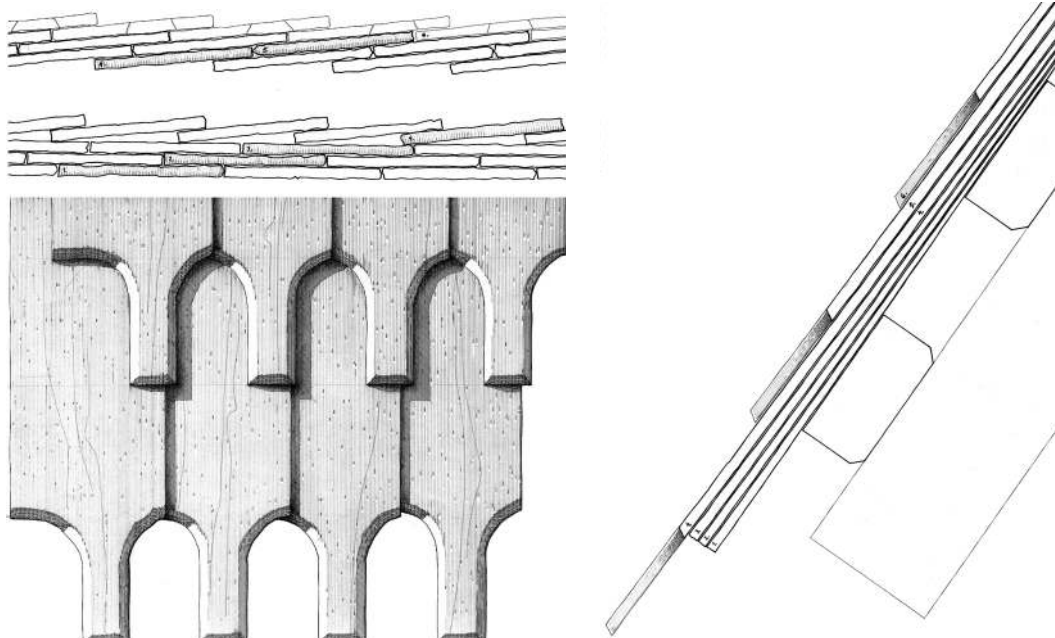
Wooden church of Călinești Căeni, view towards supersized porch.

Biserica de lemn din Călinești Căeni, porticul supradimensionat în prim-plan.

Călinești Căeni church of Holy Virgin Birth, axonometria of the original shape 1/80. / drawing: Alexandru Baboș 1994.

Reprezentare axonometrică a bisericii vechi, originale din Călinești Căeni (1629) fără extinderile de la nord și sud. Desen realizat de Alexandru Baboș 1994.

*The wooden roof shingles of Călinești Căeni church, 1/10 (original 1/1) Markku Mattila MM VERNADOC 2012
 Detaliu pentru acoperișul de draniță a bisericii din Călinești Căeni.*

relatively isolated position with view over the village. The church is on the list of historical monuments of national cultural heritage of Romania under LMI code: MM-II-mA-04539.

Dendrochronological dating certifies that the oak from which the church was made was cut in the winter of 1628. It is said that this church was originally built in an area called *Mănăștiur*, and only in 1663 was moved to where it is today. In the XIX century the church was enlarged and modified to reach the form that we know today. In the XX century the church was restored multiple times: in 1977, in 1995 (new shingles to update the roof) and between 1996-1997 the interior painting was restored.

FUNCTION AND PLANIMETRIC

The old church was designed according to the requirements of the time, being labeled as a small church, with an area of about 40 square meters and capacity of 120 persons (5 pers. / 1 sqm). The dimensions of the church were 4.50x10.50m. It has a traditional plan; the narthex (pronaos) and the nave (naos) have a rectangular shape and the chancel (altar) is a polygon. In conformity with the religious tradition, the church premises had a clearly defined designation, the nave was occupied exclusively by men during the mass, while the narthex was occupied by women. A full wall delimited the two areas. The passage was through a door as squat as that of the church entrance. The iconostasis, because of the small size of the church has only two doors. Judging by wood carving technique and decorative details used, the researcher Alexander Baboș argues that the church could have been built by a carpenter named *Gozdă* very active in that period in the Cosăului valley and Iza valley.

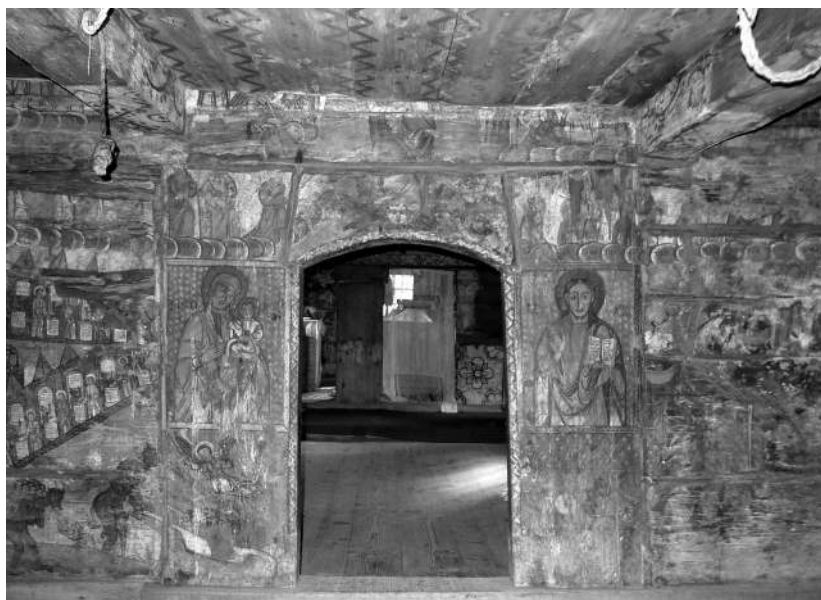
Expansion: In the XIX century, the north wall of the old building was moved 3 meters north, the nave and the narthex space was increased. This led to the present form of the church. The separation between the narthex and nave reflects the influences brought by the Greek-Catholic Church (second half of the XVIII century), influences expressed in the big opening created in the median wall, which allows a good visibility through the nave to the chancel. Beautiful decorations carved in enrich the upper interior beam space and honors the women in the narthex. According to the documents of Alexander Baboș, (census of 1751) the church had 220 believers, and the number increased to 945 by 1851. In the XIX century when the nave and the narthex were increased in size, the church surface area was approximately 70sqm.

Porch: In the XIX century a porch was added in front of the entrance, on the south side. This porch is oversized in comparison to the traditional size. By adding a porch with a surface area of about 27mp (4.25x6.50m) extra comfort was brought in order to accommodate and guard the increasing numbers of believers (especially for burial ceremonies). The porch decorations found here are similar to those used in traditional houses porches.

CONSTRUCTIVE SYSTEM

Fundation

The dry masonry foundation is made of light colored natural stone. The original floor of the church was made of clay. The narthex and the nave current floor is made of wooden boards, while the areas used by priests (chancel and sole) are paved with stone slabs. They are slightly raised to form a platform in order to create a secular sacred space.

Door frame between pronaos and naos and Jesus Christ as teacher, painted by Alexandru Ponehalschi in 1754. Cadrul ușii dintre pronaos și naos și Isus Cristos învățător, pictura făcută la 1754 de Alexandru Ponehalschi.

Walls

The old church: The church was built of oak. The walls have five beams structure whose size is close to half a meter. These beams (crowns) are placed one above the other, with the clamping element joints at the corners called *extend romanian loops (cheotori românești îndințate)*. The windows are small (15x30cm/35x50cm) and few in numbers. The entrance door is located on the southern side and is impressive, having massive framing marks. Because the passage is very short (75x1.40cm), the believers need to bow his head when they enter the holy place. The doorframes are decorated on top with a symbolic representation of the cross.

Extention: The interventions made in the XIX century were necessary due to the increasing number of believers. The walls were made of pinewood and narrow beams were being merged into *loops to dovetail (germanic) (cheotori în coadă de rândunică)*.

Ceilings

Specific churches of Maramureș, cylindrical vaults are made of wood planks fixed on walls eardrums with “loops” and nails. The nave is covered by a semi-cylindrical vault which symbolizes the sky, the chancel is covered by a polygonal dome. The narthex lacks canopy and it is covered by a flat roof of planks fastened by massive beams that support the tower. The new church resembles the typology of the original church ceiling.

Roof

Old church: The framework is covered with shingles. Slope angle is approximately 65°. The rafters from the roof structure are long and thin (compared to the massive roof), they meet at the top, and strengthen the bottom immobilized directly on eaves beams. The 1:1 ratio

between the length and width of the church rafters is ideal for structural stability of the roof. Vaults covering the nave and chancel are independent of the roof, so the roof has just a protective role.

Extention: The new roof was built by keeping the old roof structure. The new roof is obtained by adding some new aspects. Extending the nave and narthex has led to the ascension of the roof, which now begins just below the small tower of the church. Since the roof ridge does not extend a lot toward the north side, the new wing of the roof becomes longer than the 1:1 ratio used in the old church. The ratio between the length and width of the church rafters is now 1:0,8 while the slope angle becomes 45°. The deviations from the northern edge are reflected in the concavity of the roof and it can be seen with the naked eye. Master tried to prevent this deformation using struts to stiffen the structure.

Tower

The tower was originally properly and proportionally designed. It was built accordingly to the specific profile of the churches of Maramureș. Due to overtime changes, the tower now seems very short because his torso is hidden in the roof extension. As in all the churches of Maramureș, the tower does not start from the foundation but it is supported by the walls of the narthex. This is a huge challenge for the carpenter. Usually the ratio between the tower height (5.50cm. in this case) and the thickness (1.90 cm) is 3:1. The original proportions of the tower are visible on the west and south side of the tower. This is a bell tower (two bells are present in the tower today).

Interior painting

The interior contains a valuable collection of murals

*The paintings over the iconostas are made by the famous Alexander Ponehalschi 1754. / photo: MMA 2012
Picturile de deupra iconostasului sunt facute de faimosul Alexandru Ponehalschi în 1754 / foto: MMA 2012*

from 1754, made by Alexander Ponehalschi, offering a first attestation of the famous painter's activity in this area in the XVII century. The nave vault paintings are meant to illustrate the God, the Father with the Holy Spirit accompanied by seraphim and other representations of *Genesis*. Seraphim appear only on the chancel canopy along with various Christian themes and exam-

ples. On the nave walls are represented scenes from the life of Jesus. The upper registers of Holy Hierarchs appear inside the chancel. The narthex is dominated by one major theme *Judgement Day* extending across large wall. Due to the fact that the church is divided in small rooms the paintings were performed in s small scenes with a simplistic pictorial playback.

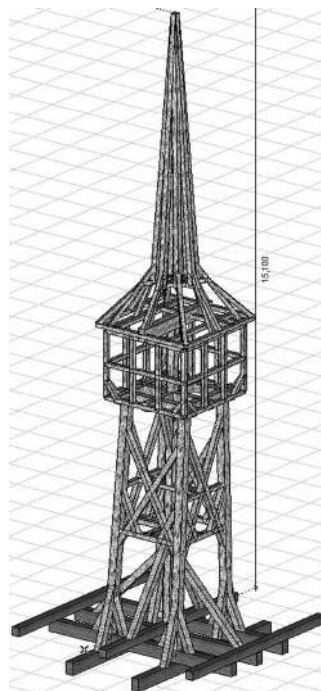
Conclusion

The Călinești church is a wooden church, which follows the outline of traditional churches of Maramureș but due to changes undertaken over the centuries, has acquired some unusual features that give charm and special identity.

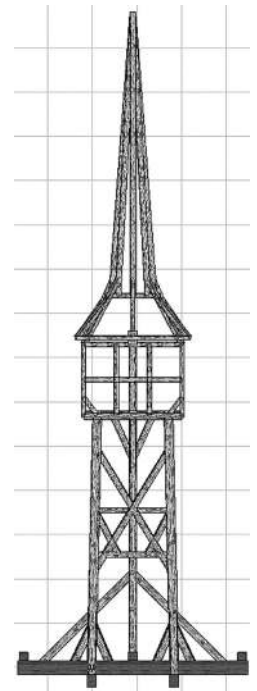

Călinești Căeni church of Virgin birth / drawing: Laura Zaharia 2012

Biserica "Nașterea Maicii Domnului" din Călinești Căeni / desen: Laura Zaharia 2012

Axonometria structurii. model GZ 2013

Axonometric structure

ANALIZA STRUCTURALĂ ASUPRA BISERICILOR MARAMUREȘENE: TURNUL

Gelu Zaharia

În prezenta lucrare s-a studiat valoarea deplasărilor la vârful turnului bisericii de lemn *Nașterea Maicii Domnului* din *Călinești Căeni*, județul Maramureș, în diverse ipoteze de încărcare, în conformitate cu prevederile grupului de norme EUROCOD. Evaluarea încărcărilor cât și combinațiile acestora s-au realizat pe baza acestor prescripții, efectuându-se inclusiv o analiză a modurilor de vibrație și evaluarea forțelor seismice. Un interes special a fost observarea valorii deplasărilor în ipoteza încărcărilor din vânt comparativ cu cele seismice, și evident cu valorile maxime admisibile.

Generarea turnului și analiza acestuia s-a realizat în programul de calcul AXIS VM 11, cu ajutorul unei modelări spațiale, având la bază releveul executat cu mare acuratețe în cadrul taberei de documentare VER-NADOC MM 2012. Elementele structurale principale au fost modelate ca și bare, în ipoteza comportării elastice, prin stabilirea pozițiilor centrelor de greutate ale secțiunilor și conectarea acestora în conformitate cu modul real de execuție (articulații; articulații parțiale; încastrări). Secțiunile și caracteristicile de material sunt conforme cu măsurătorile efectuate pe teren; poziția elementelor fiind considerată identic cu precizările releveului (se evidențiază o abatere a verticalității axului central pe direcția -y, de 21,5 cm; aceasta a fost luată în considerare la modelarea structurii).

Pe lângă valorile încărcărilor specifice pe amplasament, prezentate în tabelul de mai jos conform normelor SR EN și anexelor acestora, s-a considerat o comportare cu ductilitate joasă (L) a sistemului structural.

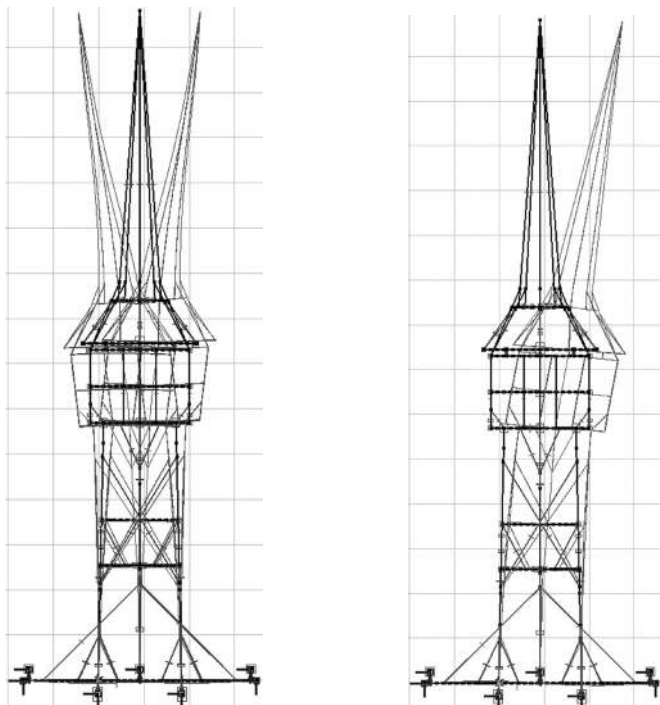
Aceasta implică folosirea factorului de reducere a încărcărilor seismice $q=1,0$. Aplicarea unui astfel de coeficient a fost determinată de faptul că îmbinările sunt în cea mai mare parte realizate prin chertare, fără elemente care să le ductilizeze; mai mult, în zonele unde acestea au necesitat fixări s-au folosit "cuie" din lemn:

DENUMIREA NORMATIVULUI VALORI CARACTERISTICE ÎNCĂRCĂRI
Reguli generale, acțiuni
seismice și reguli pentru clădiri *1 $T_c=0,70 \text{ sec}$ $a_g=1,2 \text{ m/sec}^2$

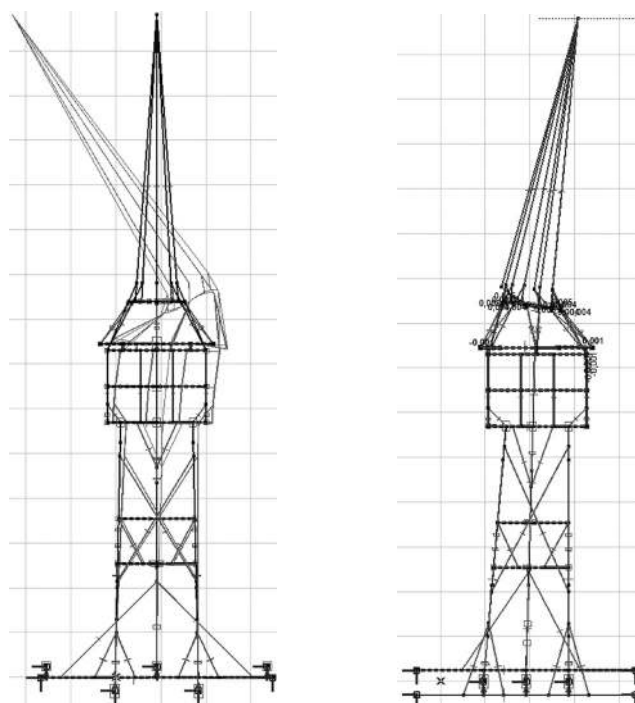
Partea 1-4 Acțiuni generale – Acțiuni ale vântului $v_{b,o}=35 \text{ m/sec}$
*2

Partea 1-3 Acțiuni generale. Încărcări date de zăpadă *3 $s_k=2,0 \text{ kN/m}^2$

Așa cum menționam anterior, s-a realizat o analiză modală a structurii, cu evidențierea modurilor principale de vibrație pe cele două direcții. S-au considerat în analiză 24 de moduri de vibrație; din acestea, prin valoarea de contribuție a maselor modale, se evidențiază clar primele trei moduri de vibrație ca fiind cele mai importante. În modul I de vibrație procentul de contribuție a maselor este deja de 66 % pe ambele direcții. Astfel se poate trage concluzia că perioadele proprii de vibrații fundamentale sunt 0,697 secunde pe direcția-x, respectiv 0,672 pe direcția-y. Aceasta evidențiază valoarea ordonaței spectrului de răspuns de proiectare, pe zona de amplificare maximă, perioada proprie încadrându-se între valorile perioadelor de control $T_B=0,07$ secunde,

Moduri de deformare structurală. model GZ 2013

Structural deformations modes.

respectiv $TC=0,7$ secunde; caracteristic amplasamentului.

Forțele seismice au fost determinate pe un sistem echivalent cu trei mase modale dispuse la înălțimea de 3,0 m față de baza turnului, respectiv 6,0 m și 9,0 m; în condițiile în care înălțimea totală a acestuia este de 15,10 m. Valorile rezultate sunt 34,50 kN pentru masa de la cota 3,0 m; 34,20 kN pentru masa de la cota 6,0 m respectiv 33,00 kN pentru masa de la cota 9,0 m (valoarea influențată de greutatea clopotelor). În tabelul de mai jos sunt prezentate rezultatele forțelor seismice de nivel pe cele două direcții principale:

MASA	POZIȚIE	VALOARE DIRECȚIA X	VALOARE DIRECȚIA Y
M1	+3,00 m	34,20 kN	34,50 kN
M2	+6,00 m	34,00 kN	34,20 kN
M3	+9,00 m	32,90 kN	33,00 kN

Forța seismică de bază are valoarea de 101,1 kN pe direcția-x; 101,7 kN pe direcția-y, comparativ cu rezultanta forțelor provenite din vânt care rezultă cu valoarea de 86,3 kN pe direcția-x, respectiv 77,5 kN pe direcția-y. Evident distribuția forțelor în cele două ipoteze este diferită, mai defavorabilă pentru încărcările din vânt, datorită modului de dispunere uniform distribuit în treimea superioară a turnului.

Cu aceste rezultate analiza evidențiază următoarele valori ale săgeților în cele trei stări limită de serviciu (SLS):

IPOTEZA	VALOARE PE DIRECȚIA X	VALOARE PE DIRECȚIA Y
SLS Cvasipermanent	192,9 mm	205,95 mm
SLS Permanent	241,0 mm	249,43 mm
SLS Caracteristic	482,2 mm	554,50 mm
Numai Încărcări Seismice		
(fără combinații)	198,6 mm	210,00 mm
Numai Încărcări din vânt		
(fără combinații)	325,0 mm	340,20 mm

Limitarea deformațiilor poate fi necesară din considerente legate de vibrații pentru evitarea disconfortului, alarmarea utilizatorilor clădirii sau în ultimă instanță deteriorarea structurii. Săgeata maximă admisibilă conform prescripțiilor tehnice este de 75,5 mm, depășită în toate ipotezele considerate. Ipoteza de verificare a deplasărilor este SLS Cvasipermanent, cu încărcarea din vânt considerată principală, săgeata admisibilă este depășită cu un procent de 36 %.

O astfel de concluzie era de așteptat deoarece o astfel de construcție nu a beneficiat de calcule structurale, ci edificarea ei s-a bazat doar pe experiența meșterilor care au lucrat la ridicarea ei. Depășirea valorii admise a deplasării nu înseamnă că structura este în pericol, ci evidențiază flexibilitatea ridicată a acesteia. Este important de notat că rezultatele analizei nu arată depășiri ale capacității portante la elemente principale structurale, în ipoteza stărilor limită ultime (ipoteza de dimensionare). Acest lucru indică încă o dată extraordinara pricepere a meșterilor populari care lucrau la astfel de construcții, cât și dovada cunoașterii modului de reacție ale diverselor elemente structurale.

Bibliografie:

1. SR EN 1998-1-2004/NA 2008
2. SR EN 1991-1-4-2006/NB 2007
3. SR EN 1991-1-3-2005/NA 2006

Gelu Zaharia

este absolvent al Universității Tehnice din Cluj-Napoca, promoția 1992. Din 1995 activează ca proiectant de structuri. În anul 2004 și-a dat doctoratul, după care a început activitatea în învățământul superior ca lector la Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca - Centrul de Nord Baia Mare.

Călinești Căeni church of Holy Virgin Birth, the tower and its construction inside attic. Biserica Nașterea Maicii Domnului din Călinești Căeni, turnul și structura sa sub acoperiș.

STRUCTURAL ANALYSIS ON MARAMUREȘ CHURCHES: THE TOWER

Gelu Zaharia

The present paper studies the displacements values at the top of the tower from the wooden church Virgin Birth in Călinești Căeni, Maramureș county, considering items load value according with the specifications made by euro code norms. The load evaluation and the specific load combination were made on the basis of those prescriptions, performing also a modal analysis and evaluation of the seismic force. One special interest was to observe the value of the total force in two combination, including wind and seismic force, and start from here to compare the value of displacements in both cases and compare with the maximum admissible value.

The model and the analysis were made with structural software Axis VM11, and is a three-dimensional one, based on accurate drawings made within the documentation camp VERNADOC MM 2012. The main structural elements were modelled using the elements with linear elastic characteristic, starting by setting the position of the weight centre and their connection in conformity with the real execution mode (pinned, partial pinned, fixed). The dimension of the section and the characteristic of the material correspond to the measurements made on site, the position of generated elements are the same with the reality (in the drawings was find a deviation from the vertical axe on the direction y about 21,5 cm, and this was considered also in the model)

In addition to the specific loads regarding the emplacement, presented in the below table in concordance

with euro cod norms, was considered a reaction with low ductility (L) of the structural system. This involves the use of seismic load reduction factor ($q=1$), so the possibility of some parts of the structures to be able to make some incursions in plastic domain was not considered. Applying such value was determined considering the ductile characteristic of the material and considering. All joints in the structure were made without any ductile elements, such nails or other steel elements.

BRIEF TITLE	CHARACTERISTIC VALUE OF LOAD
Seismic loads *1	$T_c=0,70\text{sec } a_g=1,2\text{m/sec}^2$
Wind loads *2	$v_{b,o}=35\text{m/sec}$
Snow loads *3	$s_k=2,0\text{ kN/m}^2$

As mentioned above, a modal analysis of the structure was made, highlighting the main modes of vibration in two directions. Were considered 24 vibration modes, out of which, by the value contribution of modal masses, it clearly shows the first three modes of vibration as the most important. In this first three vibrations mode 66 % of the modal mass was put in action in both direction. Thus it can be concluded that the fundamental period of vibration is 0,697 sec in the x-direction and 0,672 second in the y-direction. With this value we could consider the position of the structure in the elastic design spectrum equal with the maximum value, because the own period are place between the control period $T_b=0,07\text{ sec}$ and $T_c=0,7\text{ sec}$ (value related to the emplacement).

The seismic force was determined on an equivalent

The tower of the younger Călinești (Călinești Susani, 1784) church, the Assumption: spire construction, the bell and view over the Călinești landscape. / photos: MMA 2012

Turnul mai-tinerii bisericii din Călinești (Călinești Susani, 1784) "Adormirea Maicii Domnului": structura turnului, clopotul și perspectiva asupra peisajului din Călinești

system with three modal masses, positioned on different high from the base level, first at 3,0 m above the base, second at 6,0 m, and third at 9,0 m, considering the total height of the tower at 15,1 m. The results value of the seismic load was 34,50 kN regarding the mass at the 3 meter height, 34,20 kN for the mass at 6,0 m, and 33,0 kN from the 9,0 mass (here we have also the weight of bells). In the next table is the value of the seismic force between the two principal directions:

MASS	HEIGHT	VALUE ON X	VALUE ON Y DIRECTION
M1	+3,00m	34,20 kN	34,50 kN
M2	+6,00m	34,00 kN	34,20 kN
M3	+9,00m	32,90 kN	33,00 kN

The total base seismic force are 101,1 kN on x-direction and 101,7 kN on y-direction. If we compare this value with the total wind force, 86,3 kN on x-direction respective 77,5 kN on y-direction will see those values are smaller. It is obvious the mode of applied force in the seismic and wind combination load is different, unfavourable because of its distribution (only in the upper part of the tower) is the wind load combination in the ultimate limit state ULS; this give also the biggest request design value.

With those results in terms of loading the structural analysis highlights following value of the maximum deformation in the all three combination in serviceability limit states SLS:

COMBINATION	VALUE ON X	VALUE ON Y DIRECTION
SLS Cvasi-permanent	192,9 mm	205,95 mm
SLS Permanent	241,0 mm	249,43 mm
SLS Characteristic	482,2 mm	554,50 mm
Only seismic loads (without combination)	198,6 mm	210,00 mm
Only wind loads (without combination)	325,0 mm	340,20 mm

Limitation of deformation due to vibrations may be necessary to avoid discomfort or alarm the user of the building and in extreme cases structural damage. The maximum value admitted regard the technical prescription is the 75,5 mm, are exceeded in all three combination load cases. But the deformation must stay in the limit only in the quasi-permanent loads combinations with the wind load consider the main load. The analysis indicate an exceeding a deformation with 36 percent.

Such a conclusion was expected because this type of construction never depends on structural dimensioning calculations but based only on the experience of the carpenter who worked on raising it. Exceeding the maximum allowed deflection not means that the structure is in danger, only emphasize the high slender of the structure. It is important to note that the analysis not mark any exceeding the capacity of the main structural elements, in the ultimate state limit.

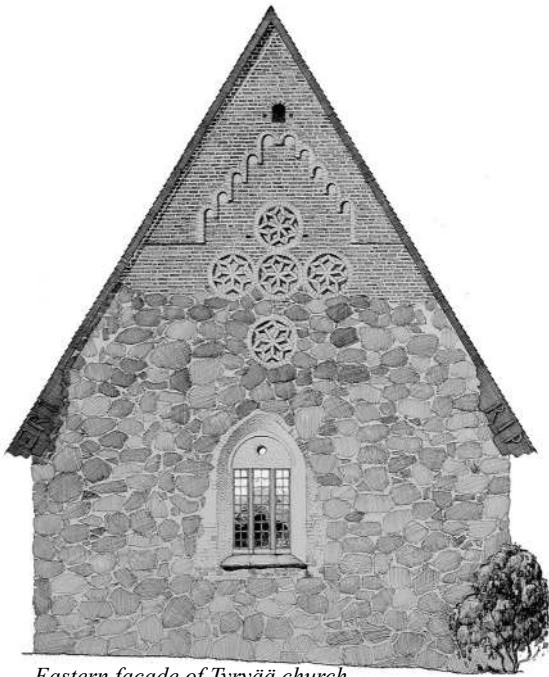
This shows once again the extraordinary skill craftsmen working in such constructions, and demonstrate knowledge of how to apply the various structural elements.

Sources:

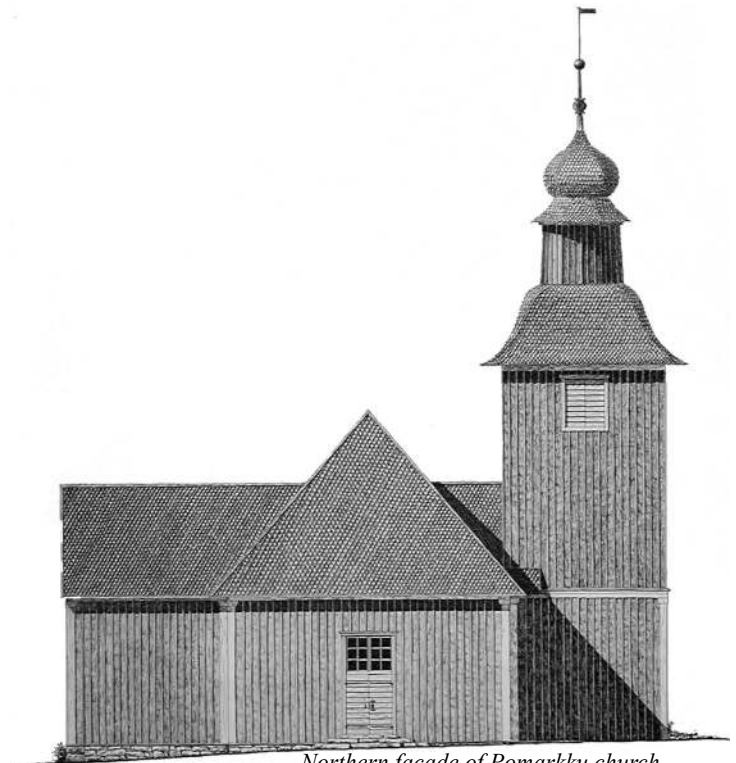
1. SR EN 1998-1-2004/NA 2008
2. SR EN 1991-1-4-2006/NB 2007
3. SR EN 1991-1-3-2005/NA 2006

construction engineer **Gelu Zaharia**

graduate the Technical University of Cluj-Napoca in 1992. Since 1995 he is working as a designer of structures. PhD of Technical University of Cluj-Napoca since 2004 when he become lecturer in higher education at the Technical University of Cluj-Napoca - North Center Baia Mare.

*Eastern facade of Tyrvää church
1/200 (Original 1/33)
measured by professor Carolus Lindberg 1915*

*Northern facade of Pomarkku church
1/200 (Original 1/50) / measured by students of architecture
Oiva Nummelin and Olavi Kivimaa 1933*

CHURCH DOCUMENTS FROM HELSINKI UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

Markku Mattila

Young architects and students participated in the documenting projects organized by Finnish ethnographers and artists during the years 1871-1902. The first own measuring project of Helsinki University of Technology (HUT) was organized in 1889 by the architecture professor Gustaf Nyström, to research the cathedral of Turku. Since then the projects are carried on yearly.

1908 in HUT was made a resolution: to be an architect, every student has to participate in documenting work of Finnish built heritage. This was seen as a special duty of architecture profession. This tradition has been valid since then and nowadays in the HUT archive there are about 6 000 documenting drawings, 1 500 of those are in combination with churches.

As a parallel to the Romanian material here are picked up measuring of three small Finnish wooden churches of the same time period. Those are built by the same building master Kaarlo Killainen: Merimasku 1726, Irjanne 1731 and Seili 1733, all built in eight years.

Merimasku church was measured 1928 by a group, where the best known student was the later professor of architecture Aulis Blomstedt. Seili church documentation in summer 1956 was a project of Marikki Penttilä alone. She wrote for us a short description about her case 57 years ago. The last documentation of these Killainen churches was the one of Irjanne in 2010, made by a student team of Aalto University (AU is former HUT). To document the production of Killainen took

82 years, which is a long time, but fits fine inside the over one hundred years old unbroken tradition of HUT. It shows fine too the power of the common interest and work of student generations.

The Calinesti Caen team member Tuomas Klaus measured as a student work in 2010 a small orthodox chapel of Munkkisaari. It is a very good connection between our Romanian Orthodox and Finnish Lutheran building traditions.

KAARLO KILLAISEN KIRKOT

Markku Mattila

Kun tehtiin päätös, että Calinesti Caenin kirkon mittauspiirustukset julkaistaan VERNADOC-sarjassa, tuli myös ajankohtaiseksi valita taustoittavaan romanialaiseen Maramures-materiaaliin rinnastettava kansainvälinen aineisto. Jo mittausryhmän koostumuksestakin johtuen päädyttiin luontevasti suomalaiseen.

Itsestään selvä kohde oli mittausryhmän jäsenen, Tuomas Klausin koulutyönään mittaama pieni ortodoksisikappeli Kymijoen Munkkisaarella. Nopeasti löytyi myös Calinesti Caenin kirkkoa vastaava, pieni Irjanteen kyläkirkko. Siitä oli tuoreet, Aalto yliopiston arkkiteh-

A student group of Aalto University is having a lunch break when measuring buildings of Östra Saverkeit in Houtskär island of Finnish archipelago. / photo: MMA 2008

A student is measuring the altar construction of Houtskär church. / photo: MMA 2008

tiopiskelijoitten kaksi vuotta aiemmin laatimat mittauspiirustukset. Elokuussa 2012, kun uusi opiskelijaryhmä matkallaan Rauman mittausleirille kävi tutustumassa Merimaskun kirkkoon, todettiin, että tämä tunnetusti Aulis Blomstedtin työryhmän koulutyönään mittaaman kirkon oli rakentanut samainen Kaarlo Killainen, kuin Irjanteenkin kirkon ja että molempien mittauspiirustukset olivat hyvässä järjestyksessä Teknillisen korkeakoulun arkkitehtuurin historian mittauspiirustusarkistossa. Paketti alkoi olla koossa.

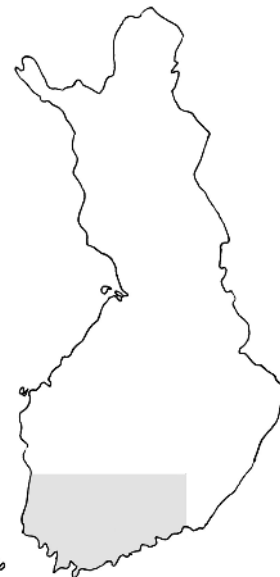
Kun huomattiin, että kolmannenkin, saman kansanrakentajamestarin rakentamaksi tiedetyn Seilin kirkon mittauspiirustukset ovat TKK:n arkistossa, otin yhteyden mittauspiirustustyön vuonna 1956 tehneeseen, emerita arkkitehti Marikki Penttilään. Hän totesi heti alkuun, että on tietoisesti halunnut unohtaa koko hankkeen, koska ei pitänyt sitä erityisen onnistuneena ja arvioi työnsä tulokset jopa amatöörimäisen vaatimattomiksi. Myöhemmässä ja tässä julkaisussa jäljempänä ylöskirjatussa viestissään hän kiteyttää tunteuksensa. Vastaavasti valokuvaus on ollut hänelle pitkäaikainen ja läheinen harrastus. Tuonaikaiset valokuvat tarkkoine tietoineen ovatkin kadehdittavan hyvässä järjestyksessä.

TKK:n mittauspiirustusarkiston ja sen eri ikäpolvien työn tulokset hyvin tuntevana, voin todeta, että Marikki

Penttilän Seilin kirkon mittaus on hänen oman vähätelynsä vastaisesti mitä suurimmalla ammattitaidolla laadittu ja vain harva nykypolven arkkitehtioppilas saavuttaa sen laatutason. Todettakoon vielä, että vastaava työmäärä jaettaisiin nykyään kolmelle opiskelijalle.

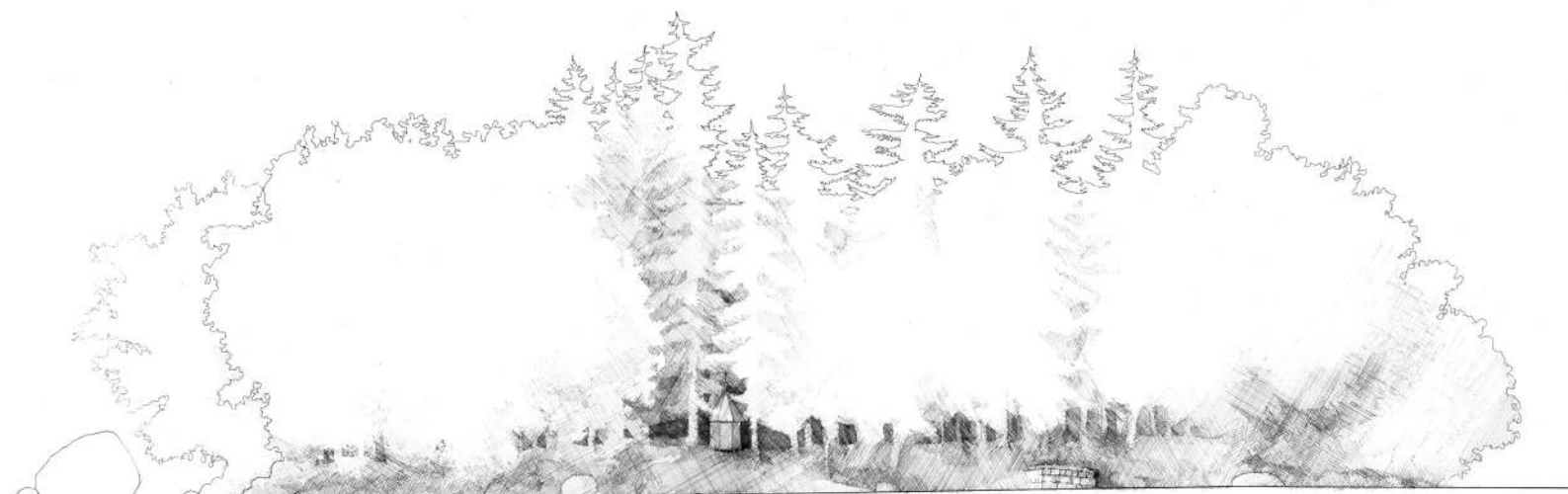
Nämä kolme Killaisen kirkon mittausa esittelevät merkittävän, mutta vähemmän tunnetun arkkitehtonisen kokonaisuuden, joka on koostettu 82 vuoden ajajänteellä, osana Teknillisen korkeakoulun yli sata vuotta katkeamattomana jatkunutta hanketta.

Aika kova juttu!

The location of the represented small wooden churches in southwest Finland: Merimasku, Irjanne and Seili. In the eastern coast, nearby Kotka is the small orthodox chapel of Munkkisaari.

MUNKHOLMA chapel, areal section 1/750 (original 1/250), Tuomas Klaus AU 2010

NEITSYT MARIAN KAPPELI MUNKKISAARESSA

Tuomas Klaus

Neitsyt Marian taivaaseenastumiselle pyhitetty pieni puinen rukoushuone Munkkisaarella keskellä Siikakoskea Kymijoen rannalla on osa paikalla aiemmin sijainnutta Valamon sivuluostaria. Se on rakennettu 1700-luvun lopulla muun sivuluostarin yhteydessä ja on luostarin rakennuksista ainoa alkuperäisenä säilynyt.

Bo Joninpoika Grip lahjoitti 1400-luvulla joen mukaan nimetyn, nykyisessä Kotkassa sijaitsevan Kymmin tilan maat Vadstenan luostarille. Kalastusoikeudet siirtyivät ensin Viipurin linnan päällikölle, kunnes 1500-luvun puolessavälissä *Kustaa Vaasa* teki Kymenkartanosta kuninkaankartanon. Hankittuaan maat Kymminlinnan rakentamista varten antoi keisari *Paavali I* luostarille yksinoikeuden kalastaa lohta Kymenkartanon vesillä 1797.

Eriyisemasensa ansiosta munkit saattoivat käyttää kalastamiseen tavallista tehokkaampia keinoja, kuten koko joenhaaran poikki meneviä patoja, mikä aiheutti eripuraa munkkien ja paikallisten välillä. Joesta saatua kalaa myytiin ennen kaikkea Kymminlinnan ja Katariinan linnoituksiin. Koko Suomen siirryttyä osaksi Venäjää entisten rajalinnoitusten merkitys väheni ja asiakkaat katosivat. Kalastusoikeus myytiin valtiolle 1848.

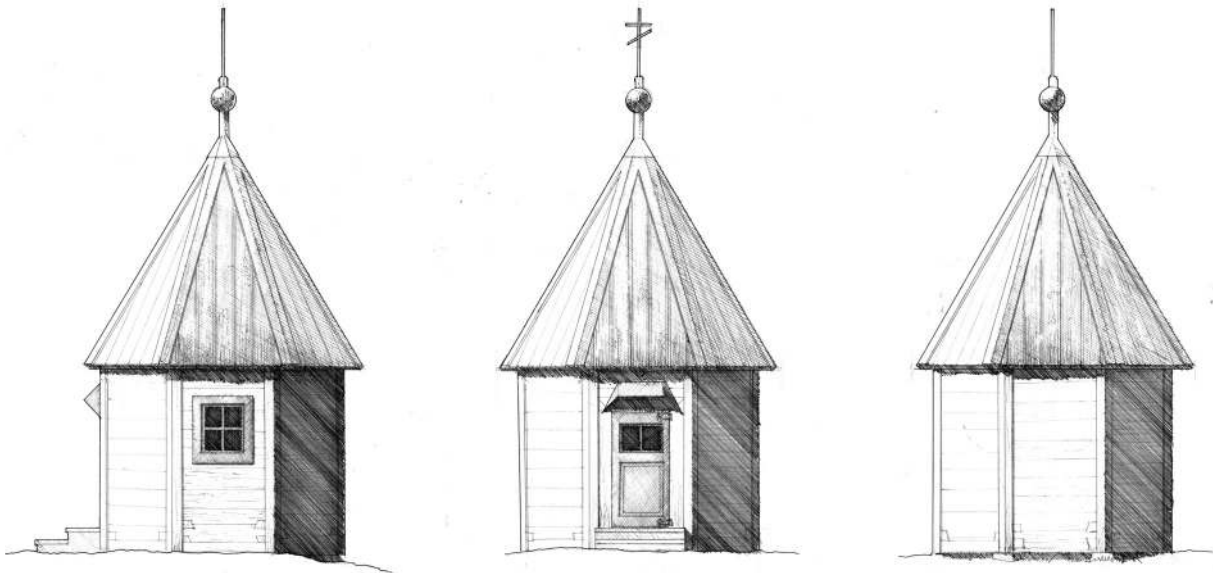
Luostarin rakennuksista ainoastaan kappeli on säilynyt. Saareen ei ole yhteyttä joen kummaltakaan puolen ja sinne pääsee ainoastaan veneellä, uimalla tai kahlaamalla joen länsirannalta. Saaren ja luostarin välissä oleva koski on voimakas, eikä sitä voi ylittää edes talvella.

Kosken yli on aikanaan kuitenkin päässyt paikalla olutta kalastuspatoa pitkin. Padon paikka näkyy rannalla kallioon tehtyinä leikkauksina ja kiviarkkuna saaren päässä. Luostarin alue on alun perin ollut ympäröity aidalla. Päärakennuksen paikalle rakennettiin 1900-luvun alussa huvila, joka toimii nykyään ravintolana. Muiden rakennusten paikat ovat vielä havaittavissa maastossa.

Kappelin pohja on säännöllisen kahdeksankulmion muotoinen ja suunnattu ilmansuuntien mukaan. Sisäänkäynti on rakennuksen länsipuolella ja suoraan sitä vastapäätä on kopio paikalla sijainneesta ikonista. Alkuperäistä ikonia säilytetään Kymenlaakson maakuntamuseossa. Sekä pohjois- että eteläseinällä on neliruutuinen ikkuna. Lisäksi vihreäksi maalatussa ovesa on kaksiruutuinen ikkuna.

Eristäytyneisyytensä vuoksi saari on luonnontilassa, eikä siellä näy rukoushuoneen lisäksi tuoreita ihmisen jälkiä. Kappelia on korjattu viimeksi 90-luvulla, jolloin siihen on tehty uusi lautakatto ja ikkunoita korjattu. Puurakenteet vaikuttavat kattoa lukuunottamatta pääasiassa alkuperäisiltä ja suurimmat lahovauriot näyttävätkin olevan uudessa lautakatossa.

Joen itärannalle on 1918 venäläisten toimesta kaivettu juoksuhaudoista koostuva linnoitusketju, johon liittyviä kaivantoja on myös saarella. Perimätiedon mukaan saarella on lisäksi myös munkkien hautoja. Kappelin ympärillä kasvaa vanhoja kuusia, joiden läheisyydessä haudat voivat sijaita.

MUNKHOLMAN KAPPELI

*MUNKHOLMA chapel, facades 1/100 (original 1/50)
plan 1/50 (original 1/20)
Tuomas Klaus AU 2010*

Luostarille kuului Siikakoskella sijaitsevan kalastamon lisäksi myös alajuoksulla Langinkoskella sijaitseva lohikalastamo, joka myöhemmin siirtyi valtiolle ja jonka alueelle rakennettiin kalastusmaja keisari Aleksanteri III:n vierailuja varten. Majan alue toimii nykyään museona. Keisarillisen kalastusmajan alueen vanhin rakennus on kappeli, joka on peräisin luostarin ajoilta ja ollut todennäköisesti käytössä yhtä aikaa Munkkisaarella sijaitsevan kappelin kanssa. Entisen luostarin alueella Siikakoskella sijaitsevan kaivon vesi siunataan kerran vuodessa Munkhoman praasniekassa, jolloin ristisaatto lähtee Langinkosken kappelilta.

lähteet ja kirjallisuus:

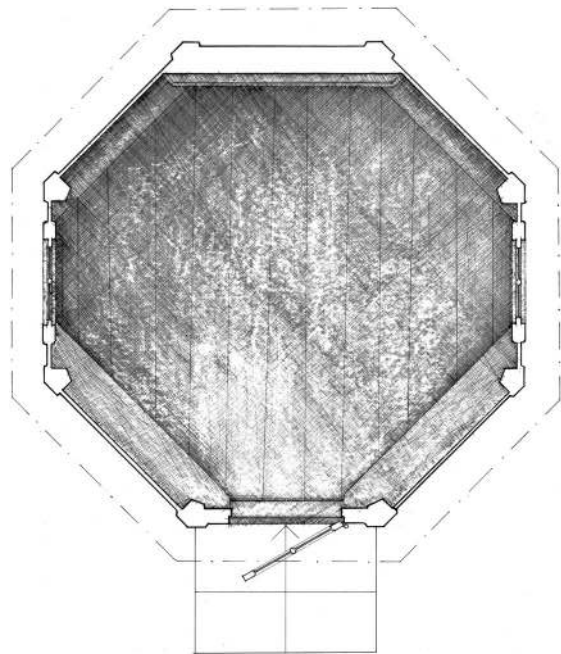
Immonen Olli, *Kotkan Pyhän Nikolauksen kirkon historia*, Kotkan ortodoksinen seurakunta 1995

<http://www.munkkisaari.fi/historia.html> (20.3.2013)

Klaus Tuomas, 2010 Munkkisaaren kappelista laaditut mittauspiirustukset, Teknillinen korkeakoulu, arkkitehtuurin historian mittauspiirustuskokoelma

Kymenlaakson seutukaavaliitto, *Kymenlaakson rakennuskulttuuri*, Jyväskylä 1992

Uusi Suometar n:69, *Matkustus Suomessa*, Helsinki 1878

Munkkisaari Island in Kymijoki River between its Siikakoski Rapids. In the middle of riverbank there are the remains of the granite dam foundations. / photo: Tuomas Klaus 2010

THE MUNKKISAARI CHAPEL OF SAINT MARY

Tuomas Klaus

The little chapel of *Saint Mary* built on Munkkisaari (Monk island), a small island in the middle of Kymi river, is the only remaining part of an 18th century orthodox page monastery. The monastery served as a fishing outpost for the monks of Valamo after the Russian Czar *Paul I* gave them exclusive salmon fishing rights in 1797.

During the fifteenth century the plot of land in present day Kotka had been given to the monastery of Vadstena and was transferred to the mansion of Kymi after *Gustav Vasa* made it a mansion of the crown and later to the constable of Wyborg. When Russia invaded the eastern part of Finland, Kymi river marked the border and the land was acquired for the state in order to build forts to protect it.

Because of their privileges, the monks could fish with dams and nets that spanned almost the whole width of the river, which caused discord with the locals. The catch was sold to the nearby new garrisons of Kyminlinna and Katariina. When Russia annexed the rest of Finland the borderline moved west, the fortifications became obsolete and the clients disappeared. The fishing rights were sold back to the state 1848.

The island is surrounded by rapids on both sides and is accessible only by boat or by fording during low water. However the fishers used to have a dam across the river and it gave passage over the rapid on the east side of the island. The foundations of the dam are still vis-

ible both on the island and on the river bank. After the fishing stopped the main building of the monastery was replaced with a villa that nowadays functions as a restaurant. The remains of other buildings are still visible on site.

The chapel has an octagonal floor plan and is oriented according to the compass. The entrance is on the west side of the building and opposite to the iconostasis. The icon that is in the building is a copy of the original currently held in the collections of the regional museum of Kymenlaakso. There is a square window with four window panes on both the northern and the southern walls and a two paned window on the green door.

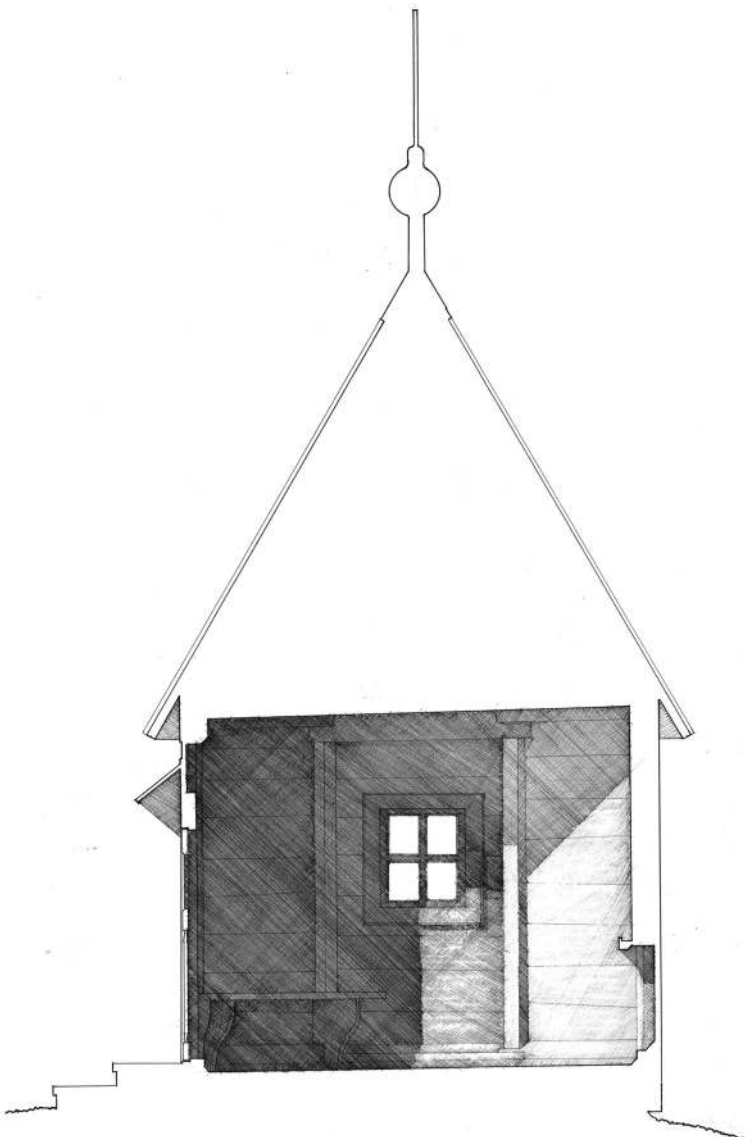
Because of its solitude, the nature of the island is pristine and the chapel is the only thing visibly man-made. The building has been renovated during the nineties when the plank-roof was replaced and windows were fixed. Apart from the new roof the lumber seems to be original and is mostly dry and solid. The new roof seems to be the most damaged part.

During 1918 a number of trenches were dug on the eastern bank of the river and as a part of the entrenchments a few nests were also on the island but are all but disappeared. Local lore also states that there is a number of the monks' graves on the island. The chapel is surrounded by fairly large spruces that might mark the graves.

This for Saint Mary sanctified orthodox chapel in the Munkkisaari Island is hiding between and under the forest trees. Today this small building is the only man-made mark to see in the isolated island. / photos: Tuomas Klaus 2010

In addition to the estate at Siikakoski (Whitefish-rapid) the monks also fished downriver at Langinkoski where the river meets the sea. When the state got the ownership of the Langinkoski area with its buildings, the fishing lodge of Czar *Alexander III* was built there. It is a museum now, but the oldest building of the estate is also a small chapel that was built as a part of the monastery and was probably used at the same time with the chapel at Munkkisaari. A well located on the site of the former monastery is blessed once a year by the orthodox congregation and the festivities begin at the chapel of the Imperial Fishing Lodge.

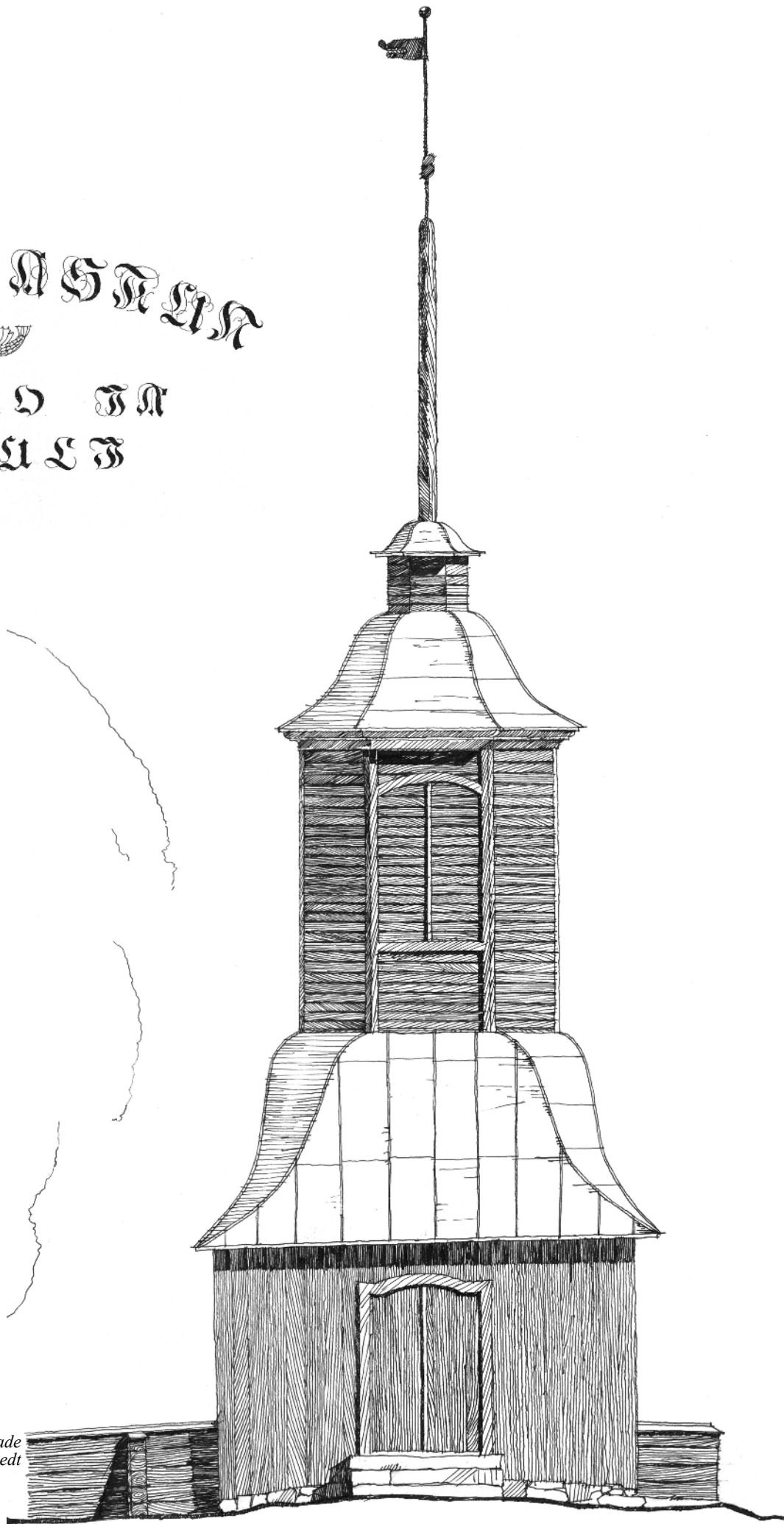
*MUNKHOLMA chapel, section 1/50 (original 1/20)
Tuomas Klaus AU 2010*

MERIMASKU

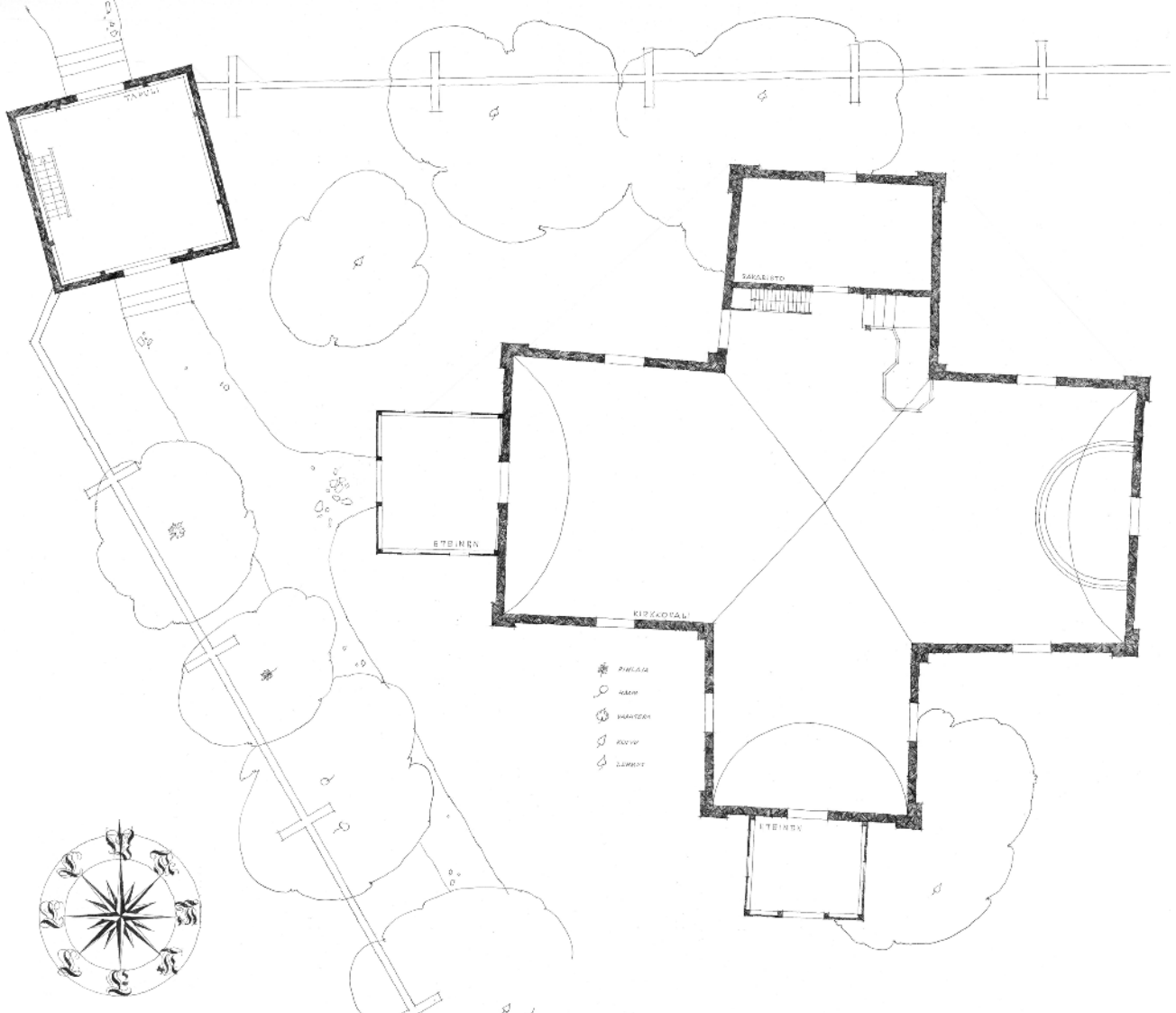

KLÄNNEN
TULI

*

MERIMASKU bell tower, north facade
1/75 (original 1/50), Aulis Blomstedt
student of architecture HUT 1928

MERIMASKU church and bell tower, site plan 1/200 (original 1/50) Aulis Blomstedt student of architecture HUT 1928

MERIMASKUN KIRKKO ja kellotapuli

Markku Mattila

Merimaskun saaristopitäjä kuului aluksi Maskun seurakuntaan, mutta vuodesta 1577 kappeliseurakuntana Naantaliin. Oman papin Merimasku sai uuteen kirkkoonsa 1648, mutta itsenäinen kirkkoherrakunta siitä tuli vasta 1904.

Kirkko sijaitsee saarella, Merimaskun Kirkkosalmen äärellä, vesi- ja maareitin risteyssä. Kirkkoa ympäröivä kirkkotarha on pitkänomainen ja pohjois-eteläsuuntainen. 1700-luvun puolesta välistä sitä on rajannut neljä-viisihirsikertainen aita, jota viimeksi uusittiin vuonna 1954 ja rakennettiin kokonaan uudelleen 1995. Nykykunnossaan se on 261 metriä pitkä, viisi hirsikertaa korkea ja punamullattu. Kirkkomaalle päästään viidestä portista, joista tärkeimmät ovat 1700-luvulta peräisin oleva porttihuone ja tapulin läpikäytävä.

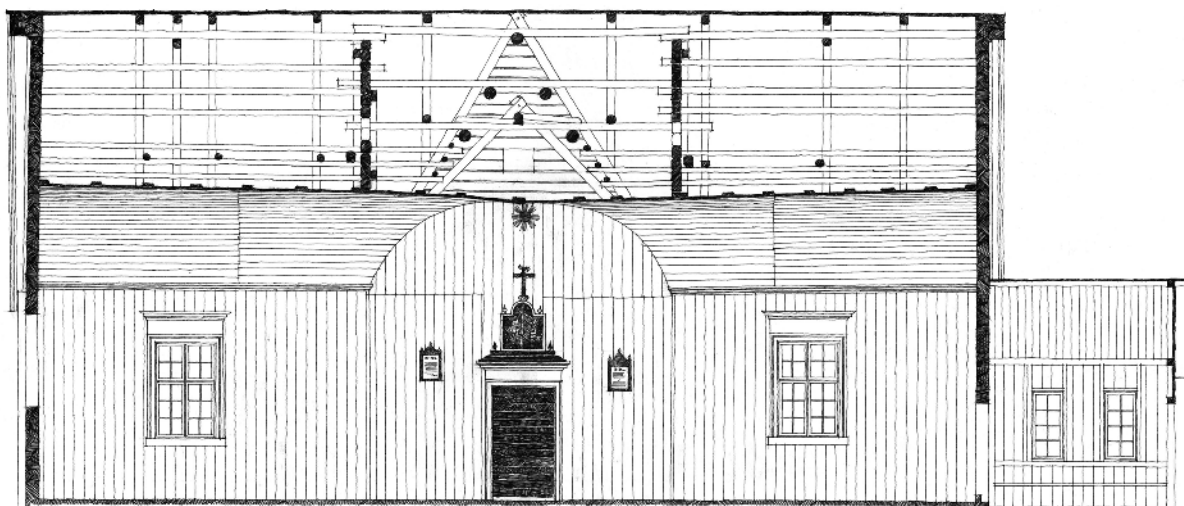
Ensimmäisen kirkon

rakensu muuan Simo Karjalaistenkylästä vuonna 1648. Siinä tiedetään olleen paanukatto ja että vuonna 1688

se sai päätyristit. Tästä ensimmäisestä rakennuksesta on säilynyt saarnastuoli vuodelta 1658 (se oli pois käytöstä vuodesta 1857, kunnes se palautettiin tehtävänsä 1954), krusifiksi 1600-luvun lopulta, valaisimia, muistotaulu ja kello. Tämä vaatimaton, 30-vuotisen sodan uuvuttaman seurakunnan rakennuttama kirkko oli jo 1600-luvun lopulla varsin huonokuntoinen ja Ison Vihan päätyttyä surullinen muisto sen ankarista vuosista.

Toinen, nykyinen kirkko

Ison Vihan (1713-21) ryöstöjen köyhdyttämä pitäjä toipui kuitenkin rauhan oloissa nopeasti ja hoidon puutteesta kärsineen kirkon tilalle rakennettiin entistä ehompi. Jo vuonna 1725 tehtiin päätös rakentaa uusi pitkäkirkko, mutta vuotta myöhemmin päädyttiin jo muodikkaampaan ristikirkkoon. Rakentajamestarina toimi oman pitäjän Kalle Jaakonpoika Killainen. Nopeasti valmistunut kirkko vihittiin jo Mikaelinpäivänä 1726 ja näin siitä tulikin Mikon kirkko.

MERIMASKU church, long section 1/150 (original 1/50) Aulis Blomstedt student of architecture HUT 1928

Kirkon ulkoasu

Rakennus on tyypiltään lounaissaomalainen ristikirkko, jonka pituus idästä länteen on 19 metriä ja pohjoisesta etelään neljännesmetriä pidempi. Pitkänurkkaisen hirsirakennuksen itä- ja länsipäädyt ovat leveydeltään 8,4 metriä, mutta pohjois- ja eteläpäädyt kapeammat, 6,6 metriä. Seinien korkeus on 4,45 metriä ja harjakorkeus kaikilla sakaroilla 9,7 metriä. Eteisistä on maininta vuodelta 1781 ja läntinen näistä lautarakenteisista huoneista uusittiin 1850-luvulla ja eteläinen 1870.

Kirkko punamullattiin vuonna 1755 ja sen uus-klasinen, takonauloin kiinnitetty vuoraus on 1700–1800-lukujen vaihteesta. Ulkolaudoitusta uusittiin vuonna 1833 ja se on suurimmaksi osaksi säilynyt. Pitkänurkat on koteloitu vaakapaneelilla yhtenäisiksi pilastereiksi ja seinien värisinä, mutta ikkuna- ja oviaukkojen vuorilaudat on maalattu vaaleiksi.

Kapeampien ristosakaroitten kattokulma on noin 60 astetta. Nämä jyrkät, alunperin paanutetut lappeet kaletettiin päreillä vuonna 1855 ja vuorostaan 1915 pellitettiin. Paanutukseen palattiin vuoden 1956 korjausten yhteydessä ja ainakin 1989 se on huoltotervattu.

Sisätilat

Sisätilat liittyvät toisiinsa tasakorkuisin puisin tynnyriholvein, ilman erityisiä liitosrakenteita. Sakaristo sijoitettiin pohjoissiiven perälle ja sen alle muurattiin vuonna 1736 tynnyriholvattu kellari. Kirkkoon hautaaminen lopetettiin 1803 ja samalla asennettiin ensimmäinen kiinteä lattia, jonka alle jäi muutamia muurattuja hautaholveja. Länsipäädyn lehteri on alkuperäinen, mutta sitä on muokattu uruille sopivaksi vuosina 1896 ja 1954.

Sisätiloja uusittiin merkittävästi vuonna 1831–33, kun tynnyriholveja korotettiin ja sidehirsien sijaan vaihdettiin vetoraudat, sakariston päälle järjestettiin parvi, jon-

ne johtavat portaat tulivat miltei pystysuoriksi. Samassa yhteydessä sisäseinät vuorattiin pystylaudoituksella, joka marmorointiin (marmorointi korjattiin 1954). Ovet uusittiin ja Ikkunat laajennettiin. Nostetun holvauksen nähtävästi valumien rumentama liimaväri poistettiin jo vuonna 1854. Nykyisellään lattia, penkit ja holvit ovat puupintaiset ja seinät marmoroidut.

Talotekniikka

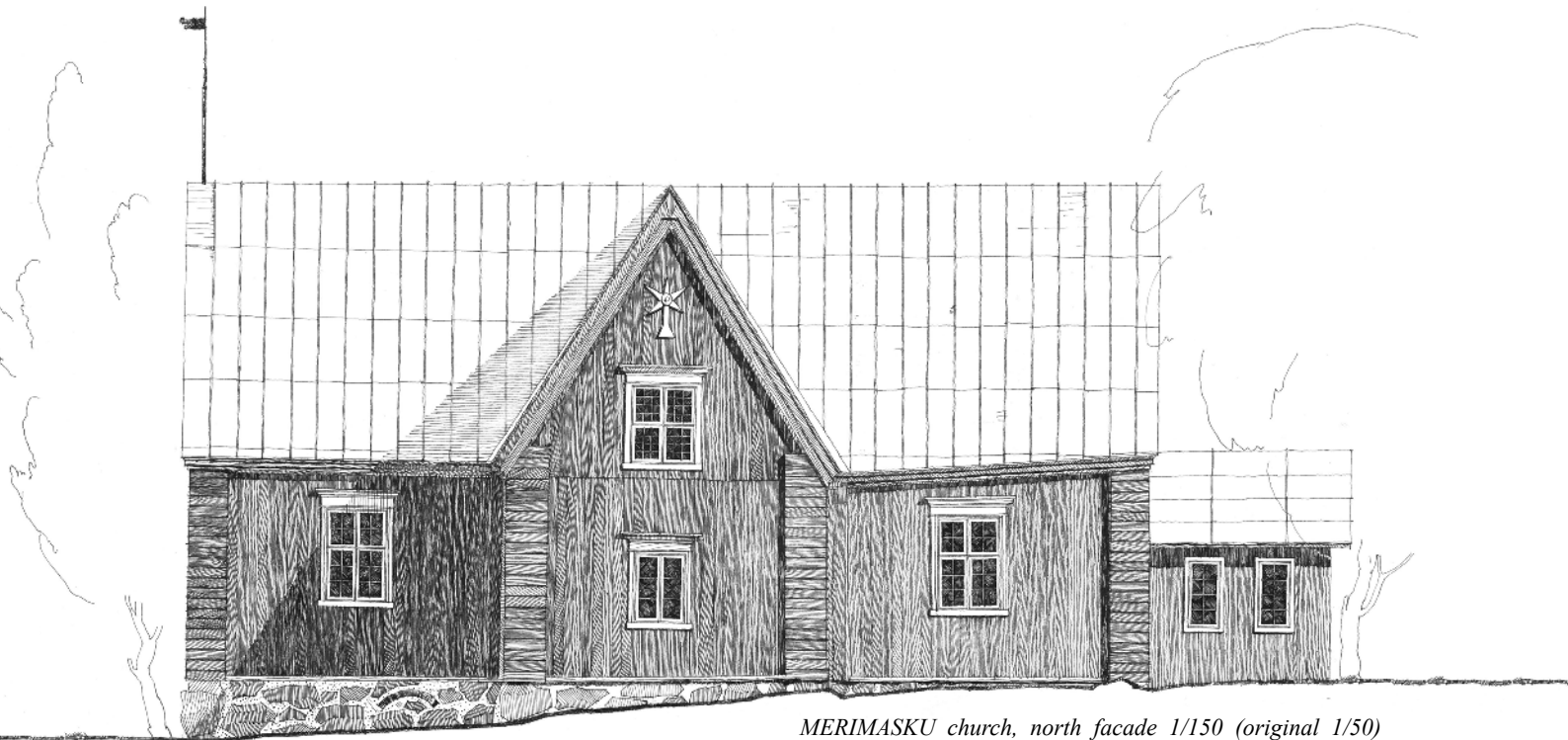
Vuonna 1901 kirkon lämmityslaitteiksi asennettiin valurautakamiinat. Edelleen vuosien 1954–56 laajahkojen entistämistöitten yhteydessä, joita suunnittelemassa oli kirkkoa 26 vuotta aiemmin opiskelijana mitannut arkkitehti Lauri Sipilä, asennettiin sähkövalo ja keskuslämmitys, samalla lattia sekä holvit lämpöeristettiin. Vuosituhannen vaihteessa uusittiin sähköt sekä asennettiin palonilmoittimet ja -sammutuslaitteistot, samoin valvonta parannettiin nykyajan vaatimusten mukaisiksi.

Ensimmäinen kellotapuli

valmistui vuonna 1653 samaisen kirkonrakentajaksi mainitun Simon toimesta. Rakenne lienee ollut heikkohko, sillä sen uusimista suunniteltiin jo 1694, mutta perinpohjaiseen korjaukseen päästiin vasta 1726 uuden kirkon rakentamisen yhteydessä. Vanhan tapulin paanutuksesta ja punamultaudesta on maininnat vuodelta 1738.

Uusi, nykyinen kellotapuli

rakennettiin viimein vuonna 1769 ja sen suunnitteli lukkari Juha Lindmark. Ajan tavan mukaan tapuli oli läpikäytävä ja juhlallinen pääsisäänkäynti kirkkomaalle. Se on kolminivelinen, jonka pohjakerros on nelikulmainen, lyhytnurkkainen hirsikehikko. Sen päällä on kaareva, kulmistaan viistetty, kahdeksankulmaiseen

*MERIMASKU church, north facade 1/150 (original 1/50)
Aulis Blomstedt student of architecture HUT 1928*

lautaseinäiseen kellohuoneeseen yhdistyvä paanutettu katto. Kellohuoneellakin on paanutettu kellomainen katto, päällään umpinainen, kahdeksankulmainen lyhty ja edelleen paanutettu kellokatto ja koko komeuden ylle kohoaa pedonpäätuuliviirillä varustettu spiira. Tapulin korkeus on 12,5 metriä, se on punamullattu ja läpikäytävövet ovat mustat. Tapulia korjattaessa vuonna 1821 sille tehtiin ulkokuuraus. Vuonna 1915 tapuli korjattiin ja sen katot pellitettiin. Pellitykset puolestaan vaihdettiin takaisin paanutukseen vuoden 1956 ennallistamisen yhteydessä. Kellot ovat vuosilta 1696 ja 1734, siis perintöä ensimmäiseltä tapulilta.

Koko olemassaolonsa ajan kirkko on ollut ja edelleenkin on aktiivisessa seurakuntakäytössä. Se on Suomen kuudenneksi vanhin jatkuvasti käytössä oleva puukirkko.

lähteet ja kirjallisuutta:

Blomstedt Aulis, Virta F.A., Sipilä Lauri, Elg A., Schreck Harry W., Lindgren Ruben, elokuussa 1928 Merimaskun kirkosta laaditut mittauspiirustukset, Teknillinen korkeakoulu, arkkitehtuurin historian mittauspiirustuskokoelma

Huovinen Matti, *Merimaskun kirkko*, kirkkoesite, Merimasku 2007

Lilius Henrik, Nikula Sigrid, Riska Tove, *Suomen Kirkot - Finlands kyrkor, Turun arkkhiippakunta VI osa, Naantalin rovastikunta, Merimasku*, Helsinki 1972

Lindberg Carolus, *Suomen kirkot*, Helsinki 1934

Papunen Pentti, *Merimasku, historia*, Suomenmaa 5, Helsinki 1973

Salokangas Sakari, *Kirkkojemme vanhat tapulit*, Porvoo 1967

MERIMASKU CHURCH and bell tower

Markku Mattila

The Merimasku archipelago municipality got its first own pastor 1648 but independent parish it was just 1904.

The church stays in an island, beside a sound in a cross point of a road and waterway. Since the middle of eighteenth century its churchyard in north-south direction, is surrounded by a five log high wall, which is renewed 1995. Today it is 261 meters long, painted with red ochre and has five gates, most important are the portal from eighteenth century and the gate through the bell tower.

The first church

was built by the parish, which was reduced to poverty after the heavy times of the “30-years War” in 1648. The constructor was a local master Simo. It has hew-shingle roofing with crosses on roof ridge. From the first church building there are preserved the pulpit from 1658, a crucifix from seventeenth century, some devices for lighting and a votive tablet. Already in the end of seventeenth century the building was in a rather bad condition and after the heavy Russian occupation (“Big Hate” 1713-21) the building was a sad memory of those violent years.

The present church

The municipality, which was reduced to poverty during the robbery years of “Big Hate”, recuperated in the

MERIMASKU church, view to north-west over the graveyard to the church and bell tower. / photo: MMA 2012

MERIMASKU church, the main axis to the altar / photo: MMA 2012

peace conditions rapidly and already in the year 1726 it was made the decision to build a new church with a more modern cross plan. The building contractor was local Kalle Jaakonpoika Killainen. The building was ready very fast and consecrated in the day of Saint Michael 1726.

Exterior

The building type is a cross church of south western Finland. The east-west dimension is 19 meters and north-south 19,25 m. The east and west gables of this long-corner log-building are 8,4 m but the north and south are more narrow, only 6,6 m. The walls are 4,45 m high and the ridge of all wings 9,7 m. The small entrances are mentioned 1781 and the western one of those board made room was renewed in 1850th and the southern one 1870.

The church was painted with red ochre 1755 and its neo-classical weather-boarding is from the change of 18th and 19th centuries. The weather-boarding was renovated 1833 and most of it still exists. The long log-corners are encased by horizontal panel to form pilasters in colour of walls but the weather-boards of window and door openings are painted white.

The roof angle of the narrower north and south wings are about 60°. The steep, original hew-shingle roofing was changed to be thin-shingle 1855 and 1915 to be iron sheet. The hew-shingle roofing was restored in the renovation of 1956 and since then the maintenance of the roof is made with tar 1989.

Interior

In all wings the ceilings are equal high wooden barrel vaults. Vestry's location is in the back of north wing. Under its floor was made a masonry cellar in 1736. To

bury inside the church was ended 1803 and in the same time it was made the first permanent floor, under which stays some masonry tombs. The west wing gallery is original but was modified for organs in 1896 and 1954.

The interior was renovated noteworthy in 1831-33, when they made the vaults higher, changed the binding logs to be bar irons and arranged a gallery over the vestry. In the same time the interior walls got vertical wainscot with marble painting (renovated 1954), the doors were renewed and windows were made wider. The distemper painting on vaults was cleaned off 1854. Today floor, benches and vaults are pure wood and walls with marble painting.

Technical installations

In the year 1901 the cast iron stoves were mounted for heating. During the wide restoring work 1954-56 (co-planned by architect Lauri Sipilä, who was one of those students who measured this church 1928), was mounted the electric lightning and central heating, floors and vaults got heat insulations. In the turn of year thousand all electricity was renewed and fire protection systems were installed to correspond to the demands of today.

The first bell tower

was ready 1653, made by the same church building master Simo. The construction was probably week, because there were plans to make a new construction already 1694 but the through going repairing happened just 1726 at the same time with the building of the new church. The hew-shingle roofing and ochre painting of the old bell tower is mentioned 1738.

The present bell tower

was built 1769 and it was planned by the cantor Juha

MERIMASKU church, wooden interior to the altar / photo: MMa 2012

MERIMASKU church, wooden star in the cross point of the vault ceilings / photo: MMa 2012

Lindmark. Like it was the habit, the bell tower was too the ceremonious main entrance to the churchyard. The building has three vertical parts. The ground level is a quadrangular, short-corner log-house. Over it is a curving roof from the four eaves to the eight corners of the bell room, which is covered by boards. The bell room roof is in bell form and over it is a closed, eight corner lanternini, again with a bell shape roof. All the roofs are today covered by hew-shingles. And over all is a spire with weather vane.

The height of the tell tower is 12,5 meters, its walls are painted with red ochre and main doors are black. The building was renovated in 1821 and in the same time it got the weather-boarding. In the renovation of the year 1915 the roofs were covered by iron sheet and by the restoring project of 1956 the hew-shingles came back. The bells are from 1696 and 1734, also from the time of first bell tower.

Today

The church is in active use of Merimasku parish. It is the sixth old wooden church in Finland, which is in daily use.

The measurer team 1928:

Blomstedt Aulis (1906-1979, architect / HUT 1930) worked first in several architectural offices, including those famous ones of Martti Välikangas, Erkki Hutunen and Oiva Kallio. Since 1945 he had a private office. He was the professor of Architecture at Helsinki University of Technology in 1958-66, the editor of the Finnish Architectural Review (*Arkkitehti*) in 1941-45 and one of the founders and the editor of the magazine *Le Carré Bleu* in 1958. He was also active in the Finnish CIAM group. In the 1950s he focussed

on studying a system of measures based on the human body and the musical harmony of measures. His modular system Canon 60, based on the number 60, was first published in *Le Carré Bleu* in 1961.

Elg Arthur (1903-89, architect / HUT 1930)

was working first in famous architectural offices of Erik Bryggman and Hilding Ekelund and since 1934 in the architecture office of SOK (co-operative corporation).

Lindgren Karl-Ruben (1905-89, architect / HUT 1945)

was working in several architectural offices and made own works since 1935, in own architectural office 1953-.

Schreck Harry W. (1904-95, architect / HUT 1931)

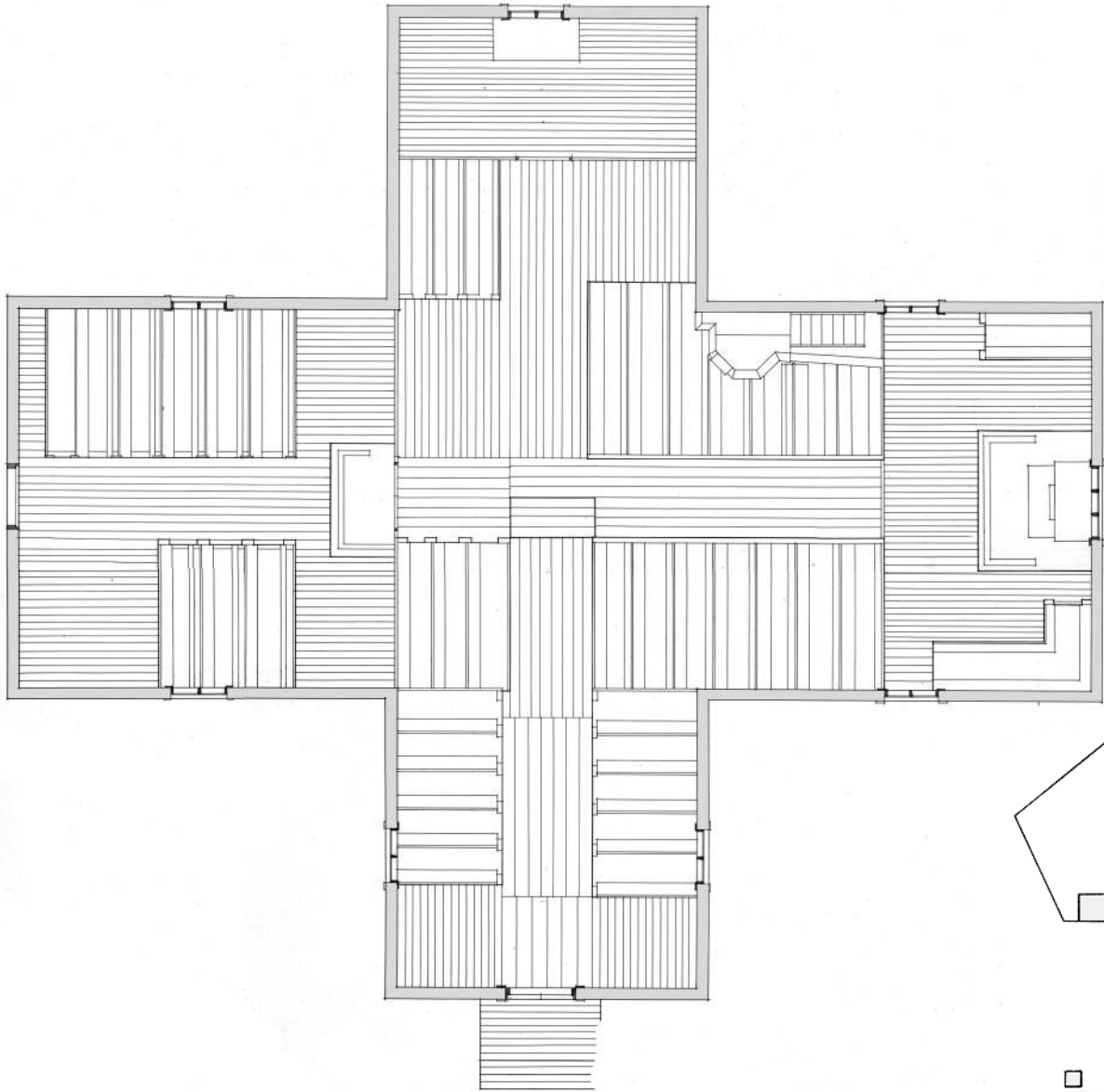
was working in his own office 1936-90, was a civil servant architect 1936-48 and the architect of Bank of Finland 1945-62.

Sipilä Lauri (1904-74, architect / HUT 1929)

was working as a civil servant architect and in his private office (since 1937) he designed for example the restoring of Merimasku Church 1954-56.

Virta F. August (1902 -1968, arch. stud. in HUT)

was working in several architectural offices, among others the one of Aulis Blomstedt, in the architecture offices of OTK and KK (co-operative corporations), planed for his fathers construction company and in own office since 1950s.

S E I L I N K I R K K O

SEILIN KIRKKO ja kellotapuli

Markku Mattila, Aaro Söderlund

*SEILI church, plan 1/150 (original 1/50)
Marikki Penttilä student of architecture HUT 1956*

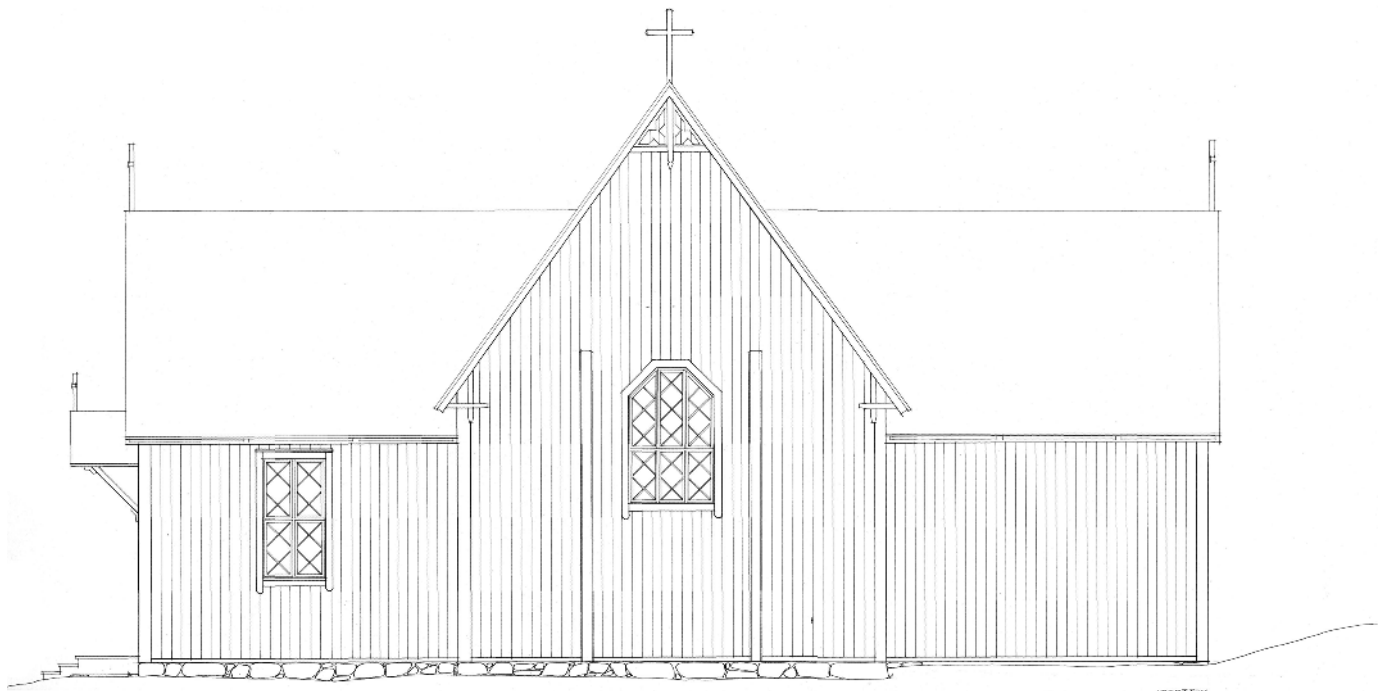
Seilin sairaalasaari

Sairaalasaarena tunnettu Seili on kuulunut Nauvon emäpitäjään ja seurakuntaan. Heinäkuussa 1619 kuningas Kustaa II Adolf julkaisi avoimen käskykirjeen spitaa-lisairaalan perustamiseksi saareen Turun ulkopuolelle. Sinne tuli sijoittaa Turun silloiset leprapotilaat, mielisairaat ja muita kroonikkoja. Seilin valikoituminen tähän tarkoitukseen oli luontevaa, koska se sijaitsi Turku – Tukholma laivareitin varrella, siellä oli suojaisia ankkuripaikka ja hiekkakangasta hautumaaksi. Ensimmäiset 20 potilasta tuotiin nyky Turun Taidemuseonmaalla sijainneesta vanhasta keskiaikaisesta Pyhän Yrjön hos-

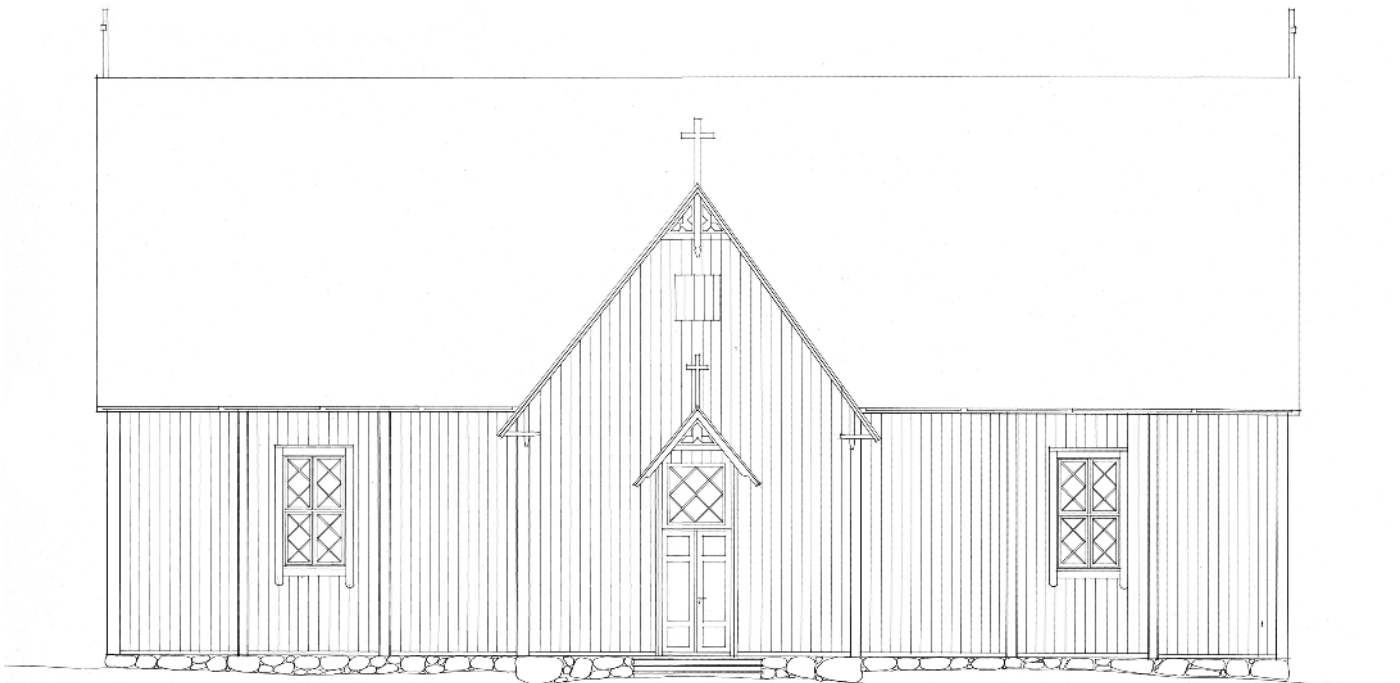
pitaalista ja jo vuonna 1622 vanhan hospitaalin rakennukset hävitettiin tartuntavaaran pelosta polttamalla.

Spitaalisten rakennukset tehtiin pääsaaren itäpuoleiselle, kapean salmen takaiselle, pienemmälle saarelle. Maankohoamisen vuoksi tämä Kirkkoniemeksi nimetty alue on nyt jo pitkään ollut osana pääsaarta.

Ison Vihan vuosina 1713–21 rakennukset rappeutui-
vat ja potilasmäärä pieni. Sitten saarelle sijoitettiin lähinnä mielisairaita. Viimeinen ”leprapotilas” kuoli 1785, josta lähtien Seilillä toimi mielisairaala vuoteen 1962. Vuodesta 1889 potilaat olivat ainoastaan naisia.

SEILI church, east facades 1/150 (original 1/50), Marikki Penttilä student of architecture HUT 1956

SEILI church, south facade 1/150 (original 1/50), Marikki Penttilä student of architecture HUT 1956

Seilin ensimmäinen kirkko

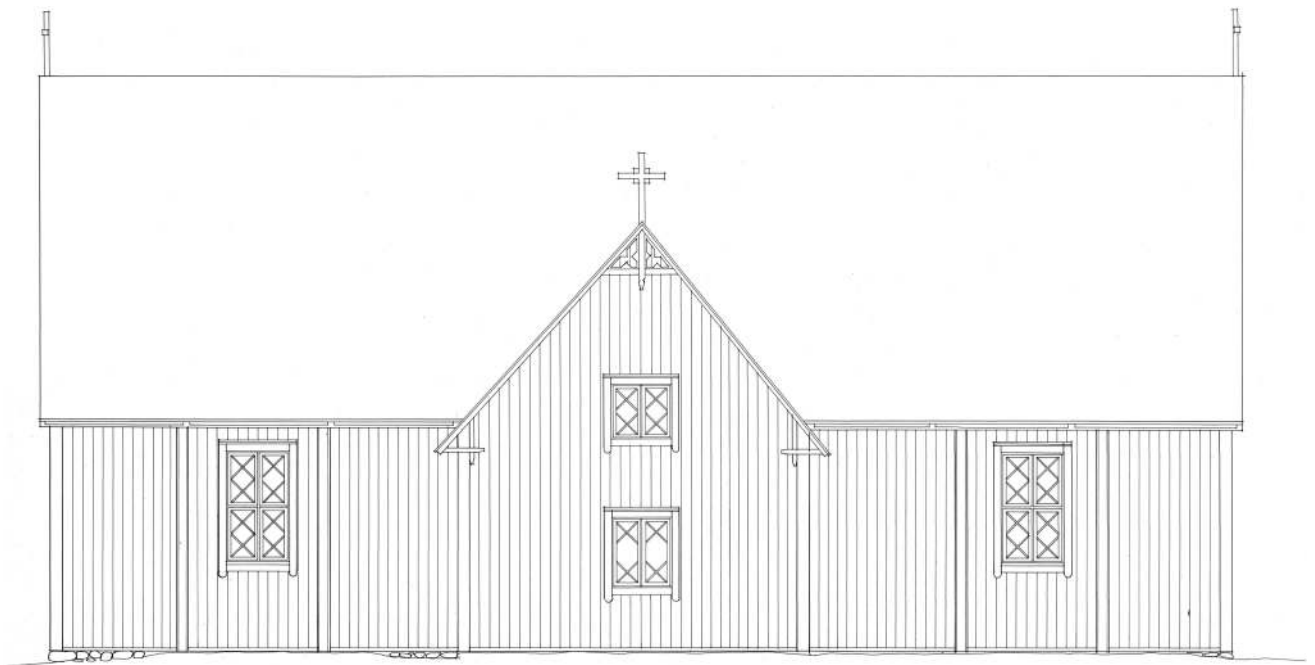
oli Pyhän Yrjön hospitaalin oma kappeli, joka oli polttamisen sijasta purettu, siirrettiin sairaalasaarelle Turusta vuonna 1624. Se oli pieni noppamainen kirkko, jonka lautakatolla oli kelloteline. Siihen liittyi asehuone, muttei sakastia. Kirkkotarhaa rajaamaan rakennettiin kaksiporttinen hirsiaita. 1670 kirkkoa kohennettiin suurin kustannuksin ja luuhuone rakennettiin 1695. Näiltä ja varhaisemmilta keskiajan vuosilta on säilynyt mm. Nauvon emäseurakunnasta saatua esineistöä, esim. krusifiksi, kaksi ehtoollisastiastoa sekä kirkkotekstiilejä aina 1300-luvulta. Viimein vuonna 1731 kirkko todettiin korjaukskelvottomaksi.

Seilin nykyinen kirkko

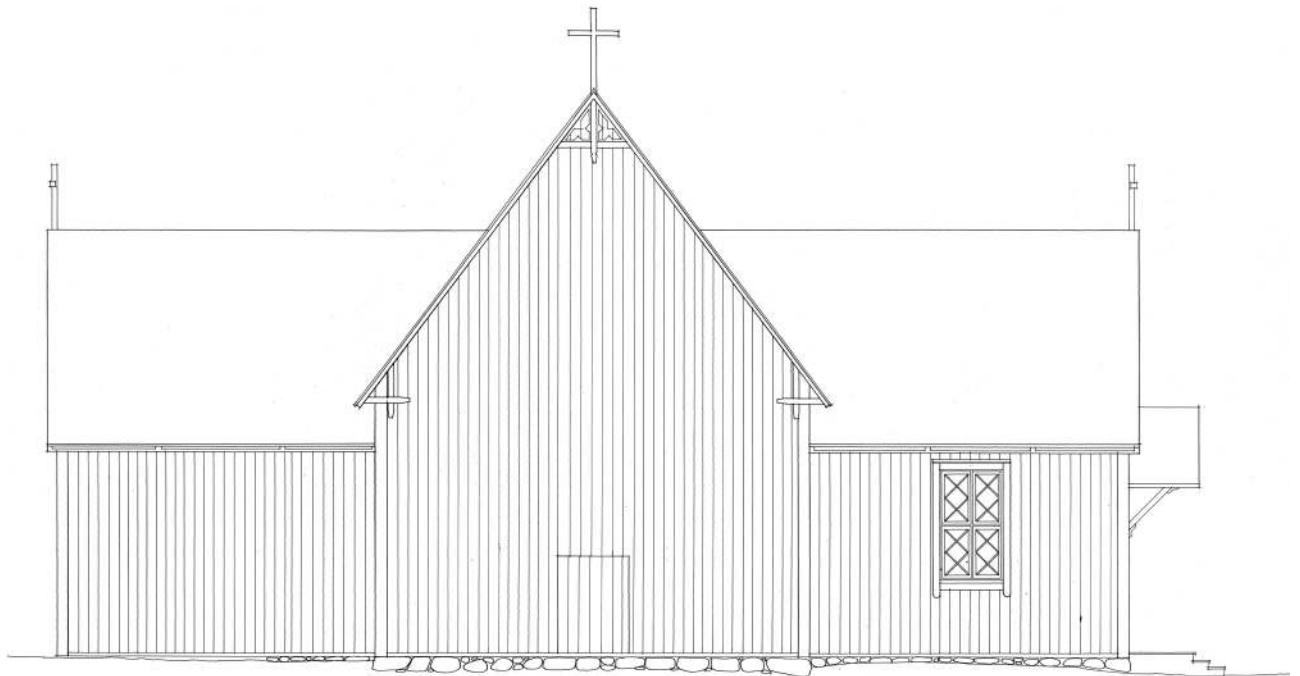
rakennettiin vuonna 1733 vanhan puukirkon paikalle. Rakennustyö aloitettiin ensimmäinen kesäkuuta ja työt valmistuivat jo 23. elokuuta ja vain kolme päivää tämän jälkeen kirkko vihittiin käyttöön.

Nopean rakentamisen takuumiehenä oli Kalle Jaakonpoika Killainen Merimaskusta, joka tuolloin jo Merimaskun (1726) ja Irjanteen (1731) kirkot rakentaneena hallitsi kirkonrakentamisentaidon, eikä tähänkään ole valmistumisen jälkeen tarvinnut tehdä suuria muutoksia.

Kirkko on ristikirkko, jonka länsi-itäsuuntaisella runkokuoneella on yhtenäinen tynnyriholvi. Sivusakarot

SEILI church, north facade 1/150 (original 1/50), Marikki Penttilä student of architecture HUT 1956

SEILI church, west facade 1/150 (original 1/50), Marikki Penttilä student of architecture HUT 1956

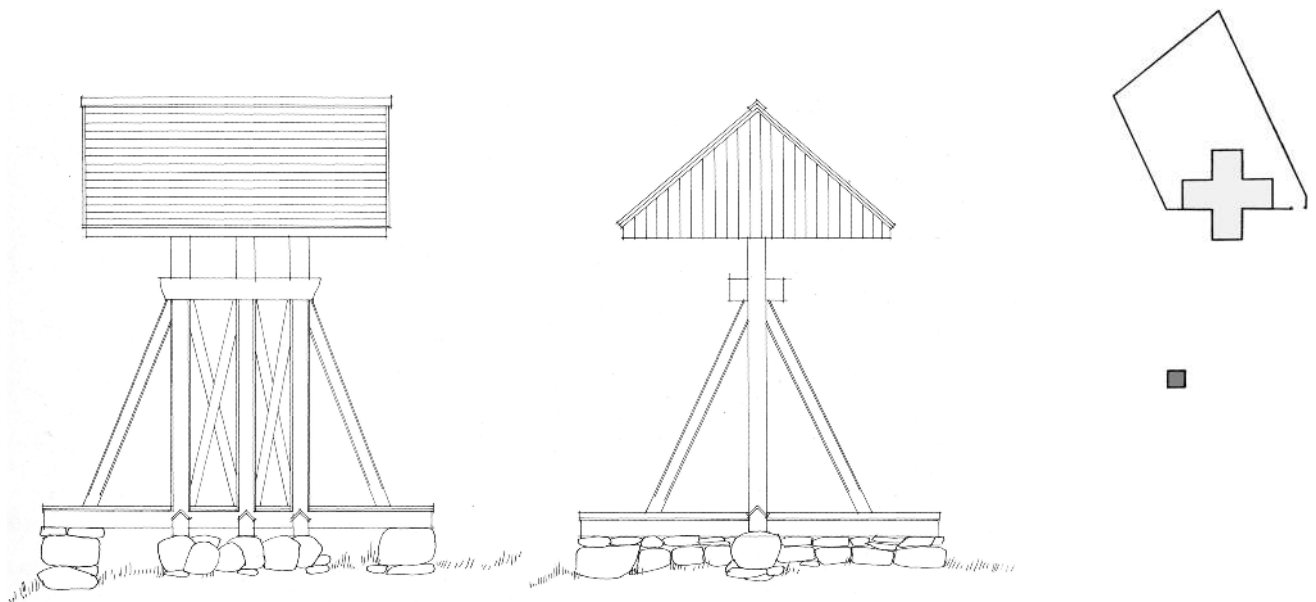
ovat lyhemmät, kapeammat ja matalammat. Pohjoisen sakaran perälle on sijoitettu sakaristo. Altarialue on erotettu korkealla kuoriaidalla ja vastaavasti koko länsisakara ”tarttuvien tautien vaivaamille”. Sairaiden puolelle johti oma sisäänkäyntinsä (joka nykyään on suljettu), siellä on myös pieni alttari kaiteineen sairaitten pienempiä tilaisuuksia varten.

Saariston ankarilta säiltä suojaava vuorilaudoitus lisättiin heti, tosin pohjoissakaraan vasta vuonna 1748, jolloin myös katto tervattiin ja seinät punamullattiin. Mutta jo 1784 ristikirkon satulakattojen paanutus jouduttiin uusimaan ja tietysti tervaamaan, harja koristettiin risteillä, viireillä ja kukoilla. Samassa yhteydessä

myös seinien punamultaus uusittiin.

Kirkon sisustus on pelkistetty ja säilynyt miltei muuttumattomana. Kaikki pinnat saarnastuolia lukuun ottamatta ovat käsittelemättömiä, seinähirret piiluttuja ja kattolankut sahattuja. Väriä sisätilaan tuovat vain mustavalkoinen saarnastuoli vuodelta 1734, alttaritaulu ja alttarivaatteet. Vuonna 1756 kirkon ristinelion alle muurattiin hautaholvi sairaalaesimiehelle ja hänen vaimolleen. Vainajat mumioituivat ja ovat säilyneet hämentävän hyvässä kunnossa ja huokuvat nyt ajatonta rauhaa. Sakariston lattia uusittiin vuonna 1825 ja muun kirkon lattia ja penkit korjattiin 1904.

Ikkunat olivat alun perin neliömäiset. Kuori-ikkunaa

SEILI church, campanile facades 1/100 (original 1/50), Marikki Penttilä student of architecture HUT 1956

laajennettiin 1839 ja muita vuoden 1865 jälkeen. Nykyiselle ikkunat suurennettiin ja varustettiin vinoruutuisilla puitteilla vuoden 1906 korjauksessa. Samassa yhteydessä julkisivuvuoraus uusittiin pystylaudoituksena ja maalattiin punaiseksi, eteläpuoleisen sisäänkäynnin päälle rakennettiin pieni katos. Suurennettujen ikkunoitten heikentämää seinärakennetta tukemaan asennettiin följarit vuonna 1933 ja vuorilaudoitus uusittiin 1954¹. Nykyään kirkko on katettu pellillä ja kirkkotarhaa rajaa yksinkertainen säleaita, jossa on yksi portti.

Purku-uhka

Vuonna 1840 Suomen suurruhtinas, keisari Nikolai I vahvisti päätöksen, jonka mukaan Seilin hospitaali muutetaan parantumattomasti mielisairaiden säilytyspaikaksi ja että saaren papinvirka peruutetaan turhana. Seuraavana vuonna tarpeettomaksi käynyt kirkko päätettiin purkaa, mutta kaikkeksi onneksi toimenpide jäi toteutumatta.

Kelloteline

Jo kaksi vuotta ennen uuden kirkon rakentamista tehtiin 1600-luvulta periytyville kirkonkelloille avoteline, siis vuonna 1731. Sen korjauksia ja uusintoja on kirjattu säännöllisin välein ainakin kahdeksan kertaa, viimeisin vuonna 1960.

Nykytilanne

Vuonna 1982 kirkkorantaan pystytettiin muistoristi 663 saarella kuolleelle spitaaliselle. Nykyään saari on luonnonsuojelualuetta ja Seilin pääsaaren 1800-luvulla rakennetuissa klassistisissa, tiilirakenteisissa sairaalarakennuksissa toimii Turun yliopiston Saaristomeren tutkimuslaitos.

Hyväkuntoinen ja kesäkäyttöinen kirkko on Museo- viraston hallinnassa (ainoana Suomessa) ja Nauvon seurakunta pitää siinä jumalanpalveluksen kolme kertaa kesässä. Lisäksi kirkossa järjestetään häitä ja konsertteja, joista maineikkaimmat ovat Nauvon kamarimusiikkipäivät.

viite, lähteet ja kirjallisuutta:

1. Kirjallisten lähteitten mukaan 1954, mutta Marikki Penttilän valokuvista voi nähdä, että eteläinen ristasakara ja runkokuoneen lounainen vuorilaudoitus ovat työn alla vasta elokuussa 1956.

Lindberg Carolus, *Suomen kirkot*, Helsinki 1934

Mäkinen Vesa, Papunen Pentti, *Suomenmaa 5, Nauvo*, Helsinki 1973

Nikula Sigrid, *Finlands kyrkor - Suomen Kirkot, Borgå stift del I, Åbolands prosteri I*, Helsinki 1973

Penttilä Marikki, elokuussa 1956 Seilin kirkosta laaditut mittauspiirustukset, Teknillinen korkeakoulu, arkkitehtuurin historian mittauspiirustuskokoelma

Penttilä Marikki, elokuussa 14.-17.08.1956 Seilin kirkosta otetut valokuvat.

Pettersson Lars, *Suomalainen puukirkko - Finnish wooden church*, Suomen Rakennustaiteen museo - Museum of Finnish Architecture, Helsinki 1989

Church of SEILI island on sea shore. The weatherboards of the southern wing are under renewing. The bell trestle in front of the unpainted south wing was rebuilt four years later 1960. / photo: Marikki Penttilä 1956

SEILI CHURCH and bell tower

Markku Mattila, Aaro Söderlund

The Seili hospital island

has been part of Nauvo municipality and parish. In July 1619 king Gustaf Adolf II made public an open edict to found a leper hospital on island in Turku archipelago. In it should move the leprous, mental and other chronically sick persons from Turku. It was natural to choose Seili island for this purpose, because it was on the ship route Turku – Stockholm, there was a good anchoring place and sandy moor for graveyard. The first 20 patients came from the old medieval hospital of Saint George in Turku. Already 1622 the old hospital buildings were burned down, because of the danger of infections.

The buildings for the leprous were made on a smaller island east from Seili. Because of the upheaval of land (since 1600 three meters) these are now in land connection. During the years of Russian occupation “Big Hate” 1713-21 the buildings fall into decay and the amount of patients become smaller. Afterwards on island was placed primarily mental sick persons. The last “leppard“ died 1785 and since then in Seili was the insane hospital until 1962. From 1889 the patients were only women.

The first church of Seili

was the own chapel of Saint George hospital, which was removed from Turku 1624. It was a small box-like log-church with a small bell trestle on the board roof. It has a small weapon room but not any vestry.

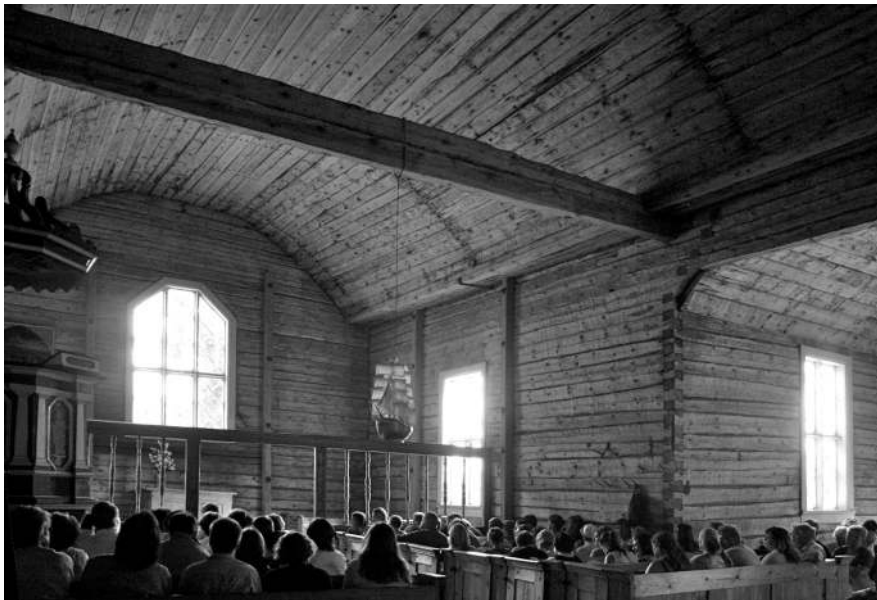
The churchyard was surrounded by a low roofed log wall with two gates. 1670 the church was repaired with noticeable expenses and the bone room was built 1695. From this and earlier period is preserved for example a crucifix, two communion services and textiles even from fourteenth century, mostly got from the main parish of Nauvo. At last 1731 it was confirmed that the church had become badly decayed.

The present church

was built 1733 on site of the former one. The building construction began the first of June and the work was ready already 23. of August and only three days later the church was consecrated to use.

The fast building contractor was Kalle Jaakonpoika Killainen from Merimasku, who had built Merimasku Church (1726) and Irjanne Church (1731) with success and this new one did not need any big changes in the well known procedure.

The plan of the present church is based on a cross. The east-west oriented main room has a wooden barrel vault. The north and south wings are shorter, narrower and lower. The vestry is at the end of the north wing. The altar area is separated by a high choir railing and the whole west wing is separated for the leprous by the same kind. This side has an own entrance (today closed) and there is a small altar with balustrade for the minor occasions for the patients alone.

SEILI church. The severe wooden interior gives a soft acoustic for chamber music. / photo: Aaro Söderlund 2007

To protect the building against the harsh climate of the archipelago, weatherboards were added at once (except onto the north wing 1748), when the roof was tarred over and exterior walls painted with red ochre.

The interior is simple and preserved almost without changes. All the surfaces, except the black and white painted pulpit (from year 1734) are of bare wood, walls hewed and ceilings sawed. Colours there are only in pulpit, altarpiece and altar clothes alone. 1756 a burial masonry vault for the hospital manager and his wife was made under the wooden floor, in the middle of the church. The bodies mummified and have preserved in confusing good condition and radiate now timeless peace. The floor of the vestry was renewed 1825 and other floors and benches were renovated 1904.

The windows were originally square. The choir window was made wider in 1839 and others after year 1865. The present, diagonally decorated window frames derive from year 1906. In the same time the present vertical weatherboards were added and painted with red ochre and over the southern door a small roof was built. Because of the bigger windows, the log walls needed strengthening by vertical log supporters in 1933. The weatherboards were renewed again in 1954. Today the church has tin roof and the churchyard is surrounded with a simple picket fence with one gate.

The threat of demolition

In 1840, the grand duke of Finland, Russian czar Nikolai I made a decision that the hospital of Seili was to be altered into a place for the incurable deranged patients and the duty of a priest was called off as unnecessary. Next decision was to demolish the purposeless church - but luckily enough this order was not realized.

The bell trestle

Two years before the building of the present church, i.e. in 1731, an open trestle for the seventeenth century bells was erected on the shore line. It has been renovated at least eight times, the latest being in 1960.

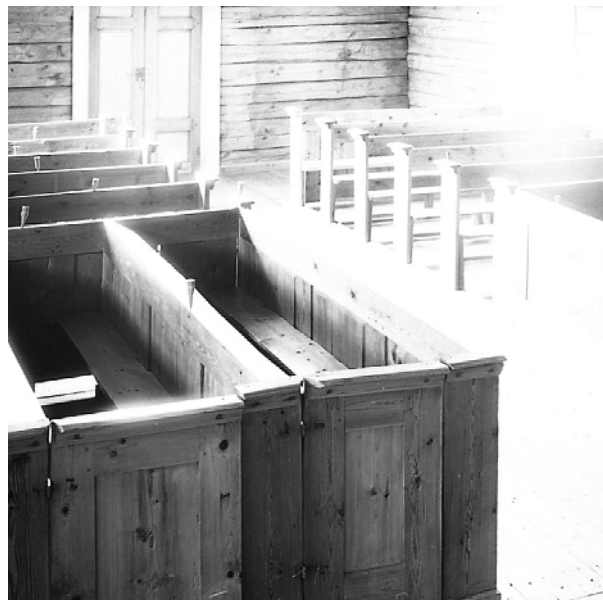
Today

A memorial cross was erected in 1982 it was erected on the churchyard to commemorate those 663 patient, who had to die in Seili. Today the island is a nature reserve. The Archipelago Sea Research Institute of the University of Turku is functioning in the 19th century classical hospital buildings on the main island.

The present church building is still in good condition. It is used by the Lutheran church but owned by the National Board of Antiquities (being the only such case in Finland). The parish of Nauvo has there a public worship three times a summer. In addition there are weddings and concerts, the most famous of those being the Nauvo Chamber Music Days.

Architect Aaro Söderlund

is a free lance science editor. His studio is located in Nauvo, only 5 km from Seili. He has taught at the Aalto University and has also been active in ICOMOS Finland and CIPA. Within the Archipelago Region he has been active in the building culture association. As the former president of the Nauvo Chamber Music Days, has AS been involved in organizing classical concerts in Seili Church. He has also made a TV-program about Seili for TV2 of Finland as a local specialist, and been the local informant on Seili for BBC Lonely Planet.

Seili church. These interior photos were taken by student of architecture Marikki Penttilä during her measuring work in summer 1956: the smith made lock and door handle, black and white painted pulpit from 1734 and unpainted wooden bench blocks, notice the wooden candleholders between the benches.

DOCUMENTING OF SEILI CHURCH

Marikki Penttilä

According to my notes the photographs of Seili church were taken between the 14th and 17th of August in 1956, so apparently the measuring was done on those same days. Our summer cottage was on an island not far from Seili, so the island itself, the fine hospital buildings as well as the church were familiar to me. But where did I get the permission to enter the building? Did I have a key? What equipment did I have? What instructions did we get from school? The only assistance I had was a young boy from our island, but what he did, I don't recall – maybe held the other end of the tape measure? I have not saved the drawings or the notes, nor do I remember if I ever printed the negatives, even though I did develop the films myself. Camera was a 35 mm Voigtländer Vito B with 50 mm f/3.5 lens.

Penttilä Marikki

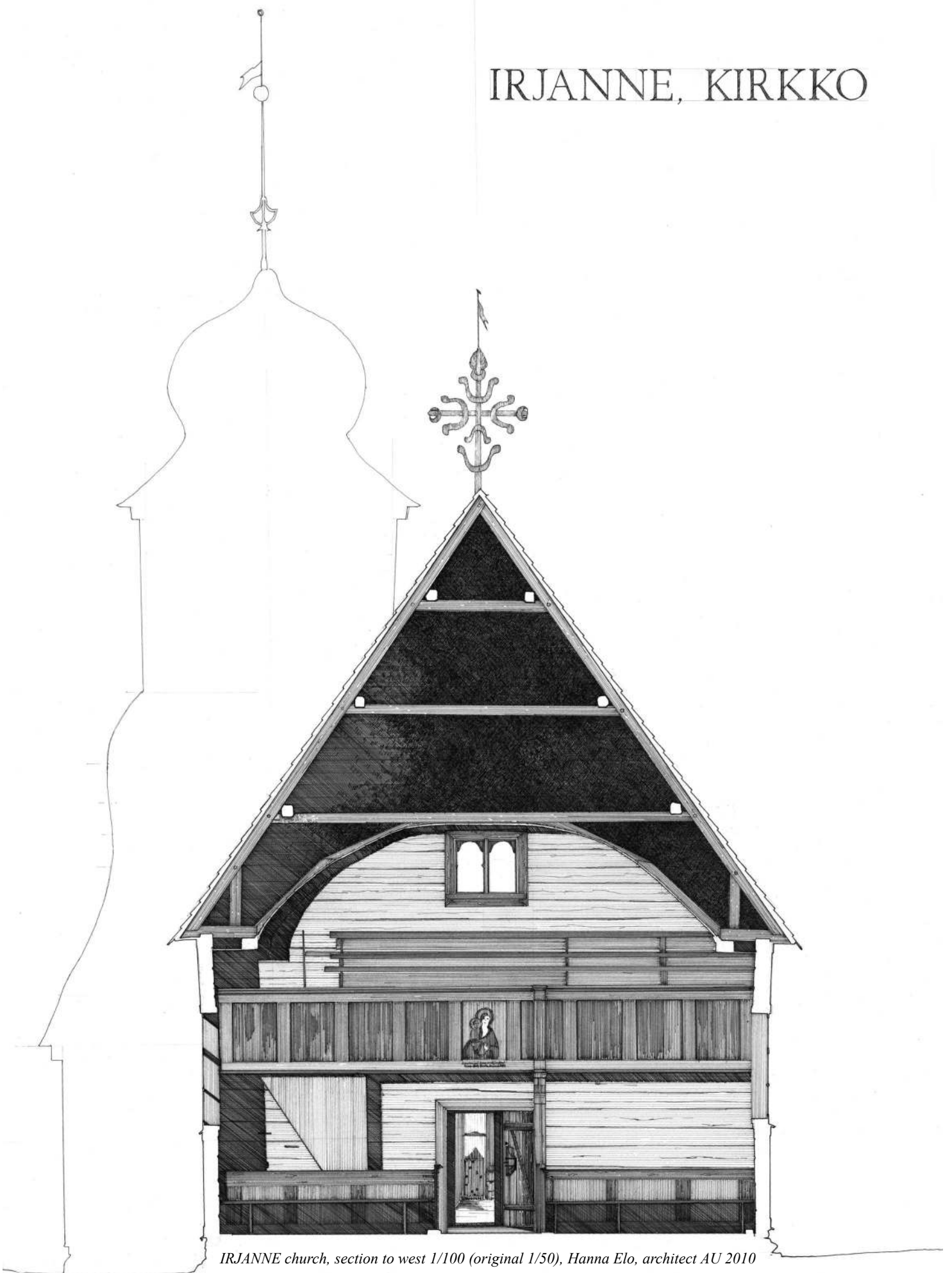
1934-, architect / HUT 1961, licentiate of technology / HUT 1970, has been working in several architectural offices in Finland, Sweden and USA before the city planning office of Helsinki 1973-97.

SEILIN KIRKON MITTAUS 1956

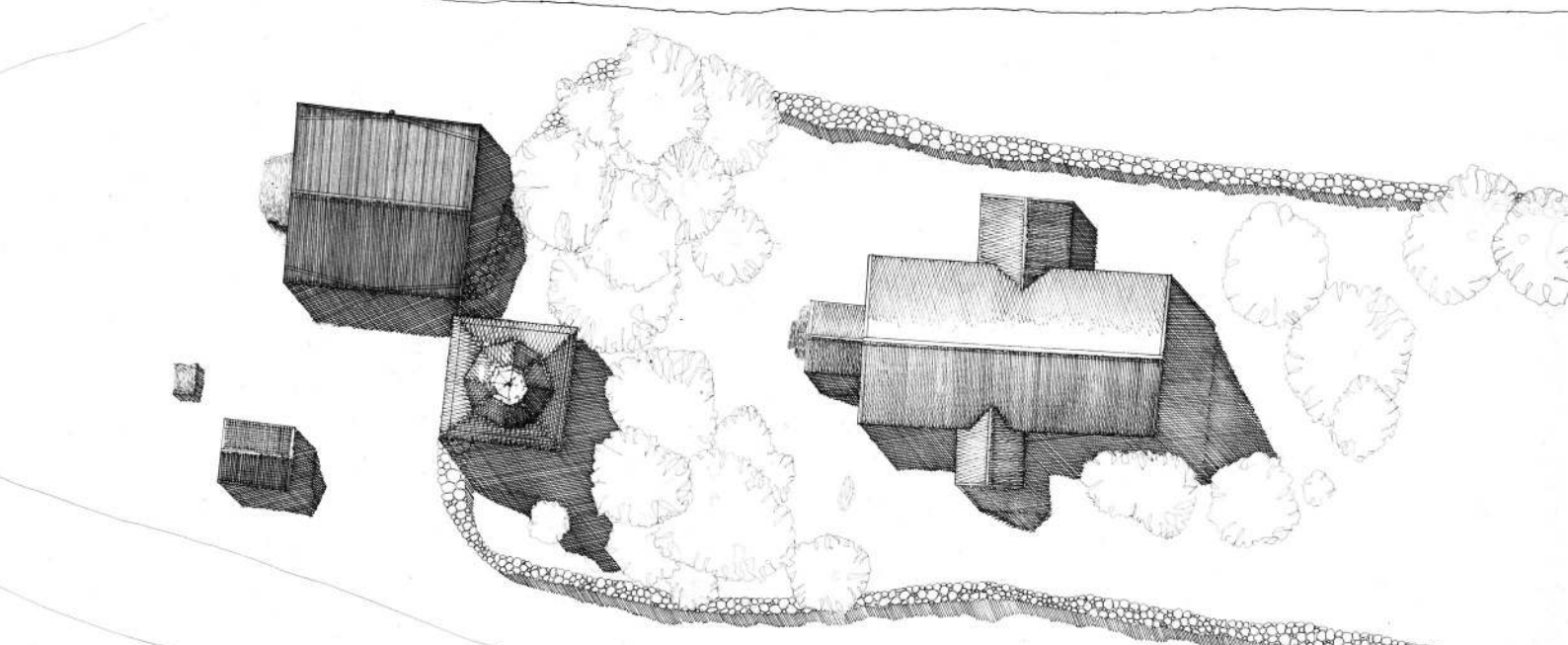
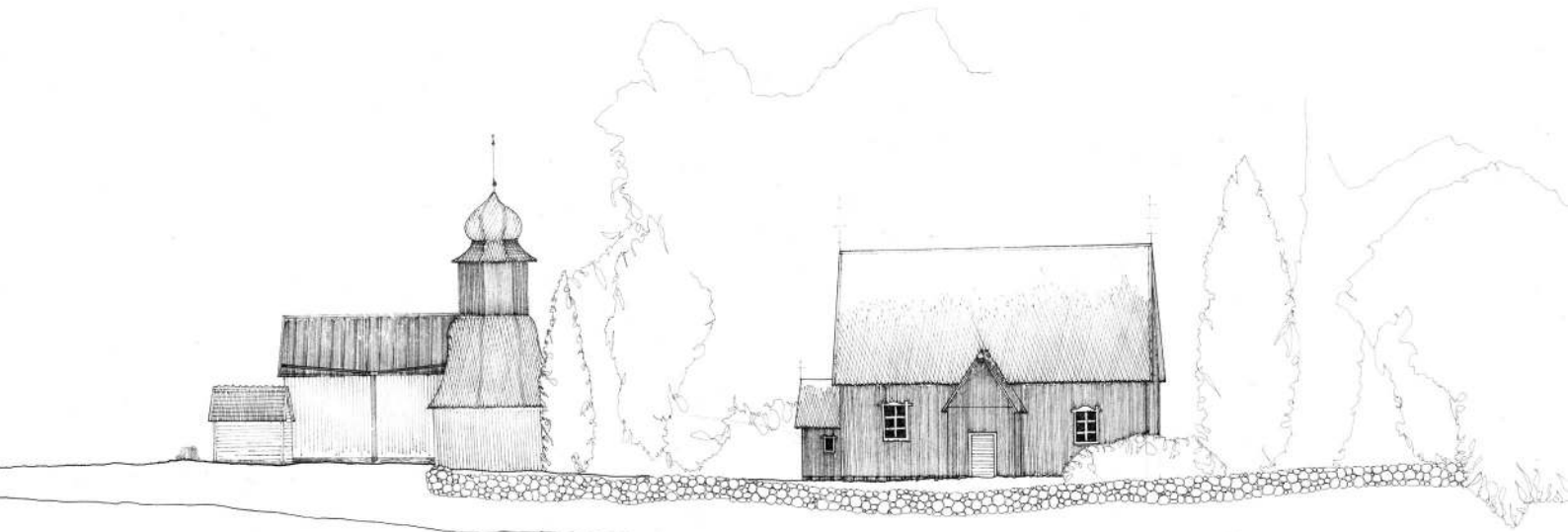
Marikki Penttilä

Seili oli tuttu paikka, sillä kesämökkimme oli lähisaaressa. Muistan, että apunani ja seuranani oli kaksitoista-vuotias poika saareltamme, mutta itse mittaustyöstä en muista mitään. En muista, mistä saimme luvan tämän mittaustyön tekemiseen. En muista, oliko meillä avain. En muista edes, miten mittaustehtävä koulussa annettiin. En muista, että olisi annettu mitään ohjeita. En muista hyväksytyinkö työni. Piirustuksia en ole tallettanut sen enempää kuin muitakaan koulutöitä. En muista vedostinko negatiiveja koskaan. Kamera oli Voigtländer Vito B, jossa 50 mm f/3.5 objektiivi.

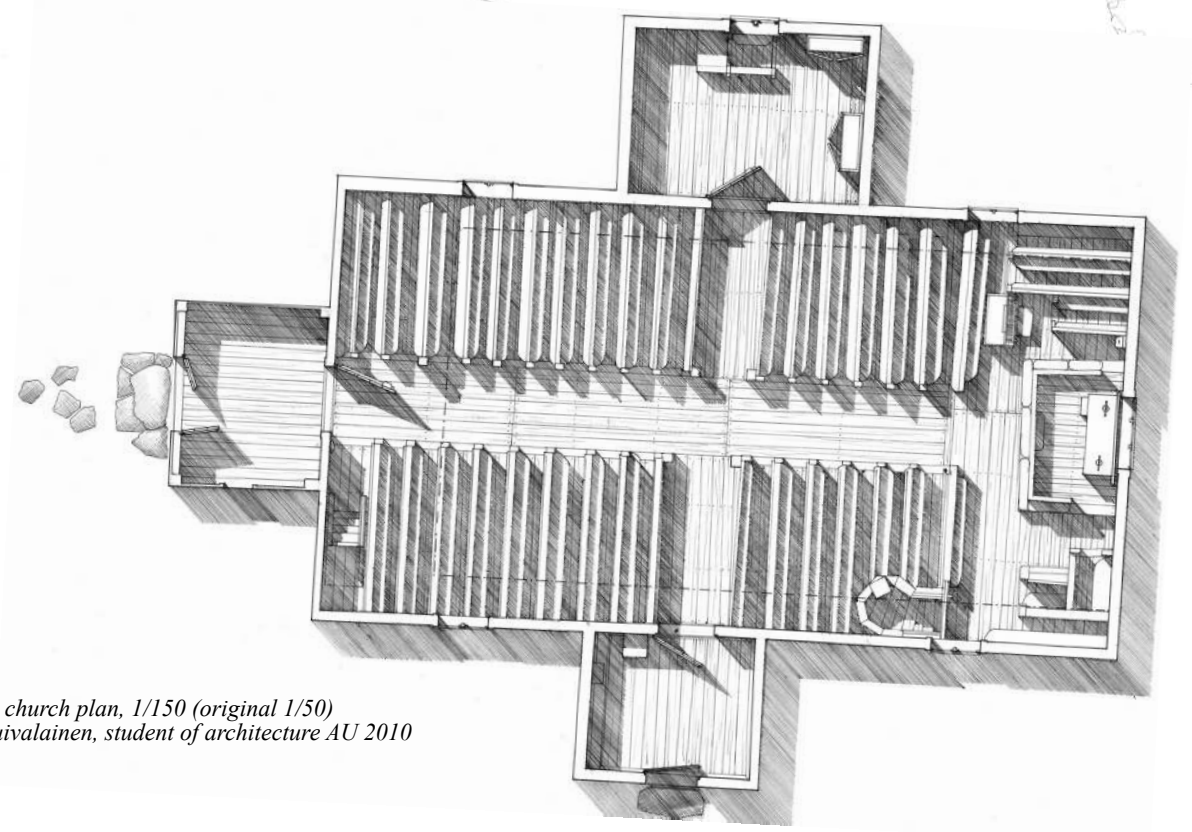
IRJANNE, KIRKKO

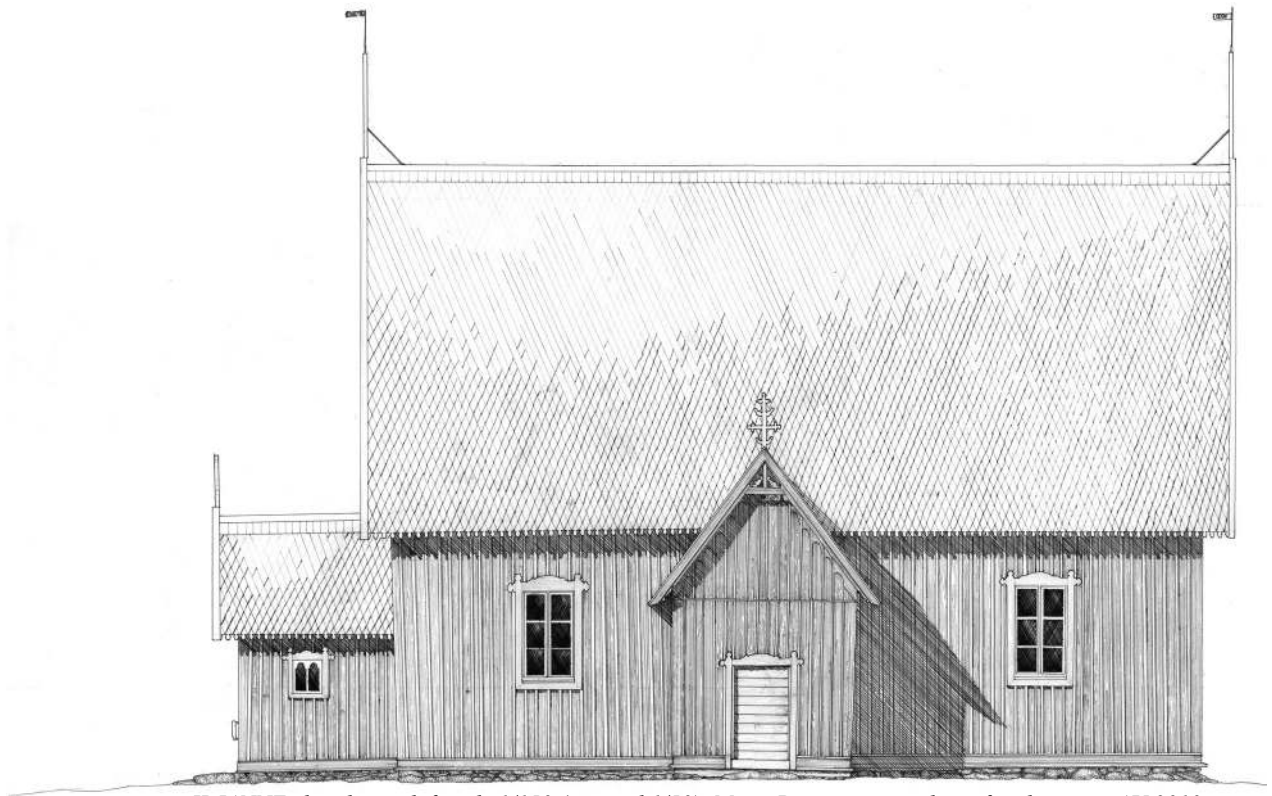
IRJANNE church, section to west 1/100 (original 1/50), Hanna Elo, architect AU 2010

*IRJANNE church, areal section and site plan 1/400 (original 1/200)
Milla Nordman, student of architecture AU 2010*

*IRJANNE church plan, 1/150 (original 1/50)
Hanna Kuivalainen, student of architecture AU 2010*

IRJANNE church, south facade 1/150 (original 1/50), Maija Parviainen, student of architecture AU 2010

IRJANTEEN KIRKKO ja kellotapuli

Markku Mattila

Vanha kappeli

Eurojoen pitäjään kuuluva Irjanteen rukoushuonekunta juontuu todennäköisesti keskiajalta, jolloin kylänmäellä lienee ollut Pyhälle Pietarille nimetty kappeli, joka omasi erityistä pyhyttä ja paikallisia perinteitä. Uskonpuhdistuksenkin jälkeen katoliset ja varhaisemmiltakin ajoilta juontuvat tavat säilyivät. Emäseurakunnalta ei kappeli varoja saanut, vaan ylläpitovastuu oli paikkakunnan talonpojilla, jotka tämän lisäksi hoitivat myös heille osoitetut velvoitteet Eurajoen emäseurakunnalle. Puhdasoppisuuden aikana tämä eräänlaisena ihmekirkkona pidetty kappeli oli kirkon vierastama, mutta väestön puolustama. Viimein kävi Tukholmasta käsky, että kappeli oli hävitettävä ja kreivi Tottin tuli rakentaa tontille kartanonsa. Tämä oli myös sekä tuomiokapitulin että piispan kanta. Kartanon voudin tottelemattomuus ja perustelut kartanon paremmasta sijainnista Mullilassa pelastivat kappelin. Rakennus oli kuitenkin jo 1640-luvulla melko huonokuntoinen ja Ison Vihan jälkeen vuonna 1725 kappeli todettiin lahonneeksi ja ränsistyneeksi ja sen kellotkin oli ryöstetty. Viimeinen jumalanpalvelus vanhassa kappelissa pidettiin 2. toukokuuta 1731.

Uusi, nykyinen kirkkorakennus

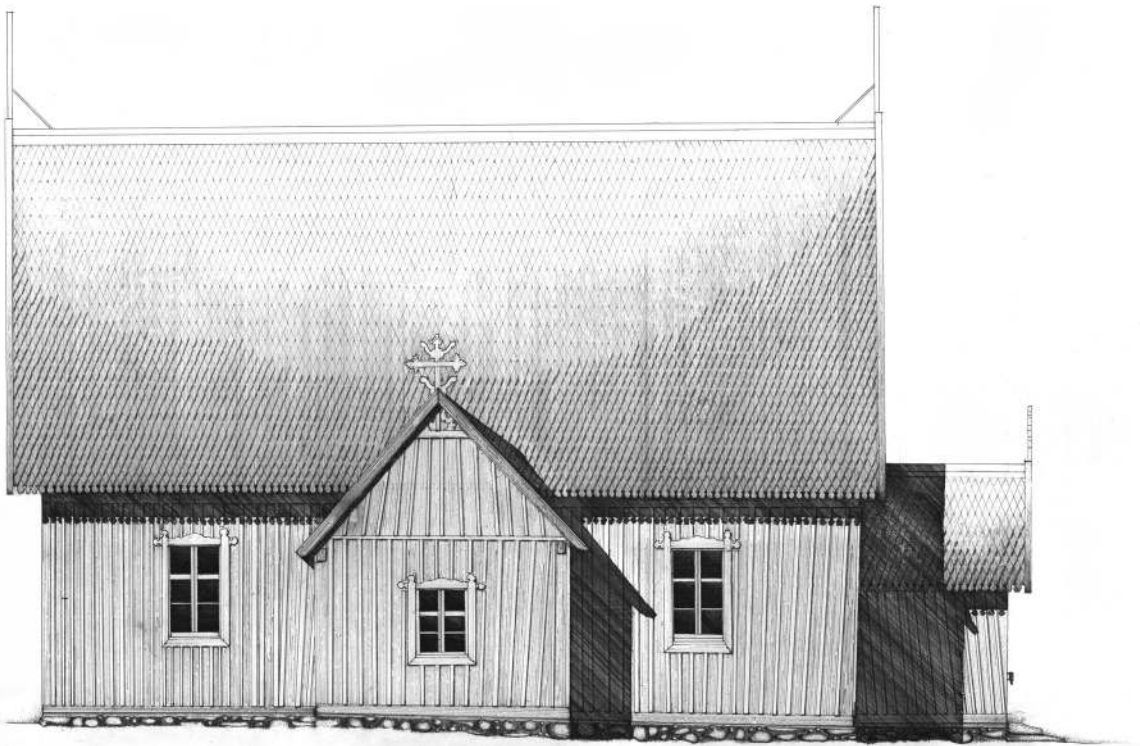
rakennettiin vuonna 1731 Kalle Juhonpoika Killaisen johdolla ja 250 riikin taalarin maksusta. Killainen oli näyttänyt kirkonrakentajataitonsa jo viisi vuotta aiem-

min urakoimalla kotikirkkonsa Merimaskussa. Työt alkoivat heti vanhassa kappelissa pidetyn, viimeisen jumalanpalveluksen jälkeisenä päivänä, eli 3.5.1731. Työt etenivät nopeasti ja rakennus oli valmis joulukuun alussa. Ensimmäinen jumalanpalvelus uudessa kappelissa pidettiin 19.12.1731.

Rakennus on tyypiltään lounaissuomalainen pitkäkirkko. Runkohuoneen lyhytnurkkainen hirsikehikko on itä-länsisuuntainen ja sen pienet kylkihuoneet ovat poikkiakselilla vastakkain, sakaristo pohjoissivulla ja eteinen etelässä. Länsipäähän on myöhemmin lisätty lautarakenteinen eteishuone, vastaanottamaan suoraan tapulin läpikäytävän suunnasta saapuvaa kirkkokansaa.

Rakennuksen päätykolmiot ovat korkeat ja harjakatto noin 55°. Kattoharjan molemmissa päissä on valkeaksi maalatut koristeelliset ristit. Sivuhuoneitten harjoilla on omat yksinkertaisemmat ristit. Viimeistään tapulia rakennettaessa kate on ollut paanu ja aikaisintaan 1800-luvun lopulla päreeksi muutettu kate palautettiin paanuksi vuonna 1961. Kirkko ulkovuorattiin pystylaudoituksella ja punamullattiin vuonna 1748.

Seuraavina vuosikymmeninä kirkko rappeutui hiljaiseen ja 1830-luvulla tuomiokapituli suositteli sen purkamista. Alueen rovasti ja Eurajoen kirkkoherrakin olivat samaa mieltä ja purku näytti väistämättömältä, mutta jälleen lähikylät asettuivat vastarintaan ja rakennuksen varsinaisina omistajina heidän päätöksensä pelasti kirkon tuleville sukupolville.

IRJANNE church, north facade 1/150 (original 1/50), Ron Aasholm, student of architecture AU 2010

Runkohuoneen puinen tynnyriholvi nousee pitkittäisiltä konsolituettomilta sideparruilta, jotka sitävastoin tukeutuvat keskeltä poikittaiseen, kaksinkertaiseen sidehirteen. Länsipäässä, nykyisen pääoven päällä on kapea lehteri. Lattia ja penkkikorttelit ovat puupintaiset, seinät maalattu sinisävyyllä ja kattopinnat valkeiksi.

Saarnastuoli on kulmikas ja sen päällekkäisiin peileihin kuvatut apostolit ja porraskaiteen Mooses on maalattu alkuaan vuonna 1775. Lehterikaiteen kesk-paneelin madonna maalattiin vuoden 1931 korjauksen yhteydessä. Alttarin edessä keskikäytävän päällä on hieno votiivilaiva 1840-luvulta.

Korjauksia uudessa kappelissa on tehty ainakin vuosina: 1788, 1891, 1931, 1950 ja 1961.

Tapuli

Edellinen tapuli todettiin huonoksi vuonna 1755 ja uusi tapuli valmistui porilaisen Tuomas Ravoniuksen johdolla kolme vuotta myöhemmin, 1758. Se seisoo irrallaan saapumissuunnassa, kirkon länsipuolella ja toimii juhlallisena läpikäytävänä kirkkomaalle.

Nykyinen tapuli on nivelellinen barokkityyppi. Pohjakerroksen pystylautavuorattu, lyhytnurkkainen hirsikehikko on neliömäinen ja siinä on leveän läpikäytävätilan rinnalla toinen kapeampi huone, joka lienee alun perin toiminut ruumishuoneena. Kellomainen kaarikatto yhdistää pohjakerroksen neljä räystästä taiturimaisesti kellohuoneen kahdeksankulmaiseen helmaan. Lautarakenteisen kellohuoneen kattona on puolestaan kauluksellinen sipulikatto. Torni huipentuu tuuliviirillä varustettuun spiiraan. Katteet ovat tervattua paanua. Räystäät paanuissa on uloinna kuusikulmainen koristeosa, kuten kirkossakin. Pohjakerros on puna- ja kellohuone keltamullattu. Ovet ja ikkunoitten vuorilaudat ovat kirkkorakennuksen tapaan valkoiset.

Ison Vihan sekasorrossa ryöstettyjen kellojen tilalle hankitut on valettu vuosina 1741 ja 1794.

Kirkkoma

Vuonna 1660 kirkkomaan suojaksi rakennettiin kiviaita estämään kylän eläinten pääsy haudoille. Kirkkotarhaan hautaaminen oli yleistä, mutta noin neljännes haudattiin kirkon sisään. Kirkkomaalla on vielä nähtävissä muutamia peltisiä 1800-luvun hautamuistomerkkejä.

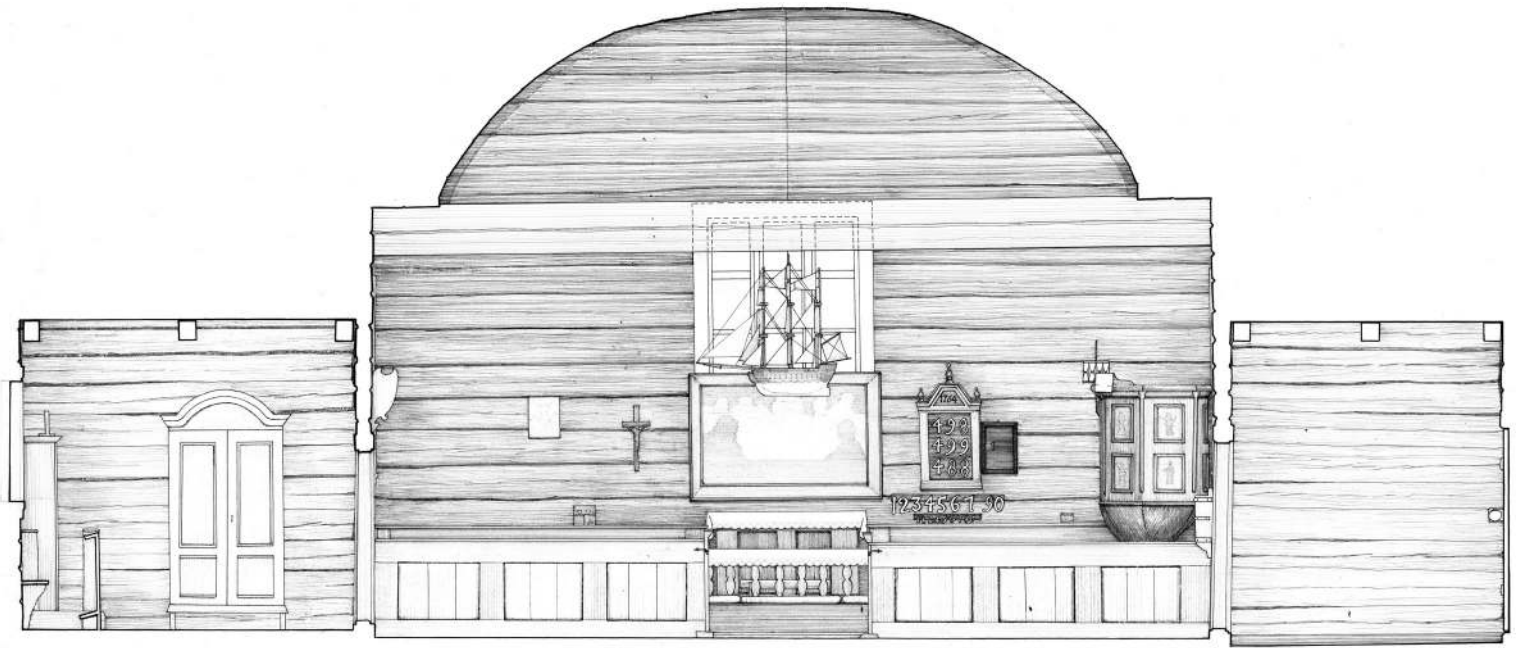
Kirkonmäki

Tapulin vieressä on pitkänurkkainen, vuodelta 1833 peräisin oleva lainamakasiini, joka nykyään on osa kotiseutumuseota ja vuonna 1908 rakennettu lyhytnurkkainen ruiskuhuone, jossa on säilössä vanhaa palokalustoa.

Irjanteen arkkitehtonisesti merkittävä kyläkirkko, historiallisella kirkonpaikalla kyläkeskuksessa on määritetty valtakunnallisesti merkittäväksi.

lähteet ja kirjallisuutta:

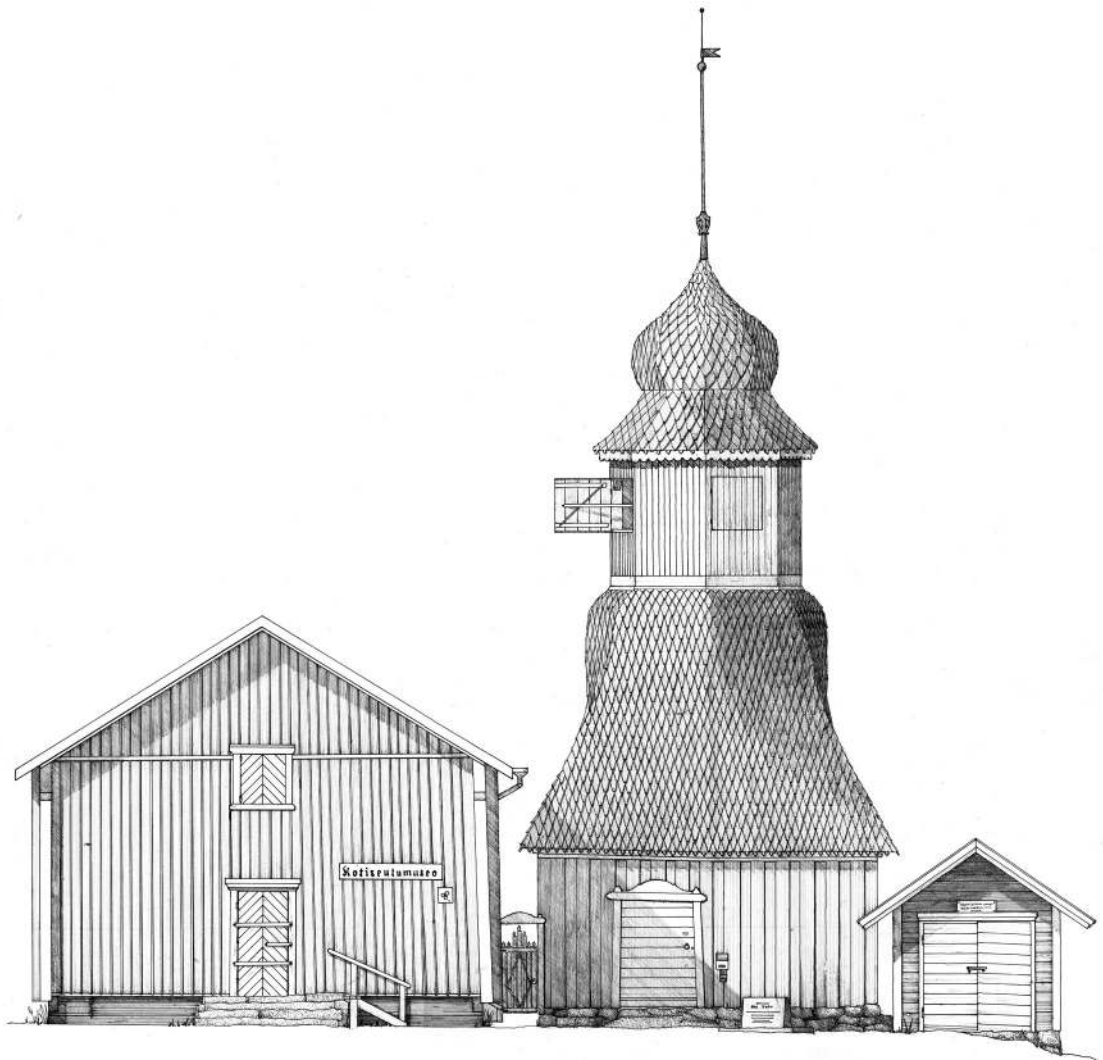
- Heino Ulla**, *Eurajoen historia 1*. 1987
- Heino Ulla**, *Eurajoen historia 2*. 1990
- Koskinen Vappu-Erika** (toim.), *Irjanteen kirkko*, Länsi-Suomi, käsikirjoituskopio
- Lindberg Carolus**, *Suomen kirkot*, Helsinki 1934
- Museoviraston inventointi**, *Irjanne*, käsikirjoituskopio
- Pettersson Lars**, *Suomalainen puukirkko – Finnish wooden church*, Suomen Rakennustaiteen museo, Helsinki 1989
- Salokangas Sakari**, *Kirkkojemme vanhat tapulit*, Porvoo 1967
- Uusi-Seppä Niina** (toim.), *Satakunnan kulttuuriympäristöt eilen, tänään, huomenna*, Satakunnan Museo 2012

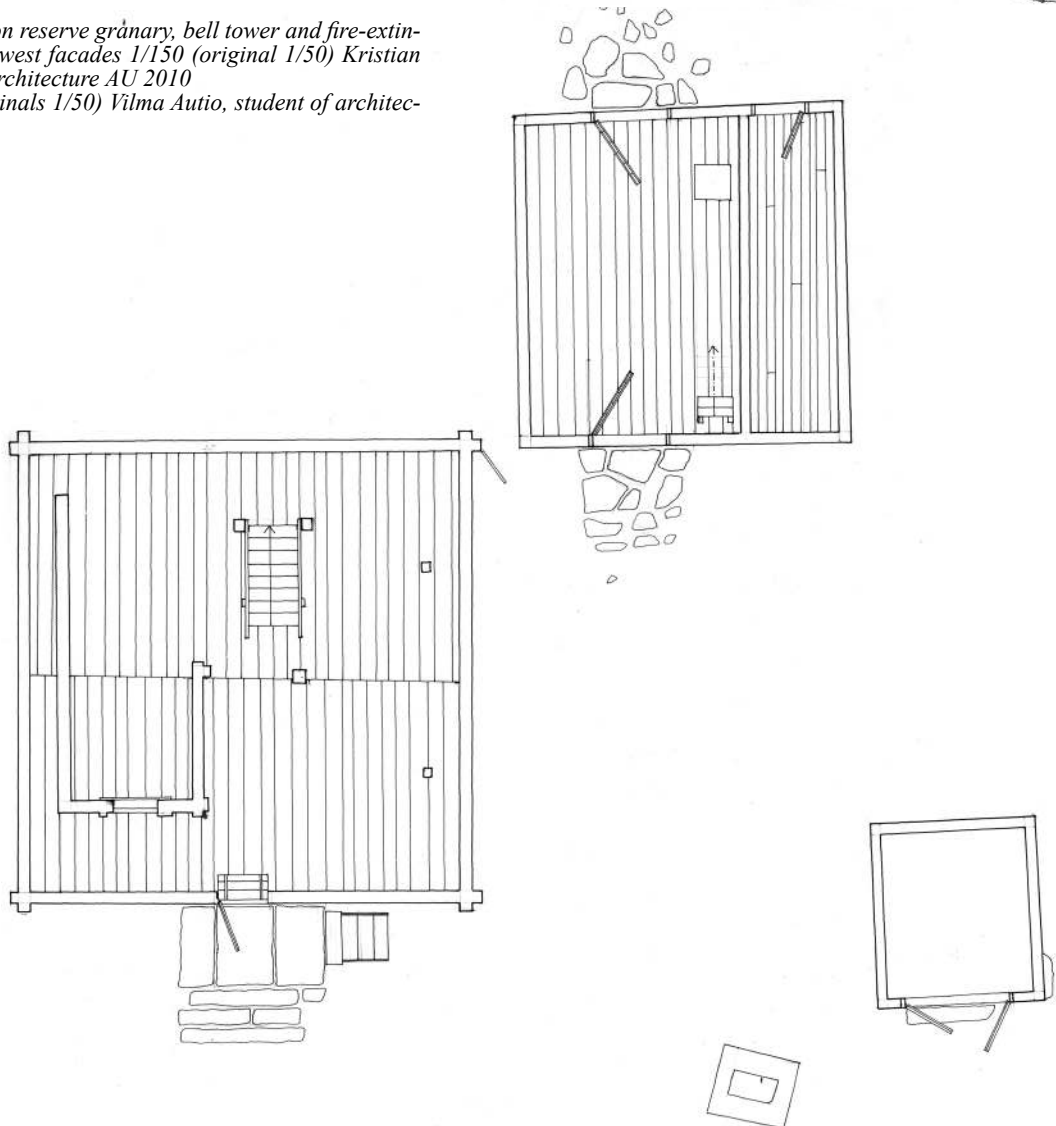
IRJANNE church: vestry, church room and vestibule, cross section to altar 1/75 (original 1/25), Minna Ahtiainen, student of architecture AU 2010

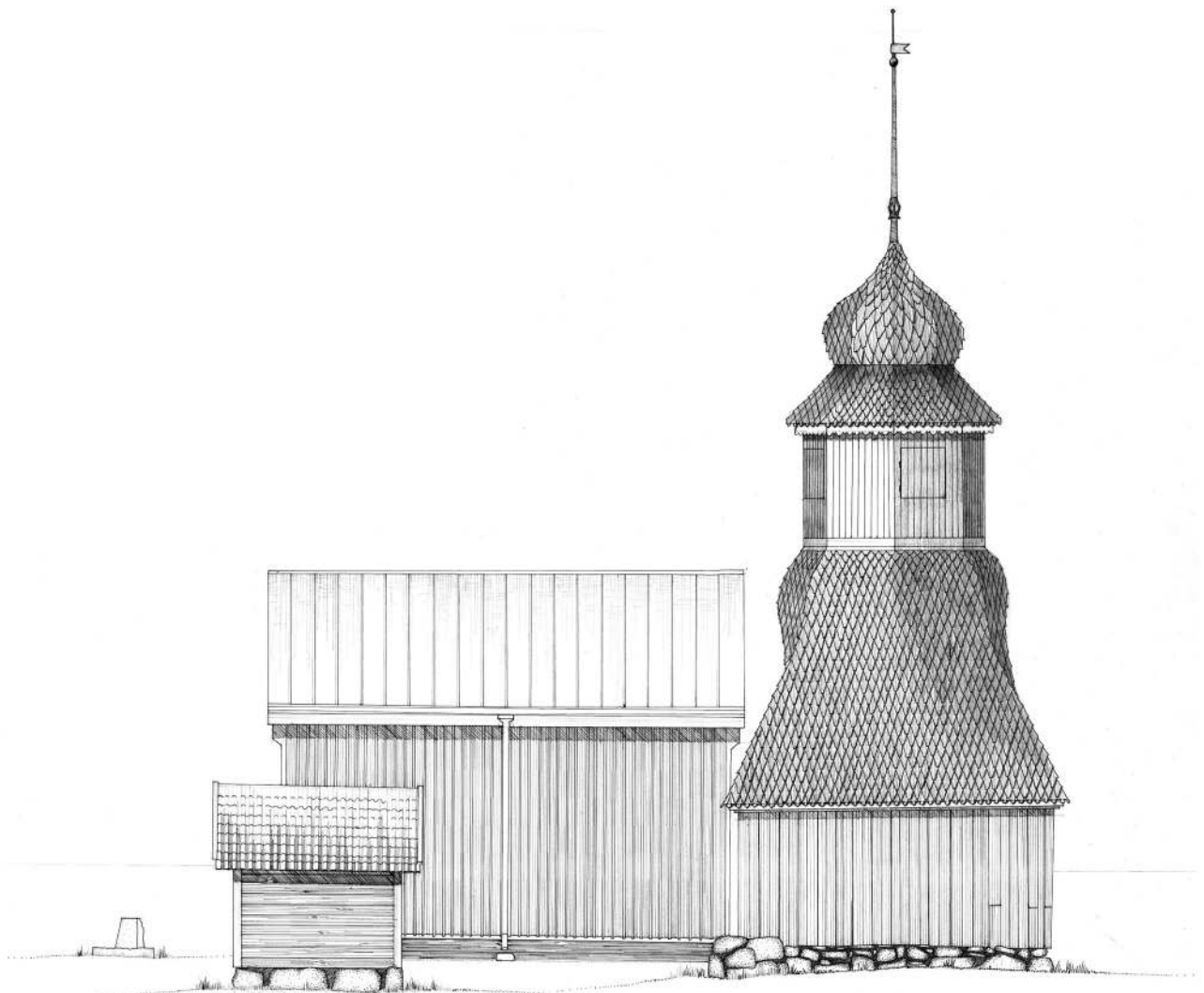
IRJANNE church, pulpit 1/40 (original 1/10), Maija Parviainen, student of architecture AU 2010

*IRJANNE common reserve granary, bell tower and fire-extinguisher storage west facades 1/150 (original 1/50) Kristian Äijö, student of architecture AU 2010
plans 1/150 (originals 1/50) Vilma Autio, student of architecture AU 2010*

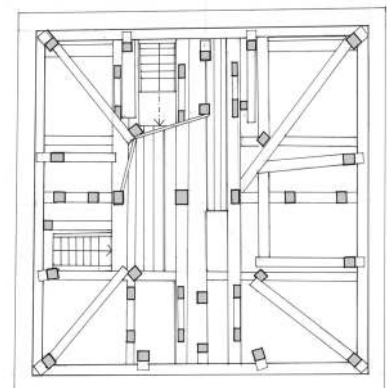
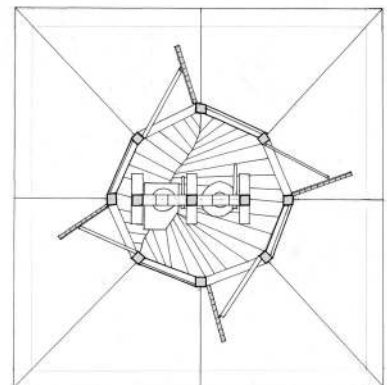
IRJANNE fire-extinguisher storage, common reserve granary and bell tower, south facades and bell tower upper plans 1/150 (originals 1/50) Vilma Autio, student of architecture AU 2010

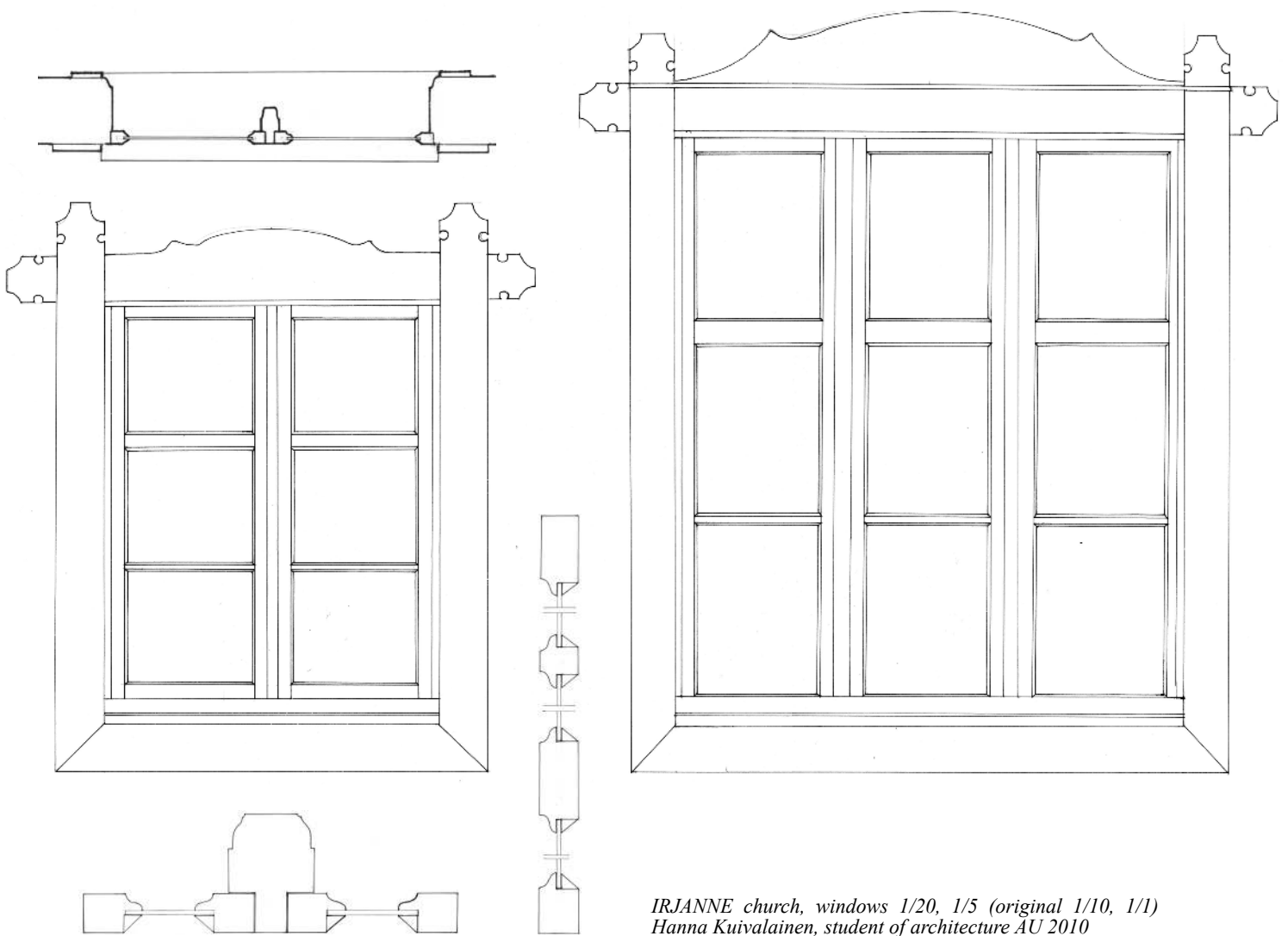
IRJANNE CHURCH and bell tower

Markku Mattila

Former chapel

Irjanne village is a part of Eurajoki parish and already in middle ages there was a chapel of Sankt Peter with special local holiness and traditions. After the reformation the catholic and even older religion habits survived. The mother parish of Eurajoki was not giving recourses for chapel. The local peasants took care of the maintenance and their duties for the mother church. In the time of Lutheran orthodoxy this, some kind of miracle church was embarrassed by the church but defended by locals. It came finally an order from Stockholm: the chapel must demolish and count Tott should build his manor on site. The bishop's council and bishop himself agreed. The overseer of manor was undutiful and gave reasons for better location in neighbouring village and so saved the chapel. In any way the building was in 1640s in rather bad condition and after the Russian

*IRJANNE church, windows 1/20, 1/5 (original 1/10, 1/1)
Hanna Kuivalainen, student of architecture AU 2010*

occupation ("Big Hate" 1713-21) in the year 1725 the chapel was confirmed to be rotten and decayed and even its bells were robbed. The last religious service in the old chapel was kept the second of May 1731.

The present church

was built in the year 1731 by Kalle Juhonpoika Kilainen. He has showed his skills five years earlier, when building the church of his own parish in Merimasku. The construction work began the next day after the last service in old chapel, 3.5.1731. The work was fast and building was ready in the beginning of December and the first service in the new church was 19.12.1731.

The building type is a long church of south western Finland. The main room is a log construction with short corners and it is in east-west position. The small side rooms are in cross axis, vestry in north and entrance in south. In western gable there is a later added, board construct entrance.

The gables are high and the roof angle is about 55°. In both ends of the ridge there are white painted and rich decorated crosses. On the ridges of the side rooms are simpler, small crosses. In the roof the hew-shingles were changed to be thin shingles in the end of nineteenth century and back to hew-shingles in the year

1961. The church got its vertical weather-boarding and was painted with red ochre 1748.

In the following decades the church slowly fell into decay and in 1830s the bishop's council recommended to demolish the building. The deanery and parish priest agreed and it seems unavoidable but again the villages stood up in opposition and as the true owners their decision saved the church for future generations.

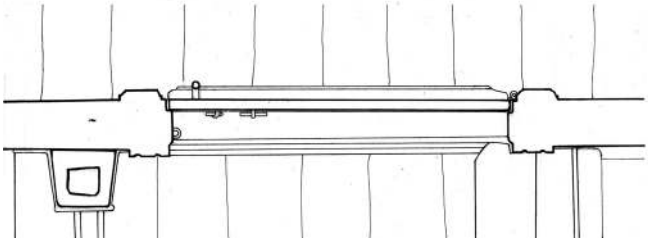
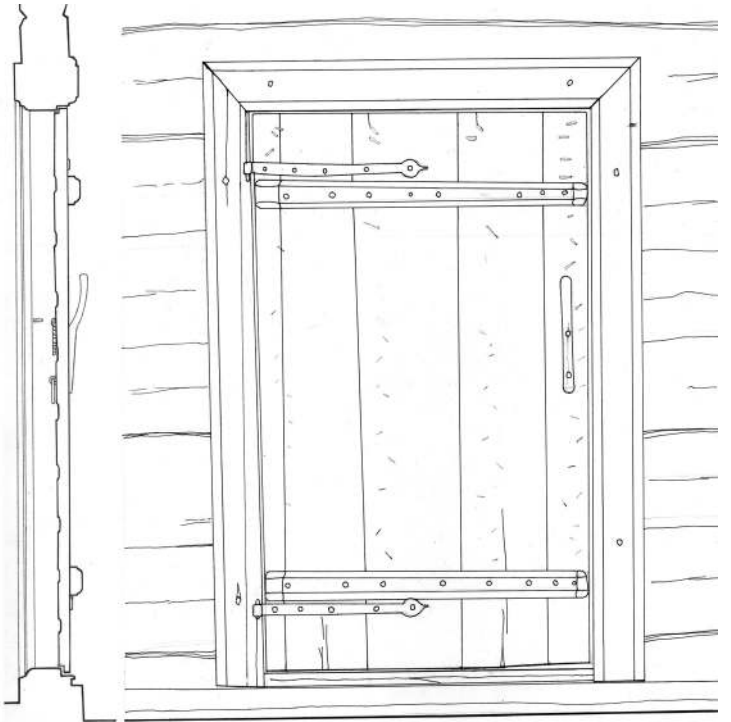
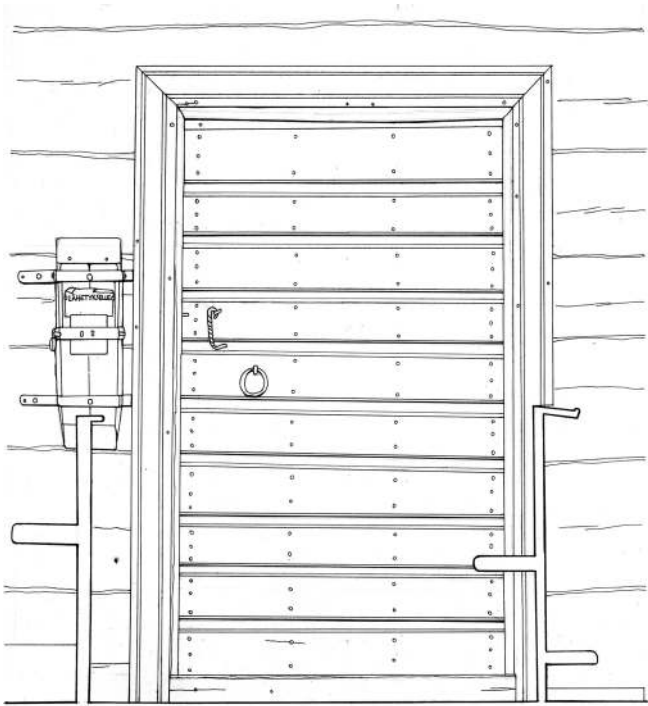
The wooden barrel vault of the main room stands on lengthwise binding logs. Those are without consoles but carried in the middle with a binding double log. In western end, over the present main door is a narrow gallery. The floor and benches are wooden, walls are painted with blue tone and ceiling white.

The pulpit is angular and on it are the paintings of apostles and Moses, originally painted in 1755. In the middle of the gallery railing is Madonna from 1931. Over the central axis, in front of the altar is a fine votive ship from 1840s.

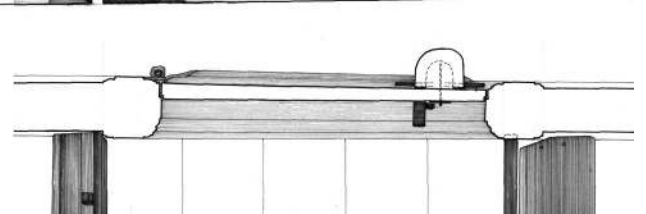
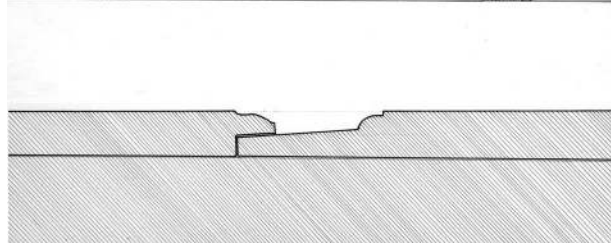
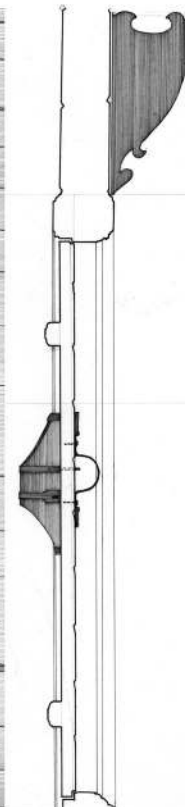
Renovations are made at least in the years: 1788, 1891, 1931, 1950 and 1961.

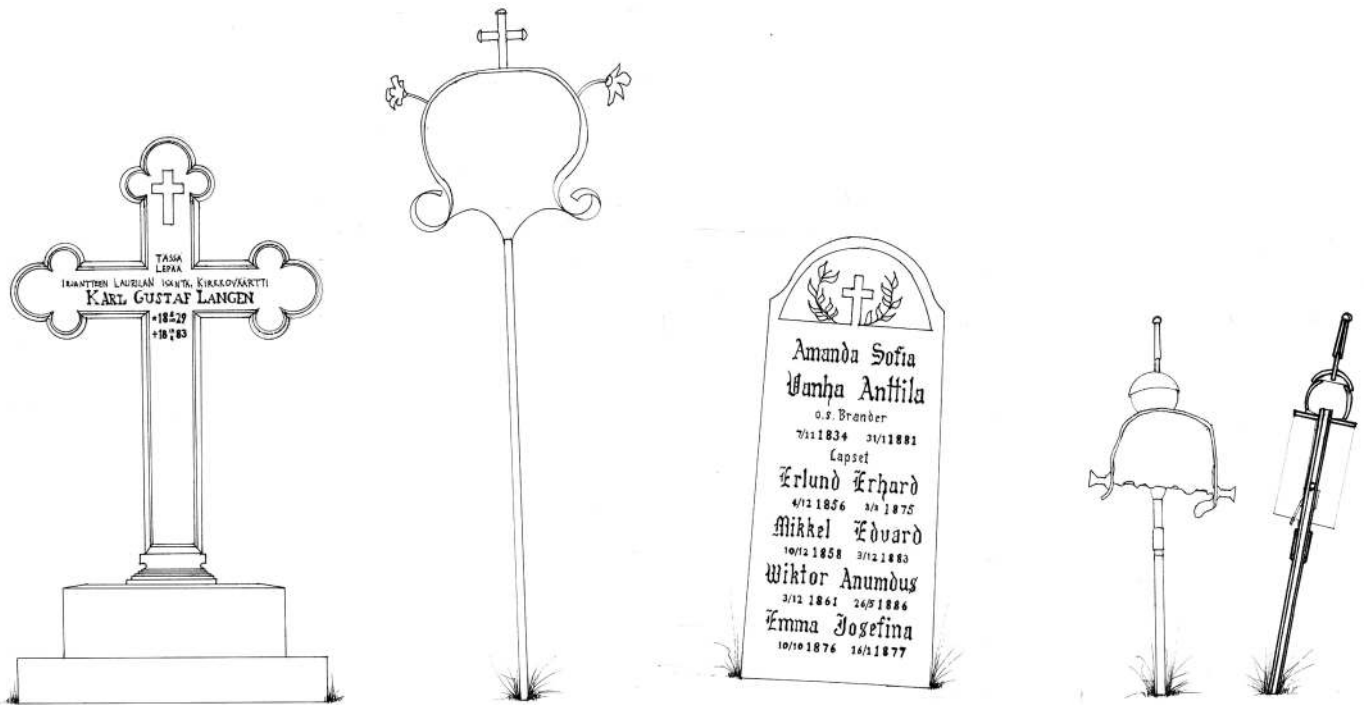
The bell tower

The former bell tower was confirmed to be decayed 1755 and the new one was ready three years later, 1758, con-

IRJANNE church, south door 1/25, 1/2,5 (originals 1/10, 1/1)
 Minna Ahtiainen, student of architecture, AU 2010
 west door 1/25, 1/2,5 (originals 1/10, 1/1)
 Hanna Elo, architect, AU 2010

IRJANNE church, tomb memorials 1/20 (original 1/10), Ron Aasholm, student of architecture AU 2010

structed by Tuomas Ravonius from Pori. It stands separately in the entrance direction, west from the church and works as the main gate to the churchyard.

The present bell tower is a baroque type in three levels. The ground level is a square form, short corner log room with vertical weather-boarding. Beside the thoroughfare room is a narrower one, earlier the mortuary room. The bell shape roof joints the four eaves of the first floor to the eight corners of the bell room skilfully. The board covered bell room has an onion shape roof with a collar. Over all is a spire with wind vane. Roofs are tarred hew-shingles. The most outer row of hew-shingles are in special decorative form, like those are in the church too. The ground floor is red and bell room yellow. The doors and the weather-boards of openings are painted white, like in church.

To the place of the during the “Big Hate” years robbed bells, have moulted new ones, in the years 1741 and 1794.

The churchyard

In the year 1660 it was built a low stone wall to surround the churchyard and to block the cattle from the tombs. There are still some grave memorials made of sheet iron from nineteenth century.

The slope of the church

Beside the bell tower is the loan granary with long log corners from the year 1833. Today it is one part of the regional museum. The short corner log building for fire equipments is built 1908.

This architecturally remarkable church on its historical site in Irjanne village is described to have national importance.

The measurer team 2010

This survey was made by the architecture student group of Aalto University (AU, the former Helsinki University of Technology, HUT). The one week camp on site was the first action of their third year’s studies and was arranged in the end of August 2010. The other objects to measure were one water mill, water saw mill and some farmer buildings. The work is one part of the course “History of architecture in Finland and Scandinavia” and it was guided by architects Niina Svartström, Hanna Elo, Aimo Nissi and Markku Mattila.

NOTES, SKETCHES AND SHOPPING LISTS:

